JERKER VIRDBORG

JUODASIS KRABAS

BALTRUS

JERKER VIRDBORG

Juodasis krabas

Iš švedų kalbos vertė
Raimonda Jonkutė

BALTRUS
2005

UDK 839.7-3
Vi229

Knygos leidimą parėmė

SI.
Svenska institutet

Iš švedų k. vertė
Raimonda Jonkutė

Redagavo
Teresė Paulauskytė

Knygos dailininkas
Tomas Vyšniauskas

D. L. L. J.

– *Ar atstumas sumažėjo?*
– *Ne.*
– *Tai gal atstumas nepasikeitė?*
– *Ne.*
– *Vadinasi, atstumas padidėjo?*
– *Taip.*

I

Edas miegojo prispaudęs smilkinį prie lango stiklo, uniforminę kaklaskarę pasikišęs po galva, milinę prasisegęs iki liemens.

Iš pradžių traukinio vagone buvo vienas. Išsirinko vietą taip, kad galėtų važiuoti veidu į priekį. Stotyse į traukinį lipo vis daugiau kareivių, beveik visi vilkini tokia pačia uniforma kaip ir jis. Po poros valandų aplinkui visur jau buvo prisėsta. Jis nieko nekalbino. Žiūrėjo į tamsą už lango, tai užsimerkdamas, tai vėl įsižiūrėdamas į tolį. Ties smarkiu posūkiu girdėdavosi, kaip grindimis slysta automatai. Kažkur, kitame vagono gale, skambėjo mobilusis telefonas, bet niekas neatsiliepė. Du kareiviai netoliese nuo jo prašneko tarme, kurios jis negalėjo atskirti, balsai prislopinti, santūrūs. Vis pasikartodavo vienas žodis, „žuvo".

Jis iš naujo perlankstė kaklaskarę į priegalvį, apsičiupinėjo vidinę kišenę, vokas tebebuvo kur buvęs. Kažkas nusikeikė į tuodviejų kareivių pusę, ir šie nutilo. Jis atrėmė galvą į šaltą lango stiklą, pilvas silpnai gurgė. „Žūti", pagalvojo. Paskui užmigo.

– Ei, pabuskit.

Kažkas purtė jį už peties. Jis atmerkė akis, pakėlė gal-

vą. Už lango buvo matyti snieguotais laukais kylanti saulė ir tankus eglių miškas. Šalia įsitaisęs kareivis mostu parodė link praėjimo tarp sėdynių. Ten stovėjo aukštas ūsuotas puskarininkis, už antpečio užsikišęs uniforminę kepurę. Virš kišenės ant krūtinės prisiūtos kelios pasižymėjimo juostelės. Ant uniforminės palaidinės rankovių dvi žvaigždutės.

– Ar tai jūs Edas?

– Taip, leitenante.

– Eikite paskui.

Leitenantas sustojo tambūre, permetė akimis kažkokį dokumentą. Traukinys susvyravo, Edui teko žingtelti žingsnį į šalį, kad neprarastų pussiausvyros.

– Karlas Edas? Kur jūs, sakot, dislokuotas?

– Šiaurinio regiono brigada, D 28, trečiasis pėstininkų padalinys.

– Važiuojat iš Sornėjaus?

– Taip.

– Jums naujas įsakymas. Ką tik atėjo nuo štabo asistento. Netrukus turėsite išlipti Dagoje, tokiame miestelyje. Jus paims iš stoties.

Edas paėmė dokumentą.

– Man tuoj reikės išlipti? Buvau supratęs, kad turėsiu važiuoti kažkur labiau į pietus.

Leitenantas nuleido balsą.

– Tai kol kas, rodos, neoficialu. Tačiau panašu, kad šiąnakt netekome keleto kilometrų. Iš visko sprendžiant atrodo, kad jau beveik kas dieną prarandam po gabalėlį pakrantės, fronto linijos nuolat kilnojamos vis šiauriau.

Už lango prašmėžavo apsnigtas bėgių ruožas.

– Dar girdėjau, kad atakavo Sornėjų. Šiąnakt. Antskry-

džiai. Taip kad laiku iš ten ištrūkote, taip sakant.

Edo žvilgsnis ėmė klydinėti. Sugirgždėjo vagonai.

– Lėktuvai? Bet niekas juk nesitikėjo, kad...

Traukinys pradėjo stabdyti, Edas įsistebeilijo į spygliuotą šerkšno lopinėlį apatiniame lango kamputyje. Leitenantas susiglostė ūsus.

– Visai nieko nežinojote?

– Ne.

Leitenantas ranka parodė pro langą.

– Daga.

Edas išlipo į peroną ir pažvelgė išilgai traukinio, – bus per dvidešimties vagonų, lokomotyvas daugiau kaip už šimto metrų tolimesniajame perono gale. Iš tolimesnio vagono dar išlipo saujelė kareivių, jis priskaičiavo ne daugiau kaip pusę būrio. Galvos ir ginklai ant žvilgančio sniego metė ilgus siaurus šešėlius. Edas užsitraukė ant kaktos kepurę, nuleido ausines.

Du kartus pasižiūrėjo į perono laikrodį. Minutinė rodyklė rodė dvylika, valandinė buvo sustojusi tarp aštuonių ir devynių.

Stoties pastato langai uždangstyti portjeromis. Iš kamino vertėsi tiršti juodi dūmai. Vis dairydamasis į dangų jis perėjo bėgius ir užlipo ant kitos platformos. Dangus žydras, beveik nė debesėlio. Šiaurėje kilo septyni ar aštuoni lėktuvai, iš paskos vilkdami ilgas riebias dūmų juostas. Jis atpažino motoro garsą – krovininiai.

Išlipusių kareivių grupelė peronu nužygiavo prie uždaryto kiosko šalia stoties pastato. Netoliese – atvira didžiulė sankryža su keliomis saugumo juostomis. Jam už nugaros girgždėjo traukinys, trankiai užsidarinėjo durys. Traukinys

vėl pajudėjo, iš lėto riedėdamas į pietus. Edas tebestovėjo ant platformos, žiūrėdamas, kaip iš akių dingsta dvi mirksinčios raudonos paskutinio vagono šviesos. Saulės šviesa pailgais blyksniais atsimušė į vagonų stogus.

Stoties durys buvo užrakintos. Jis atsistojo užuovėjoj už kampo, iš akių nepaleisdamas dviejų dengtų sunkvežimių, įsukančių ir stojančių prie kiosko. Niekas jam nepamojo. Stebėdamas, kaip sunkvežimiai išvažiuoja, apsikamšė kaklaskare, pajudino rankas, kelius, palankstė pirštus, papūtė šiltą kvapą į kumštines pirštines.

Įkypai priešais, kitoj gatvės pusėj, matėsi senoviškas geltonai dažytas medinis pastatas. Ant stogo du siauri kaminai leido tirštus baltus dūmus.

Laikrodis ant stoties sienos rodė tą pat kaip ir jo – be dvidešimt dešimt. Jis patrepsėjo ant kietai suminto sniego, mėgindamas batuose suriesti pirštus. Žvalgėsi palei gatvę, gręžiodamasis į abi puses. Tolumoje stiepėsi aukšti gyvenamieji namai, įstaigų pastatai, vandens bokštas. Jis iš lėto įtraukė oro per nosį, iškvėpė per burną, pamėgino atspėti, kiek galėtų būti šalčio.

Vėl pasižiūrėjo į senąjį medinį trobesį. Nesėkmingai stengėsi įžiūrėti, kas pavaizduota iškaboje virš įstiklintų durų. Viduje, už lango, iš lėto tai šen, tai ten judėjo žmonės, jis įdėmiai sekė juos akimis.

Jis įžengė į didžiulį prieangį su filinginėmis durimis. Atsidavė maisto svilėsiais ir šlapia vilna. Nusidaužė sniegą nuo batų. Pastebėjo ant rūbinės sienos audeklą su išsiuvinėta Biblijos citata. Iš didokos salės atsklido balsų ošimas, sunkių batų kaukšėjimas ir indų bei įrankių barškėjimas.

Lėtai įėjo į salę, pastebėjo vien civilinius drabužius. Ant

sienų kabėjo peizažai, ant lubų – didžiuliai šviestuvai. Į jį pasisuko keletas veidų, beveik vien tik vaikai ir senyvos moterys. Ėjo gilyn palenkęs galvą į priekį, rankas prispaudęs prie siūlių. Stipriai atsidavė taukais, keptais svogūnais ir šviežia duona. Jis stengėsi, kad batai kuo mažiau kaukšėtų. Už prekystalio stovėjo mergina su prijuoste. Aukšta, stambi, banguotais šviesiais plaukais.

– Tik paklaust norėjau. Gal galėčiau nors kiek valgio nusipirkti.

Ji atsakė rankomis rodydama į ausis ir išleisdama stiprų gerklinį garsą. Atrodė visa įsitempusi, vikriai gestikuliavo, trūkčiojo pečiais ir vėl rodė sau į ausis.

Po akimirkos jis linktelėjo supratęs.

Ji pasiėmė samtį, parodė į puodą ant suolo ir vėl gūžtelėjo pečiais.

– O... daugiau nieko neturite?

Ji kilstelėjo antakius, jis gestu atsiprašė.

– Atleiskit.

Ji skubiai išsitraukė užrašų knygelę ir padavė jam rašalinį parkerį.

Atleiskit, užsimiršau, rašė jis. *Ar daugiau jokio kito valgio neturit? Aš sumokėsiu.*

Ji perėmė parkerį.

Mums draudžiama dalyti maistą nevietiniams, parašė ji. Jis pastebėjo, kad ji žiūri į jo ginklą. *O jūs nevietinis.*

Jis metė akį į duris, pro kurias neseniai buvo įėjęs, padvejojo, vėl ėmėsi rašyti:

Aš kilęs iš vakarų pakrantės. Mano tėvai čia gyvena.

Ji, rodės, nereaguoja. Jis pasisuko į duris, palingavo galva, buvo beeinąs.

Ji palietė jo milinės rankovę, jų akys susitiko. *Tavo geros*

akys. Gal vis dėlto duosim tau ko nors užkąsti.

Ji parodė į kitą merginą kiek tolėliau ir greit prisidėjo ranką prie burnos. Jis šyptelėjo, kilstelėjo smakrą dėkodamas ir pasuko prie antrosios merginos. Ši buvo tamsiaplaukė, žemesnio ūgio. Smulki nosis, ryškūs skruostikauliai, akys žalios, žvilgančios. Ant siauro dilbio matėsi ilga nudegimo žymė.

– Kiek suprantu, norit valgyti, – tarė ji.

Balsas aukštas, guvus. Jis tuoj pat pasitrynė pilvą.

– Dar nuo vakar nieko burnoj neturėjau.

Nuo artimiausios lentynos ji nusiėmė gilią lėkštę, įpylė penkis samčius sriubos.

– Jūs uniformuotas, o visvien užėjot vidun. Mums liepta nieko tokiems neduoti.

Ant lėkštės krašto padėjo ruginę bandelę ir atkišo jam. Jis žvelgė į sriubą, kol kas neimdamas.

– Aš tikrai nenorėčiau... Nes jeigu, sakykim, kas nors iš čia sėdinčių pasipiktintų... Bet pinigų aš turiu, jeigu ką.

Ji papurtė galvą, vėl atkišo lėkštę.

– Mums liepta neimti pinigų.

Jis paėmė lėkštę, dugnas buvo karštas, reikėjo laikyti už kraštų.

– O kodėl?

– Todėl, kad taip liepta.

Ji pranyko už sukamų durų kitoje prekystalio pusėje. Jis kiek luktelėjo, po to iš plastmasinės dėžutės išsiėmė šaukštą.

Eidamas žiūrėjo čia į sriubą, čia į grindis, atsisėdo prie tuščio stalo, nugara įkypai atsukdamas kitiems. Prie sienos jam priešais stovėjo vargonai. Jusdamas už audeklo besiveržiantį šiltą orą, jis atsisegė milinės apykaklę.

Sultinys su morkomis, porais ir skritinėliais pjaustytomis

bulvėmis. Bevalgant tamsiaplaukė vėl pasirodė duryse. Atsistojo prie vežimėlio, ėmė šluostyti padėklus, akimirką kažką tikrino sąraše ar važtaraštyje, pakabintame ant sienos.

Sriuba buvo sūri ir karšta. Gurėjo suvirę šakniavaisiai. Prie stalo jam už nugaros sėdintis senas vyriškis ir būrelis senyvų moterų kalbėjosi prislopintais balsais, nežiūrėdami į jo pusę. Kiek tolėliau žaidė maži berniukai.

Jis pasižiūrėjo į stovinčią ir kažką kriauklėje skalaujančią tamsiaplaukę. Atsikando kąsnį ruginės bandelės, pasrėbė dar šaukštą sriubos. Tamsiaplaukė nežiūrėjo į jį. Jis valgė, vis atsisukdamas į jos pusę. Ji ir toliau į jį nežiūrėjo. Jis papurtė galvą, nurijo dar šaukštą, pasėdėjo kokią minutę užsimerkęs.

Lauke prie saugumo juostų privažiavo žaliai dažyta mašina, juodais registracijos numeriais su geltonomis raidėmis. Jis pakilo, perėjo per salę, nenuleisdamas akių nuo prie kiosko sustojusios mašinos. Išėjęs į lauką iššyk vėl pajuto veidą žnaibantį ir tarsi įtempiantį šaltį. Apsisukusi mašina privažiavo prie medinio pastato. Išlipo uniformuotas vairuotojas. Aukštas ir plačiapetis, apvaliais žandais, po akimis sudarančiais gilias raukšles, trumpam prisidengė ranka akis, kad neapakintų atšvaitai nuo lango stiklo.

– Ar tai jūs Edas?

– Taip.

– Galite palaukti čia, grįšiu po kokių dešimties minučių. Reikia užsipilti benzino. Pasimatysim ana ten.

Vairuotojas mostelėjo į kiosko pusę, Edas skubiai linktelėjo. Mašina dingo gatvėje pasisukusi į dešinę už stoties.

Jis pasidėjo automatą ant gembinės, išsiėmė apkabą, ant viršaus paguldė kuprinę.

Salėje tamsiaplaukė vėl buvo prapuolusi už sukamų durų. Grįžęs prie savo lėkštės, pats sau linksėdamas jis stambiais kąsniais valgė bandelę, dideliais gurkšniais paskubomis rijo sriubą, žvalgėsi į laikrodį, į kioską.

Pakilęs priėjo prie šviasiaplaukės ir atidavė savo lėkštę. Paėmė sąsiuvinį ir rašiklį.

Koks jos vardas? Tos tamsiaplaukės?

Parkeris perėjo į kitas rankas.

O ką?

Blondinė nesišypsojo. Jis pamąstė. Blondinė ištiesė sąsiuvinį.

Ji nėščia.

Jis perskaitė žodžius dar sykį, pasižiūrėjo į sukamas duris. Ana mergina vis dar tebebuvo viduj.

Dijuredė.

Blondinė pastebėjo jo miną, linktelėjo. Jis pakartojo vardą pats sau, pamėgino kelis kartus visaip jį ištarti.

Kaip reikia tarti?

Blondinė papurtė galvą.

Nežinau.

Jų žvilgsniai susitiko keletui sekundžių, jis vos pastebimai linktelėjo.

Ačiū.

Pabraukė žodį ir dar sykį pažvelgė į sukamas duris. Tamsiaplaukės nesimatė.

Pasuko prie išėjimo. Ėjo skubėdamas, stengdamasis judėti kuo tyliau, žiūrėdamas į grindis.

Lauke saulė buvo užėjusi už debesų. Aikštelėje priešais kioską tebebuvo tuščia. Jis pažvelgė į laikrodį, atsistojo užuovėjoje už garažo šiaurinėje medinės trobos pusėje. Sniege tarp

aukštų pušų buvo išmintas takas. Jis žengė į neliestą sniegą priešais plačias duris. Nesimatė nė vieno žmogaus. Bato nosimi mynė ornamentus, vis pasižvalgydamas į gatvę, kur buvo nuvažiavusi mašina. Medžių šakos palengva siūbavo, balti dūmai iš abiejų kaminų lėtai raitėsi apie viršūnes.

Iš kitos garažo pusės iš už kampo kažkas artinosi. Jis bematant išsitiesė. Vos už keleto metrų pasirodė tamsiaplaukė. Jo nepastebėjusi, pasuko tiesiai prie stoties ir kiosko.

– Ačiū už pietus.

Pažinusi jį, sustojo. Odine kumštine pirštine jis persibraukė per barzdos šerius, pats sau pakartodamas vardą.

– Skani sriuba.

Ji ištarė „aha“. Jo žvilgsnis atsargiai tyrinėjo jos prijuostę. Nieko nesimatė.

– Pamaniau, kad spėjot dingti, – tarė ji.

Iš prijuostės kišenės išsitraukusi voką žengė artyn.

– Ar padarysi man paslaugą?

Jis pamėgino sugauti jos žvilgsnį.

– Jei tik galėsiu.

Apsidairiusi ištiesė jam voką.

– Čia tokiam Ulafui Pedersenui. Gal kur sutiksi. Jis savanoris. Padeda jums.

Jis žvelgė į jos rankas, paskui į veidą. Ji ir toliau kalbėjo nuleidusi akis.

– Išvažiavo prieš tris savaites. Gal tau pasiseks jį sutikti, – kalbėjo iš reto, kryžiuodama rankas ant krūtinės, – gal paklausk dėl jo, kai nuvažiuosi į naują vietą.

Jis nusitraukė pirštinę, paėmė voką. Nugarėlė užklijuota lipnia juostele. Ant abiejų pusių didžiosiomis raidėmis užrašytas vardas, po apačia – „Daga“. Viduje sulankstytas lapas ir dar kažkas, nedidelis, kietas, pailgas daiktas.

– Aišku. Galiu pabandyt.

Jų akys trumpam susitiko, ir jis pagalvojo: anas nieko nežino.

Ji žingtelėjo atgal į sniegą.

– Gal ir pasiseks, – tarė jis. – Ką gali žinot. Visai galimas daiktas, kad kur sutiksiu. Pedersenas?

Ji linktelėjo. Jis įsidėjo voką į vidinę kišenę šalia kitų popierių.

– Aš visur paklausinėsiu.

– Tu labai geras.

– Tai jūs geros, kad pavalgydinot mane.

Saulė porai sekundžių išlindo iš už debesų ir vėl pradingo. Jis bato nosimi įspaudė dar vieną pėdsaką sniege.

– Ar daug kareivių užeina pas jus?

Jis patapšnojo ranka per vidinę kišenę. Ji papurtė galvą.

– Ne, mums liepta jums neduoti maisto. Visi, čia apsistoję, žino.

Kokios ilgos jos blakstienos. Jis žiūrėjo į nuogus dilbius. Raudona žymė tįso plačia juosta iki pat alkūnės linkio. Oda labai plona ir švelni, jis bandė įsivaizduoti, koks jausmas pirštų galiukais braukiant per ją.

Ji pastebėjo, kad jis žiūri. Jis atsikrenkštė.

– Tai vis tiek... jūs labai geros, kad davėt man pavalgyt. Labai labai ačiū.

Ji šyptelėjo, nusibraukdama kažkokią dulkelę nuo peties.

– Man jau turbūt reikia į vidų.

Šypsodamasis jis dar sykį paplojo sau per kišenę.

– Ulafas Pedersenas?

Ji linktelėjo, persimetė žvilgsniu su juo ir pasigręžė eiti. Jai sujudėjus prijuostė subangavo. Jis žvelgė jai pavymui, kol ji dingo.

Liko stovėti, jos žingsniai antroje garažo pusėje vis tilo ir tilo. Pakėlė galvą į debesis, į medžių viršūnes, pasidairė po gatvę, po tuščią aikštelę prie kiosko.

Juodi odiniai mašinos sėdynių apmušalai atrodė labai šalti. Jis įsitaisė gale. Ant grindų ir prie galinio lango gulėjo daugybė mažų kartoninių dėžučių su užsienietiškais antspaudais ant šonų.

– Žodžiu, benzinas sutvarkytas. Reikia žinot vietas, kur gauti.

Vairuotojas važiavo vairą laikydamas viena ranka. Jie prasuko pro gyvenamąjį rajoną, stovėjimo aikštelę su apsnigtais automobiliais, mokyklos pastatą ir nedidelį prekybos centrą. Kiek tolėliau ant kalvos stovėjo bažnyčia, aplink plytėjo dyki plotai su daugybe akmenų ir apdegusių medgalių. Vietoj bokšto kyšojo milžiniški smailūs plieniniai pastoliai. Langai išdaužyti, fasadai išgriuvę, pajuodę nuo suodžių.

– Nelaimingas atsitikimas, – tarė vairuotojas pietietiška grebluojančia tarme. – Man rodos, krikštynos. Vaikas išmetė degančią žvakę zakristijoj. Senoviniai krucifiksai ir skulptūros iš keturiolikto amžiaus, sienų tapyba. Viskas pražuvo per dvidešimt šešias minutes.

Jie išsuko į platesnį plentą, saulė spigino į akis.

– Tai čia jūs iš šiaurės atvažiavot, – vairuotojas akimis ieškojo Edo žvilsnio galiniame veidrodėlyje. – Kuris ten, D 28?

Edas numykė, lūkuriuodamas.

– Gerokai toli nuo čia? Turbūt mažiausiai.... koks tūkstantis kilometrų, tiesa?

– Taip. Važiavau visą naktį.

Vairuotojas padidino greitį, kelias buvo beveik neapledėjęs.

– Ir kokia nauda iš to? Siųst žmogų iš taip toli? Ką čia veiksit, jeigu atvirai?

Edas kokią sekundę luktelėjo.

– Nežinau. Atseit, iškilo kažkokios ypatingos specializacijos poreikis, taip man sakė, daugiau nieko nežinau, tik įsakymą prisistatyti gavau.

Vairuotojas lengvai papurtė galvą, sekundei kilsteldamas antakius.

– Nors Radas,... tiesa, – jis niūniavo pats sau, paskui per petį skubiai žvilgtelėjo į Edą, – turbūt esat girdėjęs? Apie pulkininką leitenantą Radą?

Edas pasitaisė apykaklę.

– Ne.

Mašinai iš kairės prašmėžavo tankus spygliuočių miškas. Po ilgo posūkio kraštovaizdis perėjo į vos vos nuokalnėn besileidžiančią žemumą. Toli priešakyje tarsi milžiniškas plokščias diskas spindėjo saulė, virš jos tįso būrelis skystų debesų, kurie į žemyno pusę pietų link drisko į plačius išsiliejančius brūkšnius.

– Jūra ten, apačioje.

Vairuotojas sekundę pasimasažavo smilkinius, po to į nedidelį dėklą įdėjo diskelį ir įstūmė jį į kompiuterį valdymo pulte. Edas žvelgė į milžinišką saulės atspindį. Nuo šviesos taip smarkiai prisimerkė, kad vaizdas net liejosi pro blakstienas.

Mašina sustojo prie šalutinio kelio, vedančio į ūkininko sodybą. Buvo matyti keli pagalbiniai pastatai, aukšti vartai atskyrė privažiavimą. Vairuotojas paliko įjungtą motorą. Edas žvalgėsi aplink, stengdamasis pagauti vairuotojo žvilgsnį, tačiau nesėkmingai.

Po pusės minutės iš už namo išniro trys vyrai baltais vilnoniais apsiaustais. Nešini automatais, veidus prisidengę apsauginėmis kaukėmis su prakarpomis akims ir burnai. Dviese atidarė vartus. Mašinai pravažiavus, abu kilstelėjo dešinę, apmautą kumštine šviesios odos pirštine.

Pravažiavusi sodybą mašina pakilo ant nedidelės aukštumėlės. Kitoje pusėje atsivėrė didžiulė dykynė, panaši į apsnigtą ganyklą. Jie iš lėto pervažiavo negilų griovį, priešais matėsi neryškios ratų žymės, palei žemę kilo ir sūkuriavo palaido sniego debesėliai. Dešinėje plytėjo jūra, pačiame pakraštyje – kelios salelės. Tokioje akinančioje šviesoje horizonto buvo neįmanima įžiūrėti. Edas stebeilijosi į salas ir debesis, mėgino nustatyti, kurioje pusėje pietūs.

Jie pasuko į kairę trijų kelių sankirtoje ir netrukus priartėjo prie akmeninio namo su dvigubais vartais ir stambia užkarda.

– Teseniojus, – tyliai ištarė vairuotojas.

Ant nedidelių kupstų aplink namą Edas įžiūrėjo po du kulkosvaidžius ir prieštankinį pabūklą. Du baltai apsirengę kareiviai peržiūrėjo dokumentus. Jis labai atidžiai pasitikrino, kad paduotų reikiamą voką.

Jie įvažiavo į aukštą pušyną, kuriame paskirom žybčiojančiom dėmėm ant sniego lašėjo saulės šviesa, laukymėje tolumoje matėsi pora žalių apvalių palapinių. Kelias ėjo tiesiai, matėsi gilios ratų vėžės, teškėjo su žeme susimaišiusio sniego pliurzė, blykčiojo užšalę vandens klanai. Netrukus dešinėje pasirodė trys žali mediniai namukai, šalia stovėjo išsirikiavęs būrys kareivių. Vairuotojas sustojo prie tolimiausio namo, išlipęs atidarė galines dureles. Edas išsikėlė bagažą,

pastebėjo, kad vairuotojas prisidengęs akis laikosi įsitvėręs mašinos stogo.

– Še tau..., – lėtai tarė vairtuotojas, – kažkoks negerumas užėjo.

Perkėlęs kartonines dėžutes į bagažinę, vėl sėdo prie vairo. Pakeitė diskelį, suspaudė keletą mygtukų pulte.

– Nežinau, kas darosi, – loštelėjo galvą, atsiduso. – Metas judėt toliau.

Jis dūrė pirštu į duris namo fasade.

– Eikit į vidų štai ten ir laukit.

Automobiliui tiesiu keliu važiuojant atgal, Edas žvalgėsi aplink, žiūrėjo į tris namukus tarp medžių. Kiek atokiau sustojęs būrys klausėsi vado. Niekas nesidairė, žiūrėjo tiesiai. Jis nepažino uniformų. Kelias sekundes stovėjo nejudėdamas. Vadas kalbėjo stipriu aukštu balsu.

Sienoje priešais matėsi durys su juodomis raidėmis: *SEKR.* Jis jau kurį laiką sėdėjo prie pat jų ant oda apmuštos kėdės.

Laukujės durys prasivėrė, įėjo kažkas iš vadų. Edas atsimerkė, skubiai atsistojo. Aukštas vyriškis ruda barzda. Ant uniforminės palaidinės rankovių prisiūti viršilos atpažinimo ženklai.

– Tai jūs šiandien atvažiavot? Edas? Iš šiaurinio sektoriaus? Jau beveik viską apie jus žinau.

Jis ištiesė ranką.

– Niulundas.

Siauri pečiai ir stambios rankos. Kietas rankos paspaudimas. Antakiai pusiau suaugę, barzda trumpa ir reta.

– Neatrodot labai stiprus. Kažin, ar tiksit.

Balsas kimus. Edas kilstelėjo savo daiktus.

– Dar neaišku, ką reikės daryti. Kiek fizinės jėgos reikės.

Išėjo į lauką. Eidamas pušynu tarp namukų Niulundas spjaudė į sniegą. Paėjęs galiuką, pastebėjo kelis užmaskuotus sunkvežimius ir priešlėktuvinius pabūklus, išdėstytus netolygiai vieną nuo kito.

– Turit įsidėmėti kelis dalykus: čia Teseniojus, viskas ne taip, kaip kitur. Žmonės susirinkę iš įvairiausių vietų.

Perėję porą ilgų medinių lieptų, įsuko į kietai sumintą pliką taką.

– Aš čia jau daugiau kaip metai, ir tai galiu tik spėlioti, kiek čia išvis žmonių, pastiprinimas gali atvykti labai greitai. Tikiuosi, pradedat suprasti, kad čia reikalavimai ne bet kokie. Ne kokia paprasta bazė. Ir tik keli teturi susidarę visą vaizdą. O gal ir nė vienas. Gal tik Radas.

Tarp medžių laukymėje sušmėžavo žalia palapinė. Šiek tiek įkasta į žemę, iš už kraštų kyšojo sausos šakos ir skujos. Niulundas stabtelėjęs, įsižiūrėjo į Edą.

– Tikriausiai žinot, kad Teseniojui vadovauja pulkininkas leitenantas Radas?

– Taip, jau supratau.

Niulundas atitraukė palapinės uždangą ir pažvelgė į tamsą. Edas žiūrėjo prisimerkęs, nieko nematydamas.

– Išsirinkit vietą, – tarė Niulundas rodydamas. – Ir čiužinį. Ir būkit palapinėje, kol gausit naujus nurodymus. Ugnies kurti nevalia. Tai tiek informacijos.

Nusiėmęs nuo pečių kuprinę Edas įėjo į palapinę. Joje buvo šalta kaip ir lauke. Ant grindų gulėjo šakos, audeklo pakraščiai apšerkšniję.

– Man *nevalia* susikurti ugnies?

– Ne. Nuo šiandienos draudžiama visoje teritorijoje.

Aplink židinį gulėjo čiužiniai, keli iš jų tušti. Edas žingtelėjo prie vieno iš tolimesnių.

– Tos vietos užimtos, – tarė Niulundas. Jis parodė į čiužinį prie pat įėjimo, – čia vienas laisvas.

Edas pakėlė akis.

– Bet šitie juk irgi tušti?

– Ne, visi, išsskyrus šitą, iš tikrųjų užimti.

Edas prisiartino prie įėjimo, nubraukė porą šakų nuo čiužinio. Niulundas tebestovėjo susidėjęs rankas ant krūtinės. Edas toliau tylėjo.

– Aš pranešiu Radui, – tarė Niulundas. – Bet ir taip nujaučiu, nusivils, – atrodai per skystas.

Edas pakėlė akis į jį.

– O ką tu žinai, kam aš per skystas?

Spitrijo Niulundui į akis. Kažkur tolumoje girdėjosi komandos. Nė vienas nejudėjo.

– Aš čia esu išbuvęs ilgiau negu tu, Edai, daug ilgiau. Tu žemo ūgio, neišpildai uniformos, veidas vaikiškas. Kalbėdamas beveik į akis man nežiūri. Nesusigraibai su automatu, eidamas velki kojas. Radas ne iš tų, kur bet ką pasirinktų. Ar tu bent treniruotas kaip reikiant? Man rodos, nebūtų iš tavęs didelės naudos mūšyje. Ar tu išvis spėjai pabūti mūšyje tame savo Sornėjuje? Matau iš akių, kad tu, be abejonės, esi kiškis.

Jie tebelaikė surėmę žvilgsnius. Edas negalėjo susilaikyti nepapurtęs galvos ir nenusišaipęs.

– Aš turbūt geriau treniruotas už daugumą čia esančiųjų. Dalyvavęs varžybose ne kartą... sporto... Nuo kada pasidarė taip svarbu, kokio ūgio...

Niulundas pertraukė jį:

– Tu primeni man vieną vaikiną, Edai, su kuriuo lankiau

tuos pačius mokymus iki kol jis metė. Mes jį parmesdavom ant žemės miškelyje prie pat sporto salės. Žemas ir skystas kaip ir tu.

Niulundas šyptelėjo.

– Po to apmyždavom jį. Nutraukdavom jam kepurę, primyždavom ir vėl ant galvos užmaukšlindavom.

Edas spoksojo į jį, piktai šnopuodamas. Niulundas išsiviepė dar plačiau.

– Šiandien tik pirma diena kaip čia atvažiavęs, Edai. Matyt, greit ir vėl pasimatysim. Aš nepamirštu tų, kurie man į akis šoka.

Jis nusispjovė visai šalia Edo, spjaudalas nutūpė ant bato.

– Sėdi palapinėj, Edai. Čia įsakymas.

Edas, neatsiliepdamas, staigiais judesiais nuo kuprinės atrišo miegmaišio kilimėlį.

Niulundas žengė kelis žingsnius nuo palapinės.

– Klausyk tu, Edai, čia, Teseniojuj, yra, kas tave pažįsta, – jis vėl nusišiepė, balsas staiga suminkštėjo. – Tik nežinau, kas toks. O būtų labai įdomu.

Edo iškvepiamas oras telkėsi tirštais kamuoliukais. Jis klausėsi labai įdėmiai, tačiau nepakeldamas akių.

– Čia tikrai kažkoks nesusipratimas, Edai. Tave paprasčiausiai kažkas su kažkuo supainiojo.

Edas išvyniojo patiesalą ant čiužinio. Akys ėmė įprasti prie tamsos. Jis ir toliau laikė lūpas tvirtai sučiaupęs.

Niulundas šaipydamasis pranyko taku tarp medžių. Edas patyliukais keikėsi, naršydamas kuprinėje, atsisėdo ant patiesalo, greitai nusivilko milinę, vilnonį megztinį ir kelnes, užsitraukė dar vienus apatinius baltinius, trumpas ir ilgas apatines kelnes. Trindamas rankas ir kojas, susivilko

viršutinius drabužius. Iškvepiamas oras buvo tirštas ir beveik baltas.

Šalia židinio stovėjo vandens kibiras su ledo plutele. Malkų nesimatė, tik stambi pušies šaka. Pasidairė po palapinę, priėjo prie kibiro ir spyrė – daug stipriau nei buvo ketinęs, taip stipriai, kad šis apvirto.

Skubiai pastatė kibirą. Pirštais apčiupinėjęs, niekur nepajuto, kad grindų užtiesalas būtų sušlapęs.

Pažiūrėjo į kibirą. Pastebėjo, kad vanduo užšalęs iki pat dugno.

Apsuko dar vieną ratą aplink židinį. Vaikščiojo ratu po palapinę, tai pirmyn, tai atgal. Žiūrėjo į laikrodį, žiovavo. Laikrodis rodė vos po pusės pirmos. Smarkiai pamosikavo rankomis, pasipurtė iš šalčio, pašokinėjo, kiek galėdamas giliau įsikišo batuotas kojas tarp čiužinių, jusdamas, kad ėmė niežtėti pėdą. Valandėlę pašvilpavo kažkokios dainos nuotrupas, garsiai kelis kartus nusičiaudėjo, jautė, kaip sukasi galva, kosėjo, murmėjo ilgus keiksmažodžius. Po sumestais miegmaišių kilimėliais ir storu boloniniu audeklu, atsiduodančiu prakaitu ir pelėsiais, rado nedidelę kareivišką gertuvę. Lėtai atsuko, paragavo. Grynas stiprus spiritas, be proto šaltas, su geležies prieskoniu.

– Karlai Edai!

Jį šaukė aukštas švelnus balsas. Priėjęs prie angos, atitraukė užtrauktuką, instinktyviai prisidengė akis, kad saulė neapžilpintų.

Nedidelio ūgio, tvirtai sudėta, šviesiais plaukais. Kalbėjo su svetimu akcentu, prisistatė Fošberg pavarde. Uniforma kaip ir jo. Ant rankovių prisiūtos vyresniojo seržanto žvaigždutės.

– Kodėl jūs palapinėje?

– Toks įsakymas.

Ji stovėjo už nugaros susidėjusi rankas.

– Būti palapinėje? Kas jums davė tokį įsakymą?

Kažkas jos veide klausimo metu pasikeitė. Edas nusuko akis į židinį.

– Kažkoks Niulundas.

Ji papurtė galvą.

– Palapinės šiuo metu, kiek žinau, išvis nenaudojamos. Niulundas bus ne taip supratęs. Pasiimkit daiktus, ir eime.

Ji pasilenkė į priekį, pataisė dvi palapinę įtempiančias virves. Tolumoje, miške, girdėjosi marširuojančių kareivių trepsėjimas. Edas susivyniojo čiužinio kilimėlį.

Kurį laiką paėję upelio vaga, smirdinčia išmatomis, jie išlindo į taką. Tolumoje važiavo tankų ir sunkvežimių kolona, kitoje pusėje mirgėjo jūros šviesa. Smarkiai kuteno vienos kojos pirštus. Jis spardė žemę bato galu, mėgino judinti visus pirštus.

– Kur einam? – paklausė.

Ji nepritariamai papurtė galvą, apsidairė.

Įsukę į mišką, kurį laiką ėjo smėlėtu taku, kol medžiai truputį praretėjo. Perkirto kelias laukymes, priguldytas neaukštų nukirstų medžių rietuvių. Giliau tarp ištisai suaugusių brūzgynų stovėjo daugybė technikos ir kažkokių daiktų, apklotų apsnigtu brezentu. Jie leidosi stačiu šlaitu, kuriuo vingiavo keturi išvažinėti keliai, vedantys į didžiulius dvigubus vartus ant kalno. Priešais didžiulių apšviestų tunelių, įkypai besileidžiančių žemyn į kalno gilumą, angas judėjo kareiviai, iš gilumos girdėjosi šauksmai, burzgimas ir duslus įjungtų motorų dundėjimas.

Ji ėjo greitai, kartkartėmis mesdama akį per petį.

Jie priėjo atvirą vietą – porą besniegių aikštelių, priaugusių geltonai rudos žolės, šen ir ten juodavo nedidelės duobelės su užšalusiu, su žeme sumišusiu vandeniu. Giliau tarp krūmų kitoje pusėje sušmėžavo žemas medinis dviaukštis pastatas, tiesiai prieš įėjimą – striukas vėliavos stiebas. Dešinėje po didžiuliais medžiais matėsi stovėjimo aikštelė.

Ji atsisuko.

– Turit žinoti vieną dalyką. Neturėčiau iš esmės nieko sakyti, bet...

Ji padarė beveik nepastebimą pauzę.

– Būtent šiuo metu padėtis be galo komplikuota. Aplinkybės taip susiklostė, įvykių neįmanoma prognozuoti.

Ji vėl trumpai patylėjo.

– Tarkim, kelis mūsiškius rado negyvus. Mūsų pačių teritorijoje.

Jis stovėjo jai už nugaros visai prie pat, nežinodamas, ką sakyti.

– Betgi... neįtikėtinas dalykas?

Ji žvelgė į laukymę.

– Yra ir anksčiau pasitaikę kartą kitą. Beveik visada nušaudavo iš nugaros, ir jokių kovos požymių. Tačiau vakar rado daug nužudytų kareivių – praktiškai vienu metu. O du net čia, Teseniojuje. Vienas negyvas, kitas sunkiai sužeistas, kulkos tiesiai stubure, nebegali kalbėti. Ir tai – užkardintoje teritorijoje. Suprantat?

Edas apsidairė, įdėmiai patyrinėjo miško pakraštį sau už nugaros, tvirtai sugniaužė automatą, tačiau nieko nepastebėjo, išskyrus vėjo judinamas šakas, sniegą, kelmą, tviskantį beržo kamieną, juodai rudos plikos žemės lopus.

– Aš tik pamaniau, kad jums derėtų žinoti.

Jie vėl pasuko link namo. Nuo jo kaip tik nuvažiavo du juodi automobiliai užtamsintais stiklais. Saulė pranyko po šviesių pilkai baltų debesų sankaupa. Per aikštelę jų pusėn pora šuorų šūstelėjo vėjas, Edas nuleido smakrą prie krūtinės.

– Ir dar keletas kitų įvykių, – toliau kalbėjo ji, – aš pati visko nežinau. Bet vienas dalykas man aiškus: laiko mažai. Dėl to jus ir pasikvietė iš taip toli. Kalbama apie įvairiausias išeitis. Be jūsų dar keli žmonės iš šalies atsiųsti. Joks sutapimas, kad būtent dabar.

Jis lingavo galvą kildamas automobilių keliu ir jai iš paskos artėdamas prie namo.

– Tas Niulundas, – tarė jis, – davė suprasti, kad būtina atitikti ypatingus reikalavimus, norint čia pasilikti.

Ji atsakė nė nesusimąstydama.

– Visus įsakymus dėl operacijų duoda Radas, o ima tikrai ne bet ką. Niulundas tai puikiai žino. Jis užsirašo savanoriu beveik visur, nesvarbu, ką reikėtų daryti, tačiau Radas to nelabai paiso.

– Mano, šiaip jau, visoje kuopoje geriausi įkvepiamo deguonies kiekio rezultatai, jeigu tas bent kiek...

Ji pertraukė jį.

– Vilką mini.

Keliu jiems priešais kažkas ėjo. Kažkoks puskarininkis. Edas atidžiai įsižiūrėjo. Vyriškis skysta barzda. Nebuvo jokių abejonių – Niulundas.

Edas prisigretino prie Fošberg. Ryžtingai statė kojas smarkiai spausdamas jas prie batų padų, tvirtai laikydamas automatą ant krūtinės. Jie priartėjo. Fošberg kilstelėjusi ranką palietė kepurę. Edas atlošė pečius, įsisitebeilijo į Niulundą ir rodydamas į medinį pastatą, tarė:

– Ar tik kažkas čia nelaužo taisyklių?

Iš kamino rūko tiršti dūmai. Niulundas sustojo.

– O gal čia kokia išimtis? – nenusileido Edas.

Niulundas pasitaisė pirštines, vėl ėmė eiti, nieko neatsakydamas.

– Raportuosite man vėliau, – tarė jis Fošberg per petį.

Ir paskubomis nutolo laukyme.

Prie įėjimo į medinį pastatą stovėjo du sargybiniai su šalmais ir automatais. Fošberg atsistojo rankas susidėjusi už nugaros, veidas be išraiškos, vėjyje draikėsi kelios plaukų sruogos.

– Edai, tikiuosi, jau būsit supratęs, kad čia bataliono štabas?

Abu sargybiniai spoksojo sau priešais, regis, nesiklausydami.

Jie sėdėjo ant dviejų paprastų kėdžių beveik pačiame koridoriaus gale. Kelerios uždarytos durys, aukštos lubos. Traukė skersvėjis, kvepėjo kava ir senu medžiu. Pasidėjęs kepurę ant kelių, batuose judino kojų pirštus.

– Aš kažkaip keistai jaučiuosi. Akys peršti, skruostai tirpsta.

– Šiąnakt buvo minus dvidešimt vienas, – iš burnos jai sklido aštrus kvapas, – greit apšilsit. Vėliau jums tikrai leis pailsėti.

Antrajame aukšte aidėjo žingsniai, visai priešais už uždarų durų girdėjosi tai pakelti, tai prislopinti balsai. Atsidarė dar kitos durys, pro jas išėjo jefreiteris ir leitenantas, pro šalį nuskubėjo du pasiuntiniai. Ant sienų kabėjo aliejumi tapyti aukštų kariškių portretai ir juodai baltos išrikiuotų kuopų nuotraukos.

Edas užsimerkė, sulaikė kvėpavimą. Vis dar tirpo kojų pirštai – pamėgino juos pamasažuoti per odinio bato nosį. Giliai įkvėpė, po to iškvėpė. Pulsas padažnėjo, širdis suplakė smarkiau.

Fošberg jau buvo atsistojusi ir pešiojo jį už rankovės. Jis pakilo, gnybtelėjo sau į skruostą, krumpliais pasitrynė akis.

Jie įžengė į kambarį kairėje. Viduje susikaupę priešais mirgančius kompiuterių ekranus sėdėjo apie dešimt žmonių, kai kurie su ausinėmis. Kiti skubriais judesiais rašė ant didžiulių sulankstytų popieriaus lapų, klavišai, rašiklių smaigaliai, kažkoks nepertraukiamas cypčiojimas. Edas žvelgė priešais. Ant sienų kabėjo didžiuliai žemėlapiai, prismaigstyti adatėlių ir įvairiaspalvių vėliavyčių.

– Seržantas Edas iš D 28, – tarė Fošberg.

Atraportavusi pasitraukė į šalį. Nuo kompiuterių terminalo pakilo neaukštas žilaplaukis vyriškis aštriu žvilgsniu. Apėjęs rašomąjį stalą, prisiartino prie Edo, nužvelgė jį ir ištarė žemu balsu:

– Visi kiti prašom palikti mus vienus.

Durims užsidarius, vyriškis vos vos linktelėjo:

– Laisvai, – jis grįžo prie stalo, – aš esu pulkininko leitenanto Rado atjudantas, – jis atsisėdo, – pats Radas dabar neturi galimybės jūsų priimti. Įvyko kai kas nenumatyta.

Atsikrenkštęs jis atlošė galvą į krėslo atkaltę.

– Turiu jums pasakyti, kad vyksta kai kas visiškai nenumatyta... tačiau, kad tai suprastumėt, reikėtų plačiau paaiškinti. Šiais laikais nenumatyti dalykai atsitinka nuolatos, todėl mes laikomės aukščiausio laipsnio kovinės parengties. Dėl to pats sensacingiausias dalykas, taip sakant, nenorma-

lumas, ir įvyksta tada, kai atsitinka tai, ko būtent ir tikiesi. Tai nepaprastai sudėtinga, na tarkim, kaip įprasti prie to, kad nuolat reikia galvoti atvirkščiai? Sutinkate? – jis nutilo ir šyptelėjęs pasilenkė. – Kaskart tai aiškinant tenka labai apgalvoti ką sakai, kad nebūtų nereikalingų nesusipratimų. Ar susigaudot ką noriu tuo pasakyti?

– Manau, taip.

Jis atsivertė segtuvą, gulintį ant stalo, ir ėmė skaityti.

– Aha... jūs iškviestas čia... disponuoja kompetencija, kuri... Vienas puskarininkis Teseniojuj... kurį jūs gerai pažįstate... aha... – jis paskaitė dar gabalėlį, pritariamai mykdamas.

– Turėsite su kai kuo susitikti.

Užvertė segtuvą.

– Seržante Biorjesonai!

Durys atsivėrė, įėjo aukštas vyriškis.

– Štai, – ištarė atjudantas, šypteldamas, – jūs, rodos, jau pažįstami.

– Tikrai taip, – atsiliepė ilgšis. Jis pasižiūrėjo į Edą, paskui vėl į atjudantą. – Mes kartu mokėmės parengiamuosiuose kursuose. Nors bus jau keleri metai nuo to laiko.

Edas atidžiai nužiūrėjo Biorjesoną. Plaukai smarkiai atidengia kaktą, ryškus smakras ir labai šviesi oda, įkritę skruostai. Veidas geranoriškas, akys žvitrios, kūnas tvirtas, gunktelėjęs.

Edas labai abejojo, ar pažino seržantą.

Atjudantas susidėjo rankas.

– Eikit, apsistosit pašiūrėse Svaneklepene. Vėliausiai šįvakar atvyks dar du vyrai. Ryt gausit visą reikalingą įrangą. Išsiilsėkit kiek tik galit. Ir nekalbėkit su kitais bazėje. Visus įsakymus tiesiogiai perduos Radas arba aš. Gali tekti susiruošti labai greitai. Supratot?

Mums išėjus iš štabo, Biorjesonas sustojo ant plento.

– Juk atpažinai mane? Matijas Biorjesonas iš D 28?

Edas atidžiai įsižiūrėjo į veidą. Kakta ir ausų link bėgančios smulkios raukšlelės sudarė tarsi raštą, matomą tik iš labai arti.

Jis nuleido akis, minutėlę galvojo, ką pasakyti.

– Lyg ir atpažinau. Bet ne iš karto.

Jie išsuko iš plento.

– Aš pats žinau, kaip būna, – tarė Biorjesonas. – Kartais nebeatskiri, kuriuos esi sutikęs, o apie kuriuos esi tik girdėjęs.

Edas atsakė linkteldamas ir kosteldamas.

– Tai jau tikrai. Tik po kurio laiko pradedi atsiminti.

Girdėjosi, kaip medžių šakomis tykiai šnara vėjas.

– ...o paskui dar tas Karlsonas. Atsimeni tu jį, Edai? Karlsoną? Su tatuiruotėmis?

Jie iš pradžių kiek paėjo tarp medžių už namo, paskui medžiai praretėjo, ir jie atsidūrė kylančioje uolėtoje vietovėje. Skardžio plyšiuose baltavo sniego lopai ir blizgančios, tarsi vinguriuojančiais pylimais susigrūdusios ledo nuolaužos.

– Jis paskui neteko kojos, – tarė Biorjesonas. – Nuo skeveldrų.

Minėjo dar kitas pavardes, klausinėjo. O tą, atsimeni, jį atsimeni, turi gi atsiminti? O ją? Na *ją*, juk žinai?

Edas ėjo neatsilikdamas. Atsakinėjo trumpai, kartkartėmis, paminėjus kokią smulkmeną, sumurmėdavo „uhu". Uolos perėjo į plokštumą. Kurį laiką jie ėjo tylėdami, kol Biorjesonas sulėtino žingsnį. Priešais plytėjo vien sniegu dengtos uolos, kiek žemėliau – tviskantis ledo diskas ant jūros. Saulė vėl buvo išlindusi, tačiau jau kybojo danguje daug žemiau. Edo žvilgsnis klaidžiojo palei salas, horizontą.

Lengvas vėjas traukė per nugarą ir sprandą, jis žvarbo.

– Į tą pusę vakarai, tiesa?

– Taip. O pietūs ten, – patvirtino Biorjesonas.

– Keista man tai matyti, – tarė Edas, giliai įkvėpdamas. – Mažas būdamas vasaras dažnai leisdavau tokiose vietose. Žaisdavau ant štai tokių uolų, nes mes vasarą būriuodavom, aš visą laiką sėdėdavau prie pat vandens ir žiūrėdavau į dumblius, gaudydavau krabus, ir šiaip.

Biorjesonas stovėjo atsukęs nugarą.

– Bet tai visada būdavo vasarą, – tęsė Edas, – kai šilta. Tada sunkiai įsivaizduodavau, kad uolos niekur nedingsta ir žiemą.

Biorjesonas atsikrenkštė, pasisuko eiti tolyn, Edas sugavo jo žvilgsnį.

– Galbūt pasirodys keista, – tarė, – tačiau aš nelabai ką prisimenu apie tavo minimus žmones. Man išvis sunku viską galvoje surūšiuoti. Be abejo, atsimenu D 28 kareivines ir didįjį stadioną už jų. Ir Jonkę, ir DD, ir Perą Sanderį, ir kitus. Bet visi tie vardai – pats nežinau. Aš per ilgai važiavau, nuo pat vakar vakaro, gal dėl to. Manau, man turbūt reikia pamiegoti.

Jie praėjo keletą uolų – plikus rausvo granito luitus šiaurės pusėje, iš kito šono padengtus neįprastai storu lygiu ledo sluoksniu.

– Kiek dar liko eiti? – paklausė Edas.

– Mes maždaug pusiaukelėje.

Nusileido į daubą, perėjo ją sukdami į šiaurę per miškingą išlaužą ir užkilo ant nedidelės keteros. Edas prisimerkęs žiūrėjo į dangų, aplink saulę nusidažiusį šviesesne spalva. Apsnigtuose plotuose priešais matėsi siauros įkypai išmintos pėdos.

Biorjesonas sustojo, apsidairė.

– Tu savąjį irgi laikyk pasiruošęs, – parodė į Edo ginklą. – Juk girdėjai, kad šiandien Teseniojuj rado žmones nušautus?

Edas linktelėjo, skubiai persikabindamas ginklą per petį.

– Bet tikriausiai išstatė postus... dabar visur?

Biorjesonas linktelėjo, spjaudydamas į sniegą.

Jie pasiekė negilų tarpeklį. Pasiremdami rankomis nusiropštė žemyn. Vis taikydami minti ant kupstų, per vidurį perkirto užšalusią pelkę ir pakilo palei uolą.

– Aš visai suprantu, kad tu manęs taip tiksliai neprisimeni, – užvedė kalbą Biorjesonas. – Mes matėmės vos kartą, o tavo pavardę aš įsiminiau visai atsitiktinai.

Jie žygiavo toliau, nelėtindami tempo. Edas jautė, kaip nugara teka prakaitas, tačiau kartu buvo ir šalta.

– Aš tau vieną kartą perdaviau laišką, – tarė Biorjesonas. – Vienas iš mano būrio sykį kažkokiam šlaite ant žolės rado krūvą laiškų, juos ten tikriausiai vėjas atpūtė, iškritusius iš pašto maišo ar panašiai. Visus adresus buvo nuplovęs lietus, išskyrus vieną: ant vieno laiško buvo parašyta „Edas". „Karlas Edas".

– Šitą tai aš atsimenu. Vieną kartą gavau laišką, seną ir sudriskusį.

– Tai va. Aš paėmiau tą laišką, perdaviau kažkam iš tavo kuopos, o jis perdavė tau beveik iš karto, man atrodo, aš dar net pats mačiau. Ir nuo to laiko žinau, kas tu toks.

Edas žingsnis po žingsnio tyrinėjo savo batus.

– Jei gerai prisimenu, laiškas buvo nuo tėvų. Tada aš jiems dar rašydavau.

Jis nusuko akis, sučiaupė lūpas. Stojo tyla, jie ėjo toliau.

Klampojo per skystą uolas dengiantį sniegą. Tyla vis ilgėjo.

– Mama parašo, kai tik gali, – pertraukė ją Biorjesonas. – Jie dar saugūs, tėvas užsiima prekyba, tai turi daugybę pažįstamų rytinėje pakrantėje.

– O aš nežinau, kur mano tėvai dabar, – tarė Edas, – net nežinau, ar gyvi.

– Tikrai?

Edas susilaikė nuo impulso tylėti ir kalbėjo toliau.

– Nors, manau, turėtų būti evakuoti saugumo sumetimais. Tėvas invalido vežimėlyje. Tik aš kažkaip... man iš tikrųjų atrodo, kad paprasčiau visai apie juos negalvoti. Jau greit bus ketveri metai, kaip nekalbėjau su jais.

Jautė Biorjesono žvilgsnį. Pats stebeilijo kažkur pro šalį, sau priešais, rąžėsi, apsimesdamas, kad nieko nepastebi, tuo pat metu bato galu spardydamas sniegą.

– Tai va... nesu kalbėjęs su jais nuo visuotinės mobilizacijos. Iki pat dabar tarnavau šiaurėje, D 28. Nesu buvęs šitose vietose beveik ketverius metus.

– Taip taip, – pratarė Biorjesonas, keletą metrų patylėjęs. – Tu pats iš čia, iš vakarų pakrantės?

Edas jautė, kad kažkas sukasi galvoje, kad skauda pirštų sąnarius ir pulsuoja vienoje pėdoje.

– Taip, iš čia.

Biorjesonas nelėtindamas tempo žingsniavo palei uolas. Edas mėgino pataikyti į jo įmintas pėdas. Toli jūroje prie skardžio styrojo į krūvą susigrūdusios lytys.

– O atsimeni inkilą? – paklausė Biorjesonas. – Per manevrus Stura Mosene? Mudu tada net keliais žodžiais persimetėm.

Kalnas nebesileido taip stačiai. Priešais želė tankūs brūz-

gynai. Biorjesonas sustojo, atlenkė į šalį šakų glėbį ir įlindo į šabakštynus. Edas nusekė paskui.

– Inkilą?

– Tu buvai su baltu raiščiu. Jūs buvot priešai. Kažkas iš mūsiškių netyčia pašovė paukščio lizdą medyje, ir šis atsidūrė ant žemės. Nežinau, kiek netyčia. Šiaip ar taip, lizdas nukrito, visi paukščiukai išbirę gulėjo samanose. Būtum girdėjęs, koks cypimas, tėvai – ratais mums virš galvų, rypuodami ir klykaudami. – Biorjesonas lindo vis giliau ir giliau į krūmus, kiek pritūpęs, paskui save nešdamasis beveik baltą iškvėpto oro sūkurį, vis prilaikydamas plonas šakeles, kad šios nedrožtų Edui. – Sustoję žiūrėjom į tuos paukštyčius, kažkas paspyrė vieną, visi juokėsi. Visai užsimiršom. Paskui staiga – balti raiščiai visur. Tu ir dar keli. Visur. Mes – apsupti ir negyvi.

Paėję dar kelis šimtus metrų per krūmus atsidūrė atviroje vietoje, iš vienos pusės apsuptoje aukštų pušų.

– Taip, šitą aš prisimenu, – tarė Edas, – taip man rodos.

– Čia nieko tokio svarbaus, – tarė Biorjesonas. – Tik mudu, vienaip ar kitaip, valandėlę pastovėjom drauge kalbėdamiesi.

– Aha, – pakartojo Edas, – prisimenu. Stovėjom, kalbėjomės, ir niekam neberūpėjo kovinės pratybos? Visi žiūrėjo į paukščiukus?

Biorjesonas linktelėjo. Žvalgėsi po plytinčią vietovę. Netoli medžių stovėjo dvi žemos žalios trobos su langų kiaurymėm, kareivių nesimatė. Aikštelėje tarp namukų žiojėjo nukasta šulinio skylė ir kažkokia apsnigta dauba.

– Svaneklepenas, – tarė, gerdamas vandenį iš nedidelės gertuvės, – naudojama tik kaip rezervas, bet elektra yra.

Edas žvelgė į sniegą ir krūmus, į medžių kamienus, su-

tankėjusį mišką, šmėžuojantį tolėliau, neįžiūrėdamas nieko daugiau, išskyrus riedulius, šakas ir smulkias šakeles. Pasitikrino automatą.

– Kiek jau čia, Teseniojuj, prabuvai? – paklausė.

Biorjesonas paskaičiavo ant pirštų.

– Septynis mėnesius. Ar, pala, aštuonis, devynis... gal dešimt. Pats tiksliai nežinau.

Jis išsiviepė.

– Aš visai kaip ir tu. Irgi nieko neatsimenu.

Edas sėdėjo ant vieno apatinių gultų, skubiai varstydamasis dešinį batą.

– Šilta ir gera. Ir prie tokių lovų nepasakysi, žmogus, kad pratęs.

Sausai čepsėdamas, Biorjesonas gėrė iš didžiulio vandens kaušo.

– Tikrai ne, niekas kitas Teseniojuj taip prašmatniai negyvena. Aišku, išskyrus karininkus.

Edas nusiavė dešinę kojinę, numetė į kampą. Visi pirštai, išskyrus didįjį, buvo pabalę. Smarkiai patrynė juos ranka, oda buvo nejautri.

– Užsikaisk puodą, – Briojesonas dūrė pirštu į kampą su virykle, – užvirs per valandžiukę.

Edas apatinėje spintelėje susirado neplautą puodą, pripylė vandens, pastatė ant kaitvietės.

– Lauke kažkaip keistai šalta, – tarė, – šaltis visai kitoks, negu šiaurėj.

Biorjesonas pasistatė batus ant laikraščio prie radiatoriaus.

Edas pasignaibė koją. Vis tiek nejautė mažesniųjų pirštų. Aplink mažylio nagą baltavo dėmės. Vėl įkišo koją į maisto

likučius ant puodo dugno, viršutiniuose odos sluoksniuose vis stipriau tirpo ir durstė.

Persivilko sausais kareiviškais marškiniais. Biorjesonas gulėjo ant savo gulto, iki kelių užsitraukęs apklotą. Poškėjo barako sienos ir radiatoriai, silpnai atsidavė pelėsiais ir dulkėmis.

– Klausyk, – Edas bandė susigaudyti. – Kaip tu sugalvojai rekomenduoti mane Radui? Kodėl jūs mane čionai išsikvietėt? Ką mums iš tikrųjų reikės daryti?

Biorjesonas atsiduso.

– Suprantama, tu neturėtum kol kas nieko žinoti. Atvirai tariant, būtų geriausia, kad nieko nežinotum, jeigu, tarkim, operacija neįvyktų. Jei nepavyktų jos įvykdyti su mumis, galbūt norėtų atlikti ją vėliau, tik su kitais. Tokiu atveju jokia informacija negali būti nutekėjusi, niekas neturi nieko žinoti be reikalo – per didelė rizika.

Edas pagalvojo.

– Bet mes būsim keturiese vis dėlto?

Biorjesonas nutylėjo.

– Ar čia kokia žvalgyba, ar kas?

Biorjesonas šyptelėjo.

– Tai tu manai, kad tave iššaukė iš už tūkstančio dviejų šimtų kilometrų, kad į žvalgybą suvaikščiotum?

– Na tai sakyk gi. Mes juk abu dalyvausim, gali bent *ką nors* pasakyti?

Biorjesonas kiek pagulėjo nejudėdamas, po to papurtė galvą.

– Tai daug sudėtingiau, nei tu įsivaizduoji. Šiuo metu gaunami labai prieštaringi raportai, visi čia tik suka ratus, atrodo, lyg kažko lauktų, lyg kažkas dar rimtesnio turėtų atsitikti, lyg fronto linijos staiga imtų ir pajudėtų į šią

pusę. Pasiruošę viskam... kaip minos žemėje. O mus su tavim perkelia į čia, į tokią nuošalią vietą, tarp uolynų, be ryšio su kitais. Gal tau čia koks sutapimas atrodo? – Jis trumpam nutilo. – Be to, aš irgi ne viską apie mūsų operaciją žinau. Tiesiog nežinau, nes per daug visokių aplinkybių. Pamėgink apie tai paprasčiausiai negalvoti, taip būtų lengviausia.

– Bet tu iš esmės *žinai*? Bendrais bruožais?

Biorjesonas kažką išsitraukė iš kuprinės išorinės kišenės.

– Patrauk porą.

Ištiesė tą kažką – didelę sidabruotą gertuvę su išraižyta data, beveik artipilnę.

– Slaptas gėrimas.

Edas nusuko metalinį dangtelį, nugėrė du didelius gurkšnius. Nudegino gerklę ir ryklę.

– Supranti dabar, ką noriu pasakyti? – Biorjesonas šypsojosi. – Supranti taktiką? –Paprasčiausia apie tai išvis negalvoti, kol nesi įvarytas į kampą.

Iš kuprinės išsitraukęs porą karo lauko brošiūrų, Biorjesonas vėl atsigulė į lovą ir ėmė vartyti. Edas atsisėdo gulte, pakaitom čia užsimerkdavo, tai pastebeilydavo prisimerkęs. Kojų pirštai įgavo rausvą atspalvį. Tikrindamas, ar visus jaučia, lankstė juos aukštyn ir žemyn. Gerą valandėlę prasėdėjo užsimerkęs, juto, kaip pakaušyje ir prie antakių lengvai pulsuoja.

Biorjesonas pakėlė smakrą.

– Girdėjau, – pagurkšnojo iš gertuvės, paskui giliai įkvėpė, – girdėjau, kad vakar subombardavo Sornėjų. Tą pačią dieną, kai išvažiavai.

Edas sumurmėjo „uhu“:

– Sužinojau traukiny.

– Palei visą fronto liniją didžiuliai nuostoliai – per šimtas vyrų. Teritorija degė, pusės D 28 nebėra. Juos užklupo.

Edas atsilošė, sėdėdamas pusiaugula rausėsi kojų pirštais į maisto likučius, vis aiškiau jusdamas, kaip šiluma sklaidosi po visą pėdą ir kyla blauzda aukštyn.

– Šimtas vyrų... velniai rautų. Visos tenykštės kareivinės ir...

Biorjesonas jį pertraukė.

– Tai tu, Edai, supranti?

Kalbėjo akis įsmeigęs kažkur į tolumą, kasydamasis smakrą.

– Jei ne aš, ir jei Radas nebūtų davęs įsakymo, būtum likęs šiaurėje, priešakinėse linijose. Būtum tarp tų šimto.

Edas atsiliepė ne iš karto, pirma pažiūrėjo į nejudantį lovoje Biorjesoną, susidėjusį vieną koją ant kitos. Tačiau atsakomojo žvilgsnio nesulaukė.

– Ir kas? Gal nori, kad aš tau padėkočiau, ar ką?

– Ne ne, nieko aš nesakau. Atsipalaiduok. Tik sakau: tokie faktai. Būtum likęs šiaurėje. – Biorjesonas pasikišo po galva dar vieną pagalvę. – Tu galbūt vienintelis iš viso savo pulko išsigelbėjai, tu suvoki?

Edas buvo beatsakąs, kai Biorjesonas pametėjo jam gertuvę.

– Išgerk dar, tarp kitko. Dar daug liko.

Edas padvejojo, pasvėrė gertuvę rankoje. Po to apsimetė nugėręs porą didelių gurkšnių ir rūpestingai užsuko dangtelį.

– Ačiū.

– Tik ką aš norėjau pasakyti, – Biorjesonas prašneko patylėjęs kokią minutę, – kad tokio dalyko visgi negali išmest iš galvos. Aš apie D 28 beveik visą dieną galvojau.

Jis gulėjo rankas susidėjęs po galva, įkypai žvelgdamas į lubas:

– Negali išmest iš galvos, kai ten šitiek esi prabuvęs. Pagalvok, o kaip, pavyzdžiui, visos tos tetulytės iš valgyklos, koks jų likimas po to, kai ant teritorijos užskrido lėktuvai? Ar ji, tarp kitko, dar tebebuvo tenai, ta gražioji? Ana Kristina?

Edas susimąstė.

– Ilgi plaukai, – nenusileido Biorjesonas, – kartais susipindavo kasas. Ana Kristina?

– Aaa... taip, ji tebebuvo. Man rodos, mačiau ją valgykloj kažkurią dieną prieš išvažiuodamas.

Biorjesonas gulėdamas pats sau linksėjo galva.

– Pasikalbėdavai su ja? – jis kasėsi kaklą ir pečius. – Tu, matai, išbuvai ten ilgiau nei aš, taip sakant. Tu ją pažinojai?

Edas atlošė galvą į sieną.

– Aš su ja, aišku, sveikindavausi.

– Aš tarnavau su tokiais dviem. Pradėjo jie jos žvalgytis, – ėmė pasakoti Biorjesonas. – Abu beveik vienu metu. Ir žinojo abu, kad va tas kitas irgi susidomėjęs. Vienas iš jų nieko nedrįso imtis. Veidas kaip kokio penkiolikmečio, turbūt pats jautė, kad jo prastesni šansai.

Biorjesonas prisidengė burną ir nusikosėjo.

– Antrasis buvo pavarde Greneris. Karlas Greneris, gal net žinai, kuris? Geras vaikinas, kartais tik per daug triukšmaudavo. Jis tai ėmėsi reikalo iš pašaknų, visų pirma išsirūpino pažadą, kad gaus pasiskolinti vieną štabo civilinį automobilį kurį vakarą. Po to palaukė jos kažkurią popietę prie virtuvės įėjimo, kai ji susiruošė namo. Pasiūlė pasivažinėti iki apžvalgos bokšto ant Jetehateno ir pasižiūrėti į Sornėjų. Žinai tą kavinę ten, viršuje, esi buvęs ten kada nors? Vaizdas visa neblogas.

Edas linktelėjo.

– Matyt, jai pasirodė, kad mintis gera, ir jie susitarė pasimatyti penktadienį. Bet per pietus ji priėjo prie jo, sakydama, kad vakare bus didžiulė šiaurės pašvaistė, todėl norinti susitikti dar vėliau, davė adresą, kur jos atvažiuoti. – Biorjesonas šyptelėjo. – Viskas atrodė puikiai, visiems mūsiškiams taip atrodė. Aš jam paskolinau vieną savo juodą švarką, kol jis ruošėsi, apsupom jį ratu, šūkaudami visokias nesąmones, pats gi supranti, važiuoja ant kalno su mergina, viskas gi ir taip aišku. Na, šiaip ne taip jis išvažiavo į tą mikrorajoną, matyt, ten jos tėvai gyveno, kažkur Pešborge. Privažiavęs prie namo pamatė policijos mašiną, daugybę žmonių. Vargais negalais rado Aną Kristiną, sėdinčią kampe ir verkiančią. Dingęs jos jaunesnysis broliukas, niekas jo nematė visą dieną, jam tebuvo vos šešeri, ar panašiai. O buvo viduržiemis, kokie dvidešimt šalčio lauke. Taigi vietoj Jetehateno Karlui staiga teko eiti į pagalbą. Pasiskolinęs slides ir tvirtus batus, ir visa kita iš jos tėvo, su dar keliais vyrais išvažiavo tiesiai į mišką, pasišviesdami kalnakasių žibintais. Ir su mano švarku – nenusivilko jo, nespėjo apie tai pagalvoti, kaip pats sakė. Aišku, žmonių buvo daug, visas kvartalas padėjo. Nusigavo jie į Jetoseną. Jis, suprantama, visą laiką galvojo apie ją, juk beveik net nespėjo su ja pasikalbėti. Pavažiavus kokius dešimt kilometrų, ieškotojų grandinė iširo, neradusi jokių pėdsakų, kai kurie pasuko atgal, o su jais ir jis, nes buvo šalta. O grįždamas jis pataikė įvažiuoti į didžiulę pusnį, to niekas nepastebėjo – juk niekas jo nepažinojo. Kai išsiropštė, visi jau buvo nuvažiavę, o jam buvo nulūžusi vienos slidės nosis. Miške nesiorientavo, vos numanė, kur atsidūręs. O dar šalta kaip ašigaly – ir taip jau buvo sustipęs, o dabar teko eiti pėsčiomis, vienam. Ar, teisingiau

pasakius, bristi per sniegą. Su mano švarku. Jis, man rodos, truputį ir išsigando, nežinodamas, ar tuo keliu grįžta. Tik staiga virš galvos mato – šiaurės pašvaistė, tokia didžiulė, tamsiai žaliai mėlyna, tarsi traukianti kaip akivaras, ir jis dar labiau išsigando, pats sakė – ją pamatęs tik stengėsi žiūrėti į priekį ir nuduoti, kad jos nėra. Galop po kokios valandos gal išėjo į kažkokio gyvenamojo rajono gatvę, visai neįsivaizduodamas, kur atsidūrė, paskambino prie pirmo pasitaikiusio namo durų, paskui ėmė eiti prie Anos Kristinos namų. Visas sušalęs. Pakeliui jį pasivijo vaikas, klausdamas, ar jis irgi kaip visi ieško Alekso. Taip, jis atsakęs, tada berniukas nusekė paskui, vis klausinėdamas apie miško šukavimą, kiek toli jie nuėję, kur, jų galva, Aleksas nuklydęs, ir taip toliau. Taip jie visą kelią kalbėjosi, Greneris atsakinėjo kaip sugebėdamas, virš galvos jie visą laiką matė tą vilnijančią šviesą, degančią danguje, tarsi vibruojančią ir besiraitančią. Pakalbėjo ir apie ją – berniukas sakė, kad jam šiaurės pašvaistė patinka, o Greneris tvirtino, kad jam ne, bent jau ne šįvakar. Kai jie priėjo namą, žmonių jau nebebuvo, policijos mašina dar tebestovėjo, bet šiaip buvo tuščia, Greneris įėjo į vidų, pašaukė, pastebėjo, kad berniukas nusekė paskui jį, ir atsisėdo ant suolo prieškambaryje. Antrame aukšte atsidarė durys, laiptais nusileido Ana Kristina, visas veidas nuo verksmo raudonas, tik staiga ji kad suriks ir puolė prie berniuko, pakėlė jį, – Biorjesonas caktelėjo liežuviu, – tai ir buvo jis, tai buvo Aleksas, jį Gerneris parsivedė pats to nežinodamas.

Biorjesonas palingavo galvą.

– Tai kas ten buvo atsitikę? – pasiteiravo Edas. – Su... tuo Aleksu?

– Tas ir buvo. Pats supranti, kas po to įvyko, ar ne? Greneris bematant pasidarė lyg koks didvyris, išaukštintas iš-

liaupsintas, tėvas net susiruošė konjaku jį vaišinti, žodžiu, išgarbintas be galo ir be pabaigos. Niekas dorai nesusigaudė, ką jis iškrėtė, tas Aleksas, pats nenorėjo pasakotis, kur buvęs užlindęs, ir nieko iš jo nepavyko ištraukti, sėdėjo sau ir kai tik kas ko paklausdavo, užsidengdavo rankomis ausis. O paskui viskas per sumaištį ir pasimiršo, nuplaukė – juk visiems taip nežmoniškai palengvėjo, kad nieko baisesnio neįvyko, kad jis grįžo sveikas ir gyvas.

Biorjesonas nutilo.

– O tai kaip ten toliau buvo? – paklausė Edas.

– Kas – kaip toliau?

– Su Greneriu ir Ana Kristina.

Biorjesonas pakeitė kūno padėtį.

– Hm. Aš net nežinau. Kai atgavau, mano švarke, kas be ko, buvo didžiausia skylė išplėšta. O šiaip – ne, nežinau. Man rodos, kad jie gal buvo kartu kurį laiką, šiaip ar taip truputį bendravo. Po to aš su juo nelabai kalbėjau, netrukus po to jis pasiprašė perkeliamas į kitą kuopą.

Biorjesonas šyptelėjo, kilstelėjo gertuvę:

– Bet tai, ką aš norėjau pasakyt: tokios kaip ji įsimena. Kaip Ana Kristina. Tokių maža, ir jų nepamirši. Šiaip sakau – nedaug tokių, čia tik senos bobos daugiausia. Išskyrus, aišku, Aną, tą Fošberg. Ji visai nieko. Nors ne ką aš težinau.

Edas užmetė akį į uniforminį apsiaustą, pasvertą ant kėdės atlošo. Popierių nesimatė, laiško nesimatė, vidinė kišenė visiškai paslėpta už kėdės atkaltės. Saugoti, pagalvojo jis, Dijuredė, labai saugoti. Pedersenas, Ula Pedersenas. O gal Ulafas?

Jie kurį laiką gulėjo šnekučiuodamiesi.

– Žinai, metas miegoti, – tarė Biorjesonas, – greit vakaras. Truputį pailsėsim, paskui pavalgysim.

Edas pasiliko koją puode, užsitraukė dar vieną apklotą nuo viršutinio gulto, išlankstęs storą audeklą, užsiklojo ant kojų. Biorjesonas jau kvėpavo giliai ir ritmingai. Edas užsimerkė, jusdamas, kad nugara prakaituoja, kaip greit muša širdis, o po akių obuoliais kažkas sukasi.

Atsibudęs nuo veriamų durų taip staigiai ištraukė koją iš puodo, kad indas apvirto. Atvertęs jį, išlipo iš lovos. Automatas stovėjo kur stovėjęs – atremtas į sieną.

Į vidų įėjo Fošberg. Jai už nugaros akis nudelbęs į grindis stovėjo kitas kareivis.

– Jaunesnysis seržantas Granvikas nuo šio momento prisijungia prie jūsų. Vėliau šįvakar atvesiu ketvirtąjį.

Ji išėjo, Biorjesonas priėjo pasisveikinti. Veido oda linkusi rausti, kumptelėjusi nosis, ryškios šviesios akys. Pečiai platūs, rankos nedidelės, ant smakro ir skruostų – tarsi koks raštas iš randų ir nelygumų. Nusiėmęs kepurę kareivis linkčiojo jiems sakant savo pavardes. Jie klausinėjo apie kelionę, jis atsakinėjo tyliai, netikėtai žemu balsu.

– Dvi dienas. Autobusu iš pat rytinės pakrantės, – žvilgsnis klaidžiojo, – visur eilės. Mylių mylias.

Biorjesonas jam parodė gultą virš Edo.

– Galim dar valandėlę pailsėti. Paskui bus vakarienės metas. Atrodo, kad tau bus ne pro šalį išsimiegoti.

Edas atsigulė, pro pusiau primerktas akis apžiūrinėdamas Granviką, užsitraukė apklotą ant kojų. Veidas smarkiai išblyškęs, judesiai sulėtinti, plaukų kupeta susigulėjusi ant galvos.

– Tiesa, – atsiliepė Granvikas.

Edas pasižiūrėjo į langą, pro kurį smelkėsi silpna raudo-

na saulės šviesa, spalvindama sieną virš stalo. Užsimerkė, užsitraukė apklotą ant krūtinės, jusdamas šilumą po sunkiu audeklu. Galvoje nebedunksėjo.

Po kokios minutės iš Biorjesono lovos pasigirdo knarkimas. Edas juto smigčiojimus, kylančius kojomis. Jau buvo beužmiegąs, bet išsiblaškė nuo garso, sklindančio iš viršaus. Luktelėjo, atsimerkė. Nuo viršutinio gulto jį pasiekė tankus šnopavimas.

Girdėjosi ir dar kitas garsas. Granvikas atsargiai krutėjo lovoje, keletą kartų iš viršaus pasigirdo prislopintas inkštimas. Edas įsistebeilijo į antklodę, pasiklausė, pasisuko į ramiai gulintį ir jau šniokščiantį Biorjesoną.

Vaitojimai iš viršaus nesiliovė.

Edas dar luktelėjo, garsai netilo, netgi stiprėjo. Edas pasuko apatinę kūno dalį taip, kad sugirgždėtų lova, pirma vieną kartą, paskui antrą, truputį garsiau. Atsikrenkštė. Garsai iš viršaus nesiliovė.

Pagulėjo nejudėdamas, vien klausydamasis. Miega, pagalvojo, verkia, miega arba verkia. Miega *ir* verkia? Verkia pats to nežinodamas?

Kai Edas atsibudo, už lango jau buvo visiškai tamsu. Atsikėlė, kiti dar tebegulėjo lovose. Pasidairė tualeto, iš lėto prisiartino prie jau nebemiegančio Biorjesono.

– Lauke, – Biorjesonas tyliai nupasakojo kelią.

Edas užsitraukė batus.

– Būtinai pasiimk automatą, – tarė Biorjesonas.

– Bet juk sargyba išstatyta?

– Išstatyta. Bet automatą vis tiek reikia pasiimti. Toks įsakymas.

Edas griebė ginklą, išėjo į lauką. Šaltis suėmė veidą ir kaklą, jis susisagstė apsiaustą. Lėtai nuėjo tarp medžių, iškėlęs ginklą ir visą laiką dairydamasis aplinkui. Spindėjo žvaigždės, mėnuo. Nosį badė aštrus kvapas. Jis gūžėsi žingsniuodamas kietai išmintu taku per sniegą. Pušys stovėjo tiesios ir nejudrios, iš šiaurės pusės, iš tankesnio miško, atsklido silpnas ošimas. Mėnesienos šviesa pilkai melsvai spalvino sniegą ir medžių kamienus. Kiek atokiau įžiūrėjo išdrikusius medžių šešėlius, paspartino žingsnį. Girdėjosi, kaip nuo šalčio plonai treškėdamos lūžta smulkios šakelės. Pirštu vis lietė saugiklį.

Už aukštos eglės virš tamsios užšalusios duobės gulėjo permesti du ploni nužievinti rąstai. Jis tuoj pat atsisagstė kelnes ir pritūpė su pakeltu automatu, vis apsidairydamas per abu pečius.

Smulkiais plonais skivytais plėšė nuo laikiklio tualetinį popierių. Kai grįžo į baraką, Biorjesonas stovėjo virtuvėlėje ir kažką makalavo puode pušies šakele. Granvikas dengė stalą, dėliodamas popierines lėkštes ir plastmasinius puodelius.

– Visais būdais bandau išgramdyt tavo kojų grybelį, – Biorjesonas tiesė Edui puodą ir medinį samtį, – tik kad neišeina, turėsi pats išmėžti.

Maisto atliekų ant dugno nebebuvo, puode garavo karšta bulvių košė. Edas pamaišė, pastatė puodą ant stalo. Biorjesonas ant plokščio dubens išdėliojo pilnus sausgyslių mėsos gabalus ir užpylė padažu su žaliais taškeliais.

– Nieko geresnio neradau. O jei rimtai – tai net žvėriškai skanu.

Susėdo. Edas apžiūrinėjo valgį.

– Ar nereikia nors kiek palikti, – pratarė, – ketvirtajam?

– Tai jau ne, – nusišypsojo Biorjesonas, – šito ir taip vos trims užteks.

Jie valgė, užsigerdami aitriu alum, kurį Biorjesonas buvo atšaldęs sniege. Edas žiūrėjo į muses, tupinčias ant palangės, į sniego kristalus už stiklo, paskui – tiesiai į tamsą, tokią pat juodą ir šalimais, ir tolumoje. Termometras už lango neįžiūrimas, nesimatė ir antrosios trobelės.

– Kaip tave dar vadina, – Biorjesonas pasiteiravo už stalo, – be Granviko?

– Peras.

Biorjesonas linktelėjo.

– Kaip ten padėtis rytų pakrantėj?

– Nieko gero.

– Nedaug iš ten žinių mus pasiekia. Ar nieko žmonės, ar patyrę?

Granvikas sekundei kilstelėjo akis.

– Tu pats, sakau, ne toks jau senas atrodai.

Granviko žvilgsnis ėmė lakstyti stalo paviršiumi tai šen, tai ten.

– Atsipalaiduok, aš gi tik klausiu, – Biorjesonas nusišypsojo, – kiek tau metų, atsakyti nebūtina.

– Dvidešimt treji, – atsakė Granvikas.

– Matai, kaip. O man dvidešimt šešeri.

Jis nukreipė klausiamą žvilgsnį į Edą.

– Bus dvidešimt penkeri greit.

– Dvidešimt penkeri. Tai būsim beveik kaip trys broliai, o aš vyriausiasis. Man tai tikrai labai atitinka, aš ir pats esu dviejų vyresnysis brolis, nors viena iš jų pana. Tai vadinasi tu, Edai, būsi man už seserį?

Biorjesonas nusijuokė, pasižiūrėjo į Granviką, kuris atsakydamas irgi trumpai šyptelėjo.

– Maniau, kad būsim keturiese, – Edas irgi nusišypsojo Biorjesonui. – Gal pats paliksi seserim galiausiai, kai ketvirtasis atsiras?

Granvikas nusišaipė, nusišluostė lūpas, sučepsėjo.

– Tai kaip ir pavalgėm, – apibendrino Biorjesonas.

– „Čikagą"?

Biorjesonas išdėliojo apdraskytas kortas ant stalo. Užpakalinėje kortų pusėje buvo pavaizduotas ornamentas iš trijų nedidelių karališkų karūnų. Nuėjęs prie lovos atsinešė pasidabruotą gertuvę.

– Na ką, ką pasakysit? Granvikai? Juk moki „Čikagą"?

Granvikas papurtė galvą.

– Nemoki? Tai kokius moki?

Granvikas nuo stalo paviršiaus atitraukė rankas.

– „Čirvų septynakę" moku. „Šūdžių". Ir „Raudonbarzdį".

– Eik tu čirvų septynake ir raudonbarzdi! Jau tokia nuobodybė, kad žaist neįmanoma.

– Tai pažaidžiam ką nors, ką visi moka, – tarė Edas.

Biorjesonas ištuštino savo alaus puodelį, tyliai atsirūgo.

– Okei. Ką nors, ką visi moka, gerai. „Plaukė ežere"? „Marink lapę"?

Jis vaipėsi, traukė pečiais, atsilošęs į kėdę, ėmė dalyti.

– Tada „Šūdžių". Arba „Dvėselieną", kaip mes kad sakom. „Dvėseliena" visai nieko. Paskui palošim „Čikagą".

Prieš kiekvieną padėjo po tris užverstas kortas.

– Negalima pasilikt paskutinės kortos tūzo, dešimkės ir dviakės.

Dar padalijo po tris kiekvienam, šįkart atverstas, uždėdamas jas ant pirmųjų trijų.

Granvikui teko prastos kortos.

– Šitą laimėsi, Granvikai, – kikeno Biorjesonas, gniauždamas kumštį ant stalo, – kertam, kad laimėsi.

Jis kiekvienam į ranką davė po tris kortas, likusių krūvelę nustūmė į šalį. Pradėjo Edas, jie žaidė tylėdami, greitai, girdėjosi tik, kaip pokši radiatorius, ir sausai čeža ant stalo dedamos kortos. Granvikui paimti krūvą teko pirmąkart, Biorjesonui antrą ir trečią kartą. Edui teko valetas, dama ir karalius, tad atsikratė jomis greitai, paskutinioji krūvelė buvo užversta, jam buvo likę tik jo paties šešios kortos ant stalo.

Biorjesonas, atsisukęs gertuvės dangtelį, gurkšnojo.

– Tiesiog juokinga, kaip tau sekasi.

– Tu pats kortas maišei, – atrėžė Edas.

Sulošė dar kelis sykis. Edas atvertė damą ant stalo ir baigė lošti.

– Velnias.

Biorjesonas atidžiai žiūrėjo į Granviko delną, kur kortų buvo likę daugiau negu jam.

– Taigi sakiau tau, Granvikai, kad tu ir būsi dvėseliena, – kalbėjo Biorjesonas juokdamasis, – taip ir nujaučiau.

Edas žvelgė į juos. Jie iškart ėmė žaisti lėčiau. Granvikas kaskart atidžiai atsirinkdavo kortą prieš ją parodydamas.

– Gal čia tau koks strateginis žaidimas, ką? – Biorjesonas prisimerkė.

Granvikas neatsiliepė, Biorjesonas žiūrinėjo savo kortas, dvejodamas, kuria atsikirsti.

– Čia gi viso labo tik „Dvėseliena“, nėra mužikiškesnio žaidimo. Grynai, – jei sekasi, tai sekasi, ir viskas.

Edas sukryžiavo rankas, žvelgdamas į kortų krūvelę ant stalo. Ne visai taip, beveik, bet ne visai, jei Granvikas visą laiką turės geresnę kortą, tai galės perimti visas geras, ir gal laimės.

Granvikas sėdėjo neregėm akim, viena po kitos bėgo sekundės, kaskart jis ištraukdavo kortą labai atsargiai, ap-

žiūrinėdamas savo ranką. Kai atėjo jo eilė, ištraukė karalių. Biorjesonas luktelėjo, ištiesė sidabrinę gertuvę.

– Paimk vieną, nepakenks, Granvikai.

– Ne, ačiū.

– Ė, taigi išgerk.

– Ne, ačiū.

– Ką, gal tavo raukšlių išvagotą veidą raudonis išmuš?

Granvikas įsispoksojo į Biorjesoną.

– Ė, neįsižeisk, – išsiviepė Biorjesonas, – bet tu juk tikrai iš veido atrodai kaip antroji mėnulio pusė. – Jis vėl kilstelėjo gertuvę. – Gal tada kokius pavilgus pasidaryk, jei tau vidiniam vartojimui netinka?

Granvikas išmušė gertuvę Biorjesonui iš rankų, pakilęs nuo kėdės, nuėjo per kambarį durų link. Edas greit atvertė gertuvę, truputis degtinės spėjo ištekėti ant kortų ir stalo. Kelių kortų spalvos ėmė lietis.

– Kas čia tau, po velnių, darosi, jau menko juoko nebesupranti gal?

Granvikas ėmė kaip padūkęs trauktis batus, nieko neatsakydamas, tampydamas ir tąsydamas aulinius. Biorjesonas žiūrėjo į jį nenuleisdamas akių. Granvikas ant pečių užsimetė uniforminį apsiaustą.

– Jei eini į lauką, pasiimk ginklą, toks įsakymas!

Granvikas nusiplėšė automatą nuo sienos, lupte atlupo duris ir išeidamas trenkė jomis kiek galėdamas.

Edas palaukė porą sekundžių prieš pakeldamas akis į Biorjesoną.

– Visai be reikalo tu.

Biorjesonas marškinių rankogaliu šluostė kortas, spalvos maišėsi ir liejosi.

– Ko norėjo, tą ir gavo, – jis numetė į šalį tūzą, – ir tegu dar pabando sykį išpilt mano gėrimą, – jis gėrė pakėlęs gertuvę, kita ranka ant stalo vartaliodamas kortas. – Ar šiaip, ar taip, vis tiek tai jis. Tai jis liko dvėseliena.

Biorjesonas pakilęs traukė kažką iš plastmasinio maišelio po lova.

– Įdomu, kaip jį ir išrinko tokį? Graaanvyyyykąą.

Edas matė, kad Biorjesonas rankoje laiko į foliją suvyniotą šokolado plytelę.

– Aš ant kai kurių iš karto pamatau, – tarsi skubėdamas prašneko Biorjesonas. – Jie tokie kuklučiai, tokie tylučiai. Ir aišku, jie tinka kai kurioms operacijoms, jokių problemų. Tačiau likusius reikalus tvarko kiti. Atsakingus reikalus tvarko kiti.

Edas žiūrėjo į šokoladą, stebėjo, kaip Biorjesonas dedasi į burną kvadratėlį po kvadratėlio.

– Aš jo nepažįstu, – tarė Edas, – man jis pasirodė nieko.

– Bet toks keistai tylus, sutinki? – aš iškart matau. Nežinau, jis, aišku, tam tikra prasme tinkamas, ant popieriaus. Bet ne taip, kad...

Visai prie pat barako pasigirdo garsus pokštelėjimas, Edas ir Biorjesonas tuoj pat susižvalgė, šoko prie sienos, griebę ginklus, atsistojo į pasalą kuris kurioj pusėj, nenuleisdami akių vienas nuo kito, trūksmingai kvėpuodami atlaužė saugiklius.

– Čia tik aš! Granvikas!

Atsidarė durys. Jis vėl riktelėjo:

– Čia tik aš!

Jis įžengė į vidų, trumpai šyptelėjo nežiūrėdamas į juos, ryškiai subaltavo dantys, gaudė orą, kalbėjo užsikirsdamas.

– Pats iššovė, pamiršau nuleisti saugiklį. Nieko ypatingo. Nieko baisaus, aš tik pamiršau.

Paskubomis išsitraukęs plastmasinį maišelį iš kuprinės, atsisėdo, atsirėmė į stalo koją, atsukdamas jiems nugarą. Drebančiomis rankomis išėmė įtvarą iš vamzdinės.

– Bent šovinį išėmei?

Granvikas linktelėjo.

– Kur pataikei?

– Tiesiai į sniegą, netoli šulinio, aš tik pamiršau nuleisti saugiklį. Paprasčiausias žioplumas.

Biorjesonas susižvalgė su Edu, jo veidą trumpam iškreipė grimasa. Papurtė galvą:

– Be reikalo niekas nešaudo, Granvikai, vienas šūvis gali bėdos pridaryt daugiau, negu reikia, čiagi aišku kaip dukart du, kad tave galas!

Granvikas neatsiliepė, toliau išrinkinėjo automatą, sutepė riebalais šluotelę.Visą laiką sėdėjo pasilenkęs į priekį, susikaupęs, kurį laiką garsiai šnopavo, nežiūrėdamas, kur žvelgia kitų akys.

Praėjo gerokai laiko. Edas ir Biorjesonas gulėjo savo lovose, Granvikas tebesėdėjo ant grindų, tepė batus tepalu. Už barako buvo visiškai tylu, tik zyzė ant sienos įtaisytas jungiklis.

Edas atsisėdo, užsikišo pagalvę už nugaros. Žiūrėjo į priešais gulintį Biorjesoną.

– Kiek laiko, kaip tau atrodo, reikės laukti, kol įvyks operacija?

Biorjesonas persivertė ant šono.

– Nežinau. Ne per ilgiausiai.

Edas atsigręžė į Granviką, pabandė nusišypsoti.

– Klausyk, Perai, o tu žinojai, kad štai šitas velnio pamestas Biorjesonas, kad jisai žino, ką mes turėsim daryti, ir visvien nieko nesako. Argi ne pikta – argi jis neturėtų pasidalyti savo išmanymu? Dar žiūrėk, pasirodys, kad turi kokį planą, ar panašiai, kurį galėtų atskleisti. Jei panorėtų, daug pasakytų, ką?

Biorjesonas pakėlė galvą, buvo kažką besakąs, staiga lyg ir šyptelėjo:

– Galiu tik tiek pasakyti: tai nepaprasta operacija, todėl nėra jokio plano, kurį galėtum atskleisti, nėra nieko, – tai visiškai nenumatomas dalykas. Atsipalaiduokit nors truputį, luktelkit kokią dieną – net neaišku, ar iš viso kas nors bus.

Edas lūkuriuodamas tebežiūrėjo į Granviko pusę, tačiau šis neprisidėjo prie pokalbio.

– Tai kad aš negaliu apie tai negalvoti, ir viskas.

Biorjesonas įsispokojo sau priešais.

– Gerai, sakykim tada, – jis akimirksniui nutilo, – kad štai tau dangus, jei jau netveri negalvojęs, tai pasižiūrėk į dangų. Arba pauostyk orą. Pastebėk dar sniegą ant žemės. Šalta, tiesa? Šalta pasiutusiai, jau kelios savaitės. Visą laiką vėjas iš rytų ar šiaurės vakarų. Pastovios oro sąlygos, aukštas slėgis. Tiesa?

– Na?

Biorjesonas nutilo.

– Ne, daugiau dabar nieko nesakysiu, – atsiduso, – man vis tiek daugiau ir nevalia nieko sakyti.

Edas įsistebeilijo į lovos dugną sau virš galvos.

– Gerai, tada dar kitas dalykas: kas vadovaus operacijai? Turėtum bent tai pasakyti.

Biorjesonas tylėjo.

– Ketvirtasis? – nenusileido Edas, – ketvirtasis, kuris dar pasirodys, – ar jis ir vadovaus operacijai?

Biorjesonas tebetylėjo.

– Beje, gal tu žinai, kas jis toks?

Sugirgždėjo čiužinys, Biorjesonas pakeitė kūno padėtį.

– Argi taip jau labai svarbu, jeigu ir žinočiau?

Balsas griežtas. Edas neatsiliepė, gulėjo tylėdamas. Visi keletą minučių patylėjo.

Staiga atsidarė durys, įėjo Fošberg, vedina šešiais kareiviais. Granvikas pakilo, Biorjesonas pasisveikino. Pro pusiau praviras duris traukė šaltis.

– Naujas Rado įsakymas, – tarė Fošberg, – nes šįvakar dar kai kas atsitiko. Dėl šios priežasties aš ir apsauga įsikuriame barake, čia, šalia. Tiesiog tokia tvarka. Du iš mūsų pasikeisdami lauke eis sargybą. Jūs privalote ilsėtis, o rytoj devintą valandą prisistatyti Radui. Tikėtina operacijos diena – poryt. Supratot?

– O ketvirtasis? – paklausė Edas.

Trumpam visi nuščiuvo, stojo tyla, visi sižiuro į jį. Edas pakilo, žvilgteldamas į Biorjesoną.

– Sakėte, kad šįvakar pasirodysite su ketvirtuoju?

– Ketvirtasis... nebegali dalyvauti, – tarė Fošberg. Atsikrenkštusi linktelėjo Edui. – Ketvirtasis... negalėjo atsigauti iki Teseniojaus. Dėl šios priežasties prie jūsų grupės prisijungs kitas žmogus – tikriausiai rytoj.

Ji sukomandavo kareiviams, ir visi drauge dingo, uždarydami duris. Edas sutiko sukamą Biorjesono žvilgsnį.

– Nebegali dalyvauti, – tarė Edas, – ketvirtasis nebegali, ir taip toliau. Kas čia turima omeny?

Biorjesonas skėstelėjo rankomis.

– Supratimo neturiu, ir aš žinau tiek pat, kiek ir tu.

Granvikas pasidėjo savo batus prie kitų. Žiūrėjo į grindis, regis, nieko nesiklausė. Edas ir vėl atsigulė į lovą, spoksodamas į metalinių kablių eiles išilgai lovos rėmo.

Biorjesonas stovėjo prie durų, rankoje laikydamas cigarečių pakelį.

– Einu pamyšti į lauką. Paskui jau bus laikas miegoti.

Granvikas sėdėdamas rausėsi kuprinėje. Durims užsitrenkus Edas dukart nusižiovavo.

– Ilga diena. Gerai, kad bent jau prisivalgėm šįvakar.

Granvikas sumurmėjo „uhu", išsitraukęs palaikį rankšluostį ir muilinę, nuėjo į virtuvėlę prie prausyklės. Išsirangė iš marškinių, įsipylė vandens ir ėmė paskubomis praustis veidą ir pažastis.

– Aš vakar išvažiavau iš D 28 šiaurėj. Juos subombardavo tą pačią dieną, tu girdėjai? Beveik tuoj man išvažiavus.

– Tikrai? Ne, nieko nežinojau.

Granvikas nutilo, nusišluostė veidą. Edas lūkuriavo, dirsčiodamas į laikrodį, prieš vėl prasižiodamas, gerai pasvarstė.

– Aš išvis nesuprantu, kodėl čia atsidūriau. Prieš dieną sužinojau, kad reikės važiuoti, paaukštino laipsniu, praėjau medicininį patikrinimą, tik susikroviau daiktus, – ir į kelionę. Ar tu ką nors žinai, kodėl tave pasirinko?

– Ne. Ne, aš irgi nieko nežinau. Viskas įvyko labai greitai. Su niekuo nespėjau net atsisveikinti.

Jis pakabino rankšluostį ant radiatoriaus, priėjęs prie savo kuprinės iš kosmetinės išsitraukė kažkokią tūbelę.

– O Radą matei, tarp kitko? – paklausė Edas. – Visą laiką tas Radas ir Radas. Esi jį kada nors sutikęs?

Granvikas kelis kartus sukosėjo, jo skruostai blizgėjo.

– Ne, tiktai ją, tą vyresniąją seržantę, Fošberg. Ir dar kelis bataliono štabe.

– Šiaip ar taip, ryt devintą. Kelios valandos ir beliko.

Granvikas stovėjo pusiau nusisukęs, greitais sukamaisiais judesiais veidą trindamas permatomu tepalu, akių baltymai žibėjo atmušami raudonos šerpetotos odos. Edas pastebėjo, kad Granvikas žiūri į sieną prie durų. Visi trys automatai tebestovėjo prie sienos. Biorjesono taip pat. Edas pasitikrino dar sykį, greitosiomis pamėgino įspėti, ar Granvikas tą pastebėjo, ar tik šiaip užsižiūrėjo į tą pusę. Jokios reakcijos nebuvo, Granvikas vėl nusisuko. Edas buvo kažką besakąs, tačiau apsigalvojo, ramiai gulėdamas pasvarstė, patylėjo.

– Gerai, o tada tas ketvirtasis, – tarė po kurio laiko. – Jie rado daugybę nušautų, tu girdėjai? Aš ir galvoju apie tą ketvirtąjį ir ...

– Vakar tarp tų nušautųjų buvo, rodos, ir leitenantas.

Granvikas palingavo galvą, Edas nusikeikė. Valandėlę buvo tylu.

– Kiek aš suprantu, turėsim atlikti kažką gana... – pratarė Granvikas, – tiesa, man pasirodė, kad štabo žmonių kažkokios ypatingos minos... tarsi tai būtų kažkas ypatingai *ypatingo*.

Per lovos galą jis užsikorė į viršų ir atsigulė, lovos sudrebėjo.

– Bet ką aš žinau. Gal čia tik man taip...

Durys atsidarė, Granvikui nespėjus užbaigti sakinio, Biorjesonas įėjo į vidų ir ėmė vilktis drabužius.

– Jau po pusės pirmos, miegokim.

Jis nusispjovė į kriauklę, Edas tyrinėjo sieną šalia savęs, jautė, kaip akys pačios merkiasi. Biorjesonas nusimetė kelnės ant kėdės.

– Graaanvyyyykai, tu gal tamsos bijai? Vis vien ne kas kitas, o tu turėsi šviesą užgesinti, pats supranti.

Granvikas neatsiliepė, tiesiog išjungė šviesą. Biorjesonas atsigulė triukšmingai girgždindamas lovos spyruokles.

– Ai, velnias, ne tą norėjau pasakyti... ne visai, – prašneko vėl. – Tik pagalvojau, mums reikia išsimiegoti visiems, tiesiog būtina. O patys žinot, kaip būna: tas, kas neužmiega, būna priverstas klausyti, kaip kiti knarkia.

– Tikiuosi, kad bent jau nieko nesapnuosiu šiąnakt, – tarė Edas, – daug paprasčiau atsibusti po nakties be sapnų.

Anuodu neatsiliepė. Edas papurtė galvą, prikando liežuvį.

– Fošberg paims mus ryt aštuntą nulis nulis, – tarė Biorjesonas.

Trijulė raivydamasi ieškojo, kaip patogiau atsigulti, cypė spyruoklės. Edas giliai kvėpavo, kilnojo apklotą ir antklodę, leisdamas į vidų prasiskverbti vėsesniam orui. Pulsas buvo dažnas. Galiausiai jis atsimerkė, pasiklausė tylaus ritmingo kvėpavimo iš viršaus ir iš Biorjesono pusės. Vien alsavimas, nieko daugiau.

Pasižiūrėjo į tą pusę, kur numanė esant tuščią gultą virš Biorjesono. Kurį laiką jo žvilgsnis ten ir liko. Iš pradžių buvo visiškai tamsu, jis keletą kartų pasitrynė akis. Paskui kontūrai labai lėtai ėmė ryškėti. Galvugalis, apkloto kraštas, pagalvė.

II

PIRMI ŽINGSNIAVO trys Fošberg kareiviai, Edas ėjo paskui Fošberg ir Biorjesoną. Granvikas žingsniavo paskutinis, paskui jį – likusieji trys iš sargybinių pajėgų.

Pirmieji trys judėjo atsargiai, nuolatos žvalgydamiesi į visas puses, laikydami paruoštus ginklus. Tolumoje tarp pušų kamienų buvo matyti raudonos kylančios saulės šviesa. Oras atrodė tirštas, badė šnerves ir kaklą. Medžių kamienus, riedulius ir sugulusių kerpių kupstus dengė storas šerkšno sluoksnis, laužantis šviesą, žaižaruojančią ant negilaus sniego.

Trobelėje jie skubėdami papusryčiavo: kietduonė, silpna kava, džiovintų obuolių skiltelės.

– Pasiimkit viską, ką turit, – pasakė Biorjesonas, – naktį tikrai buvo apie dvidešimt. Ir asmeninius daiktus pasiimkit, jei čia nebegrįžtume.

Už langų dangus tebebuvo mėlynai juodas.

– Seksim paskui kitus, – toliau dėstė Biorjesonas, – visiems tylėt, ypač, kai eisim mišku, jei nėra ypatingos būtinybės – jokių pokalbių. Galėsim pasitarti vėl išėję į atviresnę vietą, ant uolų. Kai nusileisim prie Kasavikeno, jums dar kai ką parodysiu.

Jiems išėjus iš trobelės, Fošberg grupė jau stovėjo prie šulinio, visi vilkini baltais maskuojamais drabužiais. Po jos komandos visi šeši užsidengė veidus apsauginėmis balto šilko kaukėmis.

Atsidūrė tankiai jaunuolynu ir krūmais apaugusioje vietovėje. Kareiviai priešakyje išsisklaidė, kurį laiką pasižvalgė, paskui linktelėjo einantiems iš paskos. Edas laikė smakrą įkniaubęs į šaliką, iš lėto kvėpavo pro nosį, jautė, kad norėtų šlapintis. Porą kartų jo akys susidūrė su kurio nors iš sargybinių, juos sunkiai skyrė, – ant veido audeklas, balta medžiaga ir dvi apvalios skylės akims. Nuo tol bandė vengti net į jų pusę atsigręžti.

Dangus vis šviesėjo. Įkvepiant oras draskė plaučius, buvo

justi aiškus druskos ir kažko su metalo priemaiša kvapas. Ar aš sapnavau, pagalvojo, sapnavau šiąnakt, kad... kažkas. Virš burnos. Kažkas kažkam užkimšo burną.

– Ar čia galima kalbėtis?

Jie buvo išėję į plyną uolėtą ruožą. Biorjesonas atsakydamas linktelėjo.

– Ar nepažįsti čia, Teseniojuj, žmogaus, pavarde Pedersenas?

Biorjesonas skubiai pakėlė galvą. Skruostų duobutės buvo smarkiai paraudusios, likusi oda išblyškusi.

– O ką? Tas Pedersenas?

Edas kiek patylėjo, juto, kaip nuo šalčio tempia akių kampučius.

– Pažadėjau tam Pedersenui perduoti linkėjimų nuo vienos sutiktos merginos. Aš net nežinau, ar jis čia išvis yra.

– Kur sutikai tą merginą?

– Dagoje.

– O tas Pedersenas turėtų būti čia, Teseniojuj?

Edas lūkuriavo.

– Nežinau, ir ji nežinojo. Aš tiesiog pažadėjau, kad paklausinėsiu ten, kur pakliūsiu. Tai ir visa istorija.

– Tokių linkėjimų, savaime aišku, neleidžiama perdavinėti, juk ir pats galvą ant pečių turi.

Jie vėl iš lėto pajudėjo, batai slydinėjo uolas dengiančiu plonu šerkšno ir sniego sluoksniu.

– Be to, aš net nežinau, ar čia yra koks Pedersenas. Man rodos, nepažįstu nieko tokia pavarde. Pedersenas? – Ne.

Edas praleido Biorjesoną porą metrų į priekį, pasižiūrėjo sau pro petį, pagalvojo, pirštinėta ranka vėl pasičiupinėjo vidinę kišenę, pasitikrino, ar tebėra laiškas.

– Tarp kitko, ką turėjai tam Pedersenui perduoti? – paklausė Biorjesonas.

– Nieko. Paprasčiausiai linkėjimų.

– O mergina, kuo ji vardu?

– Kad... nesakė. Pedersenas turėjęs pats suprasti, kad čia ji. Daugiau nieko ir nebuvo, visa istorija.

– Kai ateisim į vietą, tikiuosi, duos ko nors karšto atsigerti.

Granvikas pasivijo Edą. Ant smakro ir smulkiais lopinėliais po skruostikauliais augo šviesūs šeriai, padengti plona sušalusių garų plėvele. Toliau jie ėjo greta. Pasitaikė keli plokšti uolynai, apšalę ledu, kuriuos teko apeiti, kad nepaslystų.

Fošberg stovėjo kiek priešais, rodydama į ilgą lieptą, pagal stačią uolų sieną besileidžiančią prie vandens.

– Žiūrėkit, – tarė Biorjesonas.

Jis stovėjo pačiame liepto gale, neapledėjusiame kampe. Jam už nugaros horizontą užstojo kelios salelės, vandenį tarp jų kaustė žvilgantis permatomas ledo apklotas.

Jis nusileido trumpais maudyklos laipteliais, išėjo ant ledo, paėjėjo kelis žingsnius link kranto, atlaužė nedidelį pailgą ledo gabalą, pusiau išsikišusį iš įskilusios vietos. Metęs žvilgsnį į Edą ir Granviką, stovinčius ant liepto, pritūpė ir smarkiu judesiu sviedė ledo gabalą palei pat paviršių. Nuolauža slydo itin greitai, plonai ir šaižiai brėždama ledą, netrukus garsas virto prislopintu ošimu. Edas atidžiai jį sekė, gabalas vis tebeslydo, nors jo jau nebebuvo galima įžiūrėti, šviesa, ledas, dangus ir saulė liejosi į vieną. Klausa dar suvokė silpną slydimą kažkur tolumoje, garsas vis silpnėjo, bet taip ir nenutildamas.

– Norėjau, kad pamatytumėt, – tarė Biorjesonas, užlipęs ant lieptelio. Paraudusios akys blizgėjo, tačiau žvelgė įdėmiai, o lūpose žaidė šypsenos užuomina. Jis išsitraukė kažką iš uniformos kišenės ir ištiesė Edui. – Pasidalykit.

Edas atvyniojo foliją ir išėmė nedidelę ploną šokolado plytelę. Biorjesonas pirštu rodė į salas ir jūrą ta kryptimi, kuria dingo ledo nuolauža. Edas, jusdamas, kaip burnoje tirpsta šokolado kvardratėlis, ištiesė antrąją plytelės pusę Granvikui.

– Kaip jau sakiau, – Biorjesonas linktelėjo ir mirktelėjo Edui, prieš lieptu patraukdamas į viršų pas Fošberg, – tai ir norėjau jums parodyti.

Edas liko stovėti, užsižiūrėjo. Jie žino apie varžybas, ledą, kad aš čiuoždavau, dalyvaudavau varžybose.

Ledas?

– Dabar be dešimt devynios, – tarė Fošberg, pasisukusi į Biorjesoną.

Jie perkirto du šlaitu besileidžiančius aptvarus, pakilo ant kalvelės viršūnės ir sustojo atviroje aikštėje priešais žemų kareivinių eilę. Ten stovėjo keletas šarvuočių ir kažkokios motorinės transporto priemonės, apdengtos tamsiu brezentu.

– Vyresnioji seržante, – tarė Edas, – prašau leidimo apsilankyti tualete.

Fošberg gestu parodė į užpakalinę artimiausių karevinių pusę.

Edas praėjo per dvejas duris. Prie vienos prausyklės stovėjo pagyvenęs beveik plikas vyriškis apatiniais baltiniais. Jis skutosi.

– Kas tu toks? – paklausė garsiai.

Edas jau buvo atsistojęs prie pisuaro. Stabtelėjęs išsitiesė.

– Karlas Edas, seržantas.

Vyriškis žengė artyn. Adomo obuoliu tekėjo plona kraujo srovelė. Tirštų skutimosi putų pritepta gerokai už ausų spenelių. Ranka, laikanti skustuvą, buvo be kelių pirštų. Kaktą vagojo gilios horizontalios raukšlės, prie antakių sudarančios lankus. Jis įsistebeilijo į Edą siauromis, ryškiai mėlynomis akimis.

– Edas? Tai tave čia atsikvietė?

Vyriškis susidėjo rankas ant krūtinės, skustuvą stipriai spausdamas tarp nykščio ir sužalotos rankos likučio.

– Taip, – atsiliepė Edas.

– Ko čia atvažiavai?

Edas padvejojo.

– Nežinau. Reikia atlikti kažkokią operaciją. Nesu tikras, kas tai.

– Nežinai, ir visvien leidiesi atvežamas? Kaip suprasti?

Klausimai biro vienas po kito, balsas stragus, aukštas.

– Kaip suprasti, kad tu sutikai?

Edas atsikrenkštė, susivaldė nešyptelėjęs.

– Bet .... aš juk privalau vykdyti įsakymus.

Vyriškis grįžo prie kriauklės.

– Taip, tiesa. Jūs, aišku, privalote vykdyti įsakymus, kaip ir visi kiti. Visai teisingai. Gerai. Tačiau jūs išleidžiate iš akių du svarbius dalykus. Pirma, tai karininkų tualetas.

Edas susisiautė švarką, apsižvalgė, tyliai keiktelėjo.

– Antra, privalote kreiptis į mane „pulkininke leitenante".

Edas atidžiai pasižiūrėjo į vyriškį, kuris vėl atsuko jam nugarą, veidrodyje pasimatė, kaip jis pakėlė skustuvą prie skruosto.

Pulkininke leitenante?

Edas paskubomis traukėsi prie durų.

– Prašom atleisti, pulkininke leitenante.

Vyriškis neatsigręždamas tebestovėjo prie kriauklės.

Edas dar nebuvo spėjęs prisijungti prie gretos Fošberg priekyje, kai iš nedidelio pastato išėjo vyriškis mūšio lauko uniforma. Fošberg sukomandavo. „Ramiai". Edas spoksojo priešais, pats sau keikdamasis ir mėgindamas nuvyti mintis apie spaudimą pūslėje. Netrukus pažino vyriškį.

Atjudantas sustojo priešais, atsikosėjo, leido Fošberg raportuoti.

– Edai, Biorjesonai, Granvikai, – tarė jis, – paskui mane.

Į pastatą jie pateko per apšviestą rūbinę per dvigubas duris. Ant sienos švieslentėje sužybsėjo žalia lempelė, abejas duris atrakino iš vidaus.

– Eikit tiesiai pas jį, – tarė atjudantas.

Salės gilumoje jie sustojo, išsirikiavo priešais nedidelį paaukštinimą su milžiniška juoda rašomąja lenta. Vienintelis šviesos šaltinis – nedidelė lempelė prie pulto.

Radas žengė porą žingsnių į priekį. Dėvėjo keturkampius akinius. Atsistojo visai prie pulto, patylėjo, paskui labai iš lėto ėmė žingsniuoti pagal jų gretą.

– Tai, ką čia viduje išgirsite, – konfidencialu. Tai reiškia, kad ši informacija jokiomis aplinkybėmis negali išeiti už šio kambario sienų. Ar gerai supratote?

– Taip, pulkininke leitenante.

Radas sustojo ties Edu, įsižiūrėjo nutaisęs ryžtingą miną. Veidas išblyškęs, raukšlės gilios, skutimosi putų ant kaklo nė žymės.

Iš atjudanto jie gavo po kėdę, Radas kilstelėjo distancinio valdymo pultelį ir nukreipė į kažkokį tašką sienoje, užsidegė plačiaekranis diaprojektorius, mėlyna šviesa, atsimušdama į akinius, krito jam tiesiai ant veido.

– Tai, be abejonės, pasirodys staigmena. – Jis padarė trumpą pauzę, susidėdamas rankas ant krūtinės. – Kaip čia paprasčiau pasakius, – padėtis labai rimta.

Ant rašomosios lentos pasirodė didžiulis žemėlapis, Radas dar kartą paspaudė mygtuką, žemėlapį užliejo geltoni ir juodi dryžiai.

– Vaizdas nutrauktas šiąnakt. Juodi ruožai – mūsų jau prarasti arba tuoj bus prarasti. Taigi daugiau nei trečdalis visos mūsų teritorijos. Geltonuosius plotus tebekontroliuojame, tačiau fronto linijos net kelios, – kaip matot, mums gresia rimtas pavojus iš abiejų pusių.

Per pailgą žemėlapį tęsėsi du didžiuliai juodi laukai, – vienas užėmė visą šiaurinį galą, antrasis pietine dalimi plačia juosta driekėsi nuo vakarų pakrantės kiaurai per visą šalį į rytus. Piečiausieji taškai ir didžiulė zona šiaurėje bei šiaurės rytinėje dalyje tebebuvo geltoni.

Edas keletą sekundžių stebeilijo, paskui pasuko galvą, norėdamas palyginti savo reakciją su kitų, jis tik matė, kad Granvikas prasižiojęs, o Biorjesonas susidėjęs koją ant kojos. Trečdalis, pagalvojo Edas, jusdamas, kaip padažnėjo kvėpavimas, trečdalis... iš tikrųjų? Tiek daug? Jie kartodavo *mes kontroliuojame padėtį* arba *sutelkę pajėgas sugebėsim atsilaikyti*, bent jau iki šiol. Jis tyrinėjo žemėlapį, purtė galvą, vėl sekė kitų žvilgsnius.

– O mes šiuo metu, – pasirodė nauja skaidrė, padidintas vakarų pakrantės žemėlapis, – kaip tik čia. – Iš lėto Radas leido rodomajai lazdelei slysti į pietus pagal juodą plotą, kol

ji pasiekė geltoną kranto dalį. – Galime konstatuoti, kad pusė vakarų pakrantės jau prarasta, priešas gana greitai išstūmė ne vieną batalioną, kalba, trumpai tariant, eina apie šimtus kilometrų.

Jis išjungė diaprojektorių, vėl stojo prietema.

– Pastaruoju metu rimčiausia mūsų problema yra informacijos perdavimas tarp ryšių stočių ir kovinių padalinių. Iš esmės turėtų būti neįmanoma nei kelti trikdžius, nei pasiklausyti, bet vis tiek, atrodo, priešui vis pasiseka ir pasiseka. – Radas išsitiesė. – Mes, savaime suprantama, įtariame informacijos nutekėjimą ir darome viską, kad susektume. Tačiau tuo pat metu viskas jau yra taip toli nuėję, kad nebeliko nė vieno saugaus kriptografo rakto, šifrai pasimetę arba nebegalioja, daliniai praktiškai visai neturi tarpusavio ryšio. – Jis nugerė kelis gurkšnius vandens iš ant pulto stovinčios stiklinės. – Kaip suprantat, tai vienas blogiausių dalykų, galinčių atsitikti, ypač čia, vakarų pusėj. Nes jei neteksim visos pakrantės, iškils grėsmė taip pat prarasti žemes pietuose ir rytuose, ir tada galbūt – sakau, galbūt – teks nutraukti pasipriešinimą visur, visoje šalyje. Apibendrinant – toliau taip tęstis nebegali. Problemą sprendėme visą žiemą, bet išeities taip ir neradome. Būtent dabar padėtis katastrofiška. Štai čia jūs ir pasitarnausite.

Radas mostelėjo atjudantui, šis žengė į priekį, nešdamas kažkokį didelį daiktą, padėjo jį ant pulto ir grįžo prie išilginės sienos. Radas pačiupinėjo storą pusiau permatomą plastikinę klijuotę, į kurią buvo įsuktas daiktas.

– Teseniojus. – tarė jis. – Tai joks sutapimas, kad jus iškvietė į bazę. Vos vos į pietus nuo čia, – jis iškėlė ranką, – keturioliką kilometrų į tą pusę, eina fronto linija.

Paprašęs juos prieiti arčiau prie pulto, išvyniojo daiktą iš

klijuotės. Tai buvo pailgas stiklinis indas, pripildytas vandens. Viduje plūduriavo didžiulis šviesiai pilkai balkšvo ledo gabalas. Radas išgriebė jį sužeistąja ranka ir iškėlė, nuo jo kapsėjo lašai.

– Ledas, pagalvosite. Ir, aišku, būsite teisūs. Tačiau tai dar ne viskas. Tai sūrių vandenų ledas.

Radas pakėlė ledą į akių aukštį, viršuje šis buvo plokščias ir kietas, apačioje duobėtas ir iškorėjęs.

– Ar žinot ką nors apie ledą? Pavyzdžiui, ar žinot, kad sūrus vanduo šiose vietose užšąla ne prie nulio, o prie vieno su puse laipsnio šalčio?

Niekas neatsiliepė.

– Atkreipkit dėmesį ir į tai, kokio jis storio. Kokio? Hm, iš akies primetus – apie šešiolikos-septyniolikos centimetrų, tiesa?

Radas nuleido gabalą atgal į vandenį, smulkūs šalti vandens lašeliai užtiško jiems ant veidų.

– Jūra, kur druskos koncentracija siekia 3,5 procento, užšąla vidutiniškai kokių penkiolikos centimetrų storio ledu. Šiose vietose daugybė jūros srovių, potvynių ir atoslūgių. Druskingumas šiaip jau yra sunkinančios aplinkybės, bet visą laiką raportuojama, kad aplink visur viskas sukaustyta ledu, ir toliau į pietus, pagal visą vakarų pakrantę – ledas, nuo vienuolikos iki devyniolikos-dvidešimties centimetrų storio. Be sniego. Nežinau, tai jums gal ir nedaro didesnio įspūdžio.

Jis įsistebeilijo į juos, pirma į vieną, paskui kitą, prietemos šviesoje lankiškos raukšlės, atrodė, vis gilėja ir gilėja.

– Paskutinį kartą toks storas ledas šiose vietose buvo prieš keturiasdešimt dvejus metus.

Jis atsistojo prie rašomojo stalo, nusiėmė akinius.

– Noriu pabrėžti, kad užduotis, kurią jums patikėsiu, *gali* turėti lemiamos įtakos mūšiams pagal visą vakarų pakrantę, o galbūt ir likusiai šalies daliai, tai visai įmanoma. – Jis akimirkai nutilo. – Jeigu jums pasiseks, sunku įsivaizduoti, kad toks dalykas negirdimai praslystų šalies vadovybei pro ausis. Planuojama jus gausiai apdovanoti, iki gyvos galvos. Supratot? Pažiūrėkit.

Jis atsistojo prie katedros, šviesa nuo lempelės sklido iš apačios, jo judančių rankų šešėliai praslinkdavo jo veidu. Įjungęs diaprojektorių, uždėjo sužalotąją ranką tiesiai ant milžiniško šviesos keturkampio, kuris netrukus pasimatė ant galinės sienos prieš juos. Keturi pirštai visiškai pašalinti, likęs tik nykštys ir delnas.

– Sudarysite grupę iš keturių žmonių, ketvirtasis tuoj ateis čia, planas jam jau išdėstytas.

Jis staiga pakėlė ranką, atidengdamas gyvūną su daugybe plonų kojų, storomis žnyplėmis ir ilgomis antenomis – krabą. Mesdamas milžinišką šešėlį jis tūnojo ant sienos, į visas puses judindamas antenas. Radas stumtelėjo jį nykščiu, šis pabėgėjo keletą smulkių žingsnių ir iškėlė vieną žnyplę.

Radas vėl uždėjo ranką ant krabo, šio kojos kyšojo iš po delno ir nykščio.

– Matėt, kas svarbiausia? Kaip jis juda, štai kas man įdomu. O kaip gi jis juda? Jis nebėga į priekį. Bet nebėga ir atgal. Ne, jis juda šonu. Krabas visada taip, tai labai ypatinga taktika, krabas ja naudojasi ir gelbėdamasis, ir puldamas. – Radas šyptelėjo. – Kaip tik to bus ir iš jūsų reikalaujama. Iš priešo perspektyvos žvelgiant, jūs judėsite taip pat, būsit ne ofenzyvoj ir ne defenzyvoj. Nei taip, nei taip. Priešingai, visai netikėtai – jūs judėsite šonu. – Prieš vėl pakeldamas žvilgsnį į juos, įsižiūrėjo sau priešais į vieną tašką grindyse, – Kitas

dalykas: operacija turi būti įvykdyta tamsoje, kitaip išvis bus neįmanoma jos atlikti. – Radas kilstelėjo sveikąją ranką, ištiesė smilių: – Taigi, pirma: krabas. Antra: operacija tamsos priedangoje. Pavadinimas pats savaime prašosi, argi ne? Todėl kodinis operacijos pavadinimas ir bus „Juodasis krabas“, grupė taip pat vadinsis „Juodasis krabas“. Ar aišku?

Edas spoksojo, galvą pakėlęs į sieną, krabas iš lėto krutino kojas. Biorjesonas su Granviku dusliais balsais patvirtino supratę.

– Ar aišku? – pakartojo Radas.

– Taip, pulkininke leitenante! – atsiliepė visi trys.

Radas vėl uždėjo skaidrę su žemėlapiu, rodydamas salą, kur jie dabar yra.

– Jūsų užduotis: ledu iš Teseniojaus turėsite nugabenti tam tikrą techninę įrangą pagal pakrantę iki... štai čia, – rodomoji lazdelė pagaliau pasiekė geltoną teritoriją, – į vieną mūsų ryšių stotį Galės saloj, būtent čia. Dabar tai vienintelė mūsų kontroliuojama stotis visame archipelage, jei neskaičiuosime stočių sausumoje. Man tikriausiai nereikės aiškinti, kokia nepaprastai svarbi ši techninė įranga.

Ranka mostelėjęs jiems virš galvų, jis paliepė įjungti šviesą.

– Oras dabar visiškai nusistovėjęs, būkit nusiteikę išsiruošt į kelią kurią nors artimiausią naktį. O dabar metas susitikti su ketvirtuoju grupės nariu.

Edas pasijuto priverstas užsimerkti, viena ranka prisidengti veidą, kol įsiplieks apšvietimo lempos, prisimerkęs mėgino pasidairyti. Tolėliau prie įėjimo stovėjo du vadai ir nusisukę šnekučiavosi, vienas – atjudantas, antrasis, daug aukštesnio ūgio, buvo ką tik įžengęs pro duris, veido nebuvo galima įžiūrėti.

Radas jiems šūktelėjo, aukštasis vyriškis atsigręžė. Ruda barzda, vešlūs antakiai, jo žvilgsnis slydo per kambarį. Edas

mintyse nusikeikė, kartu jusdamas, kaip suskaudo už kaktikaulio, skubiai žvilgtelėjęs į Biorjesoną, pasitikrino, kaip šis reaguoja.

– Viršila Niulundas ir yra numeris ketvirtas. Jam, kaip jau minėta, operacijos planas žinomas. Jis vėliau suteiks jums smulkesnę informaciją, – tarė Radas.

Niulundas atsistojo šalia Biorjesono, visi pakilo, Radas tebestovėjo priešais.

– „Juodasis krabe“, ramiai!

Edas žvelgė į priekį, dar negalėdamas iki galo atsimerkti.

– Dar pasimatysime prieš jums išvažiuojant, – tarė Radas, – greičiausiai rytoj po pietų.

Ketveriukė atidavė pagarbą, apsisuko ir nuėjo prie dvigubų durų.

– Edai!

Nepakeldamas akių, Edui artinantis, atjudantas sėdėjo ant kėdės prie ilgosios sienos.

– Mes čia jums turim kai ką. Perduota iš Sornėjaus.

Jis ištiesė telefakso išrašą, pačiame viršuje buvo užrašyti keli skaitmeniniai kodai ir sutrumpinimai.

Karlai, išgirdę apie nelaimę kelis kartus bandėm tau prisiskambinti, tačiau susisiekti su Sornėjum – gali ir nesapnuot, net su ligonine neįmanoma. Tėtis visą laiką apie tai kalba, ir man jau gana...

Toliau nebeskaitydamas Edas pasuko prie durų. Radas stovėjo tarpduryje, kiti jau buvo spėję išeiti.

– Skaičiau apie tavo pasiekimus, – Radas paspaudė Edui ranką. – Ir Skandinavijos pirmenybėse tarp jų.

Rankos paspaudimas tvirtas, oda virš krumplių tarsi kremzlėta. Kurį laiką Radas žiūrėjo Edui per petį su nutolusia šypsena veide.

– Turiu keletą klausimų, – prašneko Edas.

– Klausau.

– Jeigu teisingai supratau, reikės čiuožti pačiūžomis.

– Teisingai.

– O ar nėra pakrantės jėgerių dalinių, kurie...

Radas jį pertraukė.

– Žinokit, jog tai slapta informacija, – jis kalbėjo greit, žodžius tarsi skirstydamas porcijomis.

– Jūs keturiese esate geriausi, kuriuos pavyko atsikviesti. Mums visai nebeliko pakrantės jėgerių.

Edas lėtai linktelėjo, jo žvilgsnis klydinėjo.

– Padėtis ir toliau lieka įtempta, – tęsė Radas. – Tiek įtempta, kad, tarkim, dabar jūs jau nebegalit persigalvoti. Jei kuris nors iš jūsų negalėtų dalyvauti, tai turėtų asmeninių padarinių.

Radas kiek kilstelėjo smakrą, Edui nepavyko įvertinti, kiek iš jo balso tembro būtų galima spręsti apie jo jausmus šiuo metu.

– Ar jus dar kas nors domina? – iš reto paklausė Radas.

Edas pasuko į rūbinę, kur jo laukė kiti. Eidamas apžiūrinėjo vienas duris paskui kitas, skubėjo. Galop rado duris su reikiamu ženklu.

– Maniau, kad jau pirma atlikai savo reikalus?

Vienas Fošberg kareivis atsistojo priešais tualeto duris jas blokuodamas.

– Ne, tada nespėjau. Ne ten nuėjau.

Kareivis pasitikrino ginklą, po to nusekė Edui iš paskos.

– Tu neįsižeisk. Tačiau mums įsakyta jūsų iš akių nepaleisti.

Edas atsisagstė sagas, ėmė tuštinti pūslę, akių kampučiu

stebėdamas, kaip kareivis prie kriauklės geria vandenį.

– Tai nieko. Net malonu toks dėmesys.

– Tu, man rodos, nesupranti kaip reikiant, – žemu balsu paniekinamai iškošė kareivis, – jei manai, kad aš sekioju iš paskos, norėdamas tave apsaugoti.

Edas, plaudamasis rankas, klausiamai pasižiūrėjo į kareivį.

– Jei būčiau tavo vietoje, – toliau kalbėjo šis, – būčiau labai atsargus. Mes gaunam įsakymus. Jei kuris, sakykim, mėgintumėt pabėgti, ar panašiai...

Jis kilstelėjo ginklą. Edas tik pasižiūrėjo, nežinodamas ką pasakyti. Kareivis parodė į duris, ir beveik pašnibždomis tarė:

– Keliauk dabar atgal. Kitaip jie ims domėtis.

Durys ūžteldamos užsidarė jiems iš paskos.

Biorjesonas su Niulundu stovėjo rūbinėje šnekėdamiesi, Edui įėjus, Granvikas žengė prie jo, nors iki šiol stovėjo atsirėmęs į sieną.

– Na tai bent jau žinom, koks reikalas.

– Visko labai daug iš karto, – atsiliepė Edas.

– Tau atrodo įmanoma? – paklausė Granvikas. – Kad tai gali būti lemiama... visai šaliai. Juk jie kaskart tą patį arba kažką panašaus kartoja?

Stojo trumpa tyla.

– Aš vis dėlto dar ne iki galo įsisąmoninau, kad jie pasirinko mane, – Granvikas skėstelėjo rankomis, – jau bus daugiau nei metai nuo paskutinio karto, kai stovėjau ant pačiūžų.

– Ar čiuoždavai ir lauko arenose? – paklausė Edas.

– Ne, dažniausiai uždarose patalpose.

– Ledo ritulys ar kaip?

– Ne, figūrinis čiuožimas. Ir dar kai kas.

– *Figūrinis čiuožimas?* Ir tu dalyvaudavai varžybose? Su piruetais ir panašiai?

– Aišku. Bet paskui mečiau, čiuožinėdavau tik dėl formos palaikymo, žiemą. Ant ežerų ir šiaip.

– Figūrinis čiuožimas... įdomu, ką Biorjesonas apie tai pasakytų.

Jis pastebėjo Granviko žvilgsnį.

– Atsiprašau, ne tą norėjau pasakyti. Aš nieko jam neužsiminsiu.

Nežiūrėdamas į anuos jis mostelėjo galva į jų pusę.

– Reikėtų gal su jais pakalbėti.

Biorjesonas tebestovėjo linksėdamas į kažką pasakyto, o Niulundas skubiai sulankstė kažkokį popierių.

– Tai vis dėl to pasitikėjo tavim, – Niulundas paplojo Edui per petį, – o nebūtum pagalvojęs, – nusijuokė. – Tu, tikiuosi, nepyksti už tą palapinę vakar? Aš tik truputį pajuokavau, tikiuosi, kad tu supratai?

– Savaime aišku.

Niulundas žvitriai pasisuko į kitą pusę.

– O tu – tas Graaanvyyyykas? – tarė vaipydamasis.

Granvikas pasižiūrėjo į ištiestą Niulundo ranką.

– Granvikas, – tarė jis.

– Iš rytinės pakrantės?

Granvikas linktelėjo.

– Vyrukais iš rytų pakrantės, girdėjau, negalima pasitikėt.

Granvikas žiūrėjo į juos, čia į vieną, čia į kitą.

– Juokauju, – nusijuokė Niulundas. – Negi nesupranti?

Edas atidžiai pasižiūrėjo į besišypsantį Biorjesoną, paskui į Niulundą, patyrinėjo jų veido išraišką.

– Pas aprūpinimo viršininką reikia būti ne anksčiau kaip po penkiolikos minučių, – tarė Biorjesonas. – Jis kažkokiose laidotuvėse.

Jie išsiskirstė kas sau po rūbinę, Edas atsistojo prie sienos su langais, išlygino lapą ranka, perbraukdamas nykščio nagu palei kraštus, kad nesiraitytų.

Karlai,

Išgirdę apie nelaimę kelis kartus bandėm tau prisiskambinti, tačiau susisiekti su Sornėjum – gali ir nesapnuot, net su ligonine neįmanoma. Tėtis visą laiką apie tai kalba, ir man jau gana pakyrėjo, o kadangi jis nesugeba prisėsti, tai paprašė manęs, vadinasi, tu bent jau negalėsi skųstis, kodėl aš rašau, o ne jis.

Laikraštis pilnas nuotraukų, mes net nežinojom, kad netoliese esama tokių sandėlių. Būk geras, kai tik galėsi, patvirtink, kad esi sveikas ir gyvas, tėtis sėdi kiauras dienas ir klausosi naujienų, jokio malonumo jų klausytis, todėl atsiliepk.

Mes pas Ulą Ekberge. Policija nebeleido ilgiau pasilikti namie, nes aptikta dar vienas branduolinių atliekų palaidojimas. Čia tik formalumas, kad mus evakavo, netruks daugiau kaip mėnesį tas sanavimas, jie taip sakė. Laimei, Ekbergas kaip tik už draudžiamos teritorijos ribos, ir netgi, jei tėtis iš pradžių visai nenorėjo važiuoti, aš vis tiek paprašiau, kad mus autobusiuku pavežtų iki čia, nes Ula jau praeitą mėnesį buvo siūliusi butą, o čia nežmoniškai daug sniego ir juk tikrai vietos netrūksta antram aukšte, bet ji, aišku, per mažai kūrena, ir man dėl to viską skauda, reikia palei nugarą laikyti šildykles, man sąnariuose skausmai paaštrėjo nuo tada, kai čia atvažiavom, ir sėdėti reikia ypatinga poza, kad nepradėtų mausti klubų.

Dar norėjau papasakoti, kad Viljamas čia, su mumis. Aš pa-

staraisiais metais reguliariai lankydavausi pas savo gydytoją, ir pagal jo išvadą man geriausia ieškoti paramos iš savo artimiausių draugų, žodžiu, tai net nediskutuotinas klausimas. Vilis pastaruoju metu irgi neturėjo kur gyventi, ir tėtis taip pat nesipriešino, kai pasiūliau, tai tu tikrai neturi teisės prieštarauti. Be to, jis padeda tėčiui atsisėsti ir pasikelti iš vežimėlio, ir per visus slenksčius čia namuose persiristi, tai visiems dėl to daug lengviau.

Turėtum pabandyti gauti atleidimą kokį savaitgalį ir atvažiuoti, tėtis sėdi namuose ir visą laiką skaito, pabandė rašyti kažkokią susivienijimų ir ratelių istoriją, ar panašiai, tik man tikrai sunku suprasti, kokia iš to nauda, bet jis sako, kad nori dirbti toliau, gavo pasiskolinti kompiuterį su klaviatūra, tai gali sėdėti. Bet jis lygiai kaip ir anksčiau nenoriai eina į lauką, į gryną orą, sako, kad per šalta, kad ir egzema paaštrėja, bet aš juk žinau, kad jis nenori, kad žmonės matytų jį taip sėdintį, matyt, niekas ir toliau nepasikeitė, nors čia juk niekas jo nepažįsta. Bet kaip ten bebuvę, visiems atrodo, kad taip gal ir geriau, nes labai jau sunku tempti ratukus per tą sniegą. Be to, iš grafikų sąjungos jam paskyrė gana gerą pensiją, tai ji, aišku, neprapuls dabar, kai jis nebedėsto – studijų rateliai juk panaikinti.

Kaip sakiau, privalai kaip galėdamas greičiau atsiliepti ir patvirtinti, kad esi sveikas.

Mama

Rašyk mums adresu:
per
Ulą Jakobson, Komutatoriaus g. 4
5 85 85 Ekbergas

Edas suglamžė popierių ir susigrūdo į vidinę kišenę, eidamas prie minkštasuolių, pastebėjo, kad Granvikas į jį žiūri.

– Gavai laišką? – paklausė, – iš namų?

Edas atsilošė tuščiame fotelyje. Vengė Granviko žvilgsnio, garsiai dūsavo, susikryžiavęs rankas žiūrėjo pro langą.

– Taip, čia nuo tėvų. Laiškas. Tai kas, jei ir taip?

– Ar geros naujienos, ar blogos?

Edas leido klausimui pakibti ore, buvo besakąs kažką šiurkštaus, bet susilaikė. Kvėpavo giliai, iš lėto, tankiai mirkčiodamas.

– Ne, pats nežinau. Čia nuo mamos.

Granvikas linktelėjo.

– Aš iš saviškių jau kelias savaites nieko negirdėjau.

Edas patyrinėjo jį kurį laiką, pasižvalgė po kambarį.

– Turi su kuo rašyt?

Granvikas pasigraibė kišenėse.

– Rods, ne.

– Man reikėtų rašiklio. Ir popieriaus.

– Fošberg tikrai turės.

Pro langą jie matė ją ateinant palei atvirą aikštę, staiga ji pamojo jiems į įėjimo pusę.

– Išsirikiuot, – sušuko Biorjesonas, – eilė aprūpinimo viršininkui.

– Paskui parašysiu, – Edas taisėsi uniforminį švarką. – Reikia popieriaus ir rašiklio.

Rašau atsakydamas į tavo laišką: aš nežuvau per jokią katastrofą, manęs net nebebuvo Sornėjuje, kai tai įvyko, manau, kad tu, tėtis ir Viljamas turėtumėt paskambinti į artimiausią polikliniką, nueiti viena komanda ir pareikalauti kokių nors tyrimų ir...

Jis papurtė galvą, juodu su Granviku pasivijo kitus, laukiančius prie įėjimo.

Nesijaudinkit, tėte, mama, brangieji, nes jūsų atsidavęs sūnus, jis šiuo metu visiškai saugus kažkur šalies viduje, nuostabaus grožio gamtos kampelyje, jis puikių draugų apsuptyje, per dienas lošia kortomis, o paskui...

Durys užsitrenkė jiems pavymui, jis tvirtai apsivyniojo šaliką ir nusileido kepurės ausines.

Pasiskirstę mažais būreliais jie sunkiais ritmiškais žingsniais per žvyrą ir ploną sniegą judėjo atvira vietove. Einant pagal ilgą sandėlio sieną žingsnių keliami garsai atsimušdavo į juos aidu kaip trumpos aštrios kulkosvaidžių serijos. Dangus plytėjo tamsiai mėlynas su skystais karpytais debesimis, saulė kabojo aukštai. Įkypai iš priekio vėjas plūsčiojo silpnais, bet lediniais gūsiais, atnešdamas kažko deginto kvapą.

Edas ir Granvikas ėjo šalia.

– Mama rašo apie kažkokią nelaimę Sornėjuje, laikraščiuose skaitė. Aišku, čia tik tokios kalbos, oficiali versija. Tai buvo ataka.

– O, kad gaučiau laišką iš namų, – tarė Granvikas, – už tai dabar galėčiau tikrai daug atiduoti, atvirai sakau.

– Minėjo dar kažkokias branduolines atliekas, ten, kur jie gyvena, – tęsė Edas, – ir čia grynas blefas, ten tikriausiai irgi laukiama puolimo.

– Mano jaunesnioji sesuo priklauso savanorėms, – tarė Granvikas. Vieną kartą, prieš pat man išvažiuojant, kai jos rinko malkas prie ežero, atskrido paklydęs sviedinys, tik staiga lyg koks didžiulis sprogimas ir milžiniškas vandens stulpas tiesiai iš ledo, ji stovėjo ant kranto beveik prie pat, ją sužeidė skeveldros. Nespėjau jokių naujienų iš ligoninės iš-

girsti prieš išvažiuodamas, už tai dabar daug atiduočiau, net nežinau, ar tėčiui kas nors pranešė.

Edas žiūrėjo, kaip sargybinis tikrina savo automato taikiklį.

– Mano tėvui virusas stubure, ar kažkas tokio, pusiau suparalyžiuotas, neaišku, kodėl. Sėdi invalido vežimėlyje.

Jie išsuko iš už kampo ir patraukė toliau į pailgo pastato pusę. Didžiuliai garažo vartai kilo beveik iki plokščio stogo. Angoje išdygo stambus tamsiaodis vyriškis.

Granvikas skėstelėjo rankomis.

– Klausiau atjudanto, bet man nieko nebuvo gavę, pasak jo. O rytoj mums jau gal ir į kelią. Įsivaizduoji, o kas, jei aš taip ir nespėsiu gauti jokios žinios iki tol?

– Tikrai ką nors sužinosi prieš išvažiuodamas.

Edas pastebėjo, kad atsakė visai negalvodamas.

– Tu taip manai?

– Tu tikrai taip manai? – pakartojo Granvikas.

– Nesirūpink, iki vakaro vis kas nors paaiškės. Iki vakaro jau žinosi.

Fošberg raportavo ir įsakė sargybai likti lauke, o Edas, Granvikas, Niulundas ir Biorjesonas suėjo į vidų. Vartai gailiai cypdami užsidarė paskui juos. Jie atsidūrė milžiniškoje halėje su remonto duobe cementinėse grindyse. Ant vienos sienos sukabintos aukštos lentynų ir nedidelių kartoninių stalčiukų sistemos, ant kitos – plieniniai karnizai ir kabliai, prikabinti drabužių ir tuščių pakabų.

Vyriškis atrodė peržengęs vidutinį amžių. Stambus ir labai aukštas, rudai juoda oda, skvarbaus žvilgsnio. Vilkėjo dailidės kelnes su daugybe kišenių ir dirbtinio kailio striukę. Stovėjo kiek atsilošęs, užsikišęs nykščius už petnešų.

– Mane vadina aprūpinimo viršininku. – Jis probrėkšmais šypsojosi. – Neklausykit jų. Aš sandėlio darbuotojas, ir niekas daugiau. Atsakingas už sandėlį, jokių kitų įgaliojimų neturiu, – jis bilsnojo medpadžiu į grindis.

Biorjesonas ištarė „taip", kiti palinksėjo.

Vyriškis apvedė ranka palei sienas.

– Čia mano vienintelės valdos. Gyvas galas daiktų, taip vadinama mundiruotė, ir daugiau nieko. Ką aš išduodu, ką man grąžina, diena iš dienos nesibaigianti upė, visą laiką nešioju tai iš vienos pusės prekystalio, tai iš kitos. O dabar atskleisiu šiokią tokią paslaptį. – Jis greit sumirksėjo. – Būtent jums keturiems. Yra dalykas, kurį čia išmoksti vertinti labiau negu visa kita. Dirbu čia jau beveik dvidešimt metų, todėl žinau, ką sakau. Ką aš galėčiau turėti omeny? Kaip jums atrodo?

– Kad žmonės nesimaltų ir netrukdytų visą laiką? – pabandė Niulundas.

– Ėė, ne visai taip. O jūs ką pasakysit?

Granvikas nurijo seiles.

– Kad ko nors nepavogtų.

– Ne visai pro šalį, bet ne visai ir teisingai. O judviem kaip regis?

Edas su Biorjesonu purtė galvas. Vyriškis atsikrenkštęs nusispjovė į kampą.

– Kad daiktai būtų *sveiki,* kai juos man grąžinsit. Svarbiausia, ko aš noriu, kad man juos grąžintumėt. Bet čia aišku, čia ir taip savaime aišku. Tačiau, visų pirma man reikia, kad jie būtų sveiki. Dėmėti, alyvuoti, supurvinti – man nesvarbu, čia jau skalbykla pasirūpins. Tačiau kad būtų *sveiki.* Suprantat? Kad nebūtų skylių ar perplėšimų medžiagoj, kad nebūtų sudraskyta ar sugadinta. Tuoj parodysiu.

Priėjęs prie dėžės už prekystalio, ištraukė baltus medvil-

ninius apatinius marškinius. Nugaroje buvo matyti kelios apvalios skylės juodais krašteliais.

– Kurią čia dieną atnešė. Patys matot, kad šis vaikinas nelabai galvą suko dėl aprangos, kažkaip ėmė ir visą medžiagą nugaroj jam tokiom keistom skylėm išskylėjo. Ir iš kur tik tos skylės, nesuprantu, jūs gal suprantat? Šiaip ar taip, gryna velniava. Kaip tik ir galima šitaip nesaugot daiktų, už kuriuos kažkas kitas sumokėjo. Šitie juk sugadinti, tik išmest tokius dabar beliko. Ir jis toks ne vienas, beveik kiekvieną dieną – visą laiką – tokius man neša. – Jis atsistojo priešais Biorjesoną. – Aš kiekvieną dieną matau drabužius su tokiom skylėm, žmonės nesaugo jiems patikėtų daiktų, leidžia jiems suplyšti – švarkams, uniforminėms kelnėms, megztiniams. – Atsistojo priešais Edą, įsižiūrėdamas siauromis akimis. – Šalmus, net ir tuos sugadina. Suprantat? „Be reikalo" būtų per švelniai pasakyta. Tai tiesiog negirdėtas švaistymas. Tai iš esmės ir viskas, ką noriu pasakyti. Ir įrangą, ir aprangą reikia saugoti, saugoti tai, kuo esi aprūpintas. Negalima apsileist, nesirūpint, bet kaip su daiktais elgtis. – Jis vėl treptelėjo medpadžiu. – Suprantat?

Nuskambėjo atsakymas.

– O ypač aš tai norėjau pasakyti jums keturiems. Turint omeny visą specialiąją aprangą ir įrangą, kurią turėjau jums gauti. Aš gi mačiau, kad jums įsakymas skirtas dėl kažko... buvo iškart aišku iš rekvizitų. Teko gerokai paprakaituoti, taip kad žinokite. Įrangos trūksta, kai ko ir visai varganai tėra, pasakysiu jums. Dabar, kai gausit daiktus, noriu, kad pažadėtumėt: saugokit, kai būsit kelyje, būkit atsargūs, nežioplinėkit ir be reikalo nesugadinkit, kad nebūtų man jokių tokių apvalių skylučių. Pažadat?

– Taip.

Jis linktelėjo, mostelėjo ranka į metalines duris halės gale.

– Gerai.

Jie pateko į mažesnę patalpą su didžiuliu darbastaliu viduryje.

– Buvo padavę tik jūsų dydžius, – tarė sandėlininkas, – ir daugiau nieko. Nuoširdžiai tikiuosi, kad viskas sukomplektuota, nes neturim jokių rezervų. Kai kurių dalykų vienodų nebuvo, tai turėsit tarpusavy susitarti ir pasidalyti.

Jis išnyko už halės durų. Balsas atsklido jau iš ten.

– Jeigu kas, aš būsiu čia.

Edas priėjo prie vienos krūvos ant darbastalio, pamatė kuprinę, lednagius, pačiūžų batus. Juto, kaip stipriai galvoje tarsi kokia švytuoklė sujudėjo. Skubiai užpildęs plaučius oru, pastovėjo, kol pulsas pamažu suretėjo, visą laiką žiūrėdamas į akmenines grindis, negali būti, galvojo, negali būti, kad tik aš vienas taip jaučiuosi. Dar luktelėjo, galop nurijo seiles, pakėlė akis – niekas neištarė nė žodžio, niekas į jį neatkreipė dėmesio, visi buvo užsiėmę rankiodamiesi apraneą.

– Čia aiškiai mano daiktai, – Niulundas pakėlė didžiulį slepiamos spalvos apsiaustą. – Čia tik aš toks aukštas. – Jis šyptelėjo. – Tiesa, Edai? Tu juk, pavyzdžiui, vargu, ar tokio pat ūgio. Tai tikriausiai šitas ne tavo?

– Sprendžiant iš tos didžiulės šūdų dėmės ant krūtinės, tai tiksliai tavo, ne kitaip.

Biorjesonas nusivaipė, Niulundas staiga išpūtė orą pro šnervės, paskui irgi išsišiepė.

– Gerai jau gerai, Edai.

Edas delnu užčiuopė vilnonių apatinių paviršių, pats sau šyptelėjo.

– Būtina šiltai apsirengti, kaip supratau, – tarė Niulundas, išversdamas apsiaustą baltąja puse į viršų, – pastarosiom naktim buvo ar ne dvidešimt penki šalčio.

– Ir nežinojau, kad tu toks čiuožinėjimo žiemos sąlygomis specialistas, – tarė Edas, pabandymui trukteldamas už gelbėjmo lyno. – Būsi, matyt, daug čiuožinėjęs, kad spėjai įvaldyti tokius ypatingus įgūdžius.

Niulundas pakėlė galvą, keliais pirštais persibraukdamas barzdą.

– Kokias čia nesąmones šneki?

– Man tik šiaip įdomu... ar tu tikrai tiek jau esi čiuožęs. Nesinorėtų gi, kad pakliūtų kas nors, prie ledo nepratęs. Gali būti rizikinga, jei tektų laukti ko nors, kas, pavyzdžiui, nemoka čiuožti. Taip juk visi galėtume atsidurti pavojuje.

Niulundo žvilgsnis nenustygo vietoje.

– Po galais, Edai, – tarė Biorjesonas, susižvalgydamas su Niulundu.

– Bet tai juk rimtas dalykas. Ką, gal ne? – Edas žiūrėjo į Granviką. – Visi turėtų būti maždaug vienodo pajėgumo čiuožėjai, kitaip bus neįmanoma kartu čiuožti.

Niulundas vėl purkštelėjo.

– Tai gal tau atrodo, kad mane Radas šiaip sau išsirinko?

– Akivaizdu, nes tu čia pakliuvai iš rezervinių sąrašo.

Niulundas dirstelėjo į Biorjesoną.

– Kokį galą, kokių rezervinių?

– Ketvirtajam grupės nariui nepavyko atkakti iki Teseniojaus, iškilo kliūčių pakeliui. Todėl tave paėmė kaip atsarginį, – tarė Edas.

– Nė minutę nebuvo kalbos apie jokį kitą ketvirtąjį, išskyrus Niulundą, – įsiterpė Biorjesonas.

Edas atidžiai nužvelgė Biorjesoną.

– Ką tu sakai.

Jie ir toliau spoksojo vienas į kitą tylėdami. Užteks vieno žodelyčio, pasakysiu vienintelį žodį, ir bus aišku, kad pagavau jį meluojant, sakyk tą žodį, tuoj pasakysiu.

– Fošberg, – ištarė jis.

Biorjesonas nusuko akis.

– Spjaut man, ką tu įsivaizduoji, Edai, – tarė Niulundas, – bet aš visą laiką buvau ketvirtasis, tikrasis grupės narys, be to, man regis, tau reikėtų truputį prikąsti liežuvį.

– Čia pagrįstas klausimas. Nuo kada klausti draudžiama? Nemanau, kad kuris iš mūsų turi teisę ką nors slėpti. Ypač būdamas rezervinis.

– *Niekas* iš mūsų nėra joks rezervinis! – pakėlė balsą Niulundas.

– Aš tave suprantu, negi lengva susitaikyti su tokiu dalyku, kad ne nuo pat pradžių buvai numatytas į grupę.

Žingtelėjęs prie Edo, Biorjesonas skubiai ištempė jį į halę. Jie sustojo už ilgos drabužių kabyklos ant ratukų.

– Velniai rautų, – sušnypštė, – ką čia išdarinėji, sakyk tiesiai?

Edas atsiduso, mesdamas žvilgsnį į sandėlininką, užsiėmusį prie rašomojo stalo.

– Juk jau sakiau: aš tik noriu žinoti, ar visi yra vienodo pajėgumo čiuožėjai.

– Ne tu čia vadovauji.

– Ką tai turi bendro?

Biorjesonas uždėjo vieną ranką jam ant peties, giliai įkvėpė ir prašneko stipriai čiaupydamas lūpas:

– Mes turim laikytis draugėj, pats supranti, kad negalima šitaip ginčytis tarpusavy. Gausi truputį apsiraminti. Toks jau jo būdas, to Niulundo, aš žinau, bet nieko čia nepa-

darysi, pabandyk pakentėti, o jis turės irgi nusileisti. Aš su juo paskui pakalbėsiu.

Edas juto, kaip galvoje vėl įsisiūbuoja švytuoklė, kvėpavo labai giliai ir atsargiai, porą sekundžių pasimasažavo smilkinius, kartu linkteldamas Biorjesonui.

– Okei, – jis iš lėto markstėsi. – Laikysiuosi tyliau.

– Čia juk mano pavardė ant jų parašyta, – tarė Granvikas.

Grįžę atgal pamatė Niulundą laikant rankoje porą pačiūžų ir nagu braukant per ašmenis.

– Mano daug didesnės kojos už tavo. Koks tavo, tarp kitko, dydis? Trisdešimt septintas? Tokiu atveju teks kreiptis į moteriškų batų skyrių.

– Dydis, čiuožiant tokiomis pačiūžomis, neturi reikšmės, – atsiliepė Granvikas.

Niulundas pakėlė kitą porą.

– Tai imk mano.

Granvikas nusisuko atsidusdamas. Edas klausėsi įdūręs akis į stalą. Pakėlė tamsiai žalius šiltus apatinius baltinius, atidžiai patikrino rankovių ilgį, ištiesė drabužį ant stalo, pasižiūrėjo, ar apykaklė pakankamai plati. Granvikas dar kažką pasakė, Niulundas tuoj pat atsikirto, jie apsikeitė dar keliomis replikomis, tai vienas, tai kitas kažką vis pasakydavo. Edas sukando žandikaulius – reikia pasistengti – pabandė išvis nesiklausyti.

– Ko čia dabar nepasidalijat? – pasidomėjo Biorjesonas.

– To Graaanvyyyyko batų dydis kaip panos, – tarė Niulundas. – O jis niekaip su tuo negali susitaikyti.

Granvikas atsikrenkštė:

– Jo paties pačiūžos ne taip aštriai išgaląstos. Todėl sukeitė su manosiomis.

– Kas greitesnis, tas pirmesnis, – tarė Niulundas.

– Ant jų juk mano pavardė parašyta.

– Ot ir ne. Parašyta Granvikas, o ne Graaanvyyyykas.

Biorjesonas paskubomis ištraukė popieriaus kamuoliukus iš savo batų. Stojo tyla, Niulundas atsuko nugarą.

– Dabar tai aš rimtai tau sakau: atiduok jam pačiūžas, – tarė Edas.

Jis akimirkai užsimerkė, atleido žandikaulius. Niulundas tebestovėjo nusigręžęs, Biorjesonas žiūrėjo čia į vieną, čia į kitą.

– Aš asmeniškai irgi manau, – pritarė Biorjesonas, – kad galėtum atiduot jas.

Niulundas plačiai išsišiepė surauksłėdamas žandus:

– Padarysim va kaip: trauksim burtus. Bus bent jau sąžininga.

Išsitraukęs didžiulę monetą iš kišenės, pamėtėjo Biorjesonui:

– Aš imu herbą.

Biorjesonas patrynė monetą į uniforminę medžiagą sau ant pilvo.

– Tai tau skaičius, ar ne? – atsisuko Niulundas į Granviką.

– Aš, atvirai tariant, nesuprantu logikos, – tarė Edas, – tu juk turi savo porą, kam tau dar ir kitos prireikė?

Biorjesonas sukosėjo.

– Neturim tokiems dalykams laiko. Metu. Gi sakė, kad pasidalytume daiktus sąžiningai.

Moneta sukdamasi pakilo iki lubų ir nukrito, Biorjesonas paukšteldamas priplojo ją sau prie dilbio.

– Herbas? – pasidomėjo Niulundas, klausiamai kilstelėdamas smakrą. – Aha, vadinasi, pačiūžos mano.

Jis pabarškino krumpliais į metalinius pačiūžų peilius, Granvikas priėjęs pasiėmė Niulundo porą, keikdamas tyliai, bet taip, kad kiti išgirstų.

– Neimk taip į širdį, Granvikai, – tarė Niulundas, – juk tikriausiai bus galima tavąsias išgaląsti. Gali pasiklausti sandėlininką, jis tikrai pažinos ką nors, kas galėtų sutvarkyt.

– Tai ir pats galėjai lygiai taip pat jį paklaust jau iš pat pradžių, – tarė Edas, aiškiai girdėdamas dūsaujantį Biorjesoną.

– Maniau, kad jau išsiaiškinom.

– Nežinojau, kad tu toks priešgyna, Edai, – tarė Niulundas.

Edas atsakė labai ramiai:

– Nežinojau, kad tu toks nemokša čiuožėjas.

Jie spoksojo vienas į kitą kiekvienas savo kambario gale, Niulundas, atsirėmęs į stalo galą, laižėsi lūpas:

– O tu pats, tu, matyt, tikras profesionalas, ar ne? – tarė jis, – tu geriausias visoj armijoj, taip, matyt, įsivaizduoji? Skaičiau tavo dosjė, laikraščių iškarpas, ir kita. Nesiginčiju, kad tu vienas labiausiai žadančių šalyje, bet tai buvo daugiau kaip prieš trejus metus, paskui staiga nustojei dalyvauti varžybose, – būdamas vienas geriausių savo amžiaus grupėje, pasitraukei įpusėjus šalies pirmenybėms, kuriose tau pirmą kartą buvo leista dalyvauti, prieš pat finalą pavarei į kelnes ir nepasirodei, kaip tik prieš tą finalą, kurį, visų nuomone, būtum laimėjęs.

Edas skubiai nudūrė akis į grindinį, buvo kažką besakąs, užsikirto, iš burnos atsklido tik trumpas nesuprantamas garsas, jis užsikosėjo, pabandė iš naujo:

– Čia tu... man rodos... truputį ne taip supratai...

– Tikrai? Tai dosjė neteisybė parašyta? Kelias dienas

prieš tai laimėjai kelerias varžybas, per apšilimą viskas atrodė, kaip turi būti. Šitame, kaip palauk tas... Tingsvalyje?

– Taip, bet...

– Tai ko nečiuožei per patį finalą?

– Todėl, kad...

– Kad?

Kad, galvojo Edas, atvažiavo, jis atvažiavo, staiga pamačiau sėdint tribūnose, invalido vežimėlyje, iš anksto man nieko nepasakęs.

Tyla patalpoje vis ilgėjo.

– Tai visiškai niekam neįdomu, – tarė Edas, – viena tik pasakysiu: taip, aš manau, kad čiuožiu geriau už daugumą. Vėliausiai rytoj ir pamatysi, jei niekas nepasikeis.

– Bet tu atsakyk į klausimą, kodėl nebedalyvavai varžybose, jei jau buvai misteris Didžioji ateities viltis?

Edas liežuvio galiuku braukė per vidinę priekinių dantų pusę:

– Šioje situacijoje, be jokios abejonės, daug svarbiau išsiaiškinti, kokia tavo kompetencija. Aš kelerius metus dalyvaudavau varžybose, Granvikas irgi yra dalyvavęs. O tu, ką tu esi padaręs, kad įrodytum savo kvalifikaciją? Ką tu žinai apie ledą?

Niulundas keikdamasis nusisuko.

– Jeigu tai ką nors pakeis: čiuošim tikrai ne nulyginta ledo arena uždarose patalpose, – įsiterpė Biorjesonas. – Be to, tokiai užduočiai neišrinks bet ko. Gal tu nepasitiki Rado nuomone?

– Gal tu, Biorjesonai, jo auklė? Gal Niulundas pats negali atsakyti?

Visi sužiuro į Niulundą.

– Žinai ką, man sunkiai suvokiama, kodėl aš išvis turė-

čiau dėl ko nors atsiskaitinėti. Mane paskyrė į grupę, manimi pasitiki, ar to negana?

– Aš nepasitikiu, kol nesu matęs tavęs čiuožiant, – spyrėsi Edas.

– O nuo kada tu čia vadovauji, bliam?

– Nieko aš nevadovauju, aš esu tik realistas.

– Tai palauk ir pamatysi.

– Laukt, kol pamatysiu, kad visa operacija žlunga dėl vieno nemokšos?

– Aš tave įspėju, Edai.

– Įspėjinėk sau sveikas. O aš likusius įspėju: dėl rezervinio su vogtom pačiūžom.

Niulundas bėgte perbėgo kambarį, riktelėjęs užsimojo į Edo pusę, Biorjesonas metėsi į priekį, atitraukė teberėkiantį Niulundą, tada pasigirdo slopus trinktelėjimas iš halės pusės, sušnypštė veriamos durys.

– Tu šūdžiau...

Biorjesonas tvirtai laikė Niulundą per pečius, Edas tebestovėjo sugniaužęs kumščius, kai pasigirdo garsi komanda ir aprūpinimo viršininko atsakymas:

– Taip, pulkininke leitenante!

Biorjesonas, nenuleisdamas akių nuo jų, pašnibždomis nusikeikė, Niulundas sustingo per vidurį judesio, paskui aštriais žingsniais grįžo prie savo drabužių šūsnies.

Radas jau stovėjo halės tarpduryje.

– Na, ir kaip čia sekasi?

Niulundas atsikrenkštė, Edas atidavė pagarbą žvelgdamas į grindis ir tankiai šnopuodamas per šnerves.

– Mes kaip tik tikrinam aprangą, – ištarė Biorjesonas.

Radas patylėjo keletą sekundžių, žiūrėdamas tai į Edą, tai į Granviką, tai į Niulundą.

– O jūs kaip?

– Edo, kiek suprantu, netenkina aprangos kokybė, – tarė Niulundas, – jam atrodo per prasta. Dėl to jis nesivaldo ir pyktį ant mūsų išlieja.

– Melas, – tarė Edas, – tai Niulundas...

– Užteks, gana, – nutraukė jį Radas.

Niekas kambaryje nesujudėjo.

– Tokiems dalykams laiko nėra, – tarė jis. – Užtat paklausykit labai atidžiai. Nauji įsakymai.

Pakeltu balsu jis sukomandavo „ramiai!“, ketveriukė išsitempė, visiems beveik kartu sudaužus batų kulnis, salėje nuaidėjo tarsi iššovus.

– Visai nauji įsakymai, – tęsė Radas, rūpestingai uždarydamas duris. – Meteorologų nuomone, oro sąlygos greit keisis. Dėl to nebegalės vykti mūsų operacija. Tai reiškia: nebegalės vykti rytoj. Tai savo ruožtu reiškia, – jis linktelėjo jiems, atkišdamas smakrą, – kad teks iškeliauti šiandien. Kai tik sutems.

Jis apėjo aplink stalą.

– Laikrodis rodo lygiai 12. 21. Saulė leidžiasi tuoj po pusės keturių, tada turit būti pasiruošę iškeliauti. Kitaip tariant: pasiruošimams turit tris valandas. – Jie stovėjo nejudėdami. – Netrukus čia, netoliese esančioje karininkų valgykloje, gausite pietus. Po to susitiksime prie Raudonųjų vartų kiaurakalnyje, ten gausit galutines instrukcijas. Pasiimkit visą aprangą. Ar supratot?

Jis pasisuko į Edą, durdamas į jo pusę sužalota ranka:

– O tu, Edai.... mudu dar turėsim pasikalbėti atskirai prieš pat išvažiuojant.

Jis pasuko pro duris, jau eidamas iš halės kažką įsakė aprūpinimo viršininkui. Biorjesonas su Granviku skubėdami

ėmė grūsti daiktus į kuprines, Niulundas stovėjo laikydamas pačiūžas, šypsodamasis puse lūpų. Edas garsiai, kad visi girdėtų, išleido orą pro šnerves.

– Jau šiandien, – tyliai Biorjesonui tarė Granvikas, – tam aš visai nebuvau pasiruošęs.

– O kas, *bliam*, buvo? – atsiliepė Biorjesonas.

Jie toliau energingai pakavo. Edas susuko boloninius drabužius į vieną suveltą mazgą, likusius daiktus sukimšo į viršutines kišenes. Buvo karšta, jautėsi stebimas, žvalgėsi į lubas, atrodė, kad apšvietimo lempos nusileidusios žemiau, negu jos buvo jiems tik įėjus, viena ranka atsirėmęs į stalviršį kita tebekišo drabužius, giliai kūno viduj kažkas gniaužėsi, jam staiga užėjo noras kuo garsiau surikti.

Jie išėjo į halę nešdamiesi peikenas. Aprūpinimo viršininkas stovėjo drebėdamas nuo šalčio, linktelėjo jiems einant pro šalį.

Edas pasuko prie jo.

– Gal turit popieriaus ir su kuo rašyt?

Vyriškis pasižiūrėjo pagal suolus sau už nugaros. Tuo pat metu pasigirdo balsas:

– Deja. Be Rado leidimo jums draudžiama turėti rašymo priemonių ir poperiaus, – sargybinis viena koja jau stovėjo peržengęs halės slenkstį.

– Netgi šitaip? – pabandė nusišypsoti Edas.

Aprūpinimo viršininkas kilstelėjo antakius, ištiesė ranką.

– Na, vis tiek – sėkmės.

Edas paėmė jo ranką.

– Ačiū.

Pajuto kažką delne, ploną, kietą keleto centimetrų ilgio daiktą aštriu galiuku. Net nežiūrėdamas beveik iš karto susigaudė, daiktas medinis, galiukas iš anglies arba grafito. Jis

suspaudė pirštus, ieškodamas aprūpinimo viršininko žvilgsnio, tačiau šis, užuot atsakęs, nuėjo prie kitų, kurie jau laukė prie vartų. Rado nebebuvo.

– Atsiminkit, – tarė aprūpinimo viršininkas garsiai, – atsiminkit, ką sakiau. Kad būtų viskas sveika. Visi daiktai sveiki!

Edas atsisėdo nelaukdamas kitų. Jiems padavė plonai išmuštą bifšteksą su aromatiniu sviestu, gruzdintų bulvių skiltelėmis ir griežinėliais pjaustytų pomidorų.

– Viešpatie, koks maistas, – nudžiugo Biorjesonas.

Ant kiekvieno padėklo – po permatomą plastmasinį puodelį su raudona ovalo formos tablete.

– O kas čia dabar? – šūktelėjo jis į virtuvės pusę.

Langelyje pasirodė karininkų valgyklos virėjas.

– Ta piliulė? Ypatingos paskirties ypatingi vitaminai. Pats susigaudysi, ereliškoms akims.

Edas žiopsojo pro langą, kramtė, klausėsi, ką kiti kalba.

– Visi turės mintinai išmokti kelionės maršrutą, – pusbalsiu kalbėjo Biorjesonas, – žadėjo, kad gausim specialiai sudarytus jūrlapius. Silpnai fluorescuojančius, na, tokius kažkokius.

– Taip pat ir atsarginius maršrutus, – pridėjo Niulundas. – Reikės nemažai į galvą susidėti per porą valandų. O be to, dar turėsim...

Edas pasičiupinėjo kelnių kišenę, pieštuko nuograuža tebebuvo. Kiti ir toliau kalbėjosi, jis ranka tariamai pasikasė koją, paskui nuslydo pirštais link švarko vidinės kišenės, užčiuopė laiškus tarp audeklo sluoksnių. Atsargiai įsikišo

ranką į kelnių kišenę, pasitaisė pieštuką taip, kad nudrožtas galiukas neįstrigtų į siūlę.

– ...Edai, tu irgi klausaisi? – kreipėsi Biorjesonas.

– Taip taip. Aišku.

– Nes turėsim dabar labai daug visko peržiūrėti. – Biorjesonas pirštu parodė į jūrą. – Mes su Niulundu čia saloj jau kiek laiko prabuvę, o judu juk iš kitur.

– Nors tu, Edai, turbūt gerai susigaudai šcheruose? – paklausė Niulundas.

Edas susitrynė paskutines bulves:

– Bent jau į pietus einant.

Biorjesonas išsitraukė jūrlapį, tarstelėjo kažką apie mastelį, Edas daugiau nebesiklausė – balsai, sklindantys visai šalimais, pirštai, rodantys į jūrų kelius tarp salų, nutolo. Jo paties žvilgsnis kurį laiką gulė ant plastmasinio puodelio, kol paėmęs išgėrė jo turinį.

Kiti jau buvo kibę į desertą. Jis lėtai įspaudė šaukštelio galvutę į šokoladinį pudingą ir pakėlė prie burnos.

Pudingas buvo kambario temperatūros, be jokio skonio.

Vedami į uolos ertmę jie įėjo per dar porą durų, paskui – žemyn ilgais spiraliniais metaliniais laiptais. Oras šaltas, iškvepiamas garas maišėsi tarsi baltų dūmų debesėliai, palengva priartėjantys prie stiprių lempų ant juodai rudų kalno sienų ir iškart išsisklaidantys.

Pagaliau jie pasiekė didžiulę apšildytą patalpą žemomis lubomis. Radas paprašė juos susėsti viename pasitarimų stalo kampe.

– Pasitarimas, – ištarė jis ir kurį laiką skaitė tylomis iš

lapo. – Reikalas gana paprastas. Užduoties tikslas – kiekvienas iš jūsų privalėsite štai po vieną tokią nugabenti į tam tikrą vietą. – Jis pasiuntė ratu pusmetrio ilgio plokščią konteinerį su juodais nailoniniais diržais.

– Mes ją vadinam dviguba kapsule. Arba dviguba kapsulės tūba. Iš pažiūros ji gal ir mažai kam tikusi, ir tai gryna tiesa. Tai yra, kol ji tuščia. Tačiau visai kas kita, kai ją užpildys! Ji palyginti lengva, kaip pastebėsit, nešama pritvirtinta prie kuprinės dugno, užpildyta svers apie penkis kilogramus. Nepralaidi orui ir vandeniui. Spyna skaitmeninė, jos jūs išvis nelieskit. Su nedidele išimtim: jei iškiltų pavojus kapsulei pakliūti į priešo rankas, privalėsite nedelsdami sunaikinti jos turinį pasinaudodami pora specialių kombinacijų, parodysim kaip. Jei laiku nepasieksite savo kelionės tikslo, turinys susinaikins pats savaime.

Jis priėjo prie baltos rašomosios lentos, ir paėmęs flomasterį užrašė: 13. 40.

– Be to, pakeista galutinė stotis, turėsit nusigauti kiek toliau į pietus. Dėl priežasčių, į kurias aš čia negaliu gilintis, tai absoliučiai būtina. – Jis budriai žvelgė į juos. – Nuo šiol jūsų kelionės tikslas yra Ėdė, kur, kaip jums galbūt žinoma, turime savo radijo ryšio centrą ir bazę. Apgailestauju dėl to, kad vis iškyla būtinybė nuolat pabrėžti, jog tai tiesa: Ėdė, kaip sakiau, tebėra *mūsų* kontroliuojama, nors, deja, sklando gandas, kad yra priešingai. Tačiau sakau: Ėdę kontroliuojame *mes*.

Jie patvirtino supratę, Edui pasirodė, kad Biorjesonas susižvalgė su Niulundu.

– Toliau, – kalbėjo Radas, – oras: stabilus, apsiniaukę su pragiedruliais, apie minus dvidešimt laipsnių. Šiaurės rytų arba šiaurės vėjas nuo trijų iki septynių metrų per sekundę, taigi, apibendrinant galima sakyti, kad pavėjui.

– Galima klausimą, pulkininke leitenante?

Biorjesonas kėlė ranką.

– Aš įsivaizduoju, kad galėsime naudotis radijo ryšiu su Teseniojumi?

– Savaime aišku, kad kievienas turėsite su savimi mobilųjį radijo siųstuvą, tas tiesa. Tačiau naudokitės juo tik esant būtinybei, įsiminkit, tik neišvengiamai būtinybei, didžiulei rizikai... Kodas bus pasakytas tik prieš pat pat jums išvažiuojant.

– Dar vienas dalykas, – Radas išsitraukė akinius. – Nei GSC, nei DLM funkcijos siųstuvuose neveiks, nes esam patyrę didelių nesklandumų dėl trikdžių, – jokiais parodymais nebegalima pasitikėti, taigi turėsit apsieiti su žemėlapiu ir kompasu.

– Dar vienas svarbus dalykas: slaptažodis. Operacijos slaptažodis. – Radas nuleido balsą. – *Atmerkta akis.* Pakartokit patys sau tyliai. *Atmerkta akis.*

Jis parodė į lentą.

– Taigi, valandų dabar trylika ir ... keturiasdešimt šešios minutės. Popietę liksite čia, uoloj, aprūpinsim jus kai kuria įranga. Penkiolika trisdešimt penkios jus nugabens į išeities tašką prie jūros. O iki, – jis padelsė, vėl ėmė rašyti ant lentos, – rytoj aštuntą valandą trisdešimt minučių privalote būti prie jūrų gairės Ėdės saloj. Aštuonios trisdešimt, nes tada patekės saulė. Pajudėję iš čia turėsit apytikriai septyniolika valandų laiko.

Jis mostu pasišaukė prie savęs karininką iš antrojo kambario galo.

– Dabar Juhansonas jums suteiks specialią informaci-

ją. – Radas atsuko jiems nugarą, įsidėjo popierių į uniformos kišenę ir nežiūrėdamas į juos tarė:

– Visiems, išskyrus jus, Edai. Su jumis noriu pasikalbėti prie keturių akių.

Radas sėdėjo aukštoje odinėje kėdėje už tamsaus rašomojo stalo. Kambarys buvo nedidelis, beveik plikomis sienomis, keletas lentynų, daugybė segtuvų.

Edas sėdėjo ant biuro kėdės jam priešais. Pasidėjęs rankas ant kelių, žvilgsniu gręžė stalinės lempos stovą. Radas pametėjo jam nedidelę kartoninę dėžutę.

– Gal pastilę? Nuo užkimimo?

Edas paėmė vieną. Rausvos spalvos.

– Šįryt, – pradėjo Radas, susidėdamas koją ant kojos, – jūs įžengėte tiesiai į karininkų tualetą, iš pažiūros, lyg visiškai nesusigaudydamas, kas ir kur. O vėliau, prieš pat pietus, girdėjau, kaip jūs su Niulundu... tai va. – Jis lūkuriavo, sukinėdamas oro sklendės ratuką. – O dalykas, dėl kurio jūs čia, sakykim, štai koks. Aš vis svarstau vieną klausimą. Jis galbūt nelabai konkretus, tas klausimas, taigi tikriausiai nebus taip lengva į jį atsakyti. Tačiau aš visvien norėčiau jums jį užduoti. – Jis atsisėdo, vos vos šyptelėjęs. – Taigi, aš pats sau mąsčiau: štai tas Edas. Karlas Edas, tiesa? Tiesa. O kas jis per vienas? Koks jo būdas, pavyzdžiui, kaip jis mąsto, kam gyvenime teikia pirmenybę? Nujaučiu, ką dabar galvojat, – kad čia juk ne vienas klausimas, o visa virtinė. – Jis prisitraukė pastilių dėžutę, papurtė, ši subarškėjo. – Gerai, sakykim taip. Iš tikrųjų klausimas, kuris mane domina, visiškai nėra abstraktus, jis, taip sakant, išplaukia iš visų kitų klausimų, ir skamba taip: ar teisingai mes pasirinkome? – Jis padarė

trumpą pauzę, akimirkai pakreipė galvą į šoną. – Taigi ar jūs tinkamas žmogus šiai operacijai įvykdyti? – Jis nemirksėdamas žiūrėjo tiesiai į Edą. – Štai į kokį klausimą norėčiau atsakymo. Ar tinkamas? Jūs – tinkamas?

Edas prasižiojęs kurį laiką žiūrėjo į šoną. Nuleido akis, buvo kažką besakąs, apsigalvojo.

– Nežinot, ką atsakyti, – tarė Radas. – Tai nieko. Ir nebūtina. Kol kas nebūtina. Žinot, Karlai, papasakosiu jums vieną istoriją.

Jis atidarė stalčių vienoje rašomojo stalo pusėje, ištraukė sidabrinės spalvos rėmelius ir padėjo priešais Edą.

– Ar atspėsit, kas čia toks?

Fotografija išblukusi, joje rudaplaukis berniukas, maždaug dvylikos metų. Berniukas plačiai šypsojosi, rodydamas pradantę. Ant marškinių krūtinės prisegtas nedidelis raudonas blizgantis ženkliukas su užrašu *Navigare.*

– Kaip sakiau, – tarė Radas po keleto sekundžių, – spėkit.

Edas pasižiūrėjo dar iš arčiau, paskui pastūmė rėmelius nuo savęs.

– Gal jūsų sūnus.

– Teisingai. Mano sūnus. Georgas. Jam dabar jau gerokai per dvidešimt penkerius, nuotrauka seniai daryta. – Jis kalbėjo iš lėto, kelis kartus baksteldamas pirštu į nuotrauką. – O dabar paklausykit. Kai jam buvo maždaug dvejais metais daugiau nei šitoje nuotraukoje, mudu kartu atostogavome, tik mudu. Buvom kažkokiam kurorte prie Viduržemio jūros, beveik ir pamiršau, kaip jis vadinasi. Buvo labai karšta, bet jis tikrai nenuobodžiavo. Pakilus ant žole apaugusios kalvos prie paplūdimio viešbučio, buvo galima virš jūros paskraidyti parasparniu. Ir nuskrisdavai netoli, ir pakildavai

visai neaukštai. Ar taip ir vadinasi – parasparnis? Ant nugaros uždeda tokius sparnus, ir tada šoki žemyn. O gal tiesiog skraidyklė? Georgas norėjo pabandyti. Iš šalies atrodė visai paprasta, kai kiti skraidė, ir pigu. Visi privalėjo dėvėti gelbėjimosi liemenes. Užlipau su juo ant kalvos. Nereikėjo ilgai laukti, eilė priėjo greit. Jis užsidėjo tą burinį sparną, ar kaip čia pavadinus. Nuo sparno kabėjo plonos virvelės ir pora storų lynų – pora inkarų. Ten dirbantis vyras paprašė manęs palaikyti vieną inkaro lyną, kol Georgas sulauks tinkamo momento, mat svarbu, kad šokant žemyn pūstų pakankamai stiprus vėjas. – Radas kalbėjo laisvai, bet be išvedžiojimų, nė mirksniui nenuleisdamas nuo Edo akių. – Pagaliau pūstelėjo tinkamas gūsis, antrasis vyriškis bematant paleido savo lyną, riktelėjo man irgi paleisti. Kai pabandžiau, pasirodė, kad lynas susivijęs man aplink ranką. Georgas jau buvo truputį pakilęs, mane trūktelėjo prie krašto. Paleisk, sakė man visi, tačiau aš niekaip negalėjau atleisti kilpos. Ji buvo iš plieninio lyno, iš išorės apsukto tvirta virve. Lyno gijos ėmė trūkinėti, susipainiojo su virve, taip susidarė dar viena kilpa, kuri užsiveržė pati savaime. Georgas tebekabėjo ore, kažkaip keistai pasviręs. Tada pūstelėjo smarkus vėjas, mane nežmoniškai trūktelėjo ir staiga, – jis liko laisvas. Kilpa atsileido. Ir toks be galo keistas jausmas rankoje. Kai pasižiūrėjau, pamačiau, kad ji visa raudona, kad trūksta keturių pirštų. Žvelgiau į Georgą, sparnas staiga subliuško, inkaro lynas bloškėsi į jį ir susivijo. Jis nukrito tik vos vos nuo pakilimo vietos, tiesiai ant kietai suplakto smėlio. Sparnas vartaliojosi nuo vėjo, kuris grįždamas dar pamėtė Georgą čia aukštyn, čia žemyn, labai staigiai ir stipriai. Visi nubėgo į apačią. Tuo pat metu pamačiau savo pirštus. Gal pasirodys neįtikėtina, bet žemai kilpoje šmėkščiojo kažkas raudo-

nas, – akimirką aš vėl regėjau savo pirštus. Paskui sparnas vėl susisuko, ir Georgas dingo po juo.

Edo žvilgsnis sustingo, jis kvėpavo kiek galėdamas tyliau. Radas vėl pakėlė nuotrauką.

– Pasilikau šią seną nuotrauką rėmeliuose. Jam po kokių poros metų pasidarė geriau. Tačiau jis jau nebebuvo toks kaip anksčiau. Kažkas buvo sužalota. Turiu omeny ne tai, kas jums galbūt atrodo. Jis ir vaikšto, ir kalba, ir pats prisižiūri, ir šiaip. Tačiau negali, kaip čia pasakius... dirbti. Pavyzdžiui, negali tarnauti armijoje. Neįmanoma tiksliai pasakyti, kas jam yra. Tačiau kažkas atsitiko atminčiai. Ji tarsi sudužo. – Jis padėjo nuotrauką atgal į stalčių, ir uždarė jį. – Bet ši fotografija daryta dar *iki tol.*

Jis tylomis stebėjo Edą.

– Kalbant apie mane patį, – galop ištarė, – tai ką gi, žmonės žiūri, stebisi, nors ir neklausia garsiai. Aš juk žinau, kaip būna. Pripratau, kad reikia paaiškinti. Apie pirštus. – Jis padėjo sužalotą ranką ant stalo. – O ar negalėjo prisiūt jam tų prištų, galvoja žmonės. Žmonėms tokie dalykai visada įdomu. Išmokau suprasti, kad beveik visi galvoja vienodai. Paklausti drįsta nedaug kas, bet pagalvoja visi.

Sulyg krumpliais vingiavo platus netaisyklingas rumbas geltonai baltu paviršiumi. Po oda ryškėjo storos, violetiniai mėlynos kraujagyslės.

– Turbūt nemažiau kaip trisdešimt žmonių padėjo ieškoti. Visas jų būrys vaikščiojo, spardydami smėlį, kol mes laukėm greitosios. Vienos greitosios Georgui, vienos man. Tačiau pirštai kažkaip pasilaidojo, dingo kažkur smėlyje. O paskui jau buvo ir per vėlu ką nors daryti.

Jis atitraukė ranką.

– Aš tada buvau kapitonas. Teko išmokti šaudyti kaire.

Kitaip nebūčiau leidęs sau priimti visų paaukštinimų. – Jis lengvai sudavė ranka per stalviršį, paskui dar sykį. – Man toj rankoj išsivystė kažkoks ypatingas jautrumas, todėl turiu būti labai atsargus. Štai, pavyzdžiui, šitaip. Jūs gal vos pajustumėt. O man... – Nekeisdamas veido išraiškos jis sudavė per stalą kiek stipriau. – Nervai reaguoja daug stipriau, nei normaliai. Ypatingai jautri oda, dilgsėjimas, suerzinimas, kylantys ypač lengvai, persiduoda toliau ir pakeliui į ranką ir petį žymiai sustiprėja.

Jis pakilo, atsirėmė į sieną, susidėjęs rankas ant pilvo.

– Mes iš esmės turime labai mažai laiko. Aš jau savo papasakojau. Jūsų eilė. Pabandykit atsakyti į klausimą. Atsimenat, kaip jis skamba?

– Taip, – atsiliepė Edas, jo akys ėmė lakstyti. – Aš irgi...

Jis įsiklausė, kaip skamba balsas, įkvėpė oro.

– Tai va, – tarė jis garsiau, – man atrodo, kad aš galiu įvykdyti operaciją. Tikrai manau, bent jau taip man dabar atrodo.

– Aš ne to jūsų klausiau. Aš klausiau: ar jūs tinkamas žmogus.

Jų akys susitiko, Edas Rado veide nepastebėjo jokių permainų.

– Aš nelabai suprantu.

Radas atsisėdo ant šoninio staliuko.

– Gerai, sakykim taip. Aš savo ruožtu jau žinau atsakymą.

Edas trumpai padvejojo:

– Jūs manote, kad aš tinkamas?

Radas šyptelėjo, paskui vėl surimtėjo.

– „Juodasis krabas“ – labai rizikinga operacija.

Edas linktelėjo:

– Tačiau jūs manote, kad aš ją sugebėsiu įvykdyti? Kad mes sugebėsim?

– Aš niekada nesiimu vykdyti plano, jei manau, kad jis bus bergždžias. O čia ne visai paprasta užduotis, kaip jau sakyta.

– Jūs, vadinasi, manote, kad mes planą įvykdysime?

– Ar aš dar neatsakiau į šį klausimą?

Jis pakilo bereikšmiu veidu. Edui pasirodė, kad girdi tylų nematomo laikrodžio tiksėjimą. Įtraukė oro:

– Ar galiu jūsų kai ko paprašyti?

Radas patylėjo keletą sekundžių, paskui linktelėjo.

– Kad tai, – Edas atmetė galvą, – ką man sakėt, pasakytumėt ir kitiems. Kad jie irgi žinotų.

– Ką turite omeny?

Edas pasitikrino, ar durys sandariai uždarytos.

– Gal būtų gerai. Jeigu jie žinotų...

Žodžiai pakibo ore, Radas žvelgė į jį suraukęs antakius, kvėpuodamas taip smarkiai, kad net šnervės išsiplėtė. Kiek įtempęs lūpas žemu balsu, švelniai šypsodamasis tarė:

– Ar jūs visada sėdite, kai su jumis viršesni kalba?

Edas atsistojo.

– Prašau man atleisti.

– Ir paprašysiu kreiptis „pulkininke leitenante".

Balsas be galo ramus.

– Klausau, pulkininke leitenante.

– Negirdėjau.

– Klausau, pulkininke leitenante.

Radas pravėrė duris, parodydamas ranka. Edas pasuko prie durų, akių kampučiu stebėdamas, kaip Radas glostosi pakaušį.

– Edai, – tarė Radas, balsas vėl pasikeitęs.

Edas sustojo prie staktos.

– Galit perduoti kitiems, – tarė Radas. – Perduokit, kad dabar penkiolika po dviejų. – Jų žvilgsniai susitiko paskutinį kartą. – Visai netrukus jums bus paskirta dvidešimt minučių laiškams parašyti. Po to privalėsite susiruošti daiktus. Viskas.

– Klausau, pulkininke leitenante.

Juhansonas nuvedė juos į nedidelę auditoriją, parodė po atskirą suolą, kur buvo padėta rašiklių, trintukų ir liniuotų sąsiuvinių.

– O pigesnio popieriaus jau neberadot? – paklausė Edas.

Krūptelėjo išgirdęs savo paties balsą, Juhansonas pakėlė galvą iš savo kampo, bet nė vienas veido raumenėlis nekrustelėjo.

– Sakau, kad žinotumėt iš anksto, – tarė jis, – tai, ką parašysit, savaime aišku, bus tikrinama karinės cenzūros.

Edo ir Biorjesono akys susitiko, ir Granviko – jo buvo žvilgsnis pastiręs.

– Nuo šio momento turite devyniolika minučių, – tarė Juhansonas.

Viršutiniame kampe Edas užrašė datą. Rašiklį laikė stipriai suspaudęs, tušinukas judėjo pamažu, kruopščiai, milimetras po milimetro.

Mama ir tėte,

Ačiū už laišką. Aš niekur nedalyvavau, kai įvyko katastrofa, todėl atsidūręs pavojuj nebuvau. Esu saugioj vietoj. Tik sunku susisiekti, nes daug operacijų. Atsiprašau, kad iki šiol neatsiliepiau. Tikiuosi,

Biorjesonas rašė stipriai sučiaupęs lūpas. Granvikas sėdėjo nusisukęs. Niulundas, išsiplėšęs vieną lapą, jau pradėjo antrą.

kad esat sveiki gyvi ir gerai laikotės ten, kur apsistojot. Iki, mama ir tėte. Man netrukus į kelionę, progai pasitaikius vėl parašysiu. Galbūt pasiseks kada nors susitikti.

Iki,

Karlas

Jis išplėšė lapą pagal perforaciją ir pasidėjo priešais.

– Liko septynios minutės, – pasigirdo iš Juhansono kampo.

Edas perskaitė, ką parašęs. Po to kilstelėjo lapą abiem rankom, sulankstė į keturias dalis ir atsargiai suplėšė į smulkius skutelius. Kiti sužiuro, jis apsimetė, kad nepastebi, plėšė toliau, kol skuteliai pasidarė tokie maži, kad perplėšti tapo nebeįmanoma. Kam nors kitam, kam nors kitam vietoj jų, reikia parašyti *kam nors.*

Perduoti

Prieš nuleisdamas rašiklio smaigalį ant popieriaus pasižiūrėjo į suolviršį.

Dijuredei

iš valgyklos geltonam mediniam pastate priešais Dagos geležinkelio stotį.

Tu manęs tikriausiai net neatsimeni, mes matėmės vakar. Aš tas kareivis, kuriam davei sriubos. Aš tik norėjau pasakyti, kad man patiko su tavim šnekėtis ir kad galvojau apie tave. Tikiuosi, kad tau viskas gerai. Saugok vaiką

Čiupęs trintuką ištrynė paskutinį sakinį, prirašė beprasmiškų raidžių kombinacijų, vėl ištrynė.

Saugok

Leido rankai pailsėti, klausydamasis rašiklių skrebenimo, pradėjo vėl rašyti:

tai, kas svarbu.

Kelis sykius perskaitė sakinį.

– Jums leidus, surinksiu laiškus, – tarė Juhansonas, – nepamirškit aiškiai užrašyti adreso.

Linkėjimai
Karlas Edas

Jis sulankstė lapą, pakilo, nežiūrėdamas į kitus. Juhansonas vaikščiojo tarp suolų, rinko laiškus. Priėjęs prie Edo, ištiesė ranką. Edas, laikydamas laišką sau ties klubu, vos vos purtė galvą.

– Duok jau duok. Ar galiu paimt?

– Ne, – tarė Edas, – neturiu kam parašyt.

– Neturi kam rašyt? – paklausė Juhansonas rodydamas pirštu, – o čia kas?

Edas perplėšė popierių į dvi siauras juosteles. Juhansonas įsižiūrėjo į jį, už jo Biorjesonas ir kiti.

– Nė vieno žmogaus?

Edas papurtė galvą.

– Tu, Edai, rimtai nesveikas, – tarė Niulundas.

– Aš tikrai neturiu kam rašyt. Ar, teisingiau pasakius, nežinau, ką reikėtų...

– Paskui gailėsies, – tarė Biorjesonas.

– Tau, aišku, geriau žinot nei man? Aš nežinau, kaip rašyti, juk negaliu...

Biorjesonas kažką sumurmėjo ir nuėjo, Granvikas jau buvo išsliuogęs pro duris, Edas kambaryje liko vienas.

Pasižiūrėjo į likusią lapo dalį, susilaikė nekosėjęs, vėl pasižiūrėjo į popieriaus skiautes, užsimerkė, mesdamas skutus į šiukšlių dėžę, pajuto duriantį skausmą galvoj.

Įkišęs ranką į vidinę kišenę išsitraukė laišką. *Ulafas Pedersenas.* Kruopščiai apčiupinėjo mažytį, beveik negirdimai šnarantį iškilimą. Pasidėjo laišką tarp delnų, palaikė suspaudęs, pauostė, pirštų galiukais pabarbeno į šiurkštų popierių, – garsas švelnus. Kiek galėdamas tyliau išsiplėšė tris lapus iš liniuoto sąsiuvinio, sulankstęs tarp jų įdėjo laišką ir perlenkė dar kelis kartus. Be galo atsargiai įsidėjo pluoštelį į uniforminio švarko vidinę kišenę.

– Aš gerai pažįstu šį daiktą, – tarė Granvikas, keldamas savo kapsulę, – pasiuntiniai iš B 16 tokius visą laiką nešiodavosi. Vadindavo juos tūbelėm. Nors šios kiek didesnės. Dažniausiai laikydavo jose diskelius.

– Sakai, tūbelės, – tarė Niulundas.

– Aha, – nusišaipė Biorjesonas, – su baltai mėlynai raudona pasta. Triguba dantų apsauga.

– Gaivus burnos kvapas ir sveiki dantys. Dantistų asociacija rekomenduoja.

Siauram pailgam kambary jie krovėsi įrangą, išdėliotą ant tvirtų medinių suolų. Edas, iki juosmens įlindęs į vilnonį apatinį kombinezoną, tikrino, ar sveikos odinės kumštinės pirštinės, ar paruoštas apsiaustas su jūrlapiu kišenėje ant krūtinės. Vienu metu skubiai apsidairė. Kiti buvo įsitraukę

į pokalbį apie kažkokį įrankį. Greitosiomis išsiėmęs laišką iš uniforminio švarko kišenės, nežiūrėdamas į jį, persidėjo į apsiaustą. Kiti ir toliau kalbėjosi, juokėsi.

– Gal ir tu nori pasikaustyti, Edai? – priėjęs Biorjesonas atkišo ritinėlį apsauginio pleistro nuo nutrynimų, – tau tokie baisūs batai teko, kad gal geriau iš karto apsilipdyk.

Edas šyptelėjo, užkeldamas koją ant suolo.

– Tai vaidini gailestingąją seserį? O ką aš sakiau nuo pat pradžių? Kad tu vis tiek sesute paliksi?

Edui einant prie atokiau stovinčio suolelio pasirodė, kad Biorjesonas į savo kuprinę grūda kažkokį didelį daiktą, o Niulundas jį užstoja. Išgirdę jį artinantis abu apsigręžė ir apie kažką prašneko, o Biorjesonas skubiai užvertė kuprinės dangtį.

– Visuose tas pats? – paklausė Edas, rodydamas į maisto davinius ant suolo.

– Visuose tas pats.

Edas, pasiėmęs termosą ir vieną paketą, staiga žingtelėjo į kairę taip, kad viena koja įsirėmė į Biorjesono kuprinės šoną, kojos pirštai pataikė į kažką didelį, keturkampį, pasigirdo slopus, stiprokas dunkstelėjimas, tarsi atsitrenkus į ploną medžio ar plastmasės daiktą.

Biorjesonas krūptelėjo.

– Ką čia... bliam išdarinėji? – paklausė lyg ir juokdamasis, bet ryžtingu judesiu pasistatydamas kuprinę sau už nugaros.

– O ką? – Edas lūkuriavo. – Juk kiekvienam po termosą?

Vieną sekundės dalį jis matė, kaip Biorjesono žandikaulių raumenys įsitempė, paskui mina peraugo į šypseną. Staiga šalia atsistojęs Niulundas paplojo Edui per nugarą.

– Tikros karo spalvos, Edai, – tarė jis, – iš tavęs tikras Juodasis krabas. Juodasis vėžys! O Biorjesonas – Juodoji medūza!

– Papildomas davinys, – tarė kažkas nuo durų.

Jie nutilo, atjudantas, žiūrėdamas į juos be žodžių, įėjo į vidų. Paskui padavė kiekvienam po permatomą apvalią plokščią dėžutę. Viduje – trys skyreliai su aštuoniomis įvairių spalvų tabletėmis.

– Tos trys mėlynos nuo skausmo, – tarė tvirtu ramiu balsu. – Tai reiškia – nuo neištveriamo skausmo. Jokiu būdu nevartokit daugiau kaip po vieną iš karto. Žaliosios – žaibiška energija, pavadinkim taip. Labai stiprios, patys suprasit, kad ne kokia gliukozė. Tikrai prireiks. Tokiu atveju nedvejokit, organizmas tikrai pakels, bet nevartokit tol, kol nepajusit, kad būtinai reikia, žmogus įstengia daug daugiau, nei įsivaizduoja. Pastebėkit, kad ant mėlynų yra po mažytį apvalų iškilimą, žaliosios tarsi gofruotos, turėsit atskirti tamsoje. – Jis persibraukė ranka kaktą ir plaukus. – O geltonoji – patys susigaudysit. Absoliučiai kraštutiniam atvejui.

Edas žiūrėjo į geltonąją tabletę. Blizgantis paviršius su mažyčiu juodu atvaizdu. Tabletę sandariai supo plastmasinis apvalkalas ir metalinis žiedas. Ant jo matėsi tas pats juodas atvaizdas, juoda kaukolė su sukryžiuotais kaulais.

– Tai sėkmės, – tarė atjudantas. – Iš širdies norėjau palinkėti. Sėkmės.

Ir pasišalino.

Jie stovėjo katras prie savo suolo, rengdamiesi vis storiau ir storiau. Edas pasitaisė paskutinį kapsulės diržą, pasitikrin-

damas, ar svoris tolygiai pasisikirstė. Pasukiojo viršutinę kūno dalį. Niekur niekas neveržė.

Ėmėsi atidžiai pakuoti kuprinę. Dėjo daiktą po daikto, drabužius, kišeninį žibintuvėlį, žiūroną, du plastmasinius maišelius su degtukais ir alyva pačiūžų peiliams sutepti. Žvilgsnis nuslydo Granviko suolu, paskui Niulundo. Be keleto mažesnių daiktų negalėjo įžiūrėti nieko daugiau kaip drabužius.

Dar kartą užmetė akį į Biorjesono kuprinę.

Už dvigubų kiaurakalnio durų laukė visureigiai su įjungtais motorais ir užgesintais žibintais. Radas stovėjo prie pirmojo automobilio, pravėręs galines dureles.

– O judu į antrąją mašiną, – tarė uždarydamas jas paskui Niulundą ir Biorjesoną.

Tolumoje jiems už nugaros nyko paskutinė dienos šviesa, palei debesų būrį ties horizontu, tarp siaurų netaisyklingų debesėlių, besikryžiuojančių ir pereinančių vienas į kitą, ryškėjo šviesiai rausvi ruožai.

Edas ir Granvikas susigrūdo ant galinės sėdynės, tarp jų pasodino sargybinį. Nuo sėdynės šlaunims buvo šalta. Atsidavė kažkuo labai aštriu.

Įlipęs Radas buvo beduodąs įsakymą vairuotojui, tačiau nutilo per pusę žodžio.

– Kas čia, po velnių...?

– Paprastas benzinas. Kanistro dangtelis, pasirodo, buvo ne iki galo užsuktas.

Jie važiavo uolėtomis plynaukštėmis, dengiamomis plonu sniego sluoksniu. Automobilio ratai kartas nuo karto nu-

grimzdavo į kiaurymes ir plyšius, bet užsikabindavo, iškildavo ir gabendavo juos toliau. Žemės spalvos maišėsi nuo tamsiai pilkos iki mėlynos, dangus akyse vis labiau temo, mėnuo trumpam dingo už plačių debesų, tačiau greit ir vėl išlindo.

Edas pastebėjo, kad vienas jo kelis stipriai prispaustas prie durų, o antrasis prie kažkieno kojų, pamėgino pajudinti pečius, bet nepavyko. Kiti sėdėjo tylėdami, jis kvėpavo greičiau, juto, kad kažkas staiga tarsi pasisuko kūne, jis įtraukė oro, pasiruošė kažką sakyti, pasižiūrėjo į Radą. Pirmasis visureigis zigzagais sukinėjosi tarp jau nuolaidžių uolų, slystelėjęs porą kartų grįžo į ankstesnes vėžes ir važiavo toliau.

– Visko, vykdant tokią operaciją, savaime aišku, neįmanoma numatyti, – tarė Radas pakeltu balsu, kad perrėktų motorą:

– Galit atsidurti nenumatytose situacijose, pavyzdžiui, kad ir mūsų buvę įtvirtinimai pakrantėse, – mums nežinoma, kuriais jie naudojasi, kai kuriuos spėjom sunaikinti, tačiau ne visus.

Edas jautė, kaip nugara ir sprandu teka prakaitas. Sukando dantis, kad iš gerklės neprasiveržtų koks garsas.

– Padėsim jums kuo galėdami. Jų dopleriai ir anksčiau nesklandžiai veikė, DAR bei IR taip pat, tad šiąnakt trukdysim kiek įmanydami, oro drėgnumas, be to, labai didelis, jiems nebus lengva.

Edas rijo ir rijo seiles, viduje ir toliau kažkas vartaliojosi, jautė gumulą ryklėje, kvėpavo vis sekliau.

– ... po dvidešimties minučių akys visiškai pripras prie tamsos, – kalbėjo Radas, – visada galvokit apie tai, ką ir kodėl nusprendžiate, jokiu būdu nesirinkit maršruto, jei nesat jo iš anksto patikrinę. – Pusiau pasisukęs pasižiūrėjo į juos. – Ir dar...

Pamatęs Edą, nutilo per pusę žodžio.

– Kas yra?

Edas sudejavo, ranka pagraibė durų rankenos.

– Sustok! – įsakė Radas vairuotojui.

Edas kone išvirto lauk, atsitūpė ant plokščios uolos, tupėdamas gaudė orą, iš gerklės niekas nebeatkilo. Pūtė nežmoniškai šaltas vėjas.

– Ne, tas benzinas tikrai negerai, – tarė Radas lipdamas lauk.

Edas atsisėdo, įsispoksojo į uolynus. Jeigu dabar trenksiu, jeigu trenksiu, pribėgsiu, partrenksiu jį, paskui nubėgsiu prie medžių, nubėgsiu antai prie tų medžių, trenksiu ir pabėgsiu, pasislėpsiu, visur tamsu, jeigu aš.

Radas suėmė Edą per pečius, pastatė ant kojų.

– Geriau? Paprastai užtenka gryno oro.

Edas pamėgino pasižiūrėti jam į akis.

– Man būtinai reikia vieną dalyką pasakyti...

– Sakykit greitai.

– Biorjesonas, – pradėjo Edas, – ir Niulundas...

Stengėsi įvertinti Rado akių išraišką.

– Aš kalbėjau su jais, – ramiai atsiliepė Radas. – Nebegalvokit apie tai.

Edas susilaikė nepasakęs ką buvo ketinęs, porą sekundžių tylėdamas žiūrėjo į jį.

Sulipus į mašiną Radas liepė vairuotojui važiuoti atsidarius vieną langą.

– Bet svarbiausiam dalykui, – Radas žvelgė čia į galinę sėdynę, čia į tamsias uolas už lango, – pasiruošti nebus sunku: jūs privalot veikti kaip vienetas, vieningai ne tik ledu privalote čiuožti – tai turite vieningai atlikti ir galvoje. Viską

kitką turite išmesti iš galvos. Privalote įvykdyti užduotį, tai vienintelis jums svarbus dalykas.

Pirmasis visureigis susimėtė keletą kartų ir įstrigo pogilėje dauboje. Vairuotojas nusikeikęs sustojo.

– Nieko tokio, – tarė Radas rodydamas, – jūra antai, už kokių penkiasdešimt metrų nuo čia, ne daugiau.

Artėjant prie pakrantės, Radas ėmė žvalgytis į dangų ir mėnulį.

– Galėtų daugiau būti debesų, – ištarė kone pats sau.

Ant uolų lopais gulėjo plonas sniego sluoksnis, vėjas sūkuriais nešė jį į jūrą.

Jie susirinko priedangoje po aukšta uolos siena visai prie pat kranto. Vėjas pūtė visai šalia, prie kalnų papėdės, gūsiais nešdamas druskos ir puvėsių kvapą. Ketveriukė stovėjo viduryje, apsupti Rado, sargybinių ir vairuotojo.

Radas vėl prašneko, Edas mėgino pagauti kitų žvilgsnius, matė įsitempusius veidus, – jie nereagavo, atrodė, tik klausosi berte beriančio Rado.

– Dabar penkiolika penkiasdešimt, jūsų, savaime aišku, lauks Ėdėje, pranešim jiems šiąnakt. Važiuodami būkit labai atsargūs, bet visą laiką stenkitės išlaikyti tempą. Būdami toli nuo sausumos, galit kalbėti normaliu tonu, kad pačiūžos girdisi – ne jūsų valioj, suplanuoti saugesnio kelio nei šis neįmanoma, nes nežinom, kokios jų stebėjimo sistemos kokiose vietose įjungtos, be to...

Edas ir vėl pabandė susižvalgyti su kitais, išdažyti veidai atrodė be išraiškos: Biorjesonas, Granvikas kumpa nosimi, Niulundo barzda. Staiga pasijuto priverstas pasiremti peikena ir greit nusisukti. Apsimetęs, kad čiaudėja, pirštine kelis kartus pasitrynė aplink vokus, pamatė, kaip ji nusidažė.

Radas išdalijo radijo siųstuvus ir šifrus.

– Pavažiuosit kelias minutes ir jau būsit jų teritorijoj. Dvi, tris jūrmyles. Gal tik kokias dešimt minučių.

Paspaudė jiems ranką.

– Sėkmės, – tarė ryžtingu balsu. Kratė ranką iš lėto, ilgai. – Padarykit, ką galit.

Edas stovėjo paskutinis, lyg kažką išgirdęs, slopų balsą, vis stiprėjantį galvoje, atsikrenkštė, tonas nusilpo, pereidamas į vėjo švilpimą, krūtinėje iš lėto, bet stipriai bangavo: garsai ir judesiai vienu ir tuo pačiu metu; jis buvo priverstas prasižioti, nuo oro suskaudo gerklę, viena ranka prisidengęs lūpas apsimetė, kad nė karto nesuriko.

Radas paėmė jį už rankos, atsargiai linkteldamas.

– Aš tikrai manau, kad jums pavyks. Sėkmės.

Radas drauge su sargybiniais ir vairuotoju grįžo prie visureigių. Pakeliui besileidžiant prie paplūdimio Edas atsisuko ir akimirką matė juos tarsi tamsius siluetus, susirinkusius prie uolos kiek aukštėliau. Jis pamojavo. Kai kurie atsakydami kilstelėjo ranką.

Jis stovėjo su kitais trim visai prie pat vandens.

Visur aplink juos, čia skaidrus, čia tamsus, tylus, lygus, su didžiuliais mėnulio apšviestais, o kitur paskendusiais giliame milžiniškų debesų šešėlyje, plotais, tarp ištisų virtinių salų ir salelių. Kiek tik užmato akis – matinis, nusidriekęs, tviskantis, lygut lygutėlis, daugelyje vietų beveik juodas.

Perštėjo skruostus. Jis laikė tvirtai suspaudęs automatą ir peikeną. Atsitūpė. Įsistebeilijo.

III

– Žemiau – gryna košė, – tarė Niulundas, atsargiai ištraukdamas peikeną iš tamsios skylutės lede. – Bet bus kokie dvylika trylika centimetrų.

Edas stovėjo ant kranto, statmenai iš priešakio pūtė aštrus ir šaltas vėjas. Pasikabino automatą vamzdžiu žemyn, buožę priglausdamas prie dešinio peties, du kartus patikrino saugiklį, nuėmė medžiagos skiautelę ir gumelę nuo vamzdžio.

– Edai, ateini?

Nesuprato, kurio čia balsas. Šalia tamsių sustingusių kitų pečių ir galvų kontūrų kyšojo pačiūžų lazdos, ginklai ir peikenų smaigai. Jis pasitaisė apsiausto gobtuvą ir prisiveržė automato diržą.

– Dabar šešiolika valandų šešios minutės, – Biorjesonas išsiėmė jūrlapį. Metas į kelionę.

Edas čiūžtelėjo keletą žingsnelių, paskui – greitą žingsnį dešiniąją pačiūža, kad išlaikytų pusiausvyrą. Ledas po kojomis juodavo, atrodė plonas, kone trapus. Jis pagilino kvėpavimą, suretino širdies plakimą. Ir tarė labai tyliai:

– Taip. Aš pasiruošęs.

Kitų veidai – tik išvien platūs tamsių slepiamųjų dažų potėpiai. Ledas plonai cypė ir treškėjo. Už nugarų inkštė vėjas, daužydamasis į uolų sieną. Mėnulio diskas šmėkščiojo pro debesis, vakaruose dangus buvo kiek giedresnis, nei virš sausumos.

Iš pradžių jie čiuožė beveik tiesiai į vakarus.

– Pirmą gabalą iki Halso žinau mintinai, – Niulundas išvažiavo į priekį.

Edas liko paskutinis, smarkiai spirdamasis kojomis, įgijo greitį ir jau nebesijautė toks sustingęs.

– Reikia dar labiau į vakarus.

– Čiuožiam dabar beveik tiesiai į pietvakarius.

– Ne, kol kas negalim laikytis pietvakarių krypties, pirma reikia vakarų-pietvakarių. Dabar – kuo greičiau atsiplėšti nuo salų.

Prislopinti balsai. Edas tylėjo.

Granvikas prisiartino prie jo.

– Kaip tu? Viskas gerai?

– Aš gyvenime taip niekada nesijaučiau, – atsiliepė Edas. – O tu?

Jie atsidūrė tarp keleto plokščių salelių, prieš čiuoždami toliau patikrino ledo storį. Greitis stipriai padidėjo, ledas žibėjo ir žaižaravo tamsiai pilkai mėlynai, tarpais net juodai.

Edas pamėgino šlaunų ir blauzdų raumenimis surasti ritmą, pamažu įsitraukė judindamas rankas nelyg švytuokles, pajuto, kad nebešalta nugarai, pastebėjo, kad jau aplenkė kitus.

Ledas priešais buvo nuklotas šešėlių, vietomis tviskantis mėnulio šviesoje. Edui akmirką pasirodė, kad ledas visiškai kaip atviras juodas vandens paviršius.

Paskersavęs į kitus, praleido juos į priekį. Granvikas čiuožė neišnaudodamas daugiau energijos nei būtina, bet kartais lyg ir pasispirdamas kažkaip papildomai, Niulundas palaikė greitį, tačiau nesulenkdavo kiek reikiant kojų, apie Biorjesoną sunku spręsti, buvo nučiuožęs per toli į priekį.

Atėjus Edo eilei vesti, jis vėl pajuto galvoje pažįstamą diegimą ir pulsavimą. Pakaitomis atsispirdamas tai dešine, tai kaire koja, juto, kad vis lengviau atsispirt ir slyst, vienodu tempu ir ritmu, atsispirt ir sklęst, ir vėl atsispirt. Pasistengė išstumti mintį apie ledą, dar padidino greitį, jusdamas, kad nebelieka pasipriešinimo tarp pačiūžų ir ledo. Nekreipė dėmėsio į vėjo gūsius į veidą, galvojo vien apie tai, kaip išlaikyti greitį, pasispyrimas po pasispyrimo, pamažu ėmė vis rečiau kaitalioti žingsnį nelėtindamas greičio, žiūrėjo, kad išlaikytų reikiamą kryptį, sklęsti, galvojo, nesiliesti, visiškai nieko, nė vieno bereikalingo judesio, tik kiek būtina, ir taip visą laiką.

Pastebėjo, kad visiškai nebešalta, suprato, kad kažkurią sekundės dalį probrėkšmais šypsojosi.

Kiti čiuožė visai šalia.

– Dabar jau turėtume būti jų teritorijoj. Ar nereikėtų truputį apsiraminti?

– Šnibždėti nebūtina, – tarė Biorjesonas.

Edui pasirodė, kad ledas priešais dar plonesnis negu tas, kuriuo jie ką tik čiuožė. Žemyno pusėj negalėjo įžiūrėti nieko daugiau, išskyrus įvairuojančius juodų ledynų ar žemės kontūrų atspalvius.

– O ledas čia tikrai tvirtas?

– Aišku, kad *per daug* į vakarus negalim išlįsti, – atsiliepė Niulundas, – ten aš irgi ledu nepasitikiu.

– Bet šitas, ant kurio stovim? – Granvikas patikrino ledą, – man panašu į sušalusią obuolienę.

Biorjesonas dairėsi į visas puses.

– Negalim visą laiką tikrinti, prarasim greitį.

– Mes su Biorjesonu praeitą savaitę vieną naktį čiuožėm pabandyti, – tarė Niulundas, – ir tada atrodė ledas visai

toks pats kaip dabar, ledėsis, kaip kad vadina, arba juodledis. Tada nusigavom iki kitos pusės, ledas visur atlaikė.

– Gerai, pačiuožkim truputį ryčiau, – rodė Biorjesonas. – Tik atsiminkit: išlaikom pakankamą atstumą, ir iš šonų, ir iš priekio, ir iš nugaros. Jokių man kolonų ir jokių gretų.

Jis uždėjo ranką Edui ant peties.

– Gerai, kad tu pastabus.

Jie užuovėjoj, tarp dviejų salelių, pailsėjo, atsigėrė. Mėnulis vis dar slėpėsi už debesų būrio, salos pietuose skendėjo neįžiūrimos.

Edas pastebėjo, kad sustojęs užsigalvojo, matė tarsi paveikslėlius iš vaikiškos knygos. Barzdoti vyrai iš sporto federacijos, garsūs plojimai pirštinėtomis rankomis, kažkokia muzika kulisuose, vėliavėlės virš tribūnų, jo rankose – alavinė nugalėtojo taurė, vokas su banknotais, gėlių puokštė.

Jie pralėkė tamsų švyturį, iki pat viršūnės apšalusį metro storumo balto aštriakampio ledo gabalais. Per vidurį kabėjo milžiniškas ledo luitas, atsikišęs tiesiai į priekį, rodės, tuoj tuoj nukris.

Išlindus mėnuliui, Edas pasitikrino jūrlapyje, po to pagal kompasą. Atsiliko, iš kelių kartų mėgindamas nustatyti, kokia artimiausia sala.

– Ir toliau nė ženklo.

Jie tupėjo atsukę nugaras vėjui, pačiame atviro ledo lauko viduryje.

– Kaip tylu visur, – tarė Granvikas. – Kur jie? Aš vis dar niekur nieko nematau, tai kur jie?

Kurį laiką niekas nepratarė nė žodžio.

– Tamsu, – tarė Niulundas. – Tai dėl to, kad tamsu. Ir atsimink, koks šcheras, šitas šcheras didžiulis.

– Beprotybė taip galvoti – jie gali gulėti bet kur, – tarė Biorjesonas. – Turim būti pasiruošę, postai gali būti išstatyti bet kur. Ir dar ledas. Pirma buvom visai prie pat prapūtos, nežinau, ar jūs pastebėjot, pračiuožėm vos per dešimt metrų, turim būti dar atsargesni, bet greičio nemažinti. Helsės sala kažkur ten, manau, kad ledas, galimas daiktas, ten silpnesnis.

Edas įvertino, kad matomumas virš jūros geriausiu atveju apie penkiasdšimt metrų, gal trisdešimt.

– Aš vos spėju dairytis, – tarė Granvikas, – tik į tą ledą ir žiūriu, ar neįskilęs, ar jis ten išvis yra, juk jis absoliučiai permatomas! Kaip gali nebijot čiuožt per ledą, kurio net nematai?

Jie tylėdami pačiuožė kelias minutes, greitis atrodė žymiai didesnis nei dešimt mazgų. Edas kelis šimtus metrų atidžiai žvalgėsi, paskui prisigretino prie Biorjesono.

– Mes čia kažkur, tiesa, – tarė, kilsteldamas apsiausto kišenę su jūrlapiu. – Prie Balderio salos?

Priešais visiškai juodavo, jie sulėtino greitį.

– Ar ne per daug pasidavėm į šalį?

Biorjesonas pasižiūrėjo į vos vos raudonas linijas jūrlapyje.

– Taigi pats žiūrėk, kur esam. – Jo akių nesimatė akiduobėse, kol staiga ant rainelės sutviskėjo ašaros.

– Be to, tu klysti. Ne Balderis čia. Mes net ne toj pusėj.

Jis kelis sykius apsidairė.

– Mes jau daug toliau, maždaug ties Ramsholmenu. Tas velnio ledas, aš tau pasakysiu...

Edas įdūrė akis į jūrlapį, paskui vėl į ledą. Tamsoje nepastebėjo jokių permainų, nei priešais, nei už nugaros. Klaidingai nuskaitė? Matyt. Susikaupt, nieko daugiau, tik budrumo, į visas šalis dairytis, geriausia čiuožimo technika, – tik nusiraminus, kiek tik įmanoma labiau nusiraminus.

Jie iščiuožė į milžinišką ledo plotą, Edas žvilgsniu fiksavo vieną tašką, negirdimai niūniuodamas kažkokios melodijos atkarpą. Batų sutvirtinimai prie peilių atrodė kieti ir patikimi, jis padidino greitį, visiškai išlygindamas ritmą, melodijos ornamentas grįždavo sulyg ketvirtu pasispyrimu. Jis šnopavo, juto kaip nugara rieda prakaitas, pamėgino kvėpuoti pro nosį kiek galėdamas ilgiau. Laikas nuo laiko užmesdavo akį pro petį pasižiūrėti, kad kiti neatsiliktų.

– Gult!

Per apsirikimą vos neįčiuožė į kažkokią salą, bet iškart nejudėdami sustingo ant ledo. Edas išdarinėjo grimasas, mėgindamas gūžtis nuo vėjo šuorų. Ant odos tirpo smulkios sausos snaigės, nesimatė, ar jos iš salos, ar iš dangaus.

Išžvalgius artimiausią pakrantę, Biorjesonas nusprendė, kad jie atsidūrę netoli didžiulio jūrų kelio pradžios.

– Čia, – sušnibždėjo jis, rodydamas Edui jūrlapį, – mes čia. Hornės sala, Dragarnos sekluma.

Siuntė ratu dėžutę su cukraus lakšteliais. Edas pastebėjo, kad nejaučia ausų galiukų. Viršutinė lūpa giliai įskilusi.

– Kryptis dar pusė bėdos, – Biorjesonas palingavo galvą, – bet gylio atstumų tiesiog neįmanoma tiksliai įvertinti

tokioj tamsoj. Jau pračiuožėm tris jūrkelius. Kasamės tikrai palyginus greit, bet tiek pertraukų toliau nebegalima daryti.

– Šitose vietose dar ir sraunu, – pridėjo Niulundas, – jokiu būdu per daug nepriartėkit, ypač jei uolos leidžiasi stačiai į jūrą.

Išlindo mėnulis, naujai nuspalvindamas kraštovaizdį. Melzgani šešėliai, juodos linijos, nupilkę ledo laukai ir apsnigti salynai toliuose. Šviesa pradingo taip pat greit, kaip ir buvo pasirodžiusi. Vėl užtemo.

– Čiuožiam.

– Pala.

Edas išsitraukė jūrlapį, atidžiai patyrinėjo.

– Biorjesonai, – sušnibždėjo, – ar tu tikrai žinai? Čia Hornė?

– Taip.

Edas pasisukinėjo su kompasu, dar sykį nustatė kryptį.

– Tokiu atveju juk ne į tą pusę čiuožiam? Reikėtų labiau į pietvakarius. Ar bent jau į pietus. Mes juk visai ne už archipelago ribų, nes judam beveik tiesiai į rytus?

– Ką?

– Pasižiūrėk, juk to kurso laikydamiesi turėtume atsiremti į kokius nors jų įtvirtinimus?

– Suprantu, kad tarp salų sunku įvertinti gylį, – atsakė Biorjesonas. – Bet aš juk peržiūrėjau maršrutą mažiausiai penkioliką kartų ir žinau tiksliai, kur čiuožti, – iškošė pro dantis. – Dabar čiuožiam beveik visai pagal kursą.

Edas nurijo seiles.

– Bet....

– Nėra laiko. Liko dar gerokai daugiau nei šimtas jūrmylių.

– Edai, nustok jau, – sušnibždėjo Niulundas. – Mes skubam.

Biorjesonas pasiruošė atsispirti, kiti dar tebesižvalgė pro žiūronus. Edui staiga apsisuko galva, kažkas sumirgėjo po vokais, jis pasitrynė akis. Mažiau, pagalvojo, kažkaip reikėtų mažiau, mažiau šnekėti, ką aš išmanau, pasimečiau jūrlapy, praradau orientaciją. Dažniau atsigert, daugiau cukraus valgyti.

– Aš gal kaip nors ne iš tos pusės į jūrlapį pasižiūrėjau.

Kiti jau buvo leidęsi į kelią, kone dingę toli tamsoje.

Jis skubiai apmetė akimis kalvelę, netoliese tamsėjančius kontūrus, vėl pasižiūrėjo į kompasą. Rodyklė sustojo kone statmenai važiavimo krypčiai. Trys siluetai jam priešais skriejo tiesiai į rytus.

– Sakytum, per tylu.

Kurį laiką jie čiuožė palei pailgų salų būrelį, plyšius tarp uolėtų krantų buvo nugulęs plonas sniego sluoksnis, sužvilgėdavęs ir bematant išnykdavęs už nugaros. Dešinėje matėsi vien neaprėpiami ledo laukai, platėjantys, gilėjantys ir prapuolantys tamsoje. Tvirtas, tankus, skaidrus ledas po pačiūžomis blykčiojo juodas ir drauge perregimas, pro šviesius skystus debesis trumpam švystelėjo mėnuo.

Edas prisiartino prie Granviko, kuris čiuožė kiek palinkęs, ašarotomis akimis žvelgdamas sau priešais.

– Per tylu, kad patikėtum. Aš gi priešo, gali sakyt, kaip ir nematęs, bet žinau, kad jie kažkur čia, gal kaip tik guli ir taikosi į mus su kulkosvaidžiu.

Tolėliau priekyje Niulundas su Biorjesonu atrodė kaip greiti siūbuojantys šešėliai, šen bei ten ant ledo driekėsi negilios palaido sniego pusnys, sūkuriuojančios nuo čiuožėjų sukelto vėjo.

Granvikas papurtė galvą.

– Kaip Niulundas ir sakė – šcheras šitoj vietoj labai platus. Aišku, kad jie išsidėstę postus, bet pats pagalvok, – jiems trūksta žmonių, kad galėtų stebėti visą plotą. Kažkur čia, palei neužšalusius pakraščius, be abejonės, patruliuoja jų laivai. Bet per tą ledą aš daugiau beveik apie nieką negalvoju, grynai kaip ir tu – irgi nespėju sužiūrėti, kur čiuožiam.

Ir vienam, ir kitam ėmė trūkti oro. Biorjesonas priekyje įsuko į poplatį sąsiaurį. Jie pasekė akimis įšalusius lede plastmasinius plūdurus.

– Turėtų mus bent jau radaruose matyti. Mes jau turbūt giliai giliai jų teritorijoj.

– Išvesti iš rikiuotės, Radas gi sakė.

Edas atgalia pirštinėta ranka nusišluostė ištekėjusius snarglius.

Netrukus pastebėjo, – sustingę į varveklį.

– Nors aš iš dalies ir suprantu, ką turi omeny, – tarė Granvikas, – jeigu jau ką. Jeigu jau ką, – tai man atrodo, kad visur tas pats, – anoj pusėj, prie rytinės pakrantės, irgi ne kitaip. Mes juk žinojom, kad viena fronto linija kažkur netoliese, bet aš niekad ten taip ir nepakliuvau, taip nieko ir nepamačiau, vis patekdavau į linijas kažkur labiau užnugaryje. Bet visvien žinojau, kad kažkas vyksta, nors niekad mūšyje tiesiogiai nedalyvavau. Žinojau, kad jie kovoja, aišku, girdėdavau granatas, matydavau smėlio maišus. Bet dažniausiai būdavo... kažkaip pernelyg tylu, kad patikėtum. Lygiai kaip ir dabar.

Be žodžių nučiuožė kokį šimtą metrų, pralėkė kažkokią jūrų gairę ir stambių ledo lyčių sangrūdą, susispaudusių, suvirtusių viena ant kitos. Krūva buvo gigantiška, daug didesnė nei atrodė iš tolo.

Edas patikrino laikrodį.

– Greit bus trys valandos, – ištarė, nesusimąstydamas, kokius žodžius.

Įkvėpė oro, viską kruopščiai pergalvojo prieš vėl kreipdamasis į Granviką.

– Atsakyti nebūtina. Nieko nesakyk, jei nenori. Bet man reikia tavęs pasiklausti.

Nepasižiūrėjo, kaip Granvikas reaguoja. Luktelėjo, kol pasibaigs nelygus ledo ruožas, gruoblėtesnis paviršius, didesnis pasipriešinimas, pačiūžų peiliai kurį laiką tarsi grandė ledą , po to – vien tolygus, veik negirdimas slysmas.

– Aš iš esmės tik vieną klausimą, – vėl prašneko Edas.

Lūkuriavo, pastebėjo, kad Granvikas žiūri į jį. Edas pasitrynė akis, jautėsi nesaugiai, nežinodamas, ar toliau tylėti, ar ne, apsižvalgė, kad Niulundas su Biorjesonu būtų pakankamai nutolę.

– Man tik įdomu, – Edas skubėdamas rinko žodžius, – man tiesiog įdomu... ar tu manim pasitiki? Tau visai nebūtina atsakyti. Bet man įdomu.

Granvikas tylėjo, krenkštė. Ilgokai nieko nesakė.

– Bent jau žinosi, – tarė Edas, nenuleisdamas nuo Granviko akių. – Norėjau, kad žinotum. Kad jei kartais.... kas. Žodžiu – *jei*. Tokiu atveju laikysiuos arčiau tavęs. Ar supranti, ką noriu pasakyti? Ne, nieko nesakyk. Neatsakinėk. Tik apgalvok, ką pasakiau.

Niulundas pristabdė, kad Granvikas atsidurtų smaigalyje.

– Paeiliui turim vesti. Laikykitės gerokais tarpais viens nuo kito.

Jie aplenkė du didžiulius ledo plotus, apklotus sniegu.

Sniegas rodėsi šviesiai pilkas. Edas pastebėjo savo šešėlį – aštriais kontūrais, visiškai juodą, labai trumpą.

– Ar atkreipėt dėmesį, – Biorjesonas pačiūžos smaigaliu atsargiai spardė ledą, – kad jau vėl daug kietesnis. Senesnis ledas, kitos kilmės. Kažkur netoliese dar viena upė įteka, vanduo gėlas.

Jie stovėjo tarp dviejų atžymų, gėrė vandenį, Niulundas spjaudėsi skrepliais. Matomumas buvo sumažėjęs, sakytum, dėl pusiau tiršto rūko, dangus ir vėl apsiniaukęs.

– Nuo čia, bliam, atsargiai, čia žemyn, paskui šitaip, ten paskui sąsiauris. Sekat savo jūrlapiuose, ne? Gali būt postų prie Hiumplarnos, o gal kartais dar ir ten, nežinau, visai nereikėtų rodytis šitoj vietoj, bet mes neišlįsim iš už iškyšulio. Srovė saugi, nors lede gali būti prapūtų.

Jie nusistebėjo dėl tankaus, keisto, simetriškai lede išsidėsčiusių nedidelių apskritimų ir linijų ornamento, kažkuris pakeikė vėją.

Prieš jiems pajudant Edas pamėgino nemačiomis pasitikrinti kompasą. Kiti išnyko vienas paskui kitą. Jis bandė įžiūrėti rodyklę, o drauge – ir į kurią pusę jie čiuožia. Bet norėdamas neatsilikti turėjo vėl nuleisti kompaso gaubtelį.

Išvažiavę iš sąsiaurio jie dar sykį susirinko į krūvą. Edas pastebėjo, kad jam visas smakras aptekėjęs sustingusiomis seilėmis ir kad stipriai šąla priekinė šlaunų pusė. Klausėsi sustoję. Vėjas, regis, dar sustiprėjo. Buvo atsidūrę netoli didokos salos, kuri, iš pažiūros, priklausė ištisai salų grandinei, besitęsiančiai sausumos link.

Pajudėjus greitis vėl buvo didžiulis. Čiuoždamas Edas po

kojomis išgirdo stiprų garsą, keliabalsį ištęstą šaižų toną, augantį ir plyštantį į obertonus, be to – dar ir žemesnius dundesius, kylančius virš priešais plytinčio sąsiaurio ir galiausiai išskystančius į slopų ošimą ir girgždėjimą.

Ledas, pagalvojo jis, kas čia daugiau bus, atrodo, lyg būtų... galas žino... koks gylmatis ar hidrofonai, čia paprasčiausiai ledas, sprogymė kur nors nubėgo, čia turi būti ledas.

Buvo girdėti dar ir kitas garsas, stipresnis, dar žemesnio tembro.

Edas susigretino su Granviku.

– Aš perimu.

Granvikas kažką sumurmėjo, laikydamas peikeną prispaustą prie automato.

– Beje, – tarė Edas, – kaip pačiūžos? Mačiau, kad tu vis pasitaisai čiūžį. Gal pabandyk va šitaip?

Granvikas vos linktelėjo, bet ir toliau čiuožė kaip čiuožęs. Edas apsimetė, kad nežiūri.

– Klausyk, tau nenutrynė?

– Ne ne.

– Aš tik pagalvojau. Nes kai kurie taip čiuožia, kai nutrina. Arba pajunta, kad tuoj mėšlungis sutrauks. Tau jas, tikiuosi, pagalando?

Tyla.

– Ar pagalando?

Granvikas linktelėjo.

– Pagalando. Nors... – jis trūktelėjo pečiais. – Nežinau, kiek nuo to geriau.

– O rimtai?

– Pusė bėdos, – greit atsiliepė Granvikas, – pačiūžos ge-

ros. – Jis išsitiesė, pasispyrė porą kartų į šoną ir leido Edui atsiplėšti.

– Tu dabar pirmas?

Mėnulio šviesa trumpam užkrisdavo ant jų, užklupdama netikėtai, ir vėl dingdavo. Jie vėl čiuožė plonesniu, beveik juodu ledu.

– Geros pačiūžos, tikrai, – vėl pasigirdo Edui už nugaros.

Niulundas stovėjo, rodydamas žemėlapyje ir vedžiodamas kažkokį daiktą aštriu smaigaliu pagal daugybę išbrėžtų raudonų brūkšnių. Edas pasitikrino savo jūrlapyje, o kartu ir atgavo kvapą, laikė pasiruošęs kompasą, mintyse kartodamas maršrutą. Ten, va kur mes stovim, paskui čia, aha, sekluma, ten švyturys, Stekerio tarpsalis, Akselbrotetas, Eldarna, aha.

– Okei? – paklausė Niulundas. – Visi sekat?

Edas pakėlė savo kompasą, kiti apsupo jį ratu.

– Ne, – tarė lėtai, bet labai aiškiai. – Aš nesusigaudau.

Į jį įsispoksojo trys poros žibančių akių.

– Aš atvirai sakau, neturiu žalio supratimo, kur mes.

Po smakru jis čiupinėjo lednagius. Veidai jam priešais atrodė kaip ištemptos juodai žalios kaukės, akys baltos ar raudonai baltos, iš dangaus virš galvos likęs tik tamsių debesų kupolas.

– Va rytai, – tarė Edas, rodydamas į kompaso rodyklę. – Pastarąją valandą mes vis sukam ir sukam į rytus. – Jis kvėpavo kiek galėdamas lėčiau. – Anksčiau ar vėliau šitaip juk įvažiuosim tiesiai į juos?

– Ką tu čia kalbi?

Niulundas išsitraukė savo kompasą, Biorjesonas sekun-

dę vaipėsi apnuogindamas viršutinius dantis.

– Kokie čia tau rytai?

Biorjesonas skubiai mostelėjo Granvikui, kuris bematant išsitraukė savo kompasą iš apsiausto kišenės.

– Bet...

Edo kompaso rodyklė buvo nukrypusi beveik lygiai devyniasdešimt laipsnių palyginus su kitų.

– Labai keista, – tarė Granvikas.

Edas tylėjo, vien spoksodamas į rodyklę. Slinko sekundės.

– Deviacija, Edai, – tarė Niulundas, nykštį laikydamas tiesiai virš savo rodyklės. – Trys rodyklės prieš vieną. Ar žinai, kas yra deviacija, Edai?

– Nieko tokio ar panašaus kišenėse?

Biorjesonas pirštinėtomis rankomis aptapšnojo Edo apsiaustą, priartėjo prie vidinės kišenės, ranka beveik čiuopdamas popierius. Edas staigiai įtraukė krūtinę.

– Ne. Ne.

– Nieko metalinio? Tu tikras?

– Taip.

– Makaulė tavo skardinė, – tarė Niulundas. Biorjesonas vaipėsi, Edas pabandė šyptelti.

Jie šiek tiek išsisklaidė.

– Sandėly aiškiai kažkoks besmegenis dirba, – tarė Biorjesonas. – Bet iš bėdos turi radiją. – Jis tuo pačiu pasižiūrėjo į laikrodį. – Nors, tiesa, tu žinai – jokiu kitu atveju, išskyrus kraštutinį. O jei kartais atsiskirtume...

Jis neužbaigė sakinio.

– Šiaip ar taip, mes čia, antai Stekeris, – jis rodė į jūrla-

pį. – Kad žinotum ateičiai. Jis uždėjo ranką Edui ant nugaros:

– Tu žinai, aš juk ir pats visą kelią nuo Teseniojaus galvojau, kad mano kompasas traukia truputėlį, nors visai į kitą pusę, į vakarus.

Edas atsakė į šypseną. Kurį laiką ir toliau laikė ištempęs lūpas, sulaukė, kol Biorjesonas nuims ranką. Ir toliau šypsojosi, žiūrėdamas į automato gaiduką.

– Žinot, kokį esu girdėjęs absurdą, – prašneko Granvikas, Edą nustebino jo balsas. – Jei ledas kur nors būtų per plonas ir nelaikytų. Vienintelis išsigelbėjimas tokiu atveju – čiuožti kuo greičiau. Jei sustotum, ledas neišlaikytų jokiu būdu, bet jei padidini greitį, perleki.

Niulundas gėrė iš tamsaus plastmasinio butelio.

– Bet čia gi ne tiesa.

– Žinau, tikriausiai absoliučiai ne tiesa.

– Aš tą irgi esu girdėjęs, – atsiliepė Biorjesonas, – bet čia nesąmonė, kaip tik juk atvirkščiai, jei svoris ant ribos.

Stojo tyla, Edui panūdo kažką pasakyti, iš anksto nežinant ką, jis pasitikrindamas į kitus užmetė akį, niekas jam nesišypsojo, niekas į jį nežiūrėjo. Papurtė pats sau galvą, sukando žandikaulius, nutylėjo. Atsargiai nusišluostė ledo košelę nuo plienu švytinčių pačiūžų peilių trikampių, pajuto, kad ėmė pulsuoti vienoje pėdoje.

Aplink juos nebuvo nieko, išskyrus didžiulę ošiančią tamsą.

Čiuožė nugara jausdami silpnus, nevienodais tarpais atšuoliuojančius vėjo gūsius, ledas kai kur buvo pasidengęs šiurkščiais šerkšno kristalais, dėl to jie iš pradžių sulėtino greitį, bet paskui nebekreipė dėmesio.

Ir vėl pasigirdo serija garsų, savotiškų dundenimų, susiliejusių su slopiais, beišnykstančiais tonais.

– Juk šičia anksčiau viskas buvo mūsų. Įsivaizduoji?

Edas užmatė rankos judesį virš ledo, atpažino Niulundą, jie čiuožė visai greta, balsas prislopintas, uždusęs.

– O dabar – nebeliko. – Niulundas galiuką patylėjo. – Prarasta teritorija. Kad šitaip mums reikėtų. Sakau, kad šitaip mums reikėtų savo pačių teritorijoj, šitaip sėlinti, įsivaizduoji? Kai juk čia viskas mūsų?

– Esu čia buvęs, – atsakė Edas, – vaikystėje čia dažnai būdavau, mes čia buriuodavom kažkur, aš ir tėtis.

– Keista įsivaizduoti, kad...

Riksmas įkypai jiems priešais. Jie staiga plačiu lanku sustojo. Matė tamsų pavidalą, smarkiai mojuojantį, gestikuliuojantį. Šalia jo beveik skersai jų važiavimo kryptčiai juodavo pailgas tamsus ledo brėžis.

– Aaaaaa!

Edas įžiūrėjo juodą blykčiojančią juostą tamsesniajame ledo ruože, juodasis pavidalas čiuožė jiems priešais, tai buvo Granvikas.

– Jis įkrito, įkrito, – išplėstos akys, rankos iškeltos, – jis įkrito, saugokitės, nevažiuokit, nevažiuokit per arti!

Nusikeikęs Niulundas akimirksniu išsitiesė ant ledo, Edas truputį atsitraukė, matė tamsų tašką vidury blykčiojančios juostos, vėl riksmas, kažkokie kiti garsai, jam atrodė, kad mato, kaip Biorjesono ranka kažką daužo ir daužo, „aaaaaaaa“. Niulundas nusitraukė gelbėjimo lyną nuo kuprinės.

– Aš aukščiausias, – tarė jis.

– Atsargiai, bliam kiek gali!

Edas išsitraukė žiūronus, skubiai išžvalgė apylinkes, paskui įsižiūrėjo į tamsų šešėlį, besiblaškantį vandenyje, lūžtantis ledas, vėl slopus riktelėjimas, pliuškenimas, ledo lytys, besigrūdančios viena ant kitos, smarkūs rankų judesiai, vėjo gūsiai nepaliaujamai daužėsi į plikus jo paties sprando ir kaktos lopelius.

– Velnias, velnias, – šnibždėjo jis, nuolat žvalgydamasis aplink. Jie buvo labai toli nuo artimiausios salos, milžiniškame, visiškai lygiame ledo plote, kraštovaizdyje nebuvo nieko, už ko galėtų užkliūti akis, vien tamsa, plūstanti į visas keturias pasaulio šalis.

Niulundas atrodė nelyg pailgas luitas šalia juodos vandens juostos. Biorjesono šešėlis tarsi išaugęs, viršutinė kūno dalis stengėsi iškilti, atrodė, buvo jau pusiau išlindusi iš vandens. Vėl lūžtantis ledas, Biorjesonas vėl išnyko, triukšmingai gargaliuodamas, Niulundas kažką sušuko, paskui dar kartą, smūgiai į ledą, mėnulis beišlendąs iš už debesų, Biorjesono galva ir krūtinė vėl pasimatė virš ledo, jis ropojo, kasdamasis rankomis lyg plaukdamas, šlumštelėjo, Niulundas nusirangė atbulas, pasimatė besispardančios Biorjesono kojos, visas kūnas čiūžtelėjo atgal, bet pagaliau jis visas išlindo iš vandens. Garsi dejonė. Pasiraivęs ant ledo, atsitraukė toliau, ir dar toliau nuo vandens. Du besirangantys juodi pavidalai. Šliaužsaid abu buvo labai ryškiai matomi mėnulio šviesoje, automatai vilkosi ledu po krūtinėmis, lėtai lėtai jie šliaužė vis arčiau Granviko ir Edo.

Niulundo akys pusiau primerktos, kvėpuodamas pražiota burna jis nutraukė nuo Biorjesono pačiūžas, pastatė jį ant kojų. Biorjesonui iš gerklės sklido gargimas, jis baisiai triukšmingai kvėpavo, atrodo, kad negali kalbėti. Iš poros prakirstų vietų po akimi sunkėsi kraujas, jis susmuko, Edas ir

Granvikas jam padėjo atsistoti, akys išsiplėtusios, iš akių tekėjo, varvėjo nuo rankovių, galva nusviro atgal tarsi atlaužta.

Jie sustojo tartum tanki siena, saugodami nuo vėjo.

– Paskubam, paskubam, kiek galim! – šaukė Niulundas, makaluodamas rankomis ir draskydamas, plėšte plėšdamas nuo Biorjesono apsiaustą. – Velnias, greičiau, padėkit jam!

Granvikas numetė ant ledo porą plonų pirštinių ir maišelį nuo gelbėjimo lyno, privedęs Biorjesoną artyn, greitais judesiais nutraukė nuo jo kuprinę, kapsulę, viršutinius ir apatinius drabužius. Niulundas šluostė jį nedideliu rankšluosčiu, visą laiką be atvangos monotoniškai bambėdamas, beprotiškai lakstančiomis akimis. Ištraukęs drabužių pamainą iš plastmasinių maišų, greit įpylė iš termoso sultinio. Biorjesonas vis dar nebuvo ištaręs nė žodžio, gėrė spjaudydamas, kaušelis kretėjo, ant ledo plėtėsi tamsios dėmės.

– Akivaras, – tarė Niulundas, žiūrėdamas pro žiūroną. – Čia, po velnių, daugiau nei 290 metrų gylis, turėjom susiprasti, kokia rizika. Akivaras.

– Jis kraujuoja, – tarė Granvikas rodydamas. – Tau bėga kraujas, Biorjesonai.

Biorjesonas lėtai pakėlė kairę ranką. Iš dviejų žaizdų vidinėje riešo pusėje mušė dvi plačios kraujo čiurkšlės, Edas įžiūrėjo plonus siūlus tamsiame plote, sausgysles? Granvikas švariai nušluostė žaizdas rankšluosčiu. Čiurkšlės vėl bematant prasisunkė. Ir vėl. Rankšluostis netrukus paliko juodas.

Niulundas atsitūpė, vėl atsistojo murmėdamas, kažką greit sušnekėjo, patrepsėjo, vėl atsitūpė, pats sau burbėdamas po nosim, panaršęs po kuprinę, staiga ištraukė į plėvelę suvyniotą cilindro formos kompresą.

– Tikriausiai... nelabai gili žaizda, – tarė purtydamas galvą.

Granvikas pasižiūrėjo prisikišęs.

– Bet ne pati negiliausia.

– Tik įsipjovė truputį. Velnias, o velnias!

Niulundas sulankstė nosinę, pritvirtino kompresą bintu ir stipriai užrišo gumulą Biorjesonui aplink riešą.

– Reikėtų palaukti prieš čiuožiant, kad visiškai nustotų kraujuoti, – tarė Edas.

– Ne. – Biorjesonas gaudė orą. – Ne, – pakartojo, atsigėrė iš kaušelio, nusipurtė, pasitrynė smakrą, kur matėsi didelė raudona žymė. – Ne, viskas... gerai... nieko... baisaus. – Kvėpavimas tebebuvo tankus, po žodį kas antrą kvėptelėjimą. – Mes turim... toliau... laikas...

– Imsi šildyklę? – paklausė Niulundas.

– ... ne... ne.

– Peikena, – tarė Biorjesonas, sėdėdamas ir audamasis dar porą sausų kojinių, – pamečiau peikeną... Man jos dar prireiks.

– Aš ištrauksiu, – tarė Niulundas.

Biorjesonas kvėpavo kiek lygiau.

– Saugokis tada... kiek gali, – tarė, – nors ledas turbūt išlaikys, jei atsigulsi... saugokis nesušlapk.

Niulundas jau gulėjo ant ledo, prie akivaro iš lėto nusirangė, į priekį ištiesęs savo lazdą ir peikeną. Akivaras driekėsi į vakarus, vis labiau išplatėdamas. Į žemyno pusę žiūrint matėsi tik juodi susiliejantys salų siluetai.

Biorjesonas žiūrėjo į Edą atvertęs galvą.

– Atrodė tarsi.... būčiau įvažiavęs į plyšį ar panašiai. Tiesiai įskridau. O dar kai žinai, kad trys šimtai metrų

po kojomis... trys šimtai metrų. Kol pasieksi dugną.

– Turim drabužių tik trims dar tokiems pasipliuškenimams, – pasakė Granvikas. – Ar nereikėtų čiuožti atsargiau, taip juk netruksim visi keturi kur nors įlėkti?

Jie gėrė iš beveik plokščio plastmasinio butelio, ratu siuntė pakelį stiprių mentolinių tablečių. Edas jautėsi keistai ramus, nors pulsas buvo smarkiai padažnėjęs.

– Bet turim išlaikyti greitį, – tarė Niulundas.

Biorjesonas linktelėjo.

– Reikia atidžiau. Prakeiktas ledas... per dažnai tikrinti irgi negalim. Nes jei nečiuožiam pakankamai greitai, galim iš karto apsisukt ir grįžti. Argi ne?

– Kaip žaizda?

Edas parodė į ranką.

– Nieko.

– Tai kraujas nustojo bėgti?

Biorjesonas pasitaisė apsiausto rankovę.

– Nežinau. Turbūt greit nustos. Žaizda nelabai gili.

– Tikriausiai nieko baisaus, – tarė Niulundas.

Kurį laiką niekas neištarė nė žodžio.

– Bet ar nereikėtų, – prašneko Granvikas, – susisiekti su Teseniojum per mobilųjį radiją? Gal koks gydytojas kur.

– Ne ne ne. – Biojesonas nusispjovė. – „Kraštutiniu atveju“? Ir šitaip mus pelenguoja dėl kažkokio įbrėžimo? Kuris net nebekraujuoja. – Jis įtempęs žvilgsnį dairėsi į priekį. – Reikia čiuožti toliau. Galbūt va ten. – Jis rodė išilgai akivaro. – Va ten tikriausiai prasigausim.

Jie čiuožė palei juodai tviskančio vandens pakraštį, kol akivaras susiaurėjo. Rado sugurintą ledą ir daugybę beveik ap-

valių lyčių aptirpusiais kraštais. Remdamiesi lazdomis Edas su Niulundu nusprendė čiuožti kokius dešimt metrų toliau. Vienas paskui kitą jie sulipo ant didžiulių lyčių, atsargiai jas stumdami ar spardydami yrėsi, kol atsidūrė kitoje properšos pusėje.

Ten Biorjesonas tuoj pat padidino greitį, Granvikas ir Niulundas nusekė paskui. Edas akimirką pastovėjo, smarkiai šaldamas nugarą ir veidą. Keikėsi, šnibždėjo ilgiausius keiksmus, negalėdamas paaiškinti, iš kur jie.

Niulundas sustojo pačiame ledinio lauko viduryje. Prieš tai nesustodami jie lėkė beveik dvidešimt minučių.

Palaukė, kol kiti susirinks, pasižiūrėjo į stovintį ir į sulenktą rankovę besišnypščiantį Biorjesoną.

– Tuoj aštuonios. Jei niekas neprieštarauja, siūlau netrukus padaryti pertrauką antai ten ant Kalheteno.

Niekas neatsiliepė.

Niulundas su Edu sustojo atokiau, pašliaužė ledu, pasiekę uolą išlipo į sausumą ant didžiulio plokščio akmens. Susigūžę užkilo ant kalno iškeltais ginklais. Kalhetenas buvo beveik plokščia, kokio šimto metrų ilgio salelė, mėnulio šviesoje ji atrodė tamsiai pilka. Jie žvalgė apylinkę pagal uolas, pasikeisdami judėjo į priekį trumpomis atkarpomis.

– Ką – viskas ramu?

– Taip. Šitaip šalta, o dūmų niekur nesimato. Čia tikrai nieko negali būti.

– O slėptuvės?

– Čia elektros nėra.

– Kviečiam anuos.

Jie sėdėjo užuovėjoje už gūbrio, Granvikas gulėjo kiek žemiau ir žvalgėsi pro žiūroną. Ratu keliavo termoso dangtelis su karšta sriuba. Sėdėjo įsitempę, kartkartėmis nustodavo kramtę, kad nepraleistų kokio garso.

– Kaip tu, Biorjesonai?

– Gerai. Nustojo kraujuot. – Jis kostelėjo, plačiai nusišypsojo. – Jaučiuosi puikiai. Grynas oras į naudą. Juk aš visada mėgau sportišką gyvenimo būdą. Ir veido odai sveika, tiesa?

Jie nusijuokė. Aplink buvo beveik visiškai tylu.

– Aš tik... – Niulundas sėdėjo susidėjęs rankas už galvos. – Aš tik vieną daiktą norėjau jums parodyt. Tikrai pamanysit, kad aš koks boba. Bet aš tiesiog turiu kam nors parodyt, nors tu ką.

Jis išsitraukė kažką iš apsiausto kišenės ir laikė apgniaužęs ranka.

– Aš turiu jaunesnį brolį. Jo vardas Konradas. Skirtumas tarp mūsų beveik penkiolika metų. – Sakiniai dėstėsi iš reto. – Tėvas su mama išsiskyrė, paskui vėl susituokė, ir taip atsirado jis, Konradas. Jam buvo kokie aštuoneri, kai tai atsitiko. Turbūt į antrą klasę ėjo, tada dar nebuvo išmokęs plaukti, taigi lankė plaukimo mokyklą. Jis vienintelis iš klasės dar nemokėjo plaukti. Tačiau vieną dieną ėmė ir paplaukė, bent jau truputį, paskambino man vien dėl to, kad pasigirtų, nes aš jau gyvenau kitame mieste, tai jis ir paskambino. Aišku, norėjo pasirodyti Lenai, žodžiu, mamai. Zirzė ir prašinėjo kelias dienas, kad ji ateitų į baseiną, kuris buvo prie pat jo mokyklos. Galų gale jiems pavyko sutarti dieną ir laiką. Vieną popietę. Po paskutinės pamokos jis atsisėdo ant laiptų prie baseino ir ėmė laukti. Sėdėjo sėdėjo. Kažkieno pasiklausė, kiek valandų. Po truputį temo, jis tebesėdėjo. Galų gale išėjo mergina iš kavinės ir ėmė klausi-

nėti. Šiaip ne taip jiems pavyko darbe surasti jo tėtį, kad atvažiuotų ir jį pavežtų. Kur tuo metu buvo Lena? To juk tėtis nežinojo, ir...

Jis nutilo, Granvikas pašnibždėjo iš savo plyšio:

– Ką ten veikiat? Ar nereikia mums paskubėti?

– Tuoj, – Niulundas palaukė kelias sekundes prieš tęsdamas. – Vėliau vakare ji grįžo namo. Konradui iš karto nieko nepasakė, o jis, matyt, stovėjo viršuje ant laiptų ir girdėjo, kaip ji pasakoja tėčiui, kad sutiko draugę, ir jos nuėjo į restoraną. Tėtis turbūt nieko neatsakė, tik nutylėjo, tačiau Konradas nusileido laiptais ir kažką jai riktelėjo. Ji atrėžė, kad nekeltų tiek triukšmo dėl tokio nieko. Tada jis pagriebė vieną jos porcelianinę lėkštę nuo sieninės lentynos, tokią su vaisiais, kurią ji buvo radusi kažkokiame aukcione, ir sviedė į lubas taip, kad šukės pažiro po visą kambarį. Ji užbėgo laiptais į jo kambarį, lovoje susirado jo medžiaginę varlę, atidarė balkono duris, nuplėšė varlei galvą, išmetė kūną į sodą, o priėjusi prie jo įgrūdo galvą jam į rankas. Jis sudavė jai į pilvą, ji sudavė jam per galvą, jis vėl trenkė jai, davė ir davė, tėčiui teko įsikišti ir juos išskirti.

Edas sėdėjo nejudėdamas, nuo maisto atrodė, kad kraujo apytaka pagerėjo, pasijuto daug žvalesnis, budresnis. Niulundas nurijo paskutinį sumuštinio kąsnį.

– Netrukus po to jis, Konradas, pateko į kažkokius priežiūros namus, per socialinį skyrių ar panašiai, kurį laiką ten išbuvo. Aš suradau varlės kūną, prisiuvau galvą ir vieną vakarą pasiėmiau eidamas aplankyti jo tuose namuose. Kai ištraukiau ją iš maišelio, jis tik pažiūrėjo į mane akis išplėtęs. Paksui ėmė juoktis. Gyvenime niekada nebuvau girdėjęs... tokio juoko. Paskui jis paėmė varlę. Ir vėl nuplėšė jai galvą. Jam buvo aštuoneri.

Niulundas ištiesė ranką.

– Nuo tada visur su savimi nešiojuosi. Pažiūrėkit. – Ant pirštinėto delno gulėjo žalia pliušinė varlės galva. – Jis nebenorįs niekada jos matyti, pasakė ir tris kartus išmetė varlę į koridorių. Man teko vėl neštis ją namo. Nuo tada galva kažkaip visur su manim, net nežinau. Net čia. Varlės galva. Tokios tokelės.

Galva iš lėto apėjo ratą. Edas nusitraukė pirštinę, palietė pliušinį varlės žandą. Akys didžiulės, baltos, su netaisyklingais juodais vyzdžiais. Prie kaklo matėsi išardyti tamsiai žalio siūlo dygsniai.

– Jis pats vienas paėmė ir nuplėšė, – tarė Niulundas.

– Juk buvo... nustoję?

Niulundas rodė į Biorjesono apsiaustą. Rankovė šlapia, juoda ir blizganti nuo rankogalio iki pat alkūnės.

– Nieko baisaus.

– Tu tikras? – Edas pasilenkė pasižiūrėti iš arčiau.

Sukrešėjęs kraujas karojo tarsi tamsiai raudono ledo mezginiai.

– Čia daugybė kraujo.

– Esu matęs ir daugiau.

– Bet tu juk negali...?

– Vis tiek dabar jau nebegalim grįžti, nebėra kaip. Keliaujam toliau, aš kaip nors.

Edas matė, kad Niulundo veidas įsitempęs, akys laksto, kad jis kažką norėtų pasakyti. Biorjesonas atsistojo.

– Nebegalim daugiau švaistyti laiko. Tiesą sakau?

Niulundas neatsiliepė.

Jie išsisklaidę atsargiai judėjo pagal kalną, aplenkdami atsi-

kišusią uolą. Kažkuris parodė ranka, visų žvilgsniai bematant nukrypo į tą pusę.

– Gult.

Edas susmuko ant uolos, atlaužė gaiduką, vos alsuodamas įsiklausė. Priešais plytėjo nedidelė aikštelė, joje iš žemės netolygiai išsikišę gulėjo keletas juodų pailgų pavidalų. Tolėliau ant ledo kilo didžiulis beveik taisyklingas keturkampis daiktas.

– Aiškiai nušauti. Tikriausiai pragulėjo visą savaitę, – tarė Niulundas.

Jie šiek tiek luktelėjo, paskui vis pabėgėdami priartėjo prie pakrantės, kol pro persisukusius plieninius bėgius ir suniokotus pabėgius išėjo ant ledo. Paėjėję rado dar kelis sušalusius vyrų kūnus.

– Taip, čia mūsiškiai. Iš trečiosios dalies. – Niulundas apžiūrėjo transportinį automobilį, pusiau įšalusį į ledą, juodą nuo suodžių. Parodė į vairuotojo kabiną. – Ten viduj dar du.

Edas žiūrėjo į artimiausią kūną, per alkūnes sulenktom rankom, gulintį ant pilvo. Uniforma tokia pati, kaip ir jų pačių dažniausiai dėvima. Kareiviška kepurė nusiritusi, plaukai šviesūs, trumpai kirpti. Nuspaudęs saugiklį Edas atsiklaupė, – galvos nebuvo galima atkelti nuo ledo, tad pabandė iš šono įsižiūrėti į veidą. Oda mainėsi baltais ir mėlynais atspalviais.

– Ei, tik nežiūrėk! – tarė Granvikas. – Niekada nežiūrėk į akis. Paskui gailėsies.

Niulundas pirštine smarkiai patrynė per motoro gaubšlę ir nutepė suodžiais išorinę pačiūžų pusę.

– Baisiai jau jos blizga.

Kiti priėję prie mašinos pasekė jo pavyzdžiu.

Jie vėl užsidėjo pačiūžas.

– Tu nebegali toliau taip čiuožti kaip niekur nieko, – Granvikas pasisuko į Biorjesoną.

Biorjesonas papurtė galvą.

– Tavo tiesa. Gal ir negaliu.

Niulundas su Granviku pasikeisdami nušluostė sušalusį kraują, nutraukė raištį, uždėjo naują kompresą. Tolygiai plėsdamosi prasimušė naujos tamsios dėmės.

– Ar visgi nereikėtų pabandyti susisiekti su Teseniojum? – paklausė Granvikas. – Per radiją.

– Ne, – paprieštaravo Biorjesonas. – Aš visai gerai jaučiuosi, nebegalim ilgiau gaišti. Čia juk tik kraujas. Kiek dabar valandų?

Per liemenį užsiveržė kuprinės diržą, pasitikrino kompasą.

– Važiuojam. Į tą pusę antai.

Jis pajudėjo pirmas. Edas akimirkai čiuožtelėjo prie kitų, dar tebestovinčių, akys susitiko su Granviko akimis, paskui su Niulundo. Jie žiūrėjo Biojesonui pavymui. Paskui vėl susižvalgė.

Biorjesonas sėdėjo tarpeklyje palinkęs į priekį, susiėmęs už pilvo, sunkiai gaudydamas orą.

Pračiuožę kelis fiordus ir aplenkę seklumą žyminčios gairės stiebą, jie lėtai įsuko į sąsiaurį ir išlindo netoli daugybės susispietusių salelių. Edas šnairuodamas mėgino pasižiūrėti, kaip Granvikas atsispiria, bet čiūžius buvo sunku atskirti, jei

nebūdavai nuo jo tam tikru kampu ir atstumu. Kairės kojos judesiai atrodė normalūs, tačiau dešine koja jis iš pažiūros nepajėgė palaikyti ritmo.

Biorjesonas ranka mostelėjo į artimiausią šcherą ir susilenkęs nučiuožė tiesiai prie uolų.

– Man baisiai bloga.

– Tu ir toliau kraujuoji, taip?

Edas susižvalgė su Granviku ir Niulundu, po to jie visi vėl nukreipė akis į Biorjesoną. Buvo pastebėję, kad jis atkreipė dėmesį į jų tylą.

Niulundas iškėlė mobilųjį radiją taip, kad visi matytų. Jie linktelėjo. Biorjesonas leido silpnus garsus. Niulundas lėtai rinko šifrą.

– Būstine, čia „Juodasis krabas". Būstine, čia „Juodasis krabas", atsiliepkit.

Jo balsas buvo beveik negirdimas.

– Būstine, čia „Juodasis krabas", atsiliepkit.

Jis spaudinėjo įvairiausius mygtukus.

– Būstine, čia „Juodasis krabas", atsiliepkit.

Skėstelėjęs rankomis jis dar kartą pamėgino užmegzti ryšį, tada ištiesė mobilųjį radiją. Edas vos galėjo įžiūrėti žodžius ant raudonai mirgančio displėjaus. *Ryšys neveikia.*

– Išgersiu tabletę. – Biorjesonas tebesėdėjo susilenkęs. – Ir tada važiuosim toliau.

– Bet tau gi teka kraujas.

– Išgersiu tabletę. Negalim čia pasilikti.

Jie pasižvalgė pro žiūronus. Toli vakaruose Edui pasirodė, kad įžiūri tamsią nepertrūkstamą liniją. Niulundas pasisuko į Edą su Granviku.

– Jis teisus, čia sustoti negalim, – apgaubęs Biorjesono pečius šildomu pledu padėjo jam atsistoti. – Gabensim tave tandemu, kol rasim vietą, kur galėsi pailsėti, kad nustotų.

Biorjesonas pusiau primerktomis akimis sugriebė Niulundo ištiestą lazdą ir linktelėjo jam, tuo pat metu išsiimdamas savo apvaliąją dėžutę.

Kol jie didino greitį, Edas jautė, kaip šąla pirštai ir pėdos, o veidas visiškai nejautrus. Staiga užgulė sunkiai nusakomas nuovargis. Biorjesonas stovėjo Niulundui už nugaros nežymiai palinkęs į priekį, viena ranka laikydamas lazdą, o antrąja peikeną. Jie kurį laiką čiuožė sąsiauriu, iš pažiūros niekur nepertraukiamu salų. Vėjo kryptis vis keitėsi, o stiprumas pastebimai didėjo.

– Dabar tu, Edai, – tarė Niulundas.

Buvo visai uždusęs, Biorjesonas laikė pirštine prisidengęs veidą.

– Man atodo, kad ledas čia šiaip sau, – tarė Niulundas. – Anksčiau mačiau pragraužas. Dabar tu, Edai, – pakartojo sukdamas akis į šalį.

Edas laikė peikeną pasispaudęs po dešine ranka, juto, kaip dreba Biorjesono kūnas. Jie spyrėsi pačiūžomis vienu ritmu, Granvikas čiuožė pirmas, palyginti netoli išsiveržęs į priekį.

– Kiek toliau į pietus, – sušnibždėjo Biorjesonas, – aš nespėjau pasakyti. Toliau į pietus už Katanabeno, Usiojaus, Hossero – žinot tas salas – čiuožti negalima, ten ledas plonas, kaip nežinau kas. Čia jau nebetoli, ledas gali imti lūžinėti, užtektų vėjui pasisukti vos truputį, ir viskas akimirksniu

gali pasikeisti, jei pietys ar vakaris. – Jis išleido nesuprantamą garsą. – Bet... ir link sausumos per daug negalima.

Arčiau prie kranto valandėlę stebėjo labai tankiai apstatytą salą, namų stogai kyšojo ilga kampuotų kontūrų linija, tačiau nesimatė nė vieno žiburio.

– Nekalbėk tiek daug, – tarė Edas, – pamėgink pasiilsėti, aš čiuošiu, o tu tik iš paskos kaip nors.

Jis padidino greitį. Nuo ledo vėl pasigirdo keistas garsas, augantis ir plintantis į visas puses, kol pagaliau nutilo.

– Tikrai labai neįprastas garsas, – tarė Biorjesonas, – man rodos, kad čia dėl jūros vandens, nes tada skambėjimas kitoks... nei paprasto ledo.

– Sako, – tęsė jis, – kad yra toks žodis, kuris, pamiršau koks, bet kad yra žodis, kuris... jį žmonės vartoja šituose kraštuose, Teseniojuj irgi, čia gal tik tokios šnekos, na šiaip ar taip, tai pavadinimas, pavadinimas ledo, kuris nei lūžta, nei išlaiko, aš niekaip iki galo nesuprantu kaip, bet turėtų būti tokia... ledo rūšis, neišlaikantis, bet ir nelūžtantis ledas. Gal čia kaip tik toks ledas mums priešais.

Niulundas su Granviku aiškiai išsiskyrė mėnulio apšviestame plote. Edas žvilgtelėjo sau per petį. Biorjesono veide jokios išraiškos, akys užmerktos, antakiuose ir panosėje susidaręs milimetro storio beveik balto ledo ar šerkšno sluoksnis. Kūnas, palyginti koks buvo anksčiau, pasunkėjęs.

– Prakeiktas akivaras, – tarė Edas, – ir reikėjo tau ten įkristi. Taip velniškai nepasisekė.

– Ne, tai ne nesėkmė.

Edas porą kartų stipriai pasispyrė, kai kurie kojų raumenys buvo aptirpę.

– Ką tu turi omeny?

– Kad tai jokia nesėkmė. Neapsižiūrėjimas... štai kas.

Priešais Edas lyg ir matė pailgus, siaurus dar kitų salų siluetus. Už tolimiausios driekėsi vien tiršta tamsa.

– O man vis dėl to, – tarė Edas, – tavęs gaila.

– Ne, negaila. Mesk čia gailėjęs, visai negaila. – Biorjesonas užsikosėjo. – Daug žmonės sutaupytų, jeigu negailėtų visko ir visų.

Biorjesonas paleido peikeną iš rankų ir jo svoris išnyko, Edas pajuto, kaip staiga stipriai persmelkė kūną. Niulundas su Granviku, sustoję netoli nuo kažkokios salelės, sėdėjo tyrinėdami jūrlapį.

– Čia, – tarė Niulundas. – Paskui čia. Reikės aplenkti Kaljenę, Klovšerą, gal ir Useniojų.

Biorjesonas įsitaisęs pusiaugula į jų klausiamus žvilgsnius atsakė parodydamas į viršų pakeltą nykštį.

– O čia kas? – sušnibždėjo Edas.

Ant iškilios salos ar gūbrio kokius šimtą metrų į pietryčius pasimatė nedidelė žėruojanti švieselė, paskui staiga dingo. Visi tuoj pat sugulė, Edas išsitraukė žiūronus.

Du šviesos taškeliai greta vienas kito sparčiai judėjo viena kryptimi, vienas dingo, paskui vėl pasirodė.

– Ugnis, – sušnibždėjo jis, – mažiausiai du postai. Cigaretės.

– Kažin, ar jie mūsų neišgirdo, – sušnibždėjo Granvikas.

– Pučia ne į jų pusę.

Niulundas pasidairė į dangų. Mėnuo buvo dingęs kažkokiame daugybę pilkai ir juodai banguojančių debesų sluoksnių primenančiame verpete.

– Reikia nešdintis iš čia, kol ta didžiausia skylė debesy-

se neužplaukė. Turim septynias aštuonias minutes, o gal ir nė tiek.

Šviesos taškeliai nejudėjo. Edas rodė beveik į priešingą pusę. Prie didokos uolos jūroje įkypai jiems už nugaros buvo matyti didelis pailgas kontūras, šiaurės pusėje įrėmintas dangaus. Daiktas priminė stambų patrankos vamzdį.

– Oro pajėgos, – Niulundas žiūrėjo pro savo žiūronus, – bliam, mes jų bazės vidury.

Edas juto, kad pulsas padažnėjęs, plaukai užausiuose sušalę į plonas sruogas, degina kojas, prispaustas prie ledo, raumenys atrodė kieti, lyg kampuoti.

– Antai, – Niulundas prišliaužė kiek arčiau kitų. – Matot tą stačią salą? – Jis vėl pasižiūrėjo į dangų. – Gaunamės ten, kol mėnuo neišlindo.

Jis atsiklaupė, atsargiai nusisegė pačiūžų peilius.

– Aš pirmas. Ir kad išlaikytumėt reikiamą atstumą. Nešaudyt. Kas beatsitiktų, – nešaudyt. Pasimatysim kitoj pusėj.

Ir nušliaužė.

– Biorjesonai, tu pajėgsi? – sušnibždėjo Edas.

Biorjesonas užsimerkė.

– Aš pavargęs. Bet žinoma... pajėgsiu.

Biorjesonas judėjo trūkčiojamai, iš lėto, vos pusę kelio nusigavus atsigulė ant šono, Granvikui teko padėti jam vėl atsikelti. Edas šliaužė paskutinis, rangydamasis prieš save stūmė pačiūžas ir kuprinę. Šen bei ten ant ledo matėsi tamsūs rėžiai, kraujo dėmės.

Edas atsisėdo prietemoje šalia Niulundo, nugara atsilošda-

mas į uolą. Kalno šlaitas virš jų kilo aukštyn, pranykdamas tamsoje.

Biorjesonas tysodamas pusiaugula gaudė orą pravira burna, žvilgsnis klydinėjo tai šen, tai ten. Vėjas pūtė tiesiai iš priekio, jie spaudė smakrus prie krūtinės laukdami Granviko, kuris buvo nušliaužęs pasižvalgyti prie sausumos.

– Ar matėt, – sušnibždėjo artindamasis, – kas ten? Atviras vanduo, platus ruožas. Beveik tiesiai vakarų–rytų kryptimi.

– Ar girdit?

Biorjesonas nuslydo į gulimą padėtį. Pakėlė ranką.

– Girdit? Garsas!

Jie įsiklausė.

– Ką mes turim girdėti? – sušnibždėjo Niulundas.

– Negirdit? Klausykit!

Edas negirdėjo nieko, išskyrus vėją, jis smarkiai šalo, juto silpnai traškantį apsiaustą ir kelnes. Ant ledo matėsi, kaip milžiniški šešėliai siaustosi virš atvirų paviršių.

– Aš dar kartą perrišiu, – sušnibždėjo Niulundas.

– Surišk stipriau, – pasakė Granvikas. – Pažiūrėk, kad būtų paklota kas nors jam atsigulti.

– Aš ne kvailys.

Niulundas iš kuprinės ištraukė atsarginius drabužius, atsargiai ištiesė ant ledo ir išlygino juos, paguldė Biorjesoną ir užklojo atsarginiu apsiaustu.

– O, kad turėtume kokias rogutes ar ką nors, – sušnibždėjo Granvikas.

– Netrukus mėnuo vėl užeis už debesų, – tarė Niulundas, – tada reikės į žvalgybą.

Jis klausiamai pasižiūrėjo į kitus, Edas kelias sekundes padelsė.

– Gerai jau gerai, – sušnibždėjo. – Nueisiu.

Edas atsigulė kniūbsčias plyšyje prie nelygios uolos, šalia ledo pakraščio. Sukiodamasis ir stengdamasis, kad veidas būtų kuo arčiau akmens, žvalgėsi pro žiūroną. Kiek tolėliau tviskėjo vandenkelio properša, saloje priešais įstrižai kilo milžiniški keturkampiai kontūrai, jis nesuprato, ar tai kalnai, ar kas kita, šviesos taškelių nebesimatė. Properša buvo platesnė, nei manė iš pradžių, siauriausia vieta dabar jam pasirodė tolimesniojoje pusėje.

Debesys danguje šiek tiek sutirštėjo, iš šiaurės regimai artėjo stambesni būriai. Jis atsargiai pūtė šiltą kvapą į kumštines pirštines, judino pirštus batuose.

Išgirdęs grįžtantį Edą, prieš tai tupėjęs Niulundas atsistojo.

– Labai plati properša, – sušnibždėjo Edas, – reikės pasitarti, kaip...

Niulundas paėmė Edą už rankos, kažką įdėjo į delną, į šalį sukdamas nesuvokiamą žvilgsnį. Edas pametė mintį, įsižiūrėjo. Spalvas iškraipė mėnulio šviesa, jis tik suprato, kad laiko apvalią atidarytą dėžutę. Pakreipęs ją kitu kampu pastebėjo. Nebebuvo. Vienos tabletės nebebuvo. Plomba nuplėšta. Geltonosios tabletės nebebuvo.

Pamatė, kaip tamsoje blykstelėjo siauros Niulundo akys. Pasijuto itin sutrikęs.

– Ką...

Edas atsitūpė, skubiai patikrino sveikąjį Biorjesono riešą. Pastebėjęs kraują ant kelnių, šokte pašoko ant kojų, įsitvėrė uolos krašto, pajuto ranką sau ant peties, susitvardė nesurikęs.

– ... ne tavo kraujas, ne tavo, Edai, – sušnibždėjo kažkas.

Stovėjo nejudėdamas. Atkreipė dėmesį į savo tankų alsavimą. Burna plačiai pražiota, kad tik neprasiveržtų koks gar-

sas. Kažkas vėl paplojo jam per petį, vėjas ir šaltis skverbėsi tiesiai į gerklę. Jis įsispoksojo į tamsą, užsimerkė, atsimerkė. Vėl užsimerkė, vėl pasižiūrėjo, nejusdamas jokio skirtumo.

– Granvikui suskaudo pilvą, tai jis nuėjo ir atsisėdo antai ten. – Niulundas atkišo termosą. – Aš tik nusisukau, ką tik buvau jam šilto gerti padavęs. Velnias rautų... Tik spėjau nusisukti, sakė, kad nori gerti, o paskui nusisukau, nes norėjau vėl pabandyti su Teseniojum susisiekti. Perkūnas. Jis sakė, kad nori gerti, paskui nutilo. Pagalvojau, kad gerai jam bus nuo šilto gėrimo. Paskui tik pamačiau... dėžutę.

Edas vėl atsargiai pritūpė. Biorjesono kepurė nuslinkusi ant pakaušio, skystus barzdos šerius dengė beveik nematomas ledo kristalų sluoksnis, lūpos išbalusios, vietomis iš po dažų baltavo siauri odos ruoželiai. Edas nusiėmė pirštinę, uždėjo delną Biorjesonui ant veido.

– Jau buvo netekęs litro, jam taip atrodė, – Niulundas pritūpė šalia. – Litro. Jis man jau anksčiau sakė, dar mums šliaužti nepradėjus. Tiesiog, matyt, nenorėjo būti našta.

Niulundas išsitraukė mobiliojo ryšio radiją. Akys paraudusios, veidas kažkoks užsisklendęs, tokios jo išraiškos Edas anksčiau nebuvo matęs. *Susisiekti nepavyko. Ryšys neveikia.*

Edas susižvalgė su Granviku, pagalvodamas, kaip nepaprastai iš lėto slenka laikas.

Patikrinę ledą visi drauge perkėlė Biorjesono kūną giliau į plyšį.

– Nieko nebegalėjom padaryti, – sušnibždėjo Niulundas.

– Bet turbūt būtume galėję ... prieš tai?

– Tik – ką?

Niulundas nusuko Biorjesono veidą nuo angos.

– Niekas jo neras. Čia gera vieta.

Jie pastovėjo nuleidę galvas, pažiūrėjo. Niulundas sušnibždėjo kelis žodžius. Edas netrukus irgi prisidėjo prie jo, kiek vėliau ir Granvikas. Edas, ir toliau šnibždėdamas, nesėkmingai pamėgino prisiminti, iš kur ta žodžių virtinė. Tik vienas dalykas buvo aiškus – tekstas rimuotas ir labai senas.

Jie atidžiai žvalgė apylinkes. Buvo neišpasakytai sunku ramiai laikyti žiūroną. Pribloškė mintis, kad nebejaučia šalčio.

Paskubomis susirinko ką buvo išsidėlioję ant ledo.

– Dabar negalim sau leisti apie tai galvoti, – šnibždėjo Niulundas. – Reikia viską pamiršti. Paskui, gal. Čia viskas tiesiog nepasisekė. Reikia judėti toliau. Stipriai įsiskaudėjo kojas, pats nesuprantu. Ir dar tas vėjas, einam iš čia. Ir laiko jau kiek. Krabas. Negalim čia įstrigti. Susitariam? – dabar tikrai reikia laikytis išvien, o apie tai – nekalbam, gerai?

Jie paskubomis peržiūrėjo Biorjesono įrangą, išsidalino maistą iš kuprinės, papildomas šovinių apkabas, rankines granatas iš šaudmenų juostos.

– Man reikia persidėti daiktus, – sušnibždėjo Niulundas ir atsisėdo atsukdamas nugarą.

Edas stebėjo jo judesius. Daiktas po daikto pranyko kuprinėje, paskui jis staiga vėl juos išsitraukė, norėdamas dar kartą perkrauti, čia grūdo, čia tampė, tačiau atrodė, kad vietos vis trūksta. Vėl pradėjęs iš naujo, pabandė dar kitaip, aplink jį gulėjo gausybė daiktų, išblaškytų ant ledo, jis spaudė kuprinę tarp šlaunų, dėliojo, kamšė.

Edas paskubomis pagraibė Biorjesono kuprinėje, užčiuopdamas tik diržus, jokių stambesnių daiktų. Pabandė

sugauti Granviko žvilgsnį, tačiau nesėkmingai. Reikėtų, pagalvojo, pabandyti pakalbėti su Granviku, vienam, pabandyti rasti progą.

Ne kartą teko susivaldyti ir nepaklusti impulsui pasižiūrėti į plyšį.

– Tai aš šitą pasiimu.

Edas užsisegė Biorjesono kompasą. Niekas neatsiliepė, Niulundas tik atkišo apvaliąją dėžutę kilsteldamas antakius.

Jie greitosiomis išsidalino likusias tabletes.

Granvikas nusiavė pačiūžas, užsidėjo Biorjesono.

Jie tylėjo.

– O šita?

Granvikas pakėlė Biorjesono kapsulę, pasiuntė ratu.

– Per sunki. Neimsim. Kaip jums atrodo?

Jie akimirką patylėjo.

– Reikėtų sunaikinti. Tiesa?

Žiūrėjo vienas į kitą svarstydami, tačiau niekas neprieštaravo.

– Tai aš sutvarkau?

Edas su Niulundu linktelėjo. Granvikas nuspaudė viršutinį gaubtą, tuo pat metu į šoną trukteldamas apsauginį žiedą po kapsule, po to pasuko du ratukus. Iš kapsulės pasigirdo silpnas šniokštimas, jie stovėjo tyliai klausydamiesi, kol garsas liovėsi. Granvikas ėmė ieškoti tinkamo plyšio kur nors palei uolą.

– Kas čia...

Jis staigiai atkišo kapsulę į priekį, atrodė – tuoj išmes iš

rankų. Plastmasinis apvalkalas iš lėto vėrėsi, Granvikas greitosiomis paguldė kapsulę ant ledo, Edas su Niulundu priėjo arčiau.

– Atsargiai.

Stovėjo nejudėdami, stebėdami, kaip kapsulė vis labiau ir labiau skyla į dvi vienodo dydžio puses, į vieną iš nugarėlės jungiama plastmasinės siūlės. Kapsulės pusės skleidė silpną šviesą. Viena buvo pilna nelyg kokių mažyčių apkabų.

– Diskeliai.

Niulundas pirštine pabaksnojo antrąją kapsulės pusę, Granvikas jam pašvietė. Ten gulėjo kažkas kitas.

– Pakelk.

Granvikas pakėlė kelis daiktus, plokčias permatomas dėžutes. Rūpestingai užplombuotos, pažymėtos ilgomis skaičių kombinacijomis. Viduje mirgėjo tamsūs taškeliai.

Jie stovėjo glaudžiu ratu, klaidžiojančioj silpnoj kišeninio žibintuvėlio šviesoj atidžiai žvelgdami vienas į kitą. Edas apžiūrėjo dar porą rausvai apšviestų dėžučių, viduje matėsi smulkutės siauros juostelės.

– Atrodo beveik kaip... žmogaus oda.

Kurį laiką visi tylėjo, Edą apėmė neaiški nuojauta, jis staigiai apsigręžė, pasisukiojo į visas pues, niekur nieko neįžiūrėdamas.

Granvikas su Niulundu nunešė kapsulę šalin, skubėdami paslėpė po išsikišusia uola kiek tolėliau, paskui grįžo prie Edo. Niulundas iš lėto sušnibždėjo:

– Mes, be abejonės, ir patys tokias gabenam. Tiesa?

Jie dar pastovėjo tylėdami. Niulundo veidas buvo neatpažįstamai pasikeitęs.

– Tik negalvokit apie tai. Reikia paprasčiausiai išmesti iš galvos, kad jas vežam.

Edas nusikeikė, įsispoksojo į ledą kiek atokiau, kuris dabar atrodė dar ryškiau juodai mėlynas nei anksčiau.

– Jau pusė dvylikos. – Niulundas paskubomis išsiėmė iš savo apvaliosios dėžutės mėlyną tabletę. – Tuoj užslinks debesys. – Jis gėrė vandenį iš butelio. – Taip keistai... skauda. Išgerkit ir jūs, jei reikia.

– Man jos nepatinka, – tarė Edas, – tos tabletės, aš be reikalo neimsiu.

– Aš irgi, – pritarė Granvikas, – man irgi nereikia.

Prieš pajudant, Edas užmetė akį į tamsų ryšulį plyšyje.

– Nežmoniškai platu.

– Manau, kad įveiksim.

– Jiems niekuomet į galvą nešaus, kad kas nors galėtų persigauti tiesiai, jie nieko tokio nesitiki, krabo – tikrai nesitiki, nė neįsivaizduoja, kad kas nors drįstų bent bandyti.

Rangydamiesi vienas paskui kitą, užšliaužė ant mažutės siauros akmeninės salelės. Už dvidešimties metrų priekyje tamsavo atviras jūrkelio vanduo.

Niulundas šnibždėjo taip tyliai, kad beveik nieko nesigirdėjo.

Edas žiūrėjo į tamsiai pilkus debesis, kai kur atsiskyrusius nuo būrio, buvo sunku numatyti, ar arčiau priplaukę jie tebesilaikys viename būryje.

Luktelėjo kokią minutę, iš salų nesigirdėjo nė garso.

– Kaip sakyta, jei atsiskirtume, – Niulundas vėl kalbėjo pašnibždomis, – tai susitinkam lygiai du šimtai metrų iki

seklumos prie Segelbergeno po trisdešimt penkių minučių. Arba keturiasdešimt penkių.

Edas su Granviku pasitikrino laikrodžius.

– Va, – sušnibždėjo Niulundas. – Va, atplaukia didžiosios.

Properšą gumbuotu pakraščiu juosė sušalusios mūšos bangelės. Niulundas rodė į plokščią kelių metrų pločio ledo lytį, kuri pamažu sūpuodamasi dreifavo properša vis arčiau ir arčiau. Visiems kartu pavyko ją priplukdyti užkabinus peikenomis.

Niulundas pirštu pamojo Granvikui, šis užsirito ant ledo lyties, kuri bematant susiūbavo, panirdama į vandenį tolimesniuoju kraštu.

– Aš antai ant tos, – Niulundas parodė į kitą lytį, linkteldamas Edui. – Tai kaip sakyta: Segelbergene.

Niulundas su Granviku atsistūmė peikenomis ir nuplūduriavo. Edas liko gulėti, jausdamasis stipriai sušalęs, tarsi viduje nežmonišku greičiu augtų erdvė, stumianti lauk visa kita. Akimirką pasirodė, kad nebevaldo raumenų, tą pačią valandėlę pasisekė peikena užkabinti lytį, dar didesnę negu ankstesniosios dvi, o netrukus – ir susistabdyti prie pat kranto.

Gulėjo priglaudęs galvą prie ledo, girdėjo, kaip apatinė lyties pusė slysta vandeniu, burbsi, teliūškuoja, treška. Lytis slydo lėtai, paskui dar lėčiau, kol staiga ją pagavo nešti į properšos vidurį. Ji nuolat daužėsi į kitus ledo luitus, kurie dar prieš akimirką buvo tarsi nematomi. Lazdomis ir rankomis Edas skynėsi sau kelią. Nesimatė nei Granviko, nei Niulundo, pats Edas jautėsi tarsi kažkas baltas ir didžiulis erdvėje.

Lytis atrodė visiškai juoda, jai susvyravus, sutelkdavo dėmesį į kvėpavimą, giliai traukė orą, nežinodamas, į kurią pusę plaukia.

Staiga pastebėjo kitą ledo lytį šiek tiek sau už nugaros. Netaisyklingą slystantį šešėlį su kažkokiu iškilimu, susivokė, kad tai Niulundas, atrodė, kad jis juda lanku ar ratu. Neilgai trukus jo vėl nebebuvo galima atskirti nuo kitų ledo lyčių.

Edas suprato, kad jį neša vis arčiau kito properšos krašto. Debesys virš galvos dar labiau suskystėjo, tačiau vis tebedengė mėnulį. Jam lazda atsargiai atstumiant porą nedidelių lyčių, netikėtai pasigirdo staigus pokštelėjimas. Edas prigludo prie ledo, dėl to šis pakrypo, per kraštą pasipylė vanduo, sušlapindamas krūtinę. Jis suvaitojo drėgmei prasiskverbus pro drabužius.

Danguje, virš artimiausios salos, užsidegė raketa ir beveik nejudėdama pakibo ore. Edas paslėpė akis, gulėjo sustingęs, tik beveik nepastebimais judesiais yrėsi peikena. Su kažkuo susidūrė, tačiau yrėsi tolyn, raketos šviesa lyg ir ėmė silpnėti, leistis. Gaudžianti ir braškanti apatinė ledo pusė, šlapias apsiaustas, po oda ant krūtinės pulsavo ir degino.

Raketa užgeso, mėnulis tebebuvo už debesų. Be galo atsargiai persliuogė ant dar kitos lyties, o paskui, kaip jam pasirodė, ant tvirto ledo, nesustodamas apsiauti pačiūžų nušliaužė tolyn ir užsiglaudė už stačios salelės.

Pastebėjęs, kad vos už keleto metrų kažkas guli, krūptelėjo, jau buvo besakąs „atmerkta", tačiau tamsoje pažino Granviko akis, tuo pat metu pokštelėjo ir ūžtelėjo dar porą kartų, raketos užsidegė beveik tiesiai virš properšos, tuoj pat pasigirdo ir stiprus kulkosvaidžio kalenimas. Edas prigludo prie uolos kiek galėdamas labiau, žvilgtelėjo į properšą, pasigraibė automato. Šaudė, regis, tiesiai į kiek tolė-

liau plūduriuojančią ledo lytį ir vandens paviršių, po kiekvienos papliūpos – trumpas prislopintas teškėjimas, iškeliantis nedidelius vandens ir ledo trupinių stulpelius, tačiau jam nepavyko nustatyti, iš kurios pusės nukreipta ugnis. Tą akimirką debesys pranyko, apnuogindami mėnulį. Raketų šviesa susmilko.

Ugnis liovėsi.

Jis mėgino skaičiuoti sekundes, tegirdėjo tik, kaip smarkiai dunksi galvoje. Burnoje juto kažko aitraus ir gleivėto skonį, galvojo, kad bet kurią akimirką turi būti pasiruošęs arba atlaužti gaiduką, arba bėgti.

Praėjo ne mažiau kaip pusantros minutės. Tebebuvo tylu. Mėnulis vėl pasislėpė už debesų.

Be galo lėtai jis pakėlė skruostą nuo ledo. Atviras vandens ruožas buvo beveik pranykęs tamsoje, jis nebeįžiūrėjo, iš kur jie ką tik atsiyrė nuo kitos prasravos pusės.

– Matai jį?

– Ne.

Jie gulėjo nė nekrusteldami, tik drebėjo.

– Gal nuslydo prie krašto kiek toliau? Gal kur nors įstrigo tarp ledo lyčių?

Jie palaukė dar kokią minutę.

– Nebegalim čia ilgiau pasilikti.

– Žinau.

– Gal pasirodys prie Segelbergeno.

– Gal. Nors visai gali būti, kad jis...

Staiga jiems beveik už nugaros – garsas, Granvikas žaibiškai atsigręžė griebdamas automatą.

– Atmerkta?

Greitas šnibždesys iš tos pačios pusės kaip ir pirmasis

garsas. Edas uždėjo delną Granvikui ant dilbio, pastebėjęs tamsų šešėlį ant ledo, atsiliepė:

– Akis!

Niulundas iš lėto šliaužė prie jų.

– Ei, judu, – švokštė spjaudydamasis ir purtydamas galvą, – kas nors laisvai galėjo jus nušauti. Ar jūs visą laiką taip varnas gaudot?

Jie pašliaužė kelis šimtus metrų beveik tiesiai į vakarus, už nugaros šaudymo nebesigirdėjo. Gulėjo prisiplоję prie ledo, laukdami, kad užsitrauktų praskydę debesys, o paskui keturpėsti ropojo toliau per duobėtą pilkšvą ledą.

– Siūlau pailsėti Segelbergene, – tarė Granvikas. – Taip, visvien Segelbergene. Reikia truputį pailsėti. Pavalgyti.

Kiti jam pritarė. Vienas kitą užstodami nuo vėjo, persivilko sausais apsiaustais ir apatiniais baltiniais, apsiavė pačiūžas. Edas visas kretėjo, juto, tarsi akyse būtų ką tik atsivėrusi tamsi kiaurymė, už kiaurymės be perstojo mirgėjo juodai baltų sūkuriuojančių ornamentų serijos, langeliai, apskritimai, linijos.

Granvikas nedideliu atsuktuvu pasitaisė apkaustus, po to jie lėtai pasispirdami vėl leidosi čiuožti. Edas nepastebėjo jokių veiklos požymių aplink, matė tik švyturio siluetą, porą nedidelių namukų šalia, gal švyturio sargo būstą?

Matomumas netrukus visai suprastėjo. Edas suvokė, kad čiuožia į priekį palenkęs galvą, kad pernelyg retai mirksi, kad jam dreba kojų raumenys.

– Negalime ilgiau pasilikti, – Niulundas išsitraukė ran-

ką iš po pažasties, atsisėdo ant pirštinės. – Biorjesono tiesa, reikia visą laiką judėti į priekį, jei norim spėt. Dabar įsidedam ko nors į pilvą. Paskui – į priekį, tyliai atsiduso pakreipdamas pačiūžų smaigalius kitu kampu.

– Biorjesonas liko gulėti ten kažkur.

– Velnias.

– Ar nereikėjo ko nors sugalvoti? Kad jam nereikėtų...

– O ką? Ką mes galėjom padaryti?

– O, kad būtume turėję rogutes, ar šlajas. Ką nors su pavažom.

Jie iš lėto artėjo prie Segelbergeno, išžvalgė apylinkę, paskui, trumpam stabtelėję, atsargiai užsikabarojo į artimiausią salą. Nuo vėjo juos pusiau užstojo sugriuvęs lieptas. Ant ledo lopais gulėjo plona sniego pluta, iš kitos salos pusės šuorais pūsčiojo vėjas.

– Aš tik vieno nesuprantu – ko jie daugiau raketų nebešaudė? – nerimo Granvikas, – mums pasisekė, sakyk ką nori. Ko jie daugiau nebešaudė iš kulkosvaidžio, jei jau pastebėjo mus?

– Man visai neatrodo keista, – atsiliepė Niulundas. – Visai paprasta – mūsų nepastebėjo ir todėl daugiau nebešaudė.

Edas kelis kartus nusišluostė skystą kaip vanduo snarglį. Pastebėjo, kad šis tamsios spalvos. Ornamentų akyse dar padaugėjo, jis susivokė, kad jau ilgokai spokso į kreivai susiūtą siūlę pirštinėje. Valgis, pagalvojo, tik valgis. Gerti, valgyti, valgyti.

Kaušelis drungnos daržovių sriubos keliavo per rankas. Granvikas padalino duonos riekes, sausainius, džiovintas

slyvas, nežmoniškai sūraus sūrio kubelius.

– Man atrodo, kad jie mūsų visai nepastebėjo, – tęsė Niulundas. – Į šaudymą niekas neatsakė, jie šaudė tikrai kokius penkiasdešimt šešiasdešimt metrų pro šalį ir stovėjo toli nuo mūsų, kažkur ant kriaušio, tikriausiai manęs nė nematė. Patys žinot, kaip būna tamsoj, kai pastovi kelias valandas poste ir nervai visai išsitąso, pradedi šalti, nakties vidurys, pradedi šaudyt, ir ką? – šaudai į vėją, – jis vos pastebimai stabtelėjo, – galų gale šaudai į debesis. Jie mūsų nematė, juk nustojo šaudyt taip pat staigiai kaip ir pradėję.

– O tai į ką jie tada šaudė?

Niulundas padalino du sumuštinius, visiems po lygiai, išpilstė sriubos likučius. Kažkur labai toli iš sausumos pusės girdėjosi slopus dundėjimas.

– Nežinau. Bet jie mūsų nepastebėjo, – atsakė Niulundas. – Aš tikrai tikrai nemanau.

Edas sėdėjo mėgindamas įvairių veido dalių jautrumą, girdėjo, kaip kažkuris niūniuoja kažkokią melodiją.

Pastebėjo, kad jie žiūri tiesiai į jį, suprato, kad pats ir niūniuoja, nutilo, vengdamas jų žvilgsnio.

– Taip velniškai skauda, – Niulundas rankomis apsikabino batus.

– Man vieną pėdą taip pat, – sumurmėjo Edas. – Jau turbūt vakar truputį pašalau. O dabar...

Jis paėmė ištiestą sumuštinio likutį, paskui kaušą, pilną garuojančio skysčio.

– Nebelabai kas liko, – tarė Granvikas.

Jie pasidalino kelis sudrėkusius sausainius. Edas juto, kaip pulsas tvinkčioja galvoje, matė, kad Granvikas nurijo mėlyną tabletę. Pats tik pasimasažavo sprandą, išsitraukė gliukozės pakelį.

– Man tos piliulės nepatinka. Paimsiu šito. Kol kas.

Įsidėjo į burną tris kvadratėlius, pakėlė kaušelį prie lūpų, dar pakramtė sausainio.

– Šitie truputį..., – jis dar pačepsėjo, – galas... koks čia skonis?

– Kartais kaip naudoto tampono, – pakomentavo Niulundas.

– O tiksliau – aviečių kremo, – atsiliepė Granvikas. – Teseniojaus sulčių ir uogienių fabrikas.

– Radas radžiu tręšia.

– O ką sriuba? Vaistais skiesti myžalai?

– Žiūrėkit.

Niulundas nuleido balsą iki beveik negirdimo šnibždesio. Laikė ranką ties pilvu, ištiestu pirštu rodydamas į tamsų pavidalą ant mėnulio apšviesto ledo. Pavidalas iš lėto, tarsi būtų tik šešėlis, judėjo mėlynai pilka plokštuma jų kryptimi.

Kokią sekundę jie sėdėjo nejudėdami, paskui bematant sugulė. Pavidalas ir toliau iš lėto judėjo, atrodė – eina, paskui kelias akimirkas pastovėjęs ir vėl pajudėjo.

Jie atlaužė gaidukus, nusitaikė, Edas prisispaudė prie ledo stebeilydamas žmogų, dešinė ranka drebėjo.

Dar vienas tamsus pavidalas šalia pirmojo.

– Velnias, – sušnibždėjo Niulundas. – Nuleist saugiklius! Nešaudyt!

Trys. Keturi. Ir dar daugiau. Šeši, septyni.

Aštuoniese. Grupė traukė beveik tiesiai liepto link. Po kelis žingsnius, nevienodais intervalais. Ginklai laisvai kabėjo ant pečių.

Edas matė, kaip Niulundas lūpomis formuluoja žodžius.

– Pra... kei... ki... mas.

Kita ranka iš kovinio diržo išsitraukė rankinę granatą:

– Jų gali būti ir dar daugiau.

Staigus vėjo gūsis, pro švilpesį pasigirdo balsai, Edui pasirodė, kad kalbos nuotrupos lyg ir pažįstamos, nors pačių žodžių nebuvo įmanoma kaip reikiant suprasti. Moteriškas balsas, vyriškas, keletas trumpų žodžių, pritarimas? Iki liepto bebuvo likę apie trisdešimt metrų, automatų vamzdžiai aiškiai styrojo krūtinės aukštyje. Jis jau ėmė įžiūrėti kairiausiai einančiojo veidą... jis ar ji? Buvo neįmanoma įžiūrėti.

Vėją perskrodė komanda, būrelis pakeitė judėjimo kryptį, pasukdamas prie šiaurinio kyšulio.

– Ramiai, – šnibždėjo Niulundas. – Nedarykit *nieko*. Jie dar nežino apie mus, patikėkit, jie ne todėl čia, nieko nedarykit.

Kareiviai pranyko už kyšulio. Balsai dar girdėjosi, Edas vis sugaudavo nuotrupas, paskirus garsus, nesuviokiamus žodžius.

– Ar nereikėtų, – sušnibždėjo Edas.

Parodė į atvirą ledą.

– ...čiuožti?

Niulundas papurtė galvą.

– Ne, palauksim, gal jie dings.

– Ką jie čia veikia? – šnibždėjo Granvikas. – Tokiu paros metu? Išėjo pasivaikščioti?

Staiga balsai pasigirdo iš viršaus, nuo salos. Edas matė, kaip pavidalai juda į kitą pusę, per uolas liepto link. Ne ne, tik ne čia! Čia nėra kur pasislėpti!

Niulundas žaibiškai atsigulė visai prie pat Edo su Granviku, įsižiūrėjo jiems į akis.

– Paklausykit! Jokių klausimų! Jie eina tiesiai čia, jei nepadarysit kaip sakau, būsim lavonai per dvi minutes! – jis

greit linktelėjo Granvikui. – Nusiimk kapsulę, duok man pačiūžas, jūrlapį ir mobilųjį radiją. Tuoj pat!

– Bet...

– Tai mūsų vienintelis šansas, daryk ką sakau!

Granvikas užkišo ranką už apsiausto, patampė diržus, skubiai išsitraukė kapsulę. Niulundas padavė ją Edui, mėginančiam stebėti aplinką. Būrelis, rodės, tariasi, iš lėto judėdamas palei kalną. Niulundas paėmė iš Granviko likusius daiktus, kažką jam rodydamas.

– Atsiguli ir priglundi antai ten, už liepto, ir kai tik jie bus pakankamai arti – granatą. Tuo pat metu šaudai ir traukiesi sausuma į šiaurę. Dar granatą ir vėl traukiesi į šiaurę. Supratai? Į šiaurę?

– Bet... – Granviko akys išsiplėtė.

– Pasimatysim prie salelės už kilometro į pietvakarius, dvi trys minutės kelio, tikrai rasi!

Tamsūs pavidalai dar labiau priartėjo, balsai prislopinti, girdėjosi tylus juokas, vienas iš jų jau beveik prie liepto.

– Bet ką... – sušnibždėjo Edas.

Niulundas uždėjo ranką jam ant burnos. Edas matė Granviko veidą, apledėję antakiai ir panosė, smulkūs šešėliai ant akytų skruostų, pritariamas šnibždėjimas. Ir jis dingo, juodas pavidalas šalia liepto, dingo nelyg besiraitantis šešėlis.

Niulundas surankiojo maisto likučius, tuo pat metu šnibždėdamas Edui į ausį:

– O mudu, – šnibždėjo skubėdamas ir rodydamas į gūbrį salos pakrašty, – va tą aplenkiam – vienintelis šansas mums. Paskui – toliau, kiek kojos neša, – jis kapojo orą ranka, – tik, Edai, jokiu būdu nešaudyt, tik jokiu būdu nešaudom. Jie mūsų gyvenime nepamatys po sprogimo. Granatos, ugnis,

supratai, jie sutriks. Dabar greitai, apsiauk pačiūžas.

Edas, kažkur galvoje girdėdamas dundėjimą, ėmė iš lėto rangytis prie tolimesnių akmenų, už nugaros visą laiką balsai, tas pats ramus, beveik draugiškas tonas. Jis pasiekė pirmąjį akmenį, nušliuožė prie kito, pasitaisė rankose Granviko kapsulę, juto kaip kažkas pampsta kraujagyslėse ir plaučiuose, stipriai apsvaigo galva bežiūrint į juodą ledą po savim. Jis ėmė šliuožti greičiau, juto, lyg nugara staiga tamsoje pasidarė didžiulė, atrodė girdi, kad už nugaros kažkas pokši, atlaužia gaidukus, taikosi. Ko jis ne? Jau kiek laiko praėjo, Granvikas ko delsia?

Sprogo granata, Edas pašoko, už jo – garsūs riksmai, iškart po to – smarkus šaudymas. Čiuožė į priekį, atsiklaupė ir slydo paskutinius metrus iki uolos, ledas stačiai kilo į sausumą, jis vėl parkrito, šaudymas nesiliovė, priešais matė be galo tęsiantis lygų tamsų ledą, sprogo dar viena granata, jis porą kartų pasispyrė stipriai, ugnis! Ugnis visai už jo! Miklus šešėlis kairėje, Niulundas! Pasuko tiesiai, rankos po kuprine, stipriais čiūžiais į šalis, greičiau greičiau. Pačiūžų, vėjo švilpimas, ore kurtinančios salvės. Edas pastebėjo, kad čiuožia beprotišku greičiu, pamėgino vienu galvos kryptelėjimu įsitikinti, kad jų nepersiokioja, vėjas tarsi smūgiuoja į veidą, dar vienas granatos sprogimas, jis žiūrėjo tiesiai sau priešais nebesigręžiodamas, kvėpavo. Kvėpuoti. Skaudėjo akis, ledas po kojomis nelygus, pasispirdamas kryptelėjo, kažkas niūktelėjo tarp šonkaulių, jau buvo beparvirstąs, bet išlaikė pusiausvyrą ir greitį. Vis dar smarkiai šaudo, jis ir toliau spyrėsi į priekį, kažką šalia savęs pastebėjo, ir ten taip pat juoda kaip ir prieky. Teko užsimerkti. Trumpą atkarpą čiuožė užmerktom akim. Skauda! Nematau! Tik juto, kaip pačiūžų plienas slysta ledu, o priešinis vėjas kietai veržia vei-

dą, kol vėl atsimerkė. Nesiliovė smarkus šaudymas už salos, dar vienas granatos sprogimas, pabandė dar padidinti tempą, kaitaliojo kojas tolygiu pašėlusiu ritmu, gniaužė kapsulės diržus, žiūrėjo prisimerkęs, toliau! Greičiau! Vis prisimerkdamas, nežiūrėdamas, kol neiškils būtinybė.

Jis gulėjo ant ledo ir šnopavo, kaskart ryjant – geliantis skausmas gerklėje. Pažiūrėjo į mėlynai juodus debesis, netoliese pamatė Niulundą.

Pulsas vis retėjo, pieno rūgšties šlaunyse sumažėjo. Šliauždamas prie Niulundo pastebėjo, kad nejaučia sėdmenų ir tarpkojo.

Niulundas gulėjo ant šono vaitodamas. Edas gana ilgai neprisivertė nieko pasakyti, tik gulėjo ir klausėsi vėjo. Ant ledo kraujo nesimatė.

– Kas yra?

Niulundas neatsiliepė.

– Tavęs nesužeidė? – paklausė Edas.

Tuo pat metu pastebėjo, kad Niulundas verkia.

– Ne... nesužeidė. Kažkas kojoms. Taip skauda!

Niulundas nurijo tabletę. Edas laukė, rinkdamas žodžius, valdėsi neklausęs dar valandėlę. Ledu traukė begaliniai šaltas vėjas. Jis matė horizonto liniją, tačiau matomumui kliudė sūkuriuojantis sniegas.

– Ir krūtinę velniškai spaudžia, – skundėsi Niulundas.

– O salelė?

Niulundas ir toliau inkštė, Edui teko perklausti. Jis klausė dar kelis kartus, kol galiausiai sulaukė suprantamo atsakymo.

– Salelė? Kur ta salelė?

– Kokia salelė?

– Salelė, kur turim susitikti su Granviku.

Niulundas sudejavo.

– Ką?

– Nėra.

– Ką?

– Tos salelės.... nėra.

– Jis visvien neieškos, – tarė Niulundas. – Jis jau nebeieškos jokių salelių.

Edas patikrino ginklus, apkabas, kapsules ir pačiūžas. Spjaudė sau priešais, kol iš seilių sniege susidarė tamsus taškelių ornamentas. Pajuto staigų impulsą pašokti, paprasčiausiai nučiuožti iš ten savais keliais, rėkti vėjyje.

Pasižiūrėjo, kad abu automatai gulėtų arčiau jo negu Niulundo.

– Neturėjom kitos išeities, – tarė Niulundas. – Jie būtų mus visus tris nušovę, reikėjo velniškai skubėti, man juk reikėjo pasakyti... kažką. Juk neturėjom kitos išeities?

Edas tylėjo.

– Edai? Mes juk neturėjom kitos išeities? Jo būklė buvo prastesnė nei mudviejų, juk pats matei kaip jis čiuožė prieš pat galą?

Edas spoksojo į Niulundą toliau tylėdamas.

– Taigi – arba jis, arba mes visi trys. Ar taip būtų buvę protingiau anot tavęs, ką man reikėjo daryti?

Nuo plono sniego sluoksnio ilgas Niulundo kūnas atrodė beveik baltas.

– Tu juk žinai, kad aš teisus, Edai, – balsas vos girdimas.

– Tu *žinai*, kad aš teisus... ir pats dabar būtum negyvas. –

Jis valandėlę pagulėjo tylėdamas. – Jie nežino, kad mūsų buvo daugiau. Jie nežino, kur jis keliavo. Net nežino, kad jis iki ten atsigavo ant pačiūžų.

Edas svarstė.

– Jie, antra vertus, gali susimąstyti, – tykiai tarė Niulundas, – ką jis ten veikė, vienas Segelbergene vidury nakties. Ir nieko čia nepadarysi, teks susitaikyti su tuo, kad gal jie ir ieškos kitų – mūsų. Bet jie juk žalio supratimo neturi, kur ieškoti, ir dar šitas ūkas ar kas čia tokio, sniego migla. Jiems tik radaras kažką pakeverzoja, tai ką – jie tris keturis šimtus kilometrų pakrantės iššvalgys, kad du vyrus rastų? Pats juk supranti, Edai, jie mūsų ant ledo niekada neras... tai aišku kaip dieną, – jis krutino batuotas kojas. – Aaaaaach. Kaip skauda, tos tabletės, bet irgi negalima per daug iš karto...

Jis iš lėto ištiesė ranką, rodė į tamsą priešais. Balsas dar labiau nusilpo.

– Aš tik sakau: ar tu ką nors matai, Edai? Ar matai, kad mūsų kas nors ieškotų?

Edas atlenkė kitą jūrlapio pusę, laikydamas kompasą priešais, skaitė vietovardžius truputį į pietus nuo Segelbergeno. Katerė, Stura Risholmenas, Haselė, Bredhiogenas, Grionšeras, Rakareno švyturys, Kokholmenas, Diunanas, Ringbiurenas, Niuriodshiuvudas, Turnė, Ikskularna, Tistlebergetas, Merbrotetas.

Jis keletą kartų apsidairė, pabandė kur nors netoliese įžiūrėti sausumą, tačiau nesėkmingai.

– Reikia judėt iš čia, Edai, – sušnibždėjo Niulundas. – Kitaip, sušalsim mirtinai, man rodos, aš pats nebegalėsiu. Turėsi man padėti.

Jų akys susitiko pirmą kartą po labai ilgo laiko. Edas įrėmė akis į vieną tašką šalia Niulundo akių, nežinodamas, ar tas pastebi.

– Kas tau dabar... – sušnibždėjo Niulundas.

Edas gerai pagalvojo, užsimerkė.

– Ei, padėk man, – tarė Niulundas.

Edas pastovėjo nejudėdamas kurį laiką.

Paskui, labai iš lėto, ištiesė Niulundui ranką, sučiupo jo ranką, pakėlė jį ant kojų.

– O, perkūnas, – sušnibždėjo Niulundas, svirduliuodamas.

Jam po smakru kabojo sušalusių seilių ir snarglių karuliai. Smulkios snaigės be perstojo tirpo ant veidų. Jis labai atidžiai apsižiūrėjo, iš kurios Niulundo pusės atsistoti, kur kaba automatai, kur jo paties peilis. Niulundas kvėpavo leisdamas keistus garsus, kūno judesiai sulėtinti, Edas, paėmęs jo ranką, užsidėjo sau ant peties.

Jie keliavo į priekį prisispaudę vienas prie kito, čiūžis po čiūžio, minimaliu greičiu. Niulundo barzda, atrodė, varva nuo seilių, o gal vandens. Jie pračiuožė didoką daiktą, pusiau įšalusį į ledą, Edui galvoje praskriejo mintis... aukštyn dugnu apversta valtis? Staiga dar keletas minčių, nustebinusių jį, tarsi vaizduotės kūriniai, milžiniški keliaaukščiai keleiviniai laivai, kažkokie ypatingi laivai, metaliniai laivų karkasai, slystantys sausuma, per asfaltą, tiesiai per žolynus ir gėlių pievas, nė garso, išskyrus tylų šiugždėjimą, karkasui palengva spaudžiantis prie žemės.

– Helanas. – Niulundas čiuožė iš lėto, kažkaip nešvariai. – Reikia kur nors susirasti priedangą.

– Helanas, – pakartojo.

Edas suktelėjo truputį į pietvakarius, laikrodis rodė be aštuoniolikos dvi.

– Helanas – tokia sala... ten kažkokie įtvirtinimai, – švebeldžiavo Niulundas. – Man rodos, čia kažkur netoliese. Nežinau, gal galim ten sustoti... pagalvok, reikia truputį užuovėjos.

Edas vis dar negalėjo įžiūrėti žemės jokia kryptimi, jautėsi apsvaigęs ir pervargęs. Porą akimirkų palaikė ranką uždėjęs ant Niulundo kuprinės, galvodamas, – man tas pats, į kurią pusę.

Ilgai, tartum amžinybę, jie čiuožė ledu vis tolyn ir tolyn. Edas nebuvo tikras, ar jie nečiuožinėja pirmyn ir atgal toje pačioje teritorijoje. Blauzdų ir šlaunų raumenys atbuko, trūkčiojo. Ilgai čiuožė nuleista galva, nebesuprasdamas, ar jam dar šalta. Niulundo svoris ant peties vis didėjo.

Keletas šviesių apskritimo formos dėmių ant ledo. Edas patikrino ledą, pasuko kitu keliu.

Priešais dunksojo didžiulė sala.

Jie atsargiai apsuko skardį. Edas staiga prarado pusiausvyrą ir jie abu krito ant ledo, Niulundas sugargaliavo.

Edas gulėjo ramiai, sausumoje įžiūrėdamas statinių kontūrus, netaisyklingus fasadus ar sienojus, gal kaminus. Atsidavė gaisro dūmais. Galop pasigraibė žiūrono, pamatė keistų formų fasado fragmentą, netaisyklingas langų ir durų angas, stambias tamsių rąstų ar plytų sienų liekanas, siauras tamsias linijas, lietvamzdžius, gal gatvės žibintus?

– Ne Helanas, – sušnibždėjo. – Bet gal visvien paban-

dom išlipti į krantą? Viena iš galimybių. Aš žadu pasižvalgyti. Ar turėsi jėgų?

Niulundas alsuodamas gulėjo šalia ir tiek. Virš galvos ir pro šalį plaukė kažkokia migla. Edas niekur nepastebėjo ko nors judant ar šviečiant griuvėsiuose. Užminuota? Postai išstatyti?

Jautė troškulį, sutrikimą. Iš lėto išsitraukė apvaliąją dėžutę, su šaltu gurkšniu vandens nurijo taškuotą tabletę.

Iš lėto rangydamiesi akmeninės prieplaukos priedangoje, jie iššliaužė į plokščią paplūdimį. Edas atlaužė automato gaiduką. Kol abu pasikeisdami traukė nuo jo pačiūžas, Niulundas garsiai vaitojo. Krante buvo visiškai tuščia ir tylu. Pasilenkę į priekį jie bėgo po kelis žingsnius, kol atsidūrė ant kažko panašaus į cementinį pakrantės taką, krantinę, galbūt juosiamą sudegusių kioskų eilės?

Staiga Edas atpažino vietovę. Juk čia tikrai... Negi mes jau taip toli nukeliavom, negi ir vasarnamiai, ir tvirtovė – negi viskas sudegę? Jis užmynė nuolaužas, gulinčias ant žemės, abu akimrksniu užsiglaudė už akmeninių pamatų likučių, keliolika sekundžių išgulėjo nejudėdami. Jeigu čia kas nors yra, pagalvojo Edas, būtų jau išgirdę mus arba sargyba poste jau seniai būtų pastebėjusi, arba mes būtume juos pastebėję.

Jis padėjo Niulundui, jusdamas, kad pats vos nulaiko iškeltą automatą. Jie slinko pro sudegusius namus, užuosdami nosį graužiantį kvapą, batų padai vis užmindavo stiklo šukes, pasigirsdavo garsus treškėjimas. Niekur nesimatė jokių susišaudymo žymių.

Didžiulis sklypas, namas beveik nugriuvęs ant šono,

smailaus medinio bokšto likučiai atsirėmę į žemę. Pro pusiau praviras rūsio duris padvelkė šaltas oras.

Edas sustojo, atidžiai įsižiūrėjo į Niulundą, akimirką jam pasirodė, kad šis juda lyg niekur nieko. Edas pagalvojo, apsvarstė įvairias galimybes.

– Ką darom? – sušnibždėjo.

Niulundas, vos kilstelėjęs galvą, vėl ją nulenkė.

– Man reikia kur nors truputį pagulėti... ar nėra kur užuovėjos?

– Tau blogiau?

– Nežinau... išgėriau dar vieną, – Niulundas mostelėjo galva, – tabletę.

– Kelios tau dar liko?

– Nebežinau.

Edas patikrino, ar durys į rūsį iš vidaus neužsuktos plieniniu laidu, paskui pravėrė jas plačiau, mėgindamas ką nors įžiūrėti tamsoje.

Jie ramiai pasėdėjo viduje, atsirėmę vienas į vieną sieną, kitas į kitą, klausydamiesi lauke ūžiančio vėjo, į plaučius traukdami gaisro dūmus.

– Imk, – pasigirdo Niulundo balsas, – imk ir uždek.

Jis pamėtėjo Edui sulamdytą maišelį. Viduje buvo mažytės kartoninės dėžutės. Jas papurčius pasigirdo labai pažįstamas garsas.

Jiedu pašnibždomis tarėsi kokią minutę.

– Matysis tamsoj, – Edas padėjo maišelį su dėžutėmis į šalį.

– Bet mums pirmiausia reikia šilumos, – nepasidavė Niulundas, – man taip skauda, gal galėtume susikurti ugnį?

– Tu siūlai šiluminį spinduliavimą? Infraraudonieji spinduliai, velnias. Per didelė rizika. Mus, be abejonės, iškart pamatytų.

– Ką tu, Edai, nesupranti? Jei dabar užmigtume... juk mirtinai sušaltume. Uždek vieną, antai ten, truputį giliau. Pažiūrėk, ar yra trauka.

Edas delsė, jusdamas šaltį nuogu odos lopinėliu ant kaklo, veltui stengdamasis įžiūrėti Niulundą prie antrosios sienos.

– Ką mes žinom, kas glaudžiasi visuose šituose namuose ir aplinkiniuose griuvėsiuose? Tu bent įsivaizduoji kur mes? Nors aš lyg ir atpažįstu vietas. Čia Karlsvikas. Matei pats, tie namai, tvirtovė, esi matęs per televizorių?

– Ne.

– Vien tik senos statybos namai, stiklinės verandos su drožiniais, o kažkas ėmė ir viską sudegino. Karlsvikas mažiausiai prieš šimtą penkiasdešimt metų statytas... Na žodžiu, nemaža sala. Prieš degant laužą tokiom sąlygom, reikia atsižvelgti į daugybę dalykų.

– Bet šitaip šalti tikrai nemažiau pavojinga. Aš vos jaučiu kojas... tau irgi nešilčiau negu man, aš juk girdžiu. Sprendimas nesusiskurti ugnies šiuo metu turi labai daug minusų.

Edas ilgai svarstė, ką pasirinkus. Galop pasitaisė kaklaskarę.

Degtukas brūkšteli per sieros juostelę ant dėžutės šono, mažytė, smarkiai akinanti šviesa, užpildo visą patalpą. Jie sėdėjo įsitaisę po sveiku akmeniniu stogu. Kampe varstotas, virš jo – lentynos su aprūkusiomis skardinėmis ir nuo karščio persisukusiais plastmasiniais buteliais. Prie sienos buvo tvarkingai išrikiuoti sodininko įrankiai, atremta geltona žo-

liapjovė. Daiktus nugulusios kažkokios tamsios dulkės, ant grindų – kaugės plytų.

Edas uždegė vieną degtuką. Patalpos gilumoje pamatė dar vienas duris, už jų – lyg ir tamsius laiptus ar koridorių, prie pat durų užtvertą kažkokių suvirtusių stambių daiktų. Viršuje pro nedidelį plyšelį tarp viso šlamšto – lyg ir kraštelis dangaus.

Supleveno liepsna.

Edas šnirpščiodamas nosimi surankiojo medinius kotus, laikraščius, lentgalius, medpadžius, paėmė ir ant dviračio tvirtinamą krepšį pirkiniams.

– Tačiau vienas kuris privalėsim visą laiką eiti sargybą prie durų, – sušnibždėjo jis.

Niulundas kažką sumurmėjo. Slepiamosios spalvos dažai buvo beveik nusilupę nuo veido, atrodė, lyg jis būtų užsidėjęs permatomą plastmasinę kaukę.

Nuo užsidegusio krepšio pirkiniams pasklido raudonai geltona šviesa, liepsnos, traškesys.

Ugniai įsidegant, ant grindų nuslydo laikraščio puslapis, Edas pakėlė jį, pats nežinodamas kam.

Tvirkino berniuką

Maždaug dešimties metų berniukas vakar netoli Kristinedalio pagyvenusio vyriškio automobilyje patyrė seksualinę prievartą. Berniukas laukė mamos prie Kristinėdalio prekybos centro. Į jį kreipėsi vyriškis iš balto automobilio. Saldainiais įsiviliojęs berniuką į mašiną, panaudojo seksualinę prievartą artimiausioje stovėjimo aikštelėje.

Penktadienio vakarą policija vis dar nebuvo radusi vyriškio pėdsakų.

Netikėtai rasti vogti daiktai
Hagalundo policija praėjusį penktadienį įprasto transporto priemonių patikrinimo metu sustabdytame krovininiame automobilyje aptiko netikėtą radinį. Bagažinėje rasta daugybė vogtų papuošalų, elektroninų prietaisų ir kitų vertingų daiktų, labai retų monetų kolekcija. Policija radinį sieja su keletu pastaruoju metu įvykdytų neišaiškintų įsilaužimų Hagalundo rajone.

Transporto priemonės vairuotojas teigia pasiskolinęs mašiną iš draugo ir apie krovinį nieko nežinojęs. Policija sulaikė vyriškį, kurio, drauge, su dar keletu asmenų, laukia teismas.

Po mirties išgulėjo daugiau nei metus
Maždaug šešiasdešimt penkerių metų amžiaus moteris neseniai rasta mirusi savo bute Hede. Spėjama, moteriškė jau buvo mirusi praėjusių metų vasarį ar net sausį.

Tik po pakartotinų kaimynų kreipimųsi, policija nusprendė įeiti į butą. Viduje rasta gausybė neatplėštos korespondencijos, tvyrojo stiprus dvokas. Temperatūra bute buvo pasiekusi penkiasdešimt laipsnių. Moteris rasta gulinti ant grindų, degė viena dujinės viryklės kaitvietė. Policijos nuomone, liepsna nuolat degė nuo moteriškės mirties. Kūnas atiduotas skrodimui. Kol kas nėra pagrindo įtarti nusikaltimą.

Hedo socialinė tarnyba nustatė, kad moteris neturi giminaičių, o jos sąskaitos buvo apmokamos autožiru.

Edas dar kartą iš lėto perskaitė trečiąją žinutę, tada įmetė

puslapį į ugnį. Dūmai rinkosi aukštai palei lubas, skverbdamiesi lauk pro vidines duris į laiptus. Jis nuolat dirsčiojo pro durų plyšį.

Niulundas blaškėsi dejuodamas. Ant kulnų ir kojų pirštų matėsi gausiai kraujo ir bespalvių odos skivytų, net atviros gyvos mėsos plotų. Edas drebėdamas padėjo jam nusitraukti šlapius drabužius, mėgindamas nustatyti, ar Niulundas neapsimeta.

– Greit trys, ką darysim? – prašneko Edas. – Kaip jautiesi?

Niulundas jau valandėlę gulėjo užsimerkęs, atrodė labai išblyškęs, apatinis žandikaulis atkaręs. Edas pagirdė jį, padavė kelias duonos riekes. Vis dirsteldavo pro duris, prieš tai pasitikrinęs, kad nors vienas lentgalis būtų pakankamai giliai liepsnose. Juto, kaip šiluma plinta pečiuose, krūtinės ląstoje, visą kūną pradeda niežėti ir krėsti. Stipri šiluma sustingusiose rankose ir kojose, augantis be galo nemalonus jausmas.

Liepsnų atšvaitai šokinėjo ant Niulundo, ant kaktos užsidėjusio šlapią kojinę. Edas saugojosi atsukti jam nugarą. Jautė, kad nori šlapintis. Pagrabaliojo tarp daiktų, persiavė sausomis vilnonėmis kojinėmis, sausais apatiniais marškiniais, pasitikrino kur jo įranga ir ginklas, kur Niulundas susidėjęs savo.

Šalia Niulundo jis staiga pastebėjo nedidelį žalią daiktą. Tai buvo medžiaginė varlės galva.

– Tu vieno dalyko nežinai. – Niulundo balsas gergždė, burna buvo apėjusi žaizdomis, – ... šiąnakt tikriausiai pakils vėjas, Radas man su Biorjesonu sakė, kad iš pietvakarių artinasi šiltas frontas, bus čia po kokios dienos, o frontą vos

vos lenkia... vėjas. Jis nenorėjo tavęs su Granviku be reikalo jaudinti, nebuvo tikslių duomenų, ar vėjas spės, bet taip gali atsitikti. Tokiu atveju pakaktų kelių minučių... per jas viskas spėtų dingti, išplauktų ižas. Liktum įkalintas ant kokios nors lyties, viskas pasikeičia ir mirktelti nespėjus, vien galybė nuolaužų... – Niulundas palingavo galvą. – Gal pabandyti čia pasilikti, aš visvien negaliu toliau čiuožti... bent jau ne šiąnakt.

Šiluma privertė Edą atsistoti, judinti rankas, kojas. Juto stiprų skausmą, plintantį sąnariuose ir raumenyse.

– Gal pasiliekam čia, – pakartojo Niulundas.

Džiūdamas sušnypštė ant kažkokios skrynios pasvertas apsiaustas.

– ... bent iki rytojaus. Tada gal ir galėsim judėti toliau.

Edas pasitrynė veidą, jusdamas, kad stiprėja kraujo apytaka, kūnas pulsuoja ir tarsi veržiasi iš savęs. Jis nenustygo vietoje.

– Mums duotas įsakymas, – prašneko trypdamas, tačiau stengdamasis kalbėti kuo tvirčiau, – šiąnakt nusigauti į Ėdę.

– *Žinau.*

– Mes juk negalim čia pasilikti – o kas, jei ledas sueižės?

Ilgai laukė atsakymo, stovėjo ir trypčiojo, kone šokinėjo.

– Man reikia, – tarė, – reikia į lauką, apsižvalgyti, nusimyžti. Dar pasitarsim, nes pasilikti jų teritorijoj... nežinau... tuoj grįšiu.

Užsitempė batus, pasiėmė automatą, žvilgtelėjo į lauką, pravėrė duris kiek galėdamas tyliau.

Lauke atrodė daug tamsiau negu tuomet, ką tik išlipus į krantą, akyse pulsavo ir sūkuriavo, už uosto prieplaukos le-

das driekėsi tarsi tamsiai pilkas plynas laukas. Pasižvalgęs pabėgėjo už namo kampo, priverstinai judindamas rankas, atsistojo į negilią pusnį, atsisagstė kelnes, srovė garavo, jis dairėsi per petį, pulsas buvo labai dažnas, nebebuvo šalta, suprato, kad nebešąla nei viena kūno dalis.

Staiga rūsyje trumpai kažkas pokštelėjo, ėmė blaškytis, Edas krūptelėjo, žingsniai? Ne vieno? Pasigirdo dar kažkokie garsai, gal akmenys. Krintantys, greit grindimis riedantys akmenys. Jis atlaužė gaiduką, prigludo prie sienos, stojo beveik visiška tyla, kiek galėdamas atsargiau jis pasižiūrėjo pro plyšį ties vyriais. Ant grindų tebedegė laužo likučiai.

Niulundo nebebuvo.

Edas spoksojo buku žvilgsniu.

Patalpos sienos apšviestos stipriau nei jis manė sėdėdamas viduje.

– Kur tu? – sušnibždėjo.

Niulundo automatas ir džiūti pakabinti drabužiai dingę. Jo paties niekur nebuvo.

Dar kažkokie garsai iš sklypo gilumos, akmenys ar nuolaužos, krintačios ant asfalto, aidas, skubūs žingsniai kietu pagrindu. Tolumoje – argi jau tiek spėjo nubėgti? Ne pro šitas duris pabėgo, būčiau išgirdęs. Ar jis vienas? Ar kažkas... iš vidaus? Ar jie *keliese*?

Skubėdamas nusileido į rūsį iškėlęs automatą, bandė dairytis į visas puses, užtrypiant laužą į šalis pažiro įkaitę angliukai. Pasigriebė peikeną, savo pačiūžas, kuprines, kapsules, kelias? Dvi. Susiglobė likusius ant grindų daiktus, lūkuriuodamas užsiglaudė už durų.

Tyla, nieko daugiau, išskyrus vėją. Tamsą.

Pabėgėjo galiuką paplūdimio taku, įsuko į kitą, nežinodamas

į kurią pusę pasukti. Susivokė, kad turbūt daro per staigius judesius, pajuto, kad tikriausiai yra vienintelis puikiai matomas objektas visoje krantinėje, pastebėjo, kad nešasi daugybę įrangos, bėgdamas zigzagais pamatė medžiais apaugusią teritoriją už paplūdimio juostos, gal nedidelį uolėtą sklypą? Puolė bėgti tiesiai į tamsą, atsidūrė ant plokščios lyg stalas uolos, akimirksniu kilstelėjo ginklą, taikydamas į sugriautų gyvenamųjų namų kvartalą.

Tyliai staigiais judesiais pakeitė ginklo kryptį, žiūrone nesimatė jokių gyvybės ženklų.

Atsipeikėjo supratęs, kad jau kokias dešimt minučių guli taikydamasis.

Ant išsikišusios uolos kiek žemiau prie vandens išdėliojo visą įrangą į dvi krūvas, savo ir Niulundo. Tamsoje daiktus buvo sunku atskirti, jis nuolat dairėsi įsitempęs, jautėsi nejaukiai, nežinodamas, kiek daiktų liko gulėti ant rūsio grindų. Jo peikena paimta, taip pat apsiaustas, kuprinė, ginklas, kompasas.

Pastebėjo paėmęs Niulundo pačiūžas. Sekundę padvejojęs įmetė jas į uolos plyšį.

Skubiai išnaršė Niulundo kuprinę. Beveik iš karto maišo viduryje užčiuopė didoką daiktą. Didžiulė kietos plastmasės dėžė, per vidurį keistas užraktas su baltu smulkiu užrašu: *Įspėjimas! Pavojinga gyvybei! Pašaliniams atidaryti draudžiama*. Dėžė buvo palyginti lengva. Kažin – ar tai ta, kuri iš pradžių buvo Biorjesono kuprinėje?

Kurį laiką dvejojo, jautėsi lyg pakvaišęs, vartė dėžę, viduj nieko nesigirdėjo. Pilve kažkas labai keistai lyg siurbė. Į Ėdę, paimti ją į Ėdę? Taip.

Nuo Niulundo mobiliojo ryšio siųstuvo tamsoje švytė-

jo. *Susisiekimas neįmanomas.* Tuoj pat jį išjungė, paguldė šalia saviškio. Tačiau jie netrukus vėl prikaustė jo žvilgsnį. Visai gali būti, pagalvojo, kad va šitie. Mes siuntėm šaukinius ir jie išdavė mus. Kažkas mus galėjo pastebėti, gal net visą laiką žinojo, kur mes? Ar gali taip būti?

Staigiai griebė peilį, pridėjo ašmenis prie siųstuvo klaviatūros, pasuko. Ištraukė baterijas nugarėlėje, sugrūdo peilio smaigalį į mechanizmo vidų, vieną po kito nupjaustė prilituotus laidelius, nupjovė garsiakalbį ir mikrofoną. Pakartojo procedūrą su antruoju siųstuvu, juodas metalines detales suleido į kuprinės išorines kišenes.

Trumpą valandėlę pasvarstęs, prisitvirtino abi kapsules prie kuprinės, jusdamas, kad ant pečių jau pritrintos žaizdos. Liko tik šitos, pabandysiu paimti abi, kol pajėgsiu – abi.

Kiek galėdamas tyliau išslapstė Niulundo kuprinės turinį plyšiuose prie pat ledo. Matomumas palei ledo plokštumą smarkiai pablogėjęs, jis nebebuvo tikras, kiek tai priklauso nuo jo akių būklės.

Atrodė, kad debesys lekia nenatūraliai greitai, kad pro juos šviečia mėnuo, kad jo paties kūnas, palyginus su debesimis, toks nežmoniškai mažas.

Be galo atsargiai patikrinęs ledą, užlipo ant jo. Netikėtai užplūdo nepaprastai stiprus noras ką nors parmušti ant žemės arba apversti. Ilgokai ėjo sučiaupęs lūpas, kurį laiką matydamas regėjimą – į šipulius išlakstantį raudoną namo stogą, čerpių stogą, sprogstantį, tačiau nekrintantį ant žemės, greičiau atvirkščiai – kiekviena čerpė paeiliui pakildavo į orą, pakibdavo ir išnykdavo sklęsdama įkypai aukštyn. Išsprogdintas stogas išsisklaidė į visas puses nelyg būrys plokščių nebylių paukščių.

Skubėdamas čiuožė į vakarus, kol netrukus susigaudė, kad nei šalia, nei už nugaros daugiau niekas nečiuožia. Nustebo dėl šio pastebėjimo, niekaip nesuvokdamas, kodėl tik dabar tą suprato, o ne iš karto išėjęs ant ledo. Trumpą valandėlę žvelgė atgal sau pro petį garsiai keikdamasis, stengdamasis atsikratyti smilkčiojančios minties grįžti atgal į sausumą.

Netoliese nuo ledo ruožo, lyg ir išraižyto akivarų ar plačių kiaurymių, išmetė radijo siųstuvų likučius.

Čiuožė dideliu greičiu, pastebėdamas, kad nebeklauso rankos ir kojos, vėl ėmė šalti viršutinė kūno dalis, kad daug blogiau nei prieš kelias minutes girdi pačiūžų keliamus garsus. Nesuvokė, ar tikrai mato tai, kas jam atrodo, kelis šimtus metrų ginė šalin visas mintis apie dėžutę su tabletėmis. Nežinodamas kodėl, mosikavo peikena, žvilgsnis atrodė susiaurėjęs tarsi apysiauris vamzdis, kojos tarsi du sunkūs didžiuliai... nesisekė iki galo suformuluoti minties. Vis kartojosi žaibiškos mintys: tarsi būtų užrištom akim... staiga nepažįstama sala, sąsiauris... reikia tik pasitikėti, kad ledas sveikas... dar kitos salos, kur tas horizontas... iškyšulys, ledas, keli čiūžiai. O, kad galėčiau truputį pailsėti... rasti kur nors... užuovėją, šilumą.

Ilgai čiuožė palyginti greitai, galva beveik tuščia, visą laiką įtikinėjo save, kad vis dar yra pilno proto, turi blaiviai žvelgti į kiekvieną naują aplinkybę, kad jokiu būdu nevalia užsimerkti.

Tamsūs kontūrai įkypai priešais. Sala? Linktelėjęs pats sau, iš lėto pasuko į sausumą. Va šita. Va kur ji. Užuovėja.

Nutykino iki uolų, nusiėmė pačiūžas ir įlindo į kažkokius krūmus – buvo atsidūręs lyg ir pakrantės pievoje. Pasijuto lyg būtų apsvaigęs nuo alkoholio, skynėsi kelią per šakas,

šlubavo, šypsojosi pats sau, vėjas nešė silpną šleikštų puvėsių kvapą, paskui kone parvirto kniūbsčias ant stačios uolos.

Apsivilko visus atsarginius drabužius, nurijo porą cukraus piliulių užgerdamas vandeniu, kad tik pulsas išsilygintų, per ilgai neužsisėdėti, ne ne, tik truputį pailsėti, kiek dabar valandų, kiek pagaliau valandų?

Rankinis laikrodis rodė tuoj po pusės penkių. Jis kurį laiką bukai žiopsojo į tamsą, paskui užsimerkė. Pailsinti akis, taip reikia, visą laiką žiūriu prisimerkęs... raumenys aplink akis, visas veidas.

Juto, kaip galva nusviro ant krūtinės, malonus besitęsiantis jausmas.

Papurtė galvą, nė velnio! Stipriai įsikando į lūpą, pasignaibė nosį ir skruostus, vėjas trūkčiojamai švilpė daužydamasis į uolas. Netrukus suskato ieškoti apvaliosios dėžutės – juk reikia, dabar žalią, ne geltoną, ne geltoną, žalią žalią. Pasičiupinėjo kuprinėje, paskui apsiausto kišenėse. Pirštais užčiuopė kažką, ištraukė.

Popierių pluoštelis. Kraujas staiga mušė į galvą, jis pabraukė pirštinėta ranka per popieriaus lapus.

– Ulafas, – sušnibždėjo pats sau, – Pedersenas.

Pasijuto truputį žvaliau, išlankstė lapus, guvesniu žvilgsniu apžiūrėjo voką.

Pauostė, priglaudė prie veido, klausdamas savęs, kaip laiškas vis dar su juo. Pasišviesdamas raudona kišeninio žibintuvėlio šviesa, iš lėto atlaisvino vieną ledNagį palei kaklą.

Truputį padvejojo prieš atplėšdamas voką.

Du perlenkti lapai, prirašyti juodu rašalu tankiomis eilutėmis, mažytis pailgas daiktelis, įsuktas į šilkinį popierių.

Ulafai,

Privalai viską labai atidžiai perskaityti ir imtis atsakomybės. Supranti mane?

Už kambario lango, kur aš dabar esu, stovi trys sulaukėję vaismedžiai. Vidurinysis pats žemiausias, su stora juoda šaka, nusvirusia žemyn beveik palei pat sniegą. Galėčiau ja pavaikščioti, jei nebūčiau per sunki, galėčiau nueiti per visą jos ilgį iki sodo pašiūrių šiferiu dengtais stogais. Man už nugaros – trumpoka lova, knygų prigrūsta (ryškiai žalia) lentyna, toliau senoviškas rašomasis stalas su daugybe stalčių. Ant sienos mandolina su juoda perpete, ir dar daug kitokių daiktų, tačiau akį patraukia būtent ji, mandolina, juodai lakuotas medis. (Mandolinos tikrai labai keistas daiktas, ypač žmogui, kuris pats neskambina jokiu instrumentu).

Tikriausiai jau supratai, kur aš. Tavo mama pirmame aukšte. Verda kažką ant viryklės, prakvipę visi namai. Nežinau kuo, tačiau kvapas skanus, stiprus, salsvas. Primena raudonuosius burokėlius, ar panašiai. Ji leidžia man kartais pas jus pabūti, beveik nereikėjo jos prašyti pirmą kartą, pati mane pakvietė, kai sutikau ją laukiančią ketvirtos valandos autobuso, ji beveik nesikalba su manimi, kai ateinu, nieko neklausinėja.

Atėjusi dažniausiai sėdžiu prie rašomojo stalo. Nesijaudink, nežiūrėjau į apatinį stalčių (tik vos vos). Dažniau žiūrinėju knygų lentyną, pasitaiko, paskaitau skyrių iš kurios nors, kur tu sakei, tik kad ten nieko neįmanoma suprasti! Ir vis dėlto – juk aš ne kokia kvailutė. Ar tu, Ulafai, manai, kad aš kvailesnė nei pasirodžiau tau iš pradžių? Ypač vieną knygą dažnai pasiimu – jos kažkaip negali neskaityti.

Dabar guliu lovoje ant nugaros, tu guli šalia. Ne, nieko tokio panašaus nebus, visai ne. Mes tik ramiai gulim tavo lovoj, aš žiū-

riu į lubas, tu glaudiesi veidu man prie kaklo, mums labai šilta, net nereikia antklodės, nežinau, kiek mes apsirengę, nesvarbu. Tu uždėjęs ranką man ant pilvo, tavo pirštai atsargūs, tau labai patinka glostyti man pilvą, nes jis toks švelnus. Ranka juda žemyn, bet ne visai, tai visiškai ne tas, pirštai tik pakutena plaukelius apačioje, perbraukia kuokštelius, paskui iš lėto kyla atgal iki bambos.

Matai, ką gavai – iš to, kas mano galva tiksliai išreiškia tai, ką noriu pasakyti, galiu atsiųsti tik šitokį laišką. Tikiuosi, kad pakaks, nežinau, kaip apsakyti tai, ką dabar viduje jaučiu. Nežinau, kaip rašomi tokie laiškai, norėjau parašyti kaip nors kitaip, negu paprastai tai daroma. Nežinau, kokius parinkti žodžius – pasitikėti paprastais žodžiais, paprastais sakiniais nebeįmanoma, nebent tik kartais. Man rodos, įmanoma tik tada, kai pasirenki kokį nors aplinkkelį, štai tada gal ir galima jais pasikliauti, tačiau tik tokiu atveju. Antraip viskas pasidaro kažkaip šlykštu arba netikra arba smulkmeniška.

Ar tu bent ką nors čia supranti?

Būk atsargus. Atsakyk, jei galėsi. Nenuvilk.

Tavo Dijuredė.

Jis perskaitė laišką dar kartą – iš lėto, purtydamas galvą. Niekaip nesuprato, dar kelis kartus perskaitė kai kurias vietas, šifruota informacija?

Mažytis tamsus suvyniotas daiktelis ant kelių. Dar sykį akimis permetė laišką, tyliai pakartodamas kai kuriuos sakinius.

Iš lėto atvyniojo šilkinį popierių. Jautėsi keistai ramus, tačiau vis dėlto suglumęs. Popieriuje įvyniota gulėjo mažytė pailga vario, o gal kažkokio kito metalo dėžutė, viduje dar sluoksnis vatos. Iš vatos iškrito nedidelė stiklinė ampulė, ke-

leto centimetrų ilgio, beveik pilna tamsaus skysčio, vangiai tekančio vidine stiklo puse, kažkas gleivėtas ar pusiau tirštas, lyg ir juodos, o gal tamsiai raudonos spalvos. Ant mažulytės etiketės smulkus užrašas, teko prisimerkti, kad įskaitytų raides: Dijuredė Vyk.

Pamėgino sugalvoti tinkamą paaiškinimą, pasidėjo dėžutę ir ampulę, nusprendė, kad dabar jau galima, dabar šiek tiek luktelti, sunkiai suprantama, taip, tik truputį, o paskui...

Dar labiau susigūžė, šilčiau apsigaubė pečius, kažkas ėmė smegti žemyn po vokais, juto ateinantį atilsį, ramybę. Papūtė į vatos gumulėlį, prisiglaudė skruostikauliu, plaušas švelnus ir šiltas, ilgai spaudė gniutulėlį prie ausų spenelių, akių vokų, prie smakro, net barzdos šeriai prisivėlė.

Pagalvojo apie kažką, ko jau po akimirkos negalėjo prisiminti.

Trumpą valandėlę klausėsi į vėjo.

Užsimerkė. Vėl smigimas žemyn.

Vienas ar keli stambūs žmonės, būtybės? sėdintys – ant jo, mėlyna sofa, garsiai girgždanti kuriam nors sujudėjus, jų kūnai daug stambesni už jo, jis lyg ir pasispardo, mėgindamas patraukti jų dėmesį, pasidairo po kambarį, norėdamas pamatyti, ar aplink nėra kito žmogaus, tačiau ne, tik mėlyna sofa, žmonės kalbasi, ar apsimeta, kad kalbasi? Gal sėdi ir valgo, geria kavą? Girgžt pagirgžt. Suprato, kad jau laikas įkvėpti oro, pasiruošė, tačiau pastebėjo, kad krūtinės ląstoje nepakanka keleto centimetrų, jį slegia tų kitų svoris, pamėgino šūktelti, „ei!“. Ar kas nors išgirdo? Išgirdo, bet apsimetė lyg niekur nieko? Ir vėl girgžt, ir dar sykį girgžt, jie juokiasi puse lūpų, „nenuspaudėm, ką?“ pasiteirauja,

jis vis dar nebuvo įkvėpęs oro, nesuprato, ar iš tikrųjų jau taip sunku, išgirdo save sakant: „kokie minkšti šitie mėlyni priegalviai, man visada patikdavo gulinėti sofose". Ir kaip tik tą akimirką šie žodžiai buvo gryna teisybė, nors jis pats nesuprato, kaip taip gali būti, vėl girgždėjimas, labai stipriai suspaudė kojas, rankas, krūtinę. Kūne žaibiškai stiprėjo jausmas, plintantis, artėjantis, staiga! Reikia dabar! Spėjo pagalvoti: nesuprantu, kaip žmogus gali sulaikyti kvėpavimą tiek...

Staiga atsipeikėjo, pulsas mušė kaip pasiutęs. Nusikeikė, paskui dar kartą, negalima, šitaip negalima! Bematant ėmė raustis apvaliosios dėžutės, reikia išgerti žalią! Jau buvo bežiūrįs apsiausto kišenėje, tačiau sustingo bekeldamas ranką.

Šalia uolos tiesiai priešais ėjo tamsus pavidalas. Akimirką jam pasirodė, kad tai Granvikas. O gal Niulundas? Paskui prašviesėjo, ne ne! Kažkas iš kitos stovyklos.

Pamėgino įžiūrėti, ar ateina ir dar daugau, saugojosi nesujudėti nė viena kūno dalele, nedrįsdamas išsitraukti peilio iš už šovininės.

Čiurškiantis garsas, pavidalas atsitūpė vos už keleto metrų nuo jo, silpnai matėsi kamufliažo piešinys ant drabužių, veido bruožai šešėlyje, ginklo perpetė, čiurškimas netilo.

Pavidalas staiga pakilo iki pusės ir kažką ištarė, tarsi kokį trumpą paprastą žodį su pasikartojančiu balsiu – „visi"? „kiti"?

Edas nespėjo įsigilinti, kalba su manimi, pastebėjo mane. Čiupo peikeną, viskas vyko nepaprastai greitai, pavidalas griebėsi ginklo. Edas dūrė tiesiai į orą, toliau vien juodas siluetas priešais, dūrė dar kartą, smarkiai sutvinkčiojo galvoje smaigaliui kažką pervėrus, staiga aiškiai pasigirdo šliupsėjimas, galvoje kažkas suvilnijo, patvino, jis suprato, kad pats

tuoj ims rėkti, juto, kaip kareivio kūnas ėmė kretėti, pamautas ant ilgo smaigo, matė, kad pavidalas klūpo, neužimta ranka kažko grabaliodamas ant žemės, trūksmingas oro gaudymas, kliuksėjimas, kažkas juodas ir tviskantis liejasi ir teka uola. Stipriai pasmirdo, išmatos, pavidalo galva lyg ir nusviro į šalį, per peikeną nebeatsklinda judesiai, tik smarvė visur, smarvė.

Edas suvaitojo, pamėgino ištraukti smaigalį, trūktelėjo smarkiau, aukštas šlapias garsas, suvokė, kad peikena pervėrė anam kaklą, kad jo paties rankos šlapios, kojos virpa taip, kad bematant sulinks, daugiau niekur nesimatė, kad kas nors judėtų tamsoje už uolų sienos. Tik šitas vienas? Kaip dabar žinoti tiksliai, tiksliai...?

Karštligiškai grobstė daiktus, negalėjo pats sau pasakoti, kas... matė, kad anas guli ant nugaros, uniforma nusidažiusi juodai, rankos atmestos, veido bruožai švelnūs, kraujas ant skruostų ir plaukų, akys atmerktos, putlios lūpos, jam pasirodė, kad tai galėtų būti moteris, nors nebuvo tikras, ranka prisidengė burną sulaikydamas dejonę iš pilvo, kažkokį riksmą ar traukulį.

Leisdamasis iki ledo kelis kartus suklupo ant uolų, susitrenkė, bėgo toliau nejausdamas skausmo, – ledas. Iššoko ant ledo tiesiai nuo sausumos, apsiavė pačiūžas, galvoje didžiuliu greičiu sūkuriavo vaizdai. Skubėdamas pasigraibė kišenėse, už nugaros nieko nesigirdėjo, padidino greitį, išsitraukė apvaliąją dėžutę, nurijo žalią tabletę, dar padidino greitį, stengėsi susikaupęs mąstyti tik apie kojų judesius, pačiūžų dėliojimą, žiūrėjo, kad būtų palinkęs į priekį būtent tiek, kiek reikia, kad keliai būtų sulenkti tinkamu kampu.

Kelis kartus sustojo, spjaudė gleives, paskui vėl pasileisdavo didžiuliu greičiu. Atrodė, kad pučia labai stiprus palankus vėjas, atsigręžus vėjo gūsiai regėdavosi silpnesni nei anksčiau, nors ir atbukę, raumenys dirbo tiksliai ir ritmingai susitraukinėdami.

Čiuožė ledu, į kurį buvo įšalę gausybė smulkių ledo šukių, tekdavo jas aplenkti arba mikliai peržengti, čiuožti plačiai išskėtus kojas, kartą staigiai suktelti, kad neatsitrenktų į ledo luitą. Kažkur toli už nugaros pasigirdo smarkus sprogimas. Oro pajėgos? Buvo beveik įsitikinęs, kad garsas perskrodė orą, tačiau nesustojo, tik įsivaizdavo krabą, krabo atvaizdą iš labai aukštai. Giliau jų teritorijoje dabar nei kas kitas anksčiau, smelkiasi žaibišku greičiu, juda įkypai, greičiau, greičiau už tamsą.

Granviko veidas, aštrus žvilgsnis ir rauplėta oda, tamsiai nuteptas veidas, blizgančios akys, dingo už liepto, nuropojo paskubomis ir dingo. Bematant naujas vaizdas, užklojęs pirmąjį: peikena, koks jausmas ją laikant rankoje, iš ko ji padaryta, garsas, peikena pakyla ore, paskui šliupsėjimas, jis pasistengė kuo greičiau atsikratyti vaizdinio, norėjo prisiminti bet ką. Milžiniški stalai su vaisių dubenimis ir šokoladinių saldainių dėžutėmis, atviros verandos durys, lauke vasaros vakaras, muzika, groja senamadiškas šokių orkestras, jis stovi kieme, traukdamas drungną orą, didokas pastatas, išsinuomotas pokylio šeimininko, charakteringas architektoninis stilius, niekam nežinomu pavadinimu, visi vilki smokingais ir balinėmis suknelėmis, jis pats laikosi kiek nuošalyje, šokančios poros šmėkščioja pro langų eilę jam virš galvos, šokoladinis saldainis su likeriu ir uogomis, jis traiško jas liežuviu spausdamas prie gomurio.

Susivokė kūkčiojąs, gilus trūkčiojantis gaikščiojimas iš krūtinės, kone springdamas sustojo įkvėpti oro. Pasitikrino žemėlapyje, čiuožė toliau nuleidęs galvą, mąstydamas: vis dar toli toli, iki mūsų fronto linijų.

Prie apvirtusios jūrų gairės atsiklaupė, atsigėrė vandens. Kažkas glitus nutekėjo smakru ir kaklu, jis nebejautė nosies.

Atsigulė, užsižiopsojo į debesis, tuo pat metu jį užplūdo žodžių virtinė, pakartojo juos, paskui dar kartą, susivokė, kad nuo to ramiau, įtaikė į tinkamą ritmą, kaskart kirčiuodamas vis kitus balsius. *Nežinau, kaip apsakyti, ką dabar viduje jaučiu.*

Teko pakovoti su ryklės raumenimis, kad išsiskirtų pakankamai seilių, skubėdamas nurijo dar vieną žalią tabletę. Stodamasis ant kojų vaizdavosi, kad jau čiuožia nebe vienas, bandė save įtikinti, kad šalia yra dar kažkas, kažkas sumanus, ramus, kad jie nuo šiol į priekį čiuoš kartu.

Ugnies liepsna pasimatė priešais už kelių šimtų metrų, iškart po to nuaidėjo sprogimas, paskui kažkur toli supoškėjo šūviai iš kulkosvaidžio.

Jis tiesiog apstulbo iš netikėtumo – net nesustojo, toliau laikėsi ant pačiūžų, dar gerą atstumą slysdamas į priekį, du kartu pasitikrino, ar nesivaidena. Bematant nuo ledo aplink pasigirdo traškėjimas, jis tuoj pat atsitūpė, pavyko pristabdyti greitį. Dabar sustingt! Aplink save pastebėjo sprogymių ornamentą, plintantį karpytu ratu, ne ne! Atsigulė ant pilvo, paskirstydamas svorį kiek įmanoma labiau į šalis, ryškėjo vis naujos sprogymės, sudarydamos dar didesnį ratą, dar

daugiau apskritimų, didesnių už pirmuosius, greičiau, ne ne! Kiek tolėliau sutvisko juodas atviras vanduo, tuo pat metu iš lėto sudrebėjo ledas, NE NE, ledo lytis persivertė, jis trenkėsi galva ir nugrimzdo, pamėgino riktelti, rėkė po vandeniu, kuris veržėsi į vidų per drabužius, jį pervėrė mintis apie gylį po kojomis – kiek galėtų būti iki dugno? LEDNAGIAI, LEDNAGIAI! Kiek galėdamas greičiau spardėsi, mosikavo rankomis, jautė, kad tuoj tuoj sprogs – tuo pat metu pajuto, kad siekia dugną, atsirėmė viena pačiūža, atsistojo, kita koja taip pat, gal išsitiesti, galvą iš vandens, vėjas beprotiškai šaltas akims ir skruostams.

Tą pačią akimirką dangus nušvito. Kai vėl aptemo, šaudymas liovėsi. Jis pasipurtė, juto, kaip nenatūraliai greitai plaka širdis, pabandė užšliaužti ant artimiausios ledo lyties krašto.

Priešais, prie kyšulio ar pusiasalio, kažkas staiga pasisuko, nedidelis žemas laivas? Be žibintų, vien juodas siluetas. Jis tuoj pat susilenkė, prisivertęs vėl nuslydo į vandenį, plėšiantis skausmas viduriuose ir apatinėje kūno dalyje, kol mėgino įžiūrėti, koks ten laivas, šis su vos girdimai dirbančiais motorais lyg ir ėmė plaukti artyn. Laivas pakrypo, ant denio ėmė sukiotis plačios radarinės antenos, stambus vamzdis laivagalyje, dar vienas priekyje, jis nepažino laivo tipo. Patruliuojantis? Ar povandeninis robotas? Kad laivas priklauso priešo stovyklai, netrukus nebebuvo jokių abejonių.

Jį užpylė sukeltos bangos, ledo trupiniai ir smulkios ižienos lipo prie apsiausto. Jis įtempė veido raumenis, kad nepradėtų rėkti, tuo pat metu girdėdamas, kaip pupsi motorai. Laivas sustojo už kokių trisdešimties metrų. Jam pasirodė, kad jį pastebėjo, svarstė, gal išsitraukti granatą iš šovininės, gal pasislėpti po vandeniu – ne, tik ne dar kartą po vande-

niu, padarysiu bet ką, kad tik nereikėtų pasinerti. Laivas vėl pakrypo, priplaukė dar arčiau, jis pagalvojo, kad jie, be jokios abejonės, žiūri į jį pro žiūronus, žiopso į radarų ekranus, tuo pat metu juto, kaip vanduo liejasi tarp kojų palei dugną, girdėjo siaudžiant vėją, pliuškenant vandenį, besiplakantį į braškantį ledo kraštą.

Motoro garsas sustiprėjo, jis ir toliau stovėjo visiškai nejudėdamas, kol pasirodė, kad garsas silpsta. Nejudėjo. Pupsėjimas dar labiau susilpnėjo, jis be galo atsargiai kilstelėjo galvą, išvysdamas juodus kontūrus. Laivas tolo, slysdamas tolyn link salų prietryčiuose.

Riktelėjo pats to visai nenorėdamas, pasijuto visiškai išsekęs, nežinodamas kodėl, regėjo mintyse nuotrauką iš oro – milžiniškas gyvenamasis rajonas, sublokuotų namų eilės, kotedžai, nuosavi namai.

Susvirduliavo. Suvokė, kaip smarkiai kreta visu kūnu, tarsi persmaugtu sunkaus peršlapusio rūbo, pagalvojo apie tabletes, burnoje jusdamas kraujo ir druskos skonį, susigaudė, kad galvoja: jei nebūčiau vandenyje gulėjęs... būtų tikrai mane pamatę, jei nebūčiau buvęs vandenyje.

Pašliaužė galiuką ledu, nurijo dvi tabletes. Drebėdamas sausai nušluostė įrangą, riktelėjo, šlakstydamas spiritu kojų pirštus ir pjautines žaizdas veide, atsisėdo, persivilko sausomis kelnėmis, apatiniais drabužiais, suprato, kad neturi atsarginio apsiausto. Be perstojo pats sau kažką murmėjo, jam staiga pasirodė, kad rankos pailgėjo ir dar labiau sulyso, galvos svoris padidėjo. Be paliovos kažką šnibždėdamas ir murmėdamas – tas jį ramino – išpylė vandenį iš automato vamzdžio.

– Tai ir nedvejok, dabar reikia čuožti, kapsulės, dėžė, tabletės, kompasas, jūrlapis, šlapias jūrlapis, viskas yra. Važiuok jau, važiuok.

Kokį ketvirtį valandos keliavo beveik tiesiai į pietus. Juto, kad viršutiniai drabužiai stingsta, apsiausto klostės treška ledėdamos. Vis tikrino jūrlapį ir kompasą.

Padarysiu! Padarysiu!

– Matai, pats moka Karlas, išmokau jachtoje... beveik jokių salų, kad padėtų susiorientuoti, vis tiek ne bėda, rasiu, kryptis gera... Čiuošiu kol ledas pasibaigs vienintelis planas – kol ledo nebebus.

Priešais plytėjo ledas, iš tolo atrodęs daug nelygesnis, tačiau pačiūžos juo slydo be jokios trinties. Įžiūrėjęs tamsią liniją toli dešinėje, pamanė, kad ėmė žvairuoti. Neužšalęs vanduo?

– Apsivilkęs burę... burė su ragais prie rankų ir apačioje prie kojų ir dar vėjas įkypai iš nugaros.

Sklendė iškėlęs rankas, greitis nemažėjo, jis ilgai taip stovėdamas čiuožė, nė karto nepasispirdamas, nesijautė nei per lengvas, nei per sunkus.

– Reikia persirengti, Karlai, negalima čiuožinėti šlapiais drabužiais!

– Ne, nereikia, nugara šąla, bet tik nugara, iš vidaus ne, viduj ne, tik iš išorės.

Pastebėjo, kad ledas keliose vietose kitoks, patikrino, peržengė užšalusią sprogymę, čiuožė toliau.

– Niekas kitas man nerūpi, supratai? Jeigu ir mato mane radaruose, tai... kad tik ledas, jeigu tik ledas yra, kur privalo būti, kad tik ledas. Supranti, kaip reikia galvoti, Karlai?

Keliai staiga sulinko.

Kažkas švelniais veido bruožais, šliupčiojimas, išaštrinta peikena, jis pakilo, kažką paspyrė, pasirodė, kad sumakalavo rankomis, garsiai surėkė kelis kartus.

„Dainaveivas“, trisdešimt dviejų pėdų ilgio, septynių pėdų aukščio stiebas, „Evelina“, papildomas rigas ir kajutė laivagalyje, nė vieno modernaus navigacinio instrumento, išimtinai tik senieji, truputį nudėvėtos sėdynės, tamsiai mėlynas velvetas, mahagono stalas, burės siūdintos Sačvole, penkiolika metų, aštuonias vasaras su ja praplaukiojo, kol pardavė, šitie vandenys...

Išgirdo pokšint ir taukšint aplink visai šalia, kiek tolėliau išvysdamas, kaip ledas labai netikėtai ima sūpuotis aukštyn ir žemyn. Pastebėjo siaurą akivarą išilgai čiuožimo krypties, ledas, ant kurio jis stovėjo, irgi ėmė linguoti, dar toliau – dar vienas akivaras, ledas pralaužtas, milžiniški ledo luitai, lūžę lygiagrečiai jo kelionės krypčiai, ledas, iš lėto ištisais ruožais dreifuojantis į atvirą jūrą.

Kai tik pasijuto pajėgus, nučiuožė prie vidinio akivaro, properša tiesiog akyse platėjo, po kojomis lingavo vis smarkiau. Pamėgino pasiekti tvirtą kraštą peikenos smaigaliu ir taip prisitraukti, tačiau buvo priverstas pačiuožti palei plyšį dar toliau į pietus, girdėjo, kaip pliuškena juodas vanduo beveik šalia pačiūžų, greičiau! Įsibėgėjo, plyšys išplatėjo, pačiuožė dar dvidešimt metrų, pasiruošė dar kartą, per platu! Dešimt metrų, jis kryptelėjo į šalį, metėsi, šuolis tiesiai,

juodas vanduo po juo, nusileido ant apmirusios kojos, parkrito, greičiau stot ir bėgt ant pačiūžų, bėrė nesuprantamus žodžius pats sau, vėl šuolis, naujos sprogymės, šuoliai per viską, kas bent kiek panėši į plyšius.

Bėgo toliau, pustekiniais, šuoliu.

Vėjas nesustodamas ošė į sprandą, viduje, galvoje, skambėjo vis stiprėjantys aukšti tonai, jis suvokė kažką dundant, nieko panašaus anksčiau nebuvo girdėjęs, tuo pat metu matė, kad su juo kartu lekia kažkokia šviesa. Oras atrodė sausesnis ir šaltesnis, mintys kildavo greit, jas bematant pakeisdavo kitos, margumynas vaizdų ir įspūdžių, atrodė, lyg pats keliautų į tą pusę, kuri anksčiau jokiu būdu nebūtų galėjusi būti kelionės tikslas.

Ūkas ant ledo – debesis? Nelėtindamas greičio įčiuožė į jį.

– Į priekį, į priekį.

Aplink šalta tiršta migla, jis laikė pakėlęs ginklą, banguojantys pilkai balti didžiuliai šydai, milžiniški vatos tumulai, išsisklaidantys, kai tik jis prisiartina, vėjui nepralaidžios kelnės ir apsiaustas tarsi suakmenėjęs sluoksnis ant kitų drabužių, viduje keista, šlapia ir šilta, žvilgsnis ir regėjimo aštrumas sutelkti į vieną tašką, kuris, atrodo, visą laiką miglos centre, staiga pačiūžos vandenyje, plonas vandens sluoksnis ant ledo, pakilo čiurkšlėmis iki blauzdų, dingo, vėl lygus sausas ledas.

Vėl pasirodė, kad girdi šaudymą, paskui smarkus sprogimas, arti, kaip arti? Atsigulė už galvos susidėjęs rankas, girdėjo, kaip ledu atšvilpia gausybė ledo šukių, milžiniškas brūkščiojantis choras, tokia daugybė ir taip garsiai, pralėkė pro šalį,

viskas juda kiaurai per jį, pajuto lyg jį būtų pervėrusi serija aštrių spindulių, lekiančių tolyn kitoje kūno pusėje, ilgai gulėjo, mėgindamas susivokti, tikrindamas vieną kūno dalį po kitos. Nepastebėjo jokių žaizdų.

Priešais, už nugaros ir virš galvos vis dar tiršta tamsa, nepavyko įžiūrėti, kur žvaigždės, mėnulio šviesa, debesys, vėjas, šaltis, kur ledas. Kažkas stipriai mirguliavo akyse – už akių obuolių ar iš išorės?

Silpnai suvokė, kad reikėtų atsipeikėti, pažvalėti, kad privalo.

Sudavė pats sau per veidą, suprasdamas, kad jaučiasi labai prastai.

Nusistatė kompasą, pasižiūrėjo į laikrodį.

– Antai ten sala, ar ten sala? Be penkiolikos aštuonios, po aštuonių penkiolika, po septynių?

– Dabar visur, aplink, jų turi būti visur, kiekvienoj saloj, apsupa, rodo pirštu, jis vienas vidury čiuožia, o jie stengiasi pataikyti į jį. O va čia pažiūrėkit, jūs gulintieji, pasižiūrėkit į ledą, pažiūrėkit į grindis, kur aš guliu, tas greitis, vėjas įkypai iš nugaros – oi, čia tai visai per plauką, kietai nukrito tiesiai kakta į grindis. Smarkiausias smūgis galva, pažiro žiežirbos, bet va šitas, šitas piruetas, kiek už jį taškų, prakeikimas, ne koja, o kaladė, gerai, o *šitas* tada, tokio niekas čia nemoka padaryti, ką gal ne, o šitas va ką pasakysit? Ką? *KĄ?* Kiek taškų, koks *AUKŠČIAUSIAS* balas?

Gulėjo nejudėdamas ir ilgą laiką vien alsavo, juto, kaip smarkiai pulsuoja kojose, siūbčioja galvoje. Girdėjo tolumoje nau-

jus sprogimus, vaizdavosi milžiniškus siūruojančius medžius, ledo paviršius nelyg šlaitas, žvyro ar smėlio sklypeliai žalioje žolėje. Debesys virš galvos atrodė tamsiai violetiniai ir tuo pat metu pilki, pagalvojo, kad kiekviena refleksija ar išvada, ateinanti į galvą dabar turėtų būti... kad jis yra priverstas viską nuodugniai apgalvoti... iki kol reikės padaryti kažką lemiamo, kad jis dabar... nuodugniai...

Negalėjo užbaigti minties, gulėjo rydamas kažką panašaus į seiles ar kraują, ar abiejų mišinį.

– Ar ne čia kažkur...? Triukšmingai šnibždėdamas, graibėsi žiūrono diržo. – Karlai, tu juk esi čia buvęs daugybę kartų. Ar neatpažįsti šitų vietų, šitų salų, salos antai ten, jūrkelio... kažkokio skerskelio per sąsiaurį čia netoliese, ką? Sąsiauris, kuris atrodo neįmanomas... iš atstumo, tačiau jis pakankamai gilus, kai prisiartini ir įsidrąsini plaukti, Sporės sąsiaurio? Turėtų būti čia kažkur, tokiu atveju nereikia išklysti iš archipelago, už šitų salų, tu čia dažnai plaukiodavai, ar ne?

Jūrlapis prišalo prie plastmasinio dėklo. Jis ir toliau kalbėjosi pats su savimi, griežtai, tyliai, ragindamas, juokaudamas, erzindamas, bardamas, kiek galėdamas atidžiau žvalgydamasis po apylinkes, delnais pridengęs užsidegė raudonai šviečiantį kišeninį žibintuvėlį, išžvalgė teritoriją jūrlapyje į pietus, surado Sporę, kiek labiau į pietvakarius – Ėdę, pasižiūrėjo į laikrodį, pastebėjo, kad kraujuoja lūpos.

Ilgai bandė pagal nedidelį išsikišusį salos ruožą, netrukus į šiaurę nuo tos vietos, kur pats dabar buvo, įvertinti padėtį, kol suprato, kad beprasmiška.

Danguje virš sausumos pasimatė lyg ir šviesos gaisas.

– Žvalgykis į visas puses!

Klūpėjo kokią pusę minutės, atrodė, kad svyruoja, paskui be galo lėtai pakilo, ėmė stumtis į priekį, nežmoniškai skaudėjo kojų riešus. Jis pakeitė kryptį.

– Žalio supratimo neturiu! Supratimo neturiu, kur atsidūrei! Bet varyk toliau, toliau, niekas anksčiau taip toli nėra buvęs, – šnibždėjo, – niekas!

Slopus poškėjimas, tolumoje garsūs sprogimai.

– *TE-TE-TE-TE-TE-TE-TE-TE!*

– Čiuožk toliau, va ten... iš ten toliau...

Pastebėjo, kad kalba garsiai, tuo pat metu orą perskrodė dar viena papliūpa, jis parkrito, pajutęs burnoje kažko labai nemalonaus skonį. Vaizdas liejosi, tarsi į akis būtų patekę drumzlino skysčio, jis bandė nustatyti, ar šūviai iš šiaurės, ar iš pietų. Čia mes šaudom? Jie?

Šaudymas tęsėsi, ugnis nukreipta į priešingą nuo jo pusę, jis iš lėto ėmė nujausti tirštesnę tamsą – mažesnės ar didesnės salos kiek piečiau kontūrus.

– Nežioplinėk su kompasu, su automatu, neprilėk per greit...

Ropodamas nenuleido akių nuo artimiausio metro ledo, įtikinėdamas save ritmiškai mirkčioti, kapsulė po pilvu tarsi plūduras.

Buvo priverstas aplenkti kažką, panėšinčio į dvi milžiniškas skyles lede, pastebėjo, kad prie horizonto sausumoje ryškėja silnas rožinis tviskesys.

Pusiaugula prie įgaubtos stačios uolos, kiek galėdamas nuodugniau išžvalgė salelę.

Žiūrono stiklas apgaravo tarp lęšių. Išsitraukęs iš už diržo čiupinėjo rankinę granatą. Įtikinėjo pats save, dar ir dar kartą:

– Susikaupk dabar, reikia, Karlai...

Šaudymas buvo girdėti iš mažiausiai ketverių įtvirtinimų, jis negalėjo tiksliai nustatyti šaudymo krypties ar kas į ką šaudo, nevienodais laiko tarpais per kokio šimto penkiasdešimties metrų atstumą nuo salelės pasipildavo kulkų kruša.

Iš tamsos kilo vis stambesni kontūrai. Ant tamsios aukštumos pailgoje saloje visai priešais jis pastebėjo kažką stambų ir striuką ryškėjant dangaus fone. Tai galėjo būti didelė jūrų gairė. Žemas bokštas? Ar jūrų gairė? Ant viršūnės pritvirtinta lyg ir kažkokia metalinė kryžmė. Pasidėjo atsivertęs žemėlapį sau prie pat veido. Smiliumi perbraukė per Ėdę, ant šiaurinės dalies kažkokia atžyma, šalia raidės JG.

– Jūrų gairė, jūrų gairė, jūrų gairė.

Žiūrėjo tiesiai į viršūnėje styrantį daiktą, išsitraukė kompasą, nenulaikomą žiūroną teko atremti į uolą, skubėdamas palygino kalno siluetą su jūrų gairės atvaizdu jūrlapio kampučio kamputyje.

Ant abiejų po kryžmę.

Palygino visus aplinkinius kontūrus su jūrlapiu, kelis kartus perskaitė salų pavadinimus. Vieni iš įtvirtinimų atrodė įrengti prie kranto ant aukštumos, po pat išsikišusia gaire. Jis atidžiai apžiūrėjo ledą tarp salelės ir didesniosios salos, danguje virš sausumos vis stiprėjo šviesa.

– Kiek valandų?

– Be aštuonių aštuonios.
– Pabandyt? Į Ėdę?
– Pabandyt. Nusigaut tenai!

Iš kuprinės atsargiai ištraukė didžiąją plastmasinę dėžę. *Atsargiai! Pavojinga gyvybei! Pašaliniams atidaryti draudžiama.* Stengėsi nejudinti spynos, tik atsargiai papurtė dėžę. Prikišęs nosį prie užrakto plyšio pajuto labai silpną kvapą.

Pasvarstė.

– Parašyta taip... gal tik tam, kad... ne?

Išsitraukė iš diržo peilį.

Sėdėjo stipriai atsilošęs, spoksodamas į peilio geležtę.

Beveik visą veidą dengė plonas šerkšnas, plaukai susivėlę ir sudrėkę, lūpos atrodė šviesiai mėlynos, jis smarkiai maigė ausų galiukus, kaišiojo pirštus į burną.

Antakiai ir blakstienos sudarė mažytes ledo kristalų puokšteles, rainelės – tarsi pulsuotų žaliai ir tamsiai pilkai, akių baltymais vingiavo gausybė išsiplėtusių kraujagyslių, vyzdžiai didžiuliai, juodi. Juto neaiškią, gilią nuostabą, nesuprasdamas, ką mato priešais.

Dar kelias sekundes paspoksojo į plastmasinės dėžės dangtį. Padvejojo.

Paskui atsargiai įpjovė ploną plastmasę. Iš pradžių nieko nesimatė, jis pasišvietė žibintuvėliu. Įžiūrėjo mažytes dėžutes, gal kokias aštuonias ar dešimt. Permatomos dėžutės, pilnos...?

Pasižiūrėjo prisikišęs. Kažkas nedidelio, suvynioto į vatą ar vataliną, minkštam baltam kokone mažos kvadratinės plokštelės iš... stiklo? Pro įpjovą sklido silpnas dezinfekcinių

priemonių kvapas, ant dėžučių jis pastebėjo tą patį tekstą, užrašytą ant ryškiai geltono lipduko.

Atsargiai! Pavojinga gyvybei! Pavojus užsikrėsti! Tik medicinos personalui! Pašaliniams draudžiama pažeisti plombą! Atsargiai! Pavojinga gyvybei! Pavojus užsikrėsti! Tik medicinos personalui! Pašaliniams draudžiama pažeisti plombą!

Paspoksojo į tekstą, padėjo dėžę į šalį, pats nesuprasdamas kodėl, staiga pajuto baimę, atsitraukė kelis metrus.

– Velnias, velnias...

Pašliaužė dar kelis metrus toliau, stengdamasis galvoti, kiek galima blaiviau.

– Čia ta, kur Biorjesonas nešėsi, Niulundas perėmė... Ne mano, ne mano darbas. Iš Rado gavau kapsulę. Tik kapsulę, tokia operacija, ne dėžę, neimsiu jokios dėžės, nerizikuot...

Sėdėjo prie užšalusio vandens klano kiek aukščiau ant salelės. Vengė žiūrėti į dėžę. Juto, tarsi krūtinę būtų užėmęs kažkas didžiulis, vartytųsi, kiltų, plistų, augtų ir greitėtų. Smegenyse registruodamas, kokiu greičiu šviesa stiprėja danguje, pajuto savo širdį, pagalvojo: daugių daugiausia dvidešimt minučių.

– Paskui saulė virš horizonto. O ta dėžė... – šnibždėjo. – Karlai, žinai ką! Dink tu iš čia!

Dar viena salvė, beveik prie salelės? Jis tūptelėjo, suprasdamas, kad be reikalo. Atsargiai pasvėrė abi kapsules, pabandė įvertinti, kiek galės panešti, kiek jos atsikištų nuo nugaros, jei paimtų abi.

Saloje pūte smarkus vėjas, daužydamasis po plyšius. Jis gulėjo kretėdamas prisiplojęs prie kalno, gurindamas vieną

po kitos suledėjusio apsiausto klostes, matė mėnulį ir debesis daug aiškiau negu visą naktį, suprato, kad verkia, jautėsi sutrikęs, užkluptas, nepasiruošęs.

Kokią minutę gulėjo prie pat ledo, žvalgydamasis pro žiūroną. Susišaudymas netilo, bet salvės girdėjosi vis rečiau.

Rūpestingai paslėpė kuprinę ir vieną kapsulę po aštriais akmenimis, paskui išvertė apsiaustą baltąja puse į viršų. Spalva kiek tamsesnė nei ledo. Ir daug šviesesnė nei dangaus.

Pietryčiuose, tarp dviejų didokų salų, ledas pradėjo įgauti ryškią ugnies raudonumo spalvą. Jis pabandymui pajudino automato saugiklį, pasikeitė apkabą, patikrino, kad rankenėlė nebūtų pažeista ar sulenkta.

Pasekė sekundinę rodyklę ant ciferblato, palaukė lygiai minutę.

Be galo atsargiai prisitvirtino pačiūžas, atsigulė kniūbsčias.

Pašliaužė kelis metrus, pasiremdamas rankomis, automatą ir peikeną stumdamas priešais, žvilgsnį įsmeigęs į kranto juostą įkypai priešais... gairė, gairė. Įvertino atstumą, – nuo septynių šimtų iki tūkstančio metrų.

– Neskubėt, išlaikyt vienodą tempą, kiek įmanoma lėčiau.

Šaudymas pasmarkėjo, jis nesugebėjo nustatyti, ar iš kitos pusės į jį atsako.

– Į tą pusę antai, tik ramiai, vienodais yriais, jau per toli nuo tos anos salelės, grįžti nebegalima...

Ledas slopiai brazdėjo, ištęstai trindamasis ir dundėdamas, triukšmas plito tolyn su savotiška jėga, paskui jį – aidas. Jis prisidėjo ausį, – keli balsai? Tonai labai žemi, neišdainuojami.

– Ramiai ramiai, toliau, dar kokias dvidešimt minučių, paskui viskas, vien ledas...

Staiga kulkosvaidis, šūviai, pusračiu aplink jį papoškėję į ledą, smulkūs trupinto ledo purslai pakilo sulig vėjo gūsiu, kas dabar, kas? Kokią sekundę negalvojo nieko, suprato, kad šypsosi, tuo pat metu pašoko ant kojų, nežinodamas kodėl, iš už diržo išsitraukė granatą, greičiau! Jau buvo įsibėgėjęs, pasiruošė nuplėšti žiedą, ritmingai judindamas rankas, nebegirdėjo šūvių, o gal girdėjo? Koja smarkiai kryptelėjo, bato šonas atsitrenkė į ledą, pasuko labiau... į krantą? Šmėkštelėjo sala, jis pajuto, kaip smarkiai daužosi širdis, girdėjo, kaip šaudo, įsitikino, kad apšaudo jį, greitas ir labai aštrus judesys rankos riešu, numetė granatą, ši žaibiškai čiūžtelėjo ledu, o žiedas? Kvailys! Pasijuto be galo apsunkęs, lyg būtų pasikeitęs savo kūną į kieno kito.

– Šitokiu greičiu... šitokiu greičiu, dabar pagalvok apie techniką, dabar aš greičiau nei kada gyvenime, reikia, kad tik ledas iki pat ten, kad tik išlaikytų, reikia...

Jam pasirodė, kad kažkas viduje įtrūko, tačiau ir toliau didino greitį, jusdamas, kad kažkas perlūžo, gabalėlis materijos su milžiniška jėga atsiplėšė nuo didesnės masės, milžiniškas nepermaldaujamas judesys, jam atrodė, kad parkris, kad kuri nors kūno dalis perlinks ar atitrūks, jis tebestovėjo ant pačiūžų, stebėdamasis tuo: vis dar tebečiuožė, nustebęs... aiškiai matė salą, pabandė pristabdyti, paslydo, parkrito, pačiuožė pilvu, jautė stiprų skausmą keliuose.

Kažkas pulsavo iš ryklės, jautė šiltą, aitrų skystį atkylant iš gilumos pro lūpas, perštėjo nosies ertmę ir skruostus.

Iš lėto prišliaužė arčiau salos, gumburiuotas tamsus ledas,

neturėjo jėgų galvoti, jautėsi lyg būtų vien iš raumenų, kaulų ir kraujo, nežmoniškas skausmas viename klube, pasižiūrėjo, ar nesužeistas, žaizdų nesimatė.

Truputį pailsėjo prie stambių akmenų krūsnies, keista kūno padėtis, jį persmelkė silpna abejonė, šūviai?

Nebežinojo tiksliai, ar į jį šaudė.

Susišaudymas tebevyko, jis nematė liepsnos pliūpčiojimų, buvo pasukęs galvą taip, kad bent viena ausis nebūtų vėjyje. Nuo akmenuotų ruožų giliau ant kranto kartas nuo karto pasigirsdavo pavieniai garsai, lyg akmuo staiga atsitrenkdavo į akmenį. Pulsas pamažu rimo, atsargiai jis išsitraukė žiūroną iš apsiausto kišenės.

Toli danguje aušra dar labiau paryškėjo. Palei krantą ir akmenuotąjį ruožą priešais krito keletas šešėlių, aukštos uolos... užmaskuota ugnies pozicija? Lūpos ir žandikauliai be perstojo krutėjo įkvepiant, kaskart suskausdavo. Taip... kontūrai, neryškūs... pozicija, šmėkštelėjo šalmas ir dingo. Ar iš ten šaudo?

– Čia Ėdė? – sušnibždėjo pats sau. – Turi būti Ėdė.

Du kartus pasižiūrėjo į laikrodį, prašliaužė pro uolą, šioje įtvirtinimo pusėje tesimatė vien smulkūs juodi siluetai.

– Dešimt brūkšnys vakarai sala supratau priimu!

Staiga balsas pasigirdo. Edas pastovėjo suakmenėjęs, kelias sekundes palūkuriavo, paskui išdrįso pasukti galvą. Uolos plyšyje vos keletą metrų nuo vandens įžiūrėjo kulkosvaidžio vamzdį, nukreiptą į jūrą, šalia tarp akmenų – beveik visiškai juodą lopą. Atrodė, kad kareivis guli ant pilvo, lyg ir abiem rankom apkabinęs ginklą.

– Taip supratau. Ryšio pabaiga.

Vyriškis vėl patogiai atsigulė. Edui vaidenosi, tarsi jis būtų

žvairas, niekaip nesisekė nustatyti vaizdo gylio, jis įtraukė į burną visą viršutinę lūpą, spausdamas viršutinius dantis prie vidinės lūpų pusės, negrabiai siekė diržo po apsiaustu, peilis peilis. Kareivis staiga pasuko galvą, *velnias*. Kur peilis? Edas susvirduliavo, vienu mostu iš futliaro po smakru išsitraukė lednagius ir griuvo tiesiai ant kareivio, jusdamas suledėjusius savo drabužius, sukietėjusį viršutinį sluoksnį. Tvirtai suėmė kareivį už kaklo, atlaužė jam galvą, smarkiai prispausdamas lednagio smaigalį prie Adomo obuolio.

– Slaptažodis „Atvira"!

Vyriškis šniokštavo, Edas užuodė prakaituotų plaukų kvapą, po savimi juto kietai įsitempusius raumenis, pastebėjo, kaip nemaloniai suūžė rankose ir kojose, negalėjo nustoti drebėti, tarsi odos sluoksniais kas leistų kiek per stiprią elektros srovę, tuo pat metu juto nuostabą, – koks jis stiprus palyginus su antruoju, staigiai spustelėjo lednagio smaigalį tiesiai į tašką, kur turi būti kaklo arterija, siaura kraujo srovelė ištryško iš viršutinio odos sluoksnio, jis vėl karštligiškai sušnibždėjo:

– Slaptažodis „Atvira"!

Kareivis sugargaliavo kažką nesuvokiamo, Edas dar labiau sugniaužė jam kaklą, smarkiai sužaibavo akimis. Pastebėjęs, kad kareivis negali prasižioti, akimirką atleido spaudimą.

– ... akis.. – bematant suvaitojo kareivis, – „Akis"! „AKIS"!

Edas tebelaikė jam už gerklės.

Juto kaip jo paties galva iš lėto nusviro į šoną, kad lednagiai išslydo iš rankų, kad nuo pečių nučiuožė kapsulė, kad iš rankų ir kojų raumenų tarsi kas būtų išleidęs orą, girdėjo, kaip

kareivis kažką toliau kalbėjo, ištardamas daugybę sakinių. Kad žodžius buvo galima suprasti, tačiau girdėjo juos tarsi per tirštą miglą.

Dar keli balsai šalia, suimančios keliančios rankos, neįžiūrimos, jie kalbėjo, jis gulėjo ant nugaros, neštuvai, stebeilijo į žvaigždes, nublyškusios, kur mėnulis, įtraukti oro, nebešalta, kur mėnulis, ne... nieko, prie sniego šalta, o gal ir ne, ateiti, dar daugiau rankų kėlė nešė nesugraibė išmetė išlaikė.

IV

Edas trumpam prabudo. Paguldytas siauroje lovoje, ant kojų užmestas pledas. Kambarys nedidelis, pro keletą nedidelių angų lubose krito pilka sutemų šviesa.

Galvoje smarkiai kalė. Prispaudęs skruostą prie peties vėl užmigo.

Prieš atsimerkdamas keletą kartų pasižiūrėjo pro blakstienas. Šviesa lubose dingusi. Iš kitos patalpos, jam nematomos, sklido menka šviesa, tarsi nuo apšvietimo lempų. Pagraibė ranka po šalia lovos stovinčio vežimėlio padėklus, jo laikrodžio nebuvo.

Kambarys didesnis, nei atrodė iš pradžių. Be jo dar trys lovos. Visos tuščios.

Ilgai kamabaryje gulėjo apžiūrinėdamas daiktus. Iš lėto šnibždėdamas, įvardydamas tai, ką mato.

Spoksojo į netaisyklingas lubas, mėgindamas prisiminti.

Iš lėto ėmė tyrinėti savo kūną. Sėsdamasis sudejavo iš skausmo.

Iš gretimo kambario pasigirdo keletas silpnų garsų. Nejudėdamas klausėsi. Garsai sklido nevienodais tarpais. Atrodė lyg koks šnypštimas ar švelnus smūgiavimas.

Ilgai gnaibė įvairias odos vietas dešinės pėdos priekyje. Oda nestangri, mėlynai balta, kai kuriose vietose bespalvė. Beveik visai nejautri.

Pirmuosius garsus užgožė kažkoks kitas garsas. Jis nesėkmingai pabandė nustatyti, ar tai balsai, ar kažkas kita.

Iš lėto leisdamas kojas palei lovos kraštą, suko apatinę kūno dalį tol, kol pavyko palengva padėti pėdas ant grindų. Kluptelėjo, visą svorį teko perkelti ant kairės kojos.

Dėvėjo žydrą, labai laisvą pižamą.

Šlubuodamas judėjo palei sieną, apsuko kampą ir sustojo.

Tai, į ką jis žiūrėjo, atrodė, sudarė keletas vienas ant kito sudėtų vaizdų. Niekaip nesuvokė, kas tai.

Po kurio laiko susigaudė, kad žiūri pro armatūrinio stiklo langą, atspindintį dar bent du didelius langus. Tarp langų – dvejos stiklinės durys bei maždaug šešių kvadratinių metrų erdvė. Tarpais lango stiklo tinklelis suplodavo perspektyvą daug labiau, nei tikrovėje. Kitą valandėlę atstumas ir gylis vėl išryškėdavo.

Antroje stiklo pusėje ilgas, baltai dažytas koridorius, iš pažiūros besibaigiantis kairėje, dešinėje besitęsiantis iki begalybės.

Maždaug už dešimties metrų nuo jo stovėjo berniukas ir mergaitė. Jie mėtė į sieną raudoną putplasčio kamuolį. Tamsiais, paprastai pasiūtais drabužiais. Berniukas atrodė

maždaug aštuonerių, mergaitė kiek jaunesnė. Abu tamsiaplaukiai. Jie buvo nusisukę į kitą pusę.

Edas uždėjo ranką ant vidinių durų rankenos. Vaikai tebestovėjo, mergaitė kakta laikė kamuolį prispaudusi prie vienų durų, berniukas nusijuokdamas kažką pasakė. Edas nuspaudė rankeną, ši aiškiai sugirgždėjo.

Vaikai bematant pakėlė akis. Žvilgsniai atviri, kažkuris kažką riktelėjo, Edas nespėjo pastebėti, kuris.

Jie nubėgo ir dingo koridoriaus gale. Edas smarkiau trūktelėjo duris. Šios buvo užrakintos.

Koridoriumi skubėdamas artinosi vyriškis. Juodi plaukai, tamsūs bruožai, ploni gelsvi drabužiai. Edas tebestovėjo prie lango stiklo. Vyriškis atrakino ir atidarė išorines stiklines duris, uždarė jas paskui save, likdamas stovėti viduriniame kambarėlyje.

– Tai jau atsibudote?

Edas stebeilijo į vyriškį.

– Ilgokai miegojote, – tęsė vyras. – Iš pradžių jaudinomės dėl jūsų, tyrimų rezultatai labai prasti, paskui būklė stabilizavosi, gavot daug skysčių. Kaip jaučiatės?

Balsas per stiklą puikiai girdimas, bet kiek iškreiptas ir prislopintas. Edas nežinojo, ką atsakyti.

– Ar gerai jaučiatės?

Edas linktelėjo.

– Aš čia salugytojas, atsiminsit, – tarė vyriškis. – Gydytoja šiuo metu, deja, užimta. Tikrai gerai jaučiatės? Jei norėsit, atsigerkit vandens tualete.

Edas žiopsojo į tinklo piešinį lange, kartu akimis sekdamas vyriškio žvilgsnį.

– Kur aš?

Balsas gergždžiantis, plonas. Vyriškis grįžtelėjęs pasižiūrėjo į koridoriaus galą.

– Karo ligoninėje. Čia tik du skyriai. Mes negiliai požemyje.

– Ėdėje?

Vyriškis įsistebeilijo į Edui nematomą sieną.

– Šįvakar per vėlu kalbėtis. Gydytoja turės laiko tik rytoj anksti rytą. O jūs geriau iki tol pamėginkit pailsėti. Ji atsakys į visus klausimus.

Edas atsirėmė į duris, žvarbdamas pasitrynė žastikaulius, pamėgino įvertinti stiklo storį.

– Kas jie tokie? – paklausė Edas. – Tie vaikai?

Vyriškis lyg ir keiktelėjo.

– Mano. Jų čia, aišku, neturėtų būti. Bet šitie požemiai vienintelė visiškai saugi vieta. Be to, šiame skyriuje dabar nėra pacientų. Išskyrus jus. Bet aš jiems pasakysiu.

Edas pastebėjo, kad smakras nevalingai nusviro ant krūtinės, kad veržia ir gelia šlaunis.

– Eikit dabar ir gulkitės, – tarė vyriškis. – Ji ateis rytoj. Gydytoja.

– Kodėl čia užrakinta?

Vyriškis papurtė galvą.

– Pamiegokit dabar. Rytoj viską išsiaiškinsit.

Edas lūkuriavo. Vyriškis daugiau nesirengė nieko sakyti. Edas žengė keletą žingsnių į savo kambario gilumą. Kai jis atsigręžė, vyriškis tebestovėjo lange. Edas atsistojo už tualeto pertvaros, palaukė. Netrukus tarėsi išgirdęs vyriškio žingsnius koridoriuje.

Dar ilgai stovėjo žiūrėdamas į savo kojas.

Tualete buvo įtaisyta kriauklė ir klozetas, veidrodžio nebuvo. Atsukęs šalto vandens kraną atsigėrė. Vanduo atsidavė chloru.

Pastebėjo, kad ties vienos rankos vidiniu alkūnės linkiu priklijuotas nedidelis kompresas, kairėje rankoje ant išsišovusios gyslos mėlyna dėmė.

Ilgai tupėjo, delnus prispaudęs prie veido.

Apžiūrinėjo daiktus, bandė įspėti jų svorį, dairėsi pro langelius.

Guldamasis apie nieką negalvojo, tik užsitraukė antklodę. Kaip beatsigultų, niekaip negalėjo rasti padėties, kad nespaustų bent kurios skaudamos vietos.

Lubų aukštis didesnis, nei jam buvo pasirodę praėjusį vakarą. Pro keturis stoglangius krito stipri dienos šviesa. Sienos pilkos.

Jautėsi išsekęs ir labai ištroškęs. Skaudėjo galvą. Pastebėjo, kad pižama kairėje pažastyje per siūlę prairusi. Viršutinis paklodės galas smarkiai susigarankščiavęs, suniūktas kaip skuduras prie lovos krašto. Iš akių kampučių išsikrapštė smulkias gelsvai balkšvas traiškanas.

Baltai apsirengusi mažaūgė moteris prie lovugalio.

– Kaip šiandien savijauta?

Veidas pailgas, akys nedidelės, kone juodi plaukai. Kūnas neapibrėžtų formų. Marškinių kišenėje kažkas subarškėjo, lyg ir raktų ryšulėlis.

Jis atsakė ne iš karto, iš pradžių pamėgino susivokti, ką jaučia.

– Noriu gerti.

– Tuoj gausit pusryčius.

Ji kažką užsirašė savo popieriuose.

– Išmiegojot daugiau kaip parą, iš visko sprendžiant, palyginti lengvai išsisukot, mes dėl jūsų labai nerimavom jums tik atvykus, bet... taigi. Šiandien reikės dar atlikti kai kuriuos tyrimus. Šone gan gili žaizda.

Edas pastebėjo siaurą tvarstį kiek žemėliau pižaminių kelnių juosmens. Nustebo, kad nebuvo atkreipęs dėmesio anksčiau.

– Ar galit atsisėsti?

Edas už nugaros užsikišo pagalvę.

– Ir štai dar kas...

Ji atitraukė pledą, apnuogindama jo dešinę pėdą. Atsargiai pamasažavo, pažnaibė, pakėlė į jį klausiamą žvilgsnį.

– Nelabai jaučiu.

– O čia?

Ji lietė pirštą po piršto, klausinėjo, jis atsakydavo.

– Jums rimta trauma, – tarė dar kažką užsirašinėdama sąsiuvinyje. – Reikia pakentėti, gal net kelis mėnesius, tada pamatysim. Reikia šiek tiek palaukti, kol bus aišku. Po tokio nušalimo būtina neskubėti, pastebėti, kaip veikia kraujo apytaka, tik tada galima rasti, tinkamiausią sprendimą.

Ji vėl iš lėto padėjo jo koją ant čiužinio, ieškodama jo akių.

– Suprantat, ką noriu pasakyti?

– Nežinau.

– Klausimas štai koks. Ar visus paliksim. Tačiau nežiūrint to, – ji paleido pirštus, – ar aš teisingai supratau, kad jūs vis dėlto jaučiatės daugmaž nieko?

Jis nežinojo, ką atsakyti.

– Neatrodot labai stiprus, – tarė ji, – bet greit pasijusit geriau, jums reikia išsiilsėti.

– Kodėl jūs rakinat duris?

– Greit susitiksit su tokiais žmonėmis. Jų ir galėsit paklausti.

Edas staigiai palinko į priekį visa viršutine kūno dalimi, prakalbo iš reto.

– Bet man reikėtų žinoti dabar. Ir dar – kur mano daiktai, kur tai, ką turėjau su savimi atvykdamas?

Stabtelėjo, pajutęs, kad lyg pasakė kažką netinkamo. Gydytoja užėjo už tualeto pertvaros, pasigirdo, lyg plautųsi rankas.

– Jūsų *daiktai*? Kokie daiktai, – jūsų drabužiai?

Ji grįžo prie lovos, atrodė, nesuprasdama, ko jis nori.

– Tikriausiai jus pirmiausia išprausė po dušu, manęs tuo metu šalia nebuvo, jums tikriausiai nuvilko drabužius, o drabužiai tikriausiai yra čia kažkur. Nes jūs turit omeny drabužius, tiesa?

– Neatsimenu, kad būčiau duše.

– Neatsimenat?

Edas primygo čiužinį dešine koja, pabrūžavo pirmyn ir atgal.

– Kodėl jūs rakinat duris?

Balsas nuskambėjo plonai, beveik trapiai. Net pats nustebo.

– Jiems jau pranešta, jie norėtų susitikti kaip galėdami greičiau, jums nebereikės čia ilgai gulėti, nieko nežinant. Ir pusryčius atneš bet kurią minutę. – Ji pasuko prie durų. – Pasimatysim vėliau. Tiesa, dar gausit naujus drabužius.

Edas išgirdo atidaromas duris, paskui – užrakinamas.

Atsigulė ant pilvo, kaire koja paspardė čiužinį, abiem rankom išdaužė pagalvę. Daužė nesustodamas, kiek galėdamas tyliau, daužė ir daužė, kol vėl išgirdo raktą spynoje.

Pirma jie perėjo trumpą koridorių, paskui slaugytojas palydėjo į liftą, nusileidę du aukštus, išėjo į platų šaltą tunelį. Edas bandė eiti nešlubuodamas, skaudėjo blauzdas ir šlaunis, pastebėjo, kad kiti eina nenatūraliai lėtai. Slaugytojas atrakino dvejas duris.

– Čia baigiasi ligoninė.

Toliau žingsniavo jau kitu tuneliu, – betoninės sienos arba ilgos eilės tvirtų metalinių durų, prie lubų vienodu atstumu pritvirtintos nedidelės stebėjimo kameros.

Sutiko keletą žmonių, dėvinčių arba slaugytojų drabužius, arba uniformas.

Edas įkalbinėjo save nežiūrėti jiems į veidus.

Rytą jam atnešė aliumininį padėklą su duonos riekelėmis ir lėkšte į pienišką panašios sriubos. Vienu metu jis pastebėjo, kad valgo labai greitai.

Slaugytojas padavė šliures, žydrus marškinius, porą plačių medvilninių kelnių ir kažkokį chalatą.

– Kai tik pavalgysit, susitiksit su vyriausiuoju vadu. Ir dar keliais žmonėmis iš vadovybės.

Slaugytojas pasiteiravo, ar jis nenorėtų važiuoti vežimėliu.

– Yra galiukas kelio.

Edas atsisakė.

– Tai gal su ramentais?

– Pats galiu nueiti.

Kai slaugytojas išleido Edą pro duris, juos pasitiko du ginkluoti kariai.

– Palydės mus, – paaiškino salugytojas.

Praėjo pravertas metalines duris tunelio sienoje, viduje Edas lyg ir pastebėjo didžiulę patalpą, prigrūstą elektroninės įrangos ir mašinų.

– Ar mes Ėdėje? – pasiklausė.

Slaugytojas atsakė ne iš karto. Edas pasižiūrėjo į karius, atsilikusius per keletą metrų, jie atrodė labai jauni.

– Netoliese, – galiausiai pratarė slaugytojas.

– Ką tai reiškia?

– Paprasčiausiai tą ir reiškia, kad mes netoliese.

– Bijai atsakyt kaip žmogus?

Slaugytojas pasikasė veidą.

Jie pasiekė trijų tunelių sankryžą. Nė vieno jų pabaigos nesimatė. Edas staiga užklupo save besvarstantį, kaip greitai galėtų pabėgti, jei atsirastų kur pasislėpti.

Tyliai pats save keikė.

Jie paėjėjo dešiniuoju tuneliu. Netrukus priėjo plačias šarvuotas duris su nedideliu užrašu *VVCBS*.

– Asmens dokumentus, – ištarė balsas, slaugytojas prie elektroninės akies pridėjo plastikinę kortelę.

Edas ilsino dešinę koją, kilstelėjęs ją nuo grindų, pastebėjo, kad jį visą išmušė prakaitas, kad mėšlungis sutraukė raumenis išorinėje blauzdikaulio pusėje.

Keletas ginkluotų kareivių, ileidę per storąsias šarvuotas duris, juos skubiai apieškojo. Po to kažkokiu pereinamuoju kambariu nuvedė į didoką betoninę salę, iš kurios buvo galima patekti į trumpą koridorių. Už stiklinės sienos matėsi dar didesnė patalpa, kur prie ekranų susikaupę sėdėjo apie penkiolika žmonių.

Edas, pats nežinodamas kodėl, jautėsi suglumęs. Ant trumposios salės sienos kabėjo didžiulė vėliava, po ja karališkosios šeimos portretas. Slaugytojas pasižiūrėjo į laikrodį, pirštu durdamas į atviras duris sienoje.

– Eikite štai ten. Jie jau laukia.

Edas susivokė, kad galvoja: tamsus, lygus vandens paviršius. Po to dar viena mintis: be galo būdingas garsas – glamžomo popieriaus lapo. Po sekundės dar viena: kirvio ašmenys ar peilio geležtė, be jokio pasipriešinimo perpjaunanti riešo sausgyslę.

Kambaryje stovėjo keletas kariškių, kažką audringai aptarinėdami priešais prietaisų skydą sienoje. Kažkas nematomas uždarė duris iš anos pusės. Edui parodė eiti prie tolimiausio stalo. Eidamas pro šalį jis į nieką nežiūrėjo.

Stalo gale termosas, keletas dugnu į viršų apverstų popierinių puodelių. Kitoje pusėje beveik visiškai žilas vyriškis. Palyginti aukštas, stamboko sudėjimo. Uniforma su keletu auksinių žvaigždučių. Edas jas suskaičiavęs nustatė generolo leitenanto laipsnį.

Jų žvilgsniai susitiko, Edas pasiruošė ypatingai pozai, bet staiga atsipalaidavo, pats pasijuto apstulbęs, nuvijo atklydusią mintį, neišsitiesdamas įsižiūrėjo į grindis.

Vyriškis iš lėto ištiesė ranką, nusišypsojo. Tamsūs ratilai po akimis, viena veido pusė kiek siauresnė už kitą. Atrodė įsitempęs.

– Karlas Edas? Prašom sėstis.

Edas liko stovėti, pastebėjo, kad kvėpuoja sekliai ir triukšmingai. Nusprendė neatsakinėti, atsargiai atsisėdo, pasigirdo lipnus klestelėjimas ant odinės sėdynės. Vyriškis kitoje stalo pusėje nenuleido nuo jo akių.

– Turiu garbės pasveikinti, – balsas bespalvis, žodžius tarė tarsi abejingai, – mano pavardė Nurdgrenas. Taip susiklosčius aplinkybėms bazei vadovauju aš.

Edas pastebėjo, kad patalpoje nėra langų.

– Krašto apsaugos vadovybės vardu turiu garbės pasveikinti ir padėkoti už tai, ką padarėte, ateityje tai gali būti labai vertingas indėlis.

Jis paliepė kiek tolėliau stovintiems kariškiams kalbėtis tyliau, paskui pakėlęs antakius įsižiūrėjo į Edą.

– Manau, pats suprantate, jog įvairiai būsite paskatintas. Paaukštinimu, lengvatomis, ir panašiai, – balsas ir toliau skambėjo be išraiškos, – jus netrukus atleis, bus proga pasiilsėti. Tik žinoma, ne čia, – vyriškis probrėkšmais šyptelėjo, – mes kalno vidury, maždaug septyniasdešimt metrų po žeme. Tai tam tikra bazinė stotis, kokį kilometrą į pietus nuo Ėdės. Ši stotis vadinama labai įvairiai. Nuo senų laikų tai buvo Sensė, bet dabar to jau niekas nebeprisimena.

Edas juto, kad vyriškis ieško jo akių.

– Jūs... gal blogai jaučiatės?

Edas pailsino akis žiūrėdamas į savo kojas. Kvėpavo garsiau, nei kariškis. Prie kariškio prisiartino kapitonas, atsiprašęs perdavė popieriaus lapą.

Prie stalo stojo tyla. Edas laukė.

Pasigirdo perverčiamas lapas.

– Suprantu, kad jums reikia dar labiau pailsėti, bet... Beje, ar nenorėtumėte puodelio kavos, matot, reikia nedelsiant pasikalbėti apie kai kuriuos dalykus, be to...

Vyriškis atsuko termosą, ėmė pilti kavą į puodelį.

– Ne, ačiū. Kavos nereikia.

Suklusęs pasižiūrėjo į Edą.

– Tikrai? Tai kaip reta gera kava, pasakysiu jums.

Edas linktelėjo.

– Aš niekada negeriu kavos. Nemėgstu.

Prie jų artinosi senyva moteris, vilkinti sijoną ir paprastą

švarką nuo kostiumėlio be jokių karinių atpažinimo ženklų.

– A, gerai, – vyriškis jai linktelėjo, – ateikit ateikit, sėskitės.

Ji ištiesė ranką, žvilgsnis skvarbus, Edas pasisveikino kaip reikiant nesuimdamas jos rankos.

– Mano sekretorė... Kaip sakiau, – tęsė vyriškis, – mes suprantame, kad pastarosios paros pareikalavo iš jūsų daugybės jėgų. Tačiau visvien norėtume užduoti keletą klausimų dėl poros smulkmenų, ir panašiai. Mums nedelsiant reikia išsiaiškinti keletą dalykų. Iš pradžių nemanėme, kad taip greit atsigausite, be to...

Edas staiga pajuto, kad kambaryje jo kūnas pasunkėjo keletą kartų, kad veidas labai išblyškęs, o gal ir sutinęs.

– Mus, pavyzdžiui domintų... – vyriškis staiga nutilo, – pats juk suprantate? Tai labai svarbu.

Jo žvilgsnis atrodė nutolęs, balsas prislopintas, tembras pasikeitęs. Moteriškė skrebendama rašėsi į sąsiuvinį. Edas abejojo į kurio pusę žiūrėti. Vyriškis susidėjo rankas, akimirką padvejojo.

– Mes, – tarė jis, – pradžiai... Bet gal eikime tiesiai prie reikalo. Mus domina... kapsulės. Jūs iki čia atgabenote vieną. Kur pasidėjo kitos?

Edas prisimerkė, pabandė įsivaizduoti, lyg siena būtų labai atitolusi nuo stalo. Alsavo sunkiai, kūne kažkas vangiai judėjo, pasirodė, lyg sėdėtų ant kėdės, esančios šalia tos, ant kurios dabar sėdi, atrodė, lyg jo pastebėjimai būtų mechaniniai. Stalviršis. Uniforminės sagos, migdantis įspūdis, sąstingis. Lūkuriuojantys veidai. Popieriaus lakštai, kavos puodeliai. Blizgantis termoso dangtelis. Tušinukai pailgame metaliniame inde. Skylamušis.

Nežinojo, kiek laiko praėjo nuo to, kai nuskambėjo klausimas.

Vyriškis pravėrė burną, tarsi norėdamas kažką pasakyti, bet taip pat staiga susičiaupė, įsižiūrėdamas į Edą.

– Kur dingo kitos kapsulės?

Edas sėdėjo nekrutėdamas, nutolusiu žvilgsniu po pusiau nuleistais vokais. Pastebėjo, kad kambaryje uždegtos aštuonios lempos. Dvi sugedusios. Kiek galėdamas tyliau ir lėčiau brūžavo šliure per grindis.

– Edai? – vyriškis pasikasė po pat nosies galiuku. – Ar girdit?

Edas susikaupęs pasižiūrėjo į jį, paskui į moteriškę. Be galo lėtai užsidėjo vieną koją ant kitos. Nuleidęs ranką pasikasė dešinės kojos riešą. Luktelėjo. Neatsakysiu, nesulauksit. Trūktelėjo pečiais, papurtė galvą.

– Ką tai reikštų? – iš lėto jau kiek garsiau paklausė vyriškis.

Vengdamas jo žvilgsnio Edas įsispoksojo į uždarytas duris.

– Gerai, sakykim taip tada, – kada paskutinį kartą jas matėte?

Edas nunarino galvą, tardamas sau: *neatsakinėsiu*.

Moteriškė pasilenkė ir vyriškiui kažką sušnibždėjo.

– Karlai, – tarė šypsodamasi, – mums labai svarbios visos kapsulės iki vienos, be to...

– Nieko apie tai nežinau, – pertraukė ją Edas.

Jį pasitiko ilga tyla. Jie įdėmiai žvelgė į jį.

– Be to, mano pavardė Edas, – ir pridėjo, – o ne Karlas.

Vyriškis staiga pakilo.

– Mes jūsų klausiam. Įsakau jums atsakyti.

Balsas netikėtai valdingas. Žmonės kitame kambario gale pakėlė į juos akis. Edas sukando dantis, nurijo seiles,

netrukus buvo priverstas nusukti akis.

Vyriškis iš savo vietos kitoje stalo pusėje akimirką žvelgė į stalo paviršių, paskui į savo dokumentus, paskui vėl į jį.

– Ar jūs tikrai visiškai suprantate visą padėties rimtumą?

Edas neatsiliepė.

– Ir karinės, ir savo padėties rimtumą?

Edas valandėlę patylėjo.

– Ar nematote, – tarė po kurio laiko, kiek galėdamas lėčiau. Atsargiai suėmė pižamos švarko medžiagą ties pilvu.

– Civilis, – jis paleido audeklą, – civilio drabužiais.

Prispaudė alkūnes prie klubų, jusdamas, kaip smarkiai daužosi širdis, tarsi smūgiuodama galvoje ir sprande. Vyras ir moteris tylėdami sėdėjo ir rašė į sąsiuvinį, paskubomis perdavinėdami rašiklį vienas kitam.

– Jei nebūtų tokios skubos, su malonumu leistume jums dar kokią dieną pailsėti, – vyriškis vėl pakilo, kažką nusibraukė nuo uniformuotos krūtinės, – tačiau jums reikėtų kai ką turėti omenyje, – jis susidėjo rankas ant krūtinės, – yra dar ir kiti, kuriuos jau apklausėme. Yra kitų, kurie jau viską papasakojo.

Edas apžiūrinėjo moters veidą. Šyptelėjusi ji gurkštelėjo iš savo kavos puodelio.

– Dar vienas žmogus iš „Juodojo krabo“ komandos pasiekė operacijos tikslą.

Edas sėdėjo tiesus, žvilgsnis lakstė nuo vieno prie kito, jautėsi labai sušalęs. Vyriškis pasisuko šonu į jį, tiriamai žvelgdamas sunkiai perprantama veido išraiška.

– Jums įdomu, kas. Juk aš matau, – jis atsargiai skėstelėjo rankomis, – ką gi, jo pavardė... Niulundas.

Edas įtempė lūpas, iš visų jėgų spitrydamas čia į moterį, čia į vyrą.

– Peteris Niulundas. Viršyla.

Vyriškis atsistojo plačiau pražergdamas kojas.

– Šiaip ar taip, su juo jau pakalbėta. Jūsų žiniai, mes jau žinom. Beveik viską.

Vyriškis ištuštino savo puodelį, įmetė jį į kartoninę dėžę prie sienos.

– Jus tai, berods, sutrikdė, – jis atrodė susidomėjęs, – kad Niulundas taip pat išgyveno?

Edas nepajėgė prisiversti atsakyti.

– Mus juk domina ne tik kapsulės, – atsikrenkštė vyriškis, – o ir tai, kaip taip galėjo atsitikti, pavyzdžiui... jei sutiktumėte savo versiją... kad jūs su Niulundu išsiskyrėte?

Edas girdėjo, kaip moteriškė skubėdama užsirašinėja. Maudė kažkokį raumenį ar kaulą tarpkojyje, jis persibraukė ranka smakrą, užčiuopė kelias žaizdeles, šiurkščius šerius. Mintyse nusikeikė, pasipurtė.

Tylėdamas prasėdėjo, kiek pats sugebėjo spręsti, ilgai vien žiopsodamas į tuščią kėdę.

– Aš, – pradėjo, jo balsas privertė juos pakelti akis, pakeisti veido išraišką, – aš norėčiau susitikti su viršyla Niulundu.

Vyriškis pasitaisė marškinių rankogalius, įkvėpė smarkiai traukdamas orą pro šnerves.

– Tai, deja, neįmanoma, – kostelėjo, – Niulundas labai nukentėjęs, kaip tik dabar operuojamas. Jį rado su šautinėmis žaizdomis, mūsų duomenimis, gerklėje. Pakliuvo į kažkokį kryžminį susišaudymą tuoj į šiaurę už Ėdės, liko gulėti pašautas, paskui jį rado.

– Man pasirodė, – tarė Edas, pasverdamas kiekvieną žodį, – man pasirodė, kad jūs sakėte, jog jau kalbėjotės su juo.

– Taip.

Keletą sekundžių Edas žvelgė vyriškiui į akis.

– Jums tikrai pavyko pasikalbėti? – pasitikslino, – juk jis su šautinėmis žaizdomis gerklėje?

– Na ką jūs, – atsiliepė vyriškis po trumpos pauzės, – jūs ne taip supratote. Niulundas spėjo atsakyti į kai kuriuos klausimus. Raštu. Jis *užrašė* atsakymus. Be to, jį apklausiau ne aš. Vienaip ar kitaip, jo būklė gana prasta.

– Norėčiau su juo pasimatyti.

– Turint galvoje jo būklę, tai, be abejonės, neįmanoma. Šiuo metu.

– Tada norėčiau jį bent pamatyti.

– Kaip jau sakiau: jis šią minutę guli ant operacinio stalo.

Edas pajuto, kaip pamažu stiprėja galvos skausmas, kildamas į pakaušį, tuo pat metu – neviltis krūtinės gilumoje. Iš pradžių mėgino susikaupti ir šaltai apmąstyti padėtį, bet negalėjo apsispręsti, ką būtų protingiausia sakyti.

– Niulundas jokiu būdu negalėjo iki čia atsigauti. Jis nebegalėjo čiuožti, jo kojos buvo visiškai sužalotos. Jis jautėsi labai blogai, be to, nebeturėjo pačiūžų.

Edo balsas ūmus, išraiškingas. Vyriškis numetė kažką ant stalo, grandinėlę su mažyte metaline plokštele viename gale. Edas nė nekrustelėjo. Vyriškis luktelėjo, paskui staigiu judesiu prisitraukė plokštelę. Pirmiausia perskaitė asmens kodą.

– „... Niulundas, Peteris Matsas. Dalbro m. Asmeniška. Saugoti. Savavališkai negraviruoti kraujo grupės".

Vėl padėjo plokštelę ant stalo, visai prie pat Edo. Edas užsimerkė.

– Aš... norėčiau susisiekti su pulkininku leitenantu Radu, – tarė Edas.

– Su Radu susisiekti neįmanoma.

Edas kilstelėjo antakius.

– Šiuo metu visiškai nėra radijo ryšio. Šiąnakt juos Teseniojuj atakavo.

Edas žvelgė sau priešais tuščiu žvilgsniu.

– Niulundas, be kita ko, teigia, – tarė vyriškis, – išgelbėjęs jums gyvybę kažkokioj vietoj pavadinimu... Segelbergenas. Ką į tai pasakysite?

Klausimas atskriejo žaibiškai, Edas pasimuistė, vyriškis tęsė:

– Dar pasakojo, kad seržantas Biorjesonas buvo benukraujuojąs ir dėl to nurijo geltoną tabletę, kad jūs visi drauge jį palaidojote tarpeklyje. Ar šie duomenys atitinka tikrovę? Jis sakė, kad judu slėpėtės nuo šalčio žemėje iškastame rūsyje... Karlsvike. Tai tiesa?

Edas nežinojo, ką atsakyti, regėjo atvirą ledą, daugybę tamsių pavidalų, ilgomis gretomis čiuožiančių ledo laukais, visus iki vieno parvirstančius nuo milžiniškos rankos mosto, ledu slystančius, šaukiančius balsu, slystančius tolyn ir tolyn, daug toliau už protu suvokiamos ribos.

Iš lėto tarė:

– Ar tai tikrai turi kokios nors reikšmės? Ką aš pasakysiu?

Vyriškis linktelėjo. Moteriškė taip pat.

– Tai labai svarbu.

– Pasakokit, – paragino vyriškis.

– Tokiu atveju norėčiau, kad ir jūs man kai ką paaiškintumėte. Aš pats turiu kai ko paklausti... – stabtelėjo, pastebėjęs, koks kimus jo balsas.

– Tai suprantama, – tarė moteriškė, – tik vėliau. Mes jums atsakysime vėliau. Jūs pirmas.

Paskui pridėjo:
– Pirmiausia Edas atsakys į mūsų klausimus.

– Aptarsim tik būtiniausius dalykus, – tarė vyriškis.

Klausinėjo sparčiai, žerdamas klausimus vieną po kito, didžiuma jų buvo detalūs, susiję su maršrutu, Granviku ir Biorjesonu, kapsulėmis. Žvelgdamas į grindis Edas paprašė stiklinės vandens. Moteriškė pasišalino. Grįžo nešina dviem pilnais buteliais.

– Kada mano eilė? – pasiteiravo Edas.

– Vėliau.

Apklausa tęsėsi. Edas atsakinėjo mėgindamas išsiversti su kuo mažiau žodžių. Tik tiksliai į patį klausimą, jokių nukrypimų, kiek galima objektyviau. Stengėsi nė kiek nedelsti, spauste išspausti atsakymus, kad tik greičiau jais atsikratytų, kone prašydamas klausti toliau, kad tik nereikėtų sustoti ar per ilgai užsibūti prie vieno kurio punkto. Kad tik nepaklaustų ko nors apie ilgaplaukį žmogų, jokių klausimų apie tai, ar nepanaudojau peikenos prieš žmogų ilgais plaukais. Įsitempė, stengdamasis užmiršti visas nebūtinas detales, atsakinėjo dar nebaigus klausimo, pastebėdamas, kad sunku atskirti kai kuriuos įvykius vienus nuo kitų. Retkarčiais jo paprašydavo ką nors parodyti išskleistame jūrlapyje. Netrukus pasijuto lyg būtų atsidūręs ant nuožulnaus paviršiaus, lyg kūnas riedėtų žemyn didžiuliu greičiu, kad žodžiai, kuriuos jis taria, – tai nedidelės medinės ar metalinės kulkos, kurių gausybė rieda žemyn kartu su juo, tik nepalyginamai greičiau.

Jam pasirodė, kad jo klausinėja jau beveik visą valandą.

Staiga pajuto norą suduoti sau labai stipriai, per rankas, kojas, veidą.

Oras patalpoje pasidarė troškus. Kol vyriškis tikrino moteriškės užrašus, ilgam įsivyravo tyla.

– Ar jau mano eilė? – pasiteiravo Edas, – nes aš, beje, irgi norėčiau kai ką sužinoti apie kapsules.

– Kaip jau sakyta: prie jūsų klausimų dar prieisime, – atsakė moteriškė, – tik vėliau.

– Čia įdomus punktas, – vyriškis kažką pasibraukė, – štai jūs sakote, kad nakčiai bėgant ėmėte vis labiau nepasitikėti Niulundu. Ar greičiau ėmėte jo *bijoti*. Juk mes teisingai supratome? Ėmėte bijoti?

Trumpai padvejojęs Edas atsakė teigiamai.

– Čia tikrai kai kas įdomu, – vyriškis atsisuko į moterį, – o būtent: Niulundas sakė lygiai tą patį. Apie jus.

– Gali būti, kad su jumis vėliau dar kartą norėsime pasikalbėti, dabar panašu, kad jums reikia pailsėti. Bet dar vienas dalykas, – vyriškis atsikrenkštė, – ta plastmasinė dėžė, kurią minėjote. Vadinasi, *išsigandote* jos? – jis pasitikslino, – ir jos taip pat?

Edas jautėsi labai pavargęs ir sušalęs.

– Tiksliai nežinau, kodėl, bet taip,... išsigandau. Nedrįsau kuo nors rizikuoti, buvau gavęs įsakymą...

Girdėjo savo paties tykų balsą, kliūvantį liežuvį. Moteriškė užsirašinėjo, vyriškis, klausydamasis, kol Edas pabaigs savo pasakojimą, kelis kartus nusišluostė burną.

– Ar jūs tikras, kad nepažeidėte plombos?

– Taip.

– Visiškai tikras?

– Taip.

Vyriškis kažką pritariamai sumurmėjo.

– Ketiname pasiųsti žmones paimti tos dėžės, ji gali būti labai svarbi. Kur tiksliai Svensholmene ją paslėpėt?

Edas pateikė detales.

– O netoliese nuo dėžės, vadinasi, ir... viena trūkstamų kapsulių?

– Taip, po akmenimis.

Vyriškis pakilo. Moteriškė šyptelėjo, tarsi tūpteldama.

– Kaip jau sakyta, – tarė vyriškis, – jus netrukus atleis.

Durys atsivėrė, iš didžiosios salės plūstelėjo vėsus gūsis. Edas tebesėdėjo ant kėdės, spoksodamas į juos. Jie atsistojo, parodydami, kad laukia.

– O mano klausimai? – nepasidavė Edas.

Vyriškis susižvalgė su moteriške.

– Bus ir tam laikas, – moteriškė šypsojosi, – tačiau dabar jums metas pailsėti.

Edas jautėsi pailsęs.

– Jūs man pažadėjote.

Pakilo svyruodamas, moteriškė žengė artyn, prilaikydama jį, vyriškis pasitraukė į kitą patalpos galą.

– Duodu žodį, kad gausite atsakymą. Tik ne dabar.

Iš lauko jo pasitikti atėjo slaugytojas, nešinas pora pilkų ramentų. Jam pasirodė, kad jis daug jaunesnis už kitus, kad balsas, jei pravertų burną, nuskambėtų kaip vaiko. Pasitrynė akis, saugodamasis nepakelti galvos, – kad kas nepamatytų jo akių.

Iš pradžių rėmėsi vienu ramentu, tačiau sulyg kiekvienu žingsniu augo įsitikinimas, kad tuoj tuoj pargrius, todėl pa-

prašė antrojo, netrukus, – kad slaugytojas jį paremtų.

Tunelis atrodė dar šaltesnis, nei ateinant, beveik nejuntamas priešinis vėjas košė kiaurai per drabužius, jis pabandė užsimerkti, tačiau susvyravęs žengė žingsnį į šalį, kad neapvirstų. Jie praėjo sieninį laikrodį, kurio jis prieš tai nebuvo pastebėjęs, rodantį vos po vienuolikos. Sukando dantis, kad neišsprūstų aukštas garsas, keiksmai. Skrandžiu kartas nuo karto pereidavo lyg traukulys, jis šluostėsi tekantį iš akių skystį, jautė, kad kūnas karščiuoja, kad jis pats visas perkaręs, kad neįstengtų pasakyti nė žodžio, jei kas kreiptųsi.

Važiavo kitu liftu, nei eidami į susitikimą. Grįžo į pirmąjį koridorių. Ten smarkiai atsidavė dezinfekcinėmis priemonėmis. Iš patalpos koridoriaus gale atsklido balsai, kuriuos tildė kažkas iš personalo. Kareiviai dingo. Atrakinęs duris slaugytojas įleido Edą į palatą, padėjo atsigulti.

– Jie nieko man nepasakė. Net neleido paklausti.

– Dabar pailsėkit. Paskui pavalgysit pietus, – slaugytojas palinko virš jo susirūpinusiu veidu, – persitempsit, jei taip iš karto.

Jis patvarkė patalynės užvalkalus, atsuko į vietą spintelę. Edas bandė dar pagalvoti, pasirodė, kad šmėstelėjo kažkokia mintis. Jis atmetė akimirkos dvejonę.

– Klausykit, – Edas kaupė orą, įsitikindamas, kad slaugytojas žiūri į jį, – toks dalykas... man įdomus. Ar nepažįstat čia paciento, pavarde Niulundas? Labai norėčiau su juo pasimatyti.

– Ne, – slaugytojas lėtai purtė galvą, – nesu girdėjęs apie jokį Niulundą.

– Tikrai?

Slaugytojas atsidusdamas patvirtino.

– Miegokit. Jums tikrai reikia pamiegoti.

Edas pagulėjo užsimerkęs, kol durys užsidarė, galvoje tvinkčiojo, netrukus ėmė kvėpuoti kiek lėčiau. Jautėsi sušilęs ir kartu sušalęs, susivokė, kad tuoj užmigs, kartu klausėsi įtempęs ausis.

Duris uždarius nebesklido jokie garsai.

Bandė skaičiuoti sekundes, susikaupti buvo sunku, atrodė, kad suskaičiavo per trisdešimt. Spynoje daugiau nebesigirdėjo besisukančio rakto.

Matė didžiulį raudonai geltoną, į viršų kylantį sūkurį.

Pabudo krūptelėjęs. Burna išdžiūvusi, jis papurtė pečius, atsikrenkštė, iš ryklės neiškosėdamas gleivių.

Lovugalyje stovėjo maža mergaitė. Ji keletą žingsnių atsitraukė atatupsta, jis tuoj pat ją pažino.

– Ar tau tikrai čia galima vaikščioti? – paklausė jos keistai kimiu balsu.

Ji suraukšlėjo lūpas, purtydama galvą. Plaukai supinti ir susegti viršugalvyje.

– Koks tavo vardas, – pasiteiravo.

– Karlas. Ar tu sakei kam nors, kad eini čia?

– Mano vardas Linda. Mano tėvai čia dirba.

– Žinau. Bet ar jie žino, kad tu čia?

Ji gūžtelėjo pečiais, atsistojo ant metalinio lovugalio rėmo.

– Tu tas kareivis, kur čiuožė per jūrą, ane?

Ji tabalavo rankomis persisvėrusi per lovugalį. Pasitaisęs patalus jis atsargiai atsisėdo.

– *Jaaazau,* koks narsuolis, – nutęsė ji, – ane? *Jaaazau,* koks narsuolis!

Jis nežinojo, ką sakyti, nebuvo visai tikras, ar tonas ironiškas.

– Tu baisiai atrodai, – pareiškė ji, – dėl tų žaizdų ant veido.

Edas neatsiliepė.

– Edvardui ant kojų žaizdos, nes pargriuvo ant laiptų, taip mama sakė.

– Edvardas – tavo brolis?

Ji linktelėjo.

– Linda! Ką tu čia veiki?

Atėjusi gydytoja dar kažką šūktelėjo mergaitei, ši bematant nušoko nuo lovugalio ir nubėgo prie durų.

– Atia! Atia, pabaisa!

Edas nespėjo atsakyti, durys vėl užsidarė, gydytoja pranyko, balsai nuslopo kažkur koridoriaus gilumoje.

Durys netrukus ir vėl prasivėrė, gydytoja stovėjo prie lovos keista veido išraiška.

– Kaip jaučiatės?

– Gerokai išvargęs.

Ji apsižvalgė tiesdama jam ranką.

– Vėliau dar paimsim kai kuriuos mėginius.

Tarp savo ir jos delno jis pajuto pailgą daiktą. Jos veidas nepasikeitė, ji tik linktelėjo į lubas ir sieną. Jis padvejojo, ji skubiai pridėjo smilių prie lūpų, parodė į ausis.

– Bet kad temperatūros turėtumėt, nejaučiat? Krūtinėj kokių nors skausmų – irgi ne?

Edas papurtė galvą, apgniaužė daiktą ranka, pasijuto suglumęs. Ji pakartojo gestą smiliumi, jis atidžiai ją nužiūrinėjo, tarėsi suprantąs.

– O pėda? – pasiteiravo.

– Pats nežinau.

Ji palingavo galvą, pasisuko į duris.

– Man metas. Užeisim po valandėlės tų tyrimų.

Jis gulėjo sugniaužęs ranką, jautėsi labai nesaugiai, patyrinėjo artimiausią sieną, paskui lovą, galiausiai lubas. Niekur nesimatė jokių nelygumų. Iš lėto pasivertė ant pilvo, atgniaužė delną.

Daiktų pasirodė besama dviejų, beveik vienodo dydžio. Vienas jų – nedidelis stiklinis vamzdelis, pilnas tamsaus kraujo. Antras – trumpas pieštukas smarkiai uždrožtu galiuku.

Jį pervėrė staigi mintis. Tikrina mane? Kažkas kitas paprašė perduoti daiktus? Kad patikrintų mano reakciją?

Įsispoksojo į lubas, žvilgsniui slenkant pro šviesą įleidžiančias angas, pastebėjo kažką keisto.

Prasivėrus durims jis akimirksniu paslėpė menzūrėlę ir pieštuką po čiužiniu.

Slaugytojas, netardamas nė žodžio, pakeitė padėklą. Gili lėkštė su makaronais ir pieno spalvos padažu, šalia dvi plastmasinės stiklinaitės su bespalviu skysčiu.

Edas ėmėsi valgyti dar slaugytojui neišėjus.

Durys liko neužrakintos.

Pavalgęs išsitraukė menzūrėlę, užrašas ant mažytės etiketės beveik nusitrynęs.

ijure Vy

Išorinė stiklo pusė apkibusi kažkokiomis purvinai rudomis apnašomis. Patrynė ją į paklodę. Kraujui tekant stiklinėmis sienelėmis susidarydavo tarsi tanki šešėlių mozaika. Jis kaitaliojo rankos judesius, ilgai, sakytum, abejodamas, gulėjo ir žiūrėjo į ornamentus, stebėdamasis, kad nesibjauri skysčiu, bandė išgauti ant stiklo dar kitokius piešinius, jam vaidenosi tiršti akvareliniai dažai, kosminiai vaizdiniai, dujų debesys.

Bandė prisiminti jos parašytus sakinius. *Ir vis dėlto aš ne kokia kvailutė... Už lango, kur aš dabar esu, stovi trys sulaukėję medžiai... Matai, ką gavai – iš to, kas mano galva....*

Pasidavė, suprato, kad akys užsimerkė. Jau beveik miegodamas.

Pilkasis vilkas išbėga iš savo aptvaro, dar ir dar kartą, išbėgantis vilkas, dingstantis. Ir vėl: vilkas, paliekantis aptvarą.

Pabudo nuo neaiškaus garso, sklindančio iš patalpos už sienos. Pasijuto sukaitęs, akis kamavo silpnas niežulys, kuriuo nebeapsikęsdamas galų gale atsisėdo.

Vėl stebeilijo į skystį stikliniame vamzdelyje.

Durys atsidarė, jis pasitaisė pagalves, pasigirdo kažkoks čežėjimas po paklode. Nespėjo pasižiūrėti, net pagalvoti, tik greitosiomis pačiupinėjo ranka. Popierius po paklode?

Uždengė tą vietą pagalve, pats nesuprasdamas kam, tada išsitiesė, įsižiūrėjo priešais.

Gydytoja ir slaugytojas įstūmė į vidų metalinį vežimėlį, apkrautą įvairiais pakeliais ir kažkokiais laikikliais.

– Metas tyrimams, – tarė gydytoja.

Jie atkišo Edui atverstą sąsiuvinį.

Niekam nerodykite to, ką gavote. Gal mes ir per daug atsar-

gūs, gal čia nesiklausoma. Bet nenorėtume niekuo rizikuoti, – nei jūsų, nei savo daliai.

Edas perskaitė dar kartą, matė, kaip anuodu skubiai susižvalgė. Pasijuto labai nesaugus, karštligiškai pergalvojo visokiausias versijas. Ar man... atsakyti? Tačiau... jeigu čia koks nors patikrinimas?

– Kaip jaučiatės? – paklausė slaugytojas, paduodamas šratinuką.

Edas luktelėjo prieš atsakydamas, dvejodamas žvelgė į rašiklį.

Antra vertus, argi dabar svarbu, pagalvojo, jeigu ir atsakysiu. Nuvijo mintį, nusikeikė... neturiu jėgų, ir apskritai, – kiek ilgai aš dar ištversiu šitaip?

– Gal pasiraitotumėt rankovę, – gydytoja vyniojo jam ant rankos kraujo spaudimo matavimo aparatą.

Užveržė, akimirką svaiginantis jausmas petyje, jis pasijuto blogai, paskui jausmas aprimo. Atsiduses paėmė rašiklį, palietė juo popierių,

Ar daugiau nieko nebuvo? Laiško?

– Šimtas dvidešimt du ir septyniasdešimt du, – tarė gydytoja, atleisdama suveržtą vietą, ir papurtė galvą, – normalu. Dar patikrinsim druskas.

Metalinės dėžutės?

Gydytoja paėmė jo dešinę ranką, dviem pirštais sudavė keletą kartų per gyslą alkūnės linkyje, patrynė drėgnu vatos gniužulėliu. Užsukusi adatą ant plastmasinio rezervuaro, smaigaliu pradūrė odą. Edas susikaupęs stebėjo, kaip vamzdelis pilnėja kraujo. Ji paėmė dar vieną švirkštą, pakartojo procedūrą, užsuko abu švirkštus dangteliu ir sudėjo į laikiklį.

Daugio nieko, išskyrus tai, ką jau gavote, aš patikrinau visas kišenes. Pagal viską turėjo drabužius sudeginti.

Po kelių sekundžių abejonių Edas ištraukė stiklinę menzūrėlę iš po čiužinio. Parodė į kraują.

Aš dar apie vieną dalyką pagalvojau. Kraujas ampulėje prabuvo gana ilgai. Kodėl jis nesustingsta?

– Atsakymai bus jau po valandos, – tarė slaugytojas, – bet ir taip matyti, kad jūs neblogai taisotės. Kaip sakyta: pirmosiomis dienomis reikia gerai išsiilsėti.

Prieš supilant kraują ampules specialiai paruošia, prideda įvairių medžiagų. Viena, man rodos, vadinasi citratas.

Gydytoja užklijavo alkūnės linkį pleistru.

– Tai ką – ir baigta.

Jeigu dar kas nors, tai sakykite, parašė slaugytojas, išplėšęs jų prirašytą puslapį ir atsargiai sulankstęs. Jie pasirengė eiti, pamąstęs Edas čiupo rašiklį:

Palaukit. Norėjau paklausti.

Padvejojo, žiūrėdamas į pledą, rydamas seiles... koks dabar skirtumas, jei ir paklausiu?

Vėl kilstelėjo ampulę.

Štai. Norėčiau

Trumpam stabtelėjo.

pasiųsti. Vienam žmogui.

– Matau, kad net visus pietus suvalgėt, – slaugytojas pėmė padėklą, – tai gerai.

– Tiesa, susivalgė.

Ar galit man padėti? Dar patikslino: *Išsiųsti?*

Jie žvelgė į jį klausiama mina.

– O kaip kojų pirštai, tarp kitko? – pasiteiravo gydytoja.

Kam jums reikia?

Edas pakėlė akis.

– Nežinau, – atsiliepė, – lyg ir nejaučiu jokio skirtumo...

Man čia vienas žmogus perdavė, jis pamąstė, *norėdamas,*

kad dar kitam perduočiau. Man truputį sąžinė graužia, kad pas mane liko.

Slaugytojas gestais pasitarė su gydytoja, jie kurį laiką ginčijosi be žodžių, kai kurios jų minos buvo nesuprantamos.

Mes negalim niekuo rizikuoti, parašė gydytoja, nežiūrėdama į Edą, *mus gali iškratyti išeinant iš bazės. Niekuo negalėsime jums padėti.*

– ... gal didysis pirštas truputį ir jautresnis, – tęsė Edas, – nors aš tiksliai nežinau.

Taip nusižengtume visoms taisyklėms.

Edas linktelėjo, akimirką jusdamas didelį nusivylimą, bet nutylėjo. Gydytoja skėstelėjo rankomis, slaugytojas surankiojo daiktus nuo vežimėlio.

– Manau, kad dabar reikėtų pailsėti, – tarė Edas.

Dar delsė gultis.

– Mėginukai keliauja iškart į laboratoriją, – tarė slaugytojas.

Jie išėjo, tarp savęs stumdami vežimėlį.

Edas ilgokai sėdėjo pusiaugula, nenorėdamas gultis. Netrukus šalia durų žingsniai nutilo.

Atsargiai ranka perbraukė per paklodę, po pagalve, stengdamasis nesukelti jokių aiškių garsų. Taip, kažkas yra. Įkišo antrąją ranką po čiužiniu, kilstelėjo paklodę ir be galo atsargiai ištraukė kažką trapaus, suniurkyto. Mažulytis popieriaus lapelis su trimis eilutėmis smulkių spausdintinių raidžių:

EIK KORIDORIUMI Į KAIRĘ. PAČIAME GALĖ YRA DVEJOS DURYS. ĮEIK PRO DEŠINIĄSIAS. ŠIĄNAKT 01.00 VALANDĄ.

LAPELĮ SUNAIKINK.

Jis įsispoksojo sau priešais, perskaitęs lapelį keletą kartų, susigriebė, kad kandžioja ploną odos sluoksnį palei dešiniosios rankos nagus. Pamėgino mąstyti blaiviai, jautėsi kaip pamišėlis, prikaustė žvilgsnį prie kampe stovinčių ramentų, smulkiais judesiais sutrynė popierių tarp pirštų, netrukus lapelis virto plonais plaušuotais skivytais.

Sėdėjo ant lovos krašto, susidėjęs rankas į skreitą. Sunku užbaigti mintis, jos nuolat trūkinėja, nes jas stumia vis kitos, visiškai priešingos refleksijos, abiem delnais stipriai spaudė smilkinius, vis bandydamas surasti kokį aiškų sprendimą, bet nesėkmingai.

Šlubuodamas nusigavo iki lango į koridorių. Iš personalo nieko nesimatė. Vieliniais kvadratėliais pertrauktame stikle matė savo atvaizdą, kiaurai išvedžiotą linijų ir mažyčių juodų langelių. Patikrino pirmąsias duris. Neužrakintos. Kiek pastovėjo pereinamajame kambarėlyje tarp durų, pats pamanė, – lyg ko lauktų, tačiau negalėjo suprasti ko, tik stovėjo žvalgydamasis į abi puses. Koridoriaus galo kairėje nesimatė.

Staiga pajuto, kad bijo tikrinti, ar antrosios durys irgi atrakintos, nors žinojo, kad jos atviros; mėšlungis kojoje privertė atsitūpti, jis spaudė rankas prie kelių, beveik netekdamas pusiausvyros. Kiek patupėjo keista ir nepatogia poza atsirėmęs į sieną.

Kiek galėdamas greičiau grįžo į lovą, atsigulė ant pilvo, pasitikrino, kad pledas visiškai uždengtų viršutinę kūno dalį, kojas, galvą, juto, lyg nuo krūtinės ir lūpų luptųsi kažkas sunkaus ir permatomo, – be jokios abejonės, iš jo pylėsi kažkokia masė, banga po bangos, tviskančių klosčių nėrinys sudarė ritmą, ploną audeklą, milžiniškus vandens kiekius.

Lubose užtemo. Jis gulėjo klausydamasis garsų iš koridoriaus. Kažkur kojose dilgčiojo kažkas nepažįstamo, pamasažavo jas, mėgindamas lėtai kvėpuoti. Pylė prakaitas, jis suvokė, kad išmiegojo kelias valandas.

Prieš vėl užmigdamas pamąstė, kaip čia taip, kad ir vėl jaučiasi mieguistas?

Ranka, uždėta ant peties, jis krūptelėjo. Ant staliuko su ratukais padėtas padėklas su dviem džiūvėsiais ir lėkšte balto skysčio.

– Jūsų tyrimai geri, – gydytoja ištiesė nedidelį popieriaus lapelį, – beveik viskas normos ribose.

Atrodė be galo išvargusi, jam pasivaideno – sunkiai atpažįstama.

Aš persigalvojau. Galiu pamėginti jums padėti išsiųsti tą laišką.

Jį apėmė staigus įtarimas, nežinodamas kaip reaguoti, lūkuriavo.

– Beje, – ji ištiesė ryšulį, įsuktą į laikraštinį popierių.

Atrodė, kad viduje kažkas minkšto.

– Nuo generolo leitenanto, – perskaitė ji iš sulankstyto popieriaus lapo, – „kad Edas turėtų ir dar ką nors pamainai", čia jo parašyta...

Edas ėmė vynioti paketą.

– „... o ne tik pižamą".

Karo lauko uniforma. Ant antpečių – vyresniojo seržanto žvaigždutės. Kilstelėjęs palaidinę pastebėjo, kad kišenėse yra keletas smulkių daiktų.

– Generolas leitenantas taip pat perdavė, kad iš čia galėsite išvykti rytoj anksti ryte. Beveik mėnesio atleidimas, paliekate Sensę kartu su keletu kitų asmenų, toliau vyksite

atskiru transportu į pietus, į vieną mums priklausančią teritoriją prie Imeno ežero... Dalhemą. Rašo, kad ten kaip reikiant pailsėsite, bus pakankamai toli iki artimiausių fronto linijų...

Ji žvelgė į jį beveik nieko nesakančia veido išraiška.

– Dalhemas, manau, gerai. Aš ten kažkada lankiau kursus.

Jiedu žiūrėjo vienas kitam į akis, Edui pasirodė, – ilgokai.

– Jau rytoj?

Ar turite mėgintuvėlį? parašė ji.

Jis padavė ampulę.

Ar turite voką ir visa kita?

Atnešiu rytoj.

Edas prisiminė vieną dalyką.

Toks klausimas dar, lėtai užrašė. *Gali pasirodyti labai kvaila. Bet aš apie tai galvojau. Ar motinos ir vaisiaus kraujas tas pats?*

Ji perėmė sąsiuvinį.

Turite omenyje, kai vaikas motinos pilve?

Jis linktelėjo.

Ne, kraujotakos sistemos skirtingos, gali būti net ne ta pati kraujo grupė.

Edas supratingai numykė, apsikamšydamas pledu, drauge apžiūrinėdamas milinę. Ji pasiruošė eiti.

– Beje... – paskubomis tarė Edas.

Susitvardė. Ji stabtelėjo, žvelgė nekantraudama. Jis nutaisė tinkamą balsą:

– ... gal žinote, kiek valandų?

– Tuoj pusė devynių.

Uniformos kišenėse rado asmens dokumentus, savo metalinę tapatybės plokštelę ir paprastą rankinį laikrodį. Šis rodė

be penkių tris. Edas kruopščiai nustatė laiką, sulankstė uniformą ir paguldė ant grindų, paėmė lėkštę, pradėjo valgyti.

Pasiėmęs sąsiuvinį ir pieštuką, skubėdamas pradėjo rašyti.

Dijurede,

Atleisk, bet negalėjau susivaldyti neatplėšęs laiško. Ulafo neradau, apgailestauju, kad man nepasisekė ir kad pamečiau laišką. Aš vis tiek nelabai ką supratau iš to, ką perskaičiau, gal kada vėliau suprasiu, jei tik prisiminsiu, kas ten buvo parašyta. Tikrai nežinau, kodėl tiek apie tave galvojau, buvo malonu su tavimi susipažinti, o be to... pats nežinau.

Pamaniau, kad reikėtų grąžinti tau šitai, tikiuosi, bus nesudužę, kai gausi. Dėl tavęs būčiau norėjęs ką nors daugiau padaryti.

Nusikeikė, pasvarstė, – gal perrašius laišką, tačiau mintį nuvijo.

Prisižiūrėk.

Linkėjimai
Karlas Edas

Užmigti buvo sunku, nors ir jautėsi pavargęs daug labiau, nei pirma. Krūtinėje plito kažkas nenustygstančio, galvoje spiečiumi sukose mintys, pakaitomis pereidamos čia į spalvotus vaizdus, čia staiga į knibždančius puntualistinius paveikslus. Retkarčiais suvokdavo, kaip trūkčioja įvariuose odos vietose nugaroje ir kojose, girdėjo rankinio laikrodžio tiksėjimą, keletą kartų pasikasė sprandą, nusibraukė lipnių šašų trupinius nuo pečių.

Prieš pat užmigdamas pajuto, kad kūnas pakyla nuo pa-

klodės keletą milimetrų. Tai privertė nusišypsoti, dėl to jį apėmė slogutis.

Miegojo jautriai, sapnai buvo besiblaškantys, neramūs, vis grįždavo kelios tos pačios scenos: didžiulė žmonių minia, keistai judanti parkais ir miestais, jam atrodė, kad jis bėga keturpėsčias, kažkokios skaudžiai daužančios arba apie rankos susivejančios paklodės.

Pabudo išpiltas prakaito, trūkdamas kvapo, nusimetė pledą, nusivilko pižamą.

Staiga prisiminė, išsitraukė laikrodį. Be trupučio pusė vienuolikos.

Ilgokai prasėdėjo, stengdamasis neužmigti. Po to sulenkęs kojas per kelius, atsigulė ant nugaros, kaskart, kai kojos nuslysdavo į šoną, pabusdavo ir vėl jas sulenkdavo.

Vis pasitikrindavo laikrodį.

Širdis plakė itin tankiai, suprato, kad buvo užmigęs, griebė laikrodį. Rodė be dvylikos pirmą.

Jis stovėjo kažkokioje erdvėje tarp dvejų durų ir žvelgė į koridorių. Šis glūdėjo prietemoje, toli, dešiniajame jo gale, švietė žalios lempos su užrašu IŠĖJIMAS. Nesimatė nė vieno žmogaus.

Kojine apsuko ramento galą, kiek įstengdamas atsargiau nuspaudė išorinių durų rankeną. Beveik nė garso. Kažkoks tylus burzgimas tolimoje patalpoje, o šiaip visiška tyla. Užmetė akį į sieninį laikrodį. Šis rodė be dviejų pirmą.

Be garso nusigavo į koridoriaus galą, sustojo priešais dvejes duris. Ant dešiniųjų užrašas *Dienos kambarys*. Apačioje pro ilgą plyšį nesimatė jokios šviesos.

Pasitikrino, kad koridorius būtų tuščias, paskui pridėjo ausį prie durų. Viduje buvo visiškai tylu. Akimirką padvejojo, paskui uždėjo neužimtą ranką ant durų rankenos, nuspaudė. Rankena nepasidavė. Paspaudė stipriau, paskui dar kartą.

Suprato, kad užrakintos. Pasisukiojo, vėl pasižvalgė po koridorių, jusdamas, kaip kyla pulsas. Laikrodis rodė minutę po pirmos. Negalėdamas apsispręsti, paskubomis svarstė įvairius variantus.

Jau norėdamas sukti į savo palatą, kilstelėjo ramentą.

Už durų pasigirdo be galo tylus, duslus garsas. Įsispoksojo į rankeną. Praslinko keletas tylos sekundžių. Po to staigus taukštelėjimas, iš lėto pasisukant spynos užraktui.

Jis tebestovėjo nejudėdamas, nenuleisdamas akių nuo durų, tikėdamasis, kad jos atsidarys iš vidaus. Galiausiai dar kartą nuspaudė rankeną. Durys darėsi itin lėtai, be jokio garso. Už jų – visiška tamsa, pabandė ką nors įžiūrėti, viena koja drebėjo, teko tvirčiau atsiremti į ramentą.

Po kurio laiko iš vieno taško apačioje pakilo silpna rusva šviesa. Akys ėmė apsiprasti, kambaryje pastebėjo krėslus ir porą nedidelių žemų staliukų, po kurio laiko, – kad ant sofos palei sieną kažkas sėdi. Veidas skendėjo šešėlyje.

Oru atskriejo kažkoks daiktas, Edas nespėjo sureaguoti, daiktas švelniai nutūpė jam ant peties. Frotinis rankšluostis. Skuboti keisti judesiai – žmogaus ant sofos, rodančio į durų plyšį palei grindis. Edas užkamšė rankšluosčiu tarpą tarp durų apačios ir grindų, paskui iš lėto prisiartino prie so-

fos, kišeninio žibintuvėlio šviesa paryškėjo, veidas pasisuko į šoną, šešėliai sukrito kitu kampu.

Edas spoksojo į išblyškusį, lygiai nuskustą veidą, aiškiai jusdamas kūnu kažką nemalonaus, tuo nė kiek nesistebėdamas, – jis puikiai atpažino bruožus. Darėsi vis nejaukiau. Niulundas. Po smakru didžiulis tvarstis. Apsivilkęs naktiniais marškiniais ir kelnėmis, žvilgsnis, atrodė, ilsisi kažkur šalia stalo, paskui staiga įsirėmė į Edą. Oda ant skruostų plona ir gruoblėta, tarsi perdžiūvusi. Edas atsisėdo į priešais pastatytą fotelį.

Niulundas susidėjo rankas ant kelių, paskui prisidėjo smilių prie lūpų. Tylus šnibždesys:

– Kalbėtis negalima. Per ilgai čia užsibūti – taip pat.

Ir vėl atsilošė į sofą.

– Tu juk klausei dėl manęs?

Jie kokią pusę minutės pasėdėjo tylėdami. Edas apgalvojo įvairias formuluotes, jautėsi sutrikęs ir netikras, visą laiką klausėsi garsų iš išorės. Niulundas kvėpavo vos girdimai šnopuodamas. Akys aštrios, tamsios. Lėtai palinkęs į priekį vėl pašnibždomis paragino:

– Tu juk klausei dėl manęs!

Edas spoksojo į tamsą, rankas sukryžiavęs ant juosmens.

Įtraukė oro.

– Tiesa. Klausiau. Kaip tu?

Niulundas delsė.

– Šiaip sau. Peršovė.

– Girdėjau, kad tave operavo.

Niulundas linktelėjo atsidusdamas.

– Gerai pavyko?

Trūktelėjimas pečiais. Paskui linktelėjimas. Veido išraiška klausiama, Niulundas žiopčiojo žodžius.

– O tu?

Edas irgi linktelėjo, mosteldamas į koją. Niulundas pakeitė kūno padėtį.

– Laiko turim nedaug.

Trumpa pauzė.

– O lapelis lovoj?

– Aš guliu palatoj aukštu žemiau. Šįryt važiavau liftu, pamačiau tave gulintį. Po pietų nusėlinau gaisrininko laiptais ir pakišau lapelį po paklode, tu miegojai.

– Kaip jau sakiau. Laiko turim nedaug. Einam prie reikalo?

Edas galiausiai nebeįstengė tramdytis, mintyse keikdamasis iš lėto sušnibždėjo:

– Kaip aš supratau...

Trumpam stabtelėjo.

– Girdėjau iš Nurdgreno, kad tu buvai...

Jų akys susitiko.

– ... kad tu įtarei mane. Kad manęs išsigandai?

Niulundas luktelėjo kelias sekundes.

– Tai aišku.

Edas pasiraivė fotelyje, žvelgdamas tai į grindis, tai į pieštuką.

Vėl stojo tyla.

– Padarysim taip, – sušnibždėjo Niulundas, – tu pasakok. Paskui aš pasakosiu. Jei man išeis.

Edas delsė, bandė mąstyti blaiviai, niekaip negalėdamas atsikratyti durstančių abejonių. Niulundas keletą kartų

bakstelėjo į savo rankinį laikrodį. Edas sukaupė seiles burnos gilumoje, nurijo.

– Suprantama, nieko neslepiam, – pridėjo Niulundas.

Edas stebeilijo sau priešais, jautėsi apkvaitęs, ištroškęs. Po kurio laiko jo smakras nusviro.

– Gerai. Sutinku.

– Kas pradės?

Žvelgė vienas į kitą, lyg ir šypsodamiesi puse lūpų, kol staiga nuleido akis. Edas sekundei užsimerkė, jam pasirodė, kad ima darytis šalta.

– Galiu tik pasakyti, kad tau nebuvo kuo manęs įtarinėti.

– Tu negavai jokio ypatingo nurodymo iš Rado?

Šnibždėjimas sklido tankiais intervalais. Edas atidžiai tyrinėjo Niulundo miną.

– Ne. Kodėl tu taip manei?

– Aišku, kad maniau. Biorjesonas irgi.

Edas nusipurtė, pasirodė – lyg koks sūkurys krūtinėj.

– Ginčas dėl pačiūžų, – tęsė Niulundas, – pas tiekimo viršininką. Geriau ir nesugalvosi. Radui puikiausia dingstis pasikviesti tave pokalbiui prie keturių akių. Ir laiko turėjot pakankamai. Tada ir įsitikinom. Gražiai susitvarkėt.

Edas jautė silpną skausmą galvoje, sklindantį žemyn į sprandą.

– Tu klysti. Aš ne...

Koridoriaus gale pasigirdo kažkoks triukšmas, vaikiškas šaukiantis ir inkščiantis balsas, jie klausėsi nuščiuvę. Dar vienas balsas. Kreipėsi į vaiką, po to pokalbis pamažu nutolo.

Edas iš lėto įtraukė oro, iškvėpė pro nosį.

– Ko dingai? Tada iš Karlsviko?

Niulundas lyg ir susimąstė.

– Tu jau žinai. Man labai aiškiai pasirodė, kad tu mane nušausi.

Edas persibraukė ranka per pakaušį.

– Kaip atsigavai iki Ėdės?

Niulundas luktelėjo, paskui pravėrė burną.

– Per Helaną. Žinojau, kad netoli nuo Karlsviko, perbėgau per visą salą, buvau spėjęs paimti jūrlapį, paėjau galiuką pėsčias per ledą iki Helano. Ten buvo visko, ko tik man reikia. Tablečių kiek tik nori. Pačiūžų. Niekam tikusių.

Niulundas pasičiupinėjo tvarstį, pakeitė kūno padėtį, Edas pastebėjo tamsius sofos apmušalų ornamentus.

– Tai tau visai nebuvo taip blogai, kaip atrodė? Tada rūsy?

Niulundas neatsiliepė, girdėjosi tik kažkoks šnarpštimas – lyg jis vienu metu mėgintų ir nusišypsoti, ir iškvėpti orą.

– Kaip čia taip, kad tu žinojai apie Helaną, o aš ne? – sušnibždėjo Edas.

– Radas sakė.

– Radas. Jo su malonumu šio bei to paklausinėčiau.

Niulundas sausai kostelėjo.

– Nieko nebus, gali nebesvajot. Nei jo, nei Teseniojaus nebėr, viskas, matyt, šiąnakt sunaikinta.

Niulundo veido išraiška neatrodė dirbtinė.

– Nujaučiau, visi kažką nujautė, reikėjo iš ten kaip nors išsikapstyti, kol kas nors neįvyko, būtinai reikėjo rasti kokį būdą. O dabar še tau, Radas... nebegyvas. Nebėra beveik jokių abejonių.

Jis atrodė, šypsosi, paskui bematant šypsena užgeso.

– Argi ne taip visada ir būna? Man taip yra pasitaikę daugybę kartų. Kad tas, kieno gali paklausti, tas žmogus – nebegyvas. Kai pagaliau supranti, ko reikia klausti, tada žmogus jau nebegyvas.

Niulundas parodė į savo rankinį laikrodį.

– Greit be penkių pusė. Galim čia dar pasėdėti ne ilgiau kaip kokias dvidešimt penkias minutes. Budintis slaugytojas kartas nuo karto apeina palatas, jei pastebės, kad neguliu savo lovoj...

Niulundas linktelėjo rimtu veidu.

– O kapsulės? – sušnibždėjo Edas, – ar tu iš pat pradžių žinojai, kas jose?

Niulundas skėstelėjo rankomis.

– Rimtai sakau, – ne. Niekas nežinojo. Tikrai nemaniau, kad tai.

– Dar vienas dalykas. Kas ten per dėžė?

Niulundas atsiduso.

– Žinojau, kad tu prie jos prieisi, – jis akimirką užsikirto, – ji Biorjesono.

– O jis ją iš Rado gavo?

Niulundas atsakė ne iš karto.

– Turiu tau kai ką pasakyti. Daug apie tai galvojau, būdamas ant ledo.

Jis nutilo lyg ir per pusę žodžio, paskui kalbėjo toliau.

– Ta dėžė. Nurdgreno sekretorė buvo pas mane šiandien. Sakė, kad rado ją Svensholmene. Aš taip suprantu, kad tu ją palikai, aš pats tik labai apytikriai žinojau, kas joje buvo, bet irgi jos bijojau. Jie, šiaip ar taip, rado trečiąją kapsulę, o paskui ir dėžę. Nors...

Jis luktelėjo.

– ... dėžė buvo tuščia. Kapsulė visai sveika, ji man taip sakė, o dėžė tuščia, dangtis perlaužtas. Turinys išimtas.

Edas pasižiūrėjo į ramentą, paskui į savo kojų kontūrus mėlynose pižamos kelnių klešnėse. Jautėsi labai sušalęs, tuo pat metu apimtas kažkokio ryžto, tik pats nežinojo, kur jį nukreipti.

– Kas Biorjesonui įdavė tą dėžę?

Niulundas, trumpai pasičiaupęs, atsikrenkštė.

– Klausyk, aš daug galvojau po to, kai atsidūriau čia, – jo šnibždesys pavirto į karštligišką, niršų šnypštimą, – ir ledu čiuoždamas apie tai visą laiką galvojau, kad vienintelis būdas, absoliučiai vienintelis būdas išsilaikyti iki pat Ėdės – tai įsikalbėti sau, kad čiuoži ne vienas. O kadangi buvau vienas, tai galvojau apie visus kitus, kurie galbūt irgi čiuožia ledu vykdyti operacijų, galbūt ne tokių kaip „Krabas", bet vis vien, kad tokių kaip aš yra daugiau, irgi atsidūrusių beveik tokioj pačioj situacijoj. Ir ne tik kareivių, bet ir šiaip paprastų žmonių. Galvojau vis daugiau ir daugiau apie tai, kiek iš jų iš tikrųjų žino, kad jie irgi dirba.

Jis vos vos stabtelėjo.

– Bet kas davė Biorjesonui tą dėžę? Ir kodėl tu ją palikai?

Niulundas sučiaupė lūpas.

– Negalėsiu visko tau pasakyti. Tačiau tarkim taip: vienas žmogus Teseniojuj Biorjesoną pasamdė nugabenti ją su savimi į Ėdę. Ne Radas. Biorjesonas man sakė. Mums pažadėjo labai daug už tai, ne pinigų, kitko. Reikėjo dėžę perduoti čia, Ėdėje, kažkokiam vadui, pusiau dideliam viršininkui, pavardės mums nepasakė, žinojom tik, kad kažkam, kas ne-

trukus pats būtų su mumis susisiekęs.

Edas pasijuto nurimęs, bet drauge ir apstulbęs.

– Išdavystė?

Niulundas persibraukė per plaukus.

– Gyvenime nebūčiau pagalvojęs, Edai, kad tu toks naivus. Iš rimtųjų naivus. Iki šiol maniau, kad vaidini.

Edas tylėjo. Labai aiškiai girdėjosi abiejų alsavimas.

– Nespėjau pagriebti kuprinės. Norėdamas turėti bent vienintelį šansą, buvau priverstas bėgti, o jėgų užteko tiktai kapsulei. Pamaniau, iš pradžių tai juk buvo tik Biorjesono uždavinys, ne mano reikalas jį atlikti iki galo, o antra vertus, nespėjau visko gerai apgalvoti, – jis nurijo seiles, apsišluostė veidą, – ar tu dar iki šiol nesupratai, Edai? Kad beveik visi dirba. Kad beveik visi yra, kaip tu kad pavadinai, išdavikai?

Edas nežinojo, į kurią pusę sukti akis, kovojo su stipriu impulsu atsistoti, bet girdėjo Niulundą pasakojant toliau.

– Didžioji dauguma, suprantama, absoliučiai nenujaučia, kad dirba. Ir tai svarbu pažymėti. Tačiau vis vien. Beveik visi tikriausiai bendradarbiauja su priešu, bent jau man toks įspūdis, matyt, niekas jau tiksliai nebežino, kas yra kas, tai pasidarė neišvengiama, – jie bendradarbiauja su mumis, o mes su jais, ir taip visą laiką. Tu tikriausiai irgi esi prisidėjęs. „Juodasis krabas",..

Edas pabandė įsiterpti, bet nesėkmingai.

– ... iš kur tu žinai, kas toks tas Nurdgrenas? Iš kur tu žinai, kad tikrai perdavei kapsulę reikiamiems žmonėms? – Niulundas vėl tildydamas jį mostelėjo ranka, – palauk, aš daug galvojau, aš viską gerai apgalvojau, todėl paklausyk dabar, nes čia sunku paaiškinti. Tikriausiai tu, kaip ir aš, buvai įsitikinęs, kad kur nors turi būti bent vienas žmogus, vis dėlto... – Niulundas padelsė sekundę, – turintis kažkokį ben-

drą supratimą apie viską, na pati aukščiausioji vadovybė, na kažkas panašaus? Tačiau aš kuo toliau, tuo labiau esu tikras, kad vieno žmogaus žinojimo negana, toli gražu. Kaip čia vaizdžiau pasakius, turi būti dar kažkas *už visų ribų*, kažkas, nepavaldus nei armijos hierarchijai, nei valstybės saugumo struktūroms, nei karinėms organizacijoms, nei kam kitam. O tai ir yra didžiausia problema, jos pasekmės daug didesnės, nei tu gali įsivaizduoti, nes tokie dalykai vyksta absoliučiai visur. Bet visi apsimeta lyg niekur nieko. Bent jau visi mano sutikti, niekas nė žodžiu neužsimena. O aš galvodamas apie tai jaučiu, kad visada žiūriu ne į tą pusę, užuot klausęs savęs, kuris iš vadų turi daugiau informacijos už kitą, ir panašiai, turėčiau žvilgsnį kreipti visai kitur. Tik kad man kažkaip lyg ir neišeina, nes esu visiškai neįgudęs, nes anksčiau net nesuvokiau tokios galimybės, jaučiuosi visiškai bejėgis, nes esu absoliučiai nepratęs. Ir dar, ilgiau neištveriu to jausmo, šis karas gali dar vykti ir vykti. Dar ilgai nenusimato jokių lemtingų persilaužimų, ir aš tiesiog nebepakeliu tos minties, tokiomis sąlygomis nebegaliu daugiau gyventi.

Edas sėdėjo nejudėdamas, kruopščiai apgalvodamas kiekvieną galimybę, kaip sudėlioti sakinį.

– Man rodos, aš nelabai ką suprantu iš to, ką tu man sakai.

– Žinau. Aš tikrai nereikalauju, kad iš karto suprastum, pats ilgai apie tai galvojau. Šito nepaaiškinsi kaip nors racionaliai – nei dviem žodžiais, nei remiantis krūva ataskaitų, ar panašiai, nes tai nė kiek nesusiję su protiniais sugebėjimais, jei kada nors tai suprasi, tai įvyks ne paprastai, žaibiškai, aštriai, o... Suprastum, jei papasakočiau tau ilgą istoriją. Kažkieno gyvenimo istoriją. O gal ir savo paties. Jeigu klausytumeis labai dėmesingai, bet visvien reikėtų labai ilgos istorijos, kol viskas stotų į savo vietas. O gal ir to nepakaktų.

Niulundas pakilo.

– Reikia skubėti. Tiesa, tik dar vienas dalykas – na, simuliavimas. Aš, tiesą sakant, gerai tą sugebu. Iš tikrųjų dabar guliu savo lovoje aukštu žemiau. Nes aš, supranti, negaliu stovėti, jau nekalbant apie vaikščiojimą. Be to, nebegaliu kalbėti. Jų įsitikinimu. To dėka išsiprašiau perkeliamas, – jis parodė į raištį, – mane rytoj siunčia į D 12, ten persodins į kitą lėktuvą, nuskraidins į Adensbergą, į tikrą ligoninę rimtiems tyrimams. O man tik to ir reikia, – jis beveik nepastebimai šyptelėjo buku bejausmiu veidu, – nujauti, ką aš mėginsiu padaryti?

Edas sukluso, nes iš patalpos kažkur viršuje pasigirdo keistas brūkštelėjimas. Garsas dingo taip pat netikėtai, kaip ir pasigirdęs.

– Ne. Bet... aš irgi rytoj išvažiuoju, į kažkokį reabilitacijos centrą, Dalhemą.

Niulundas susidomėjęs pakėlė galvą.

– Aš daugiau nebesileisiu, aš atsisakau. Esu ir anksčiau buvęs D 12, žinau ten viską, jau gavau uniformą, tad būsiu nepastebimas, niekas juk nesitiki, kad sunkiai sužeistas kareivis staiga pakiltų nuo neštuvų ir įsimaišytų į uniformuotą minią, aš juk prisimenu, kokia ten tvarka. Žadu perimti kokią mašiną arba pavogti, pavažiuoti į pietus, ši šalies dalis jau nebe tokia saugi, kurį laiką pasislapstysiu, pažįstu keletą žmonių Vikstoje, paskui nusigausiu iki pajūrio dar piečiau, susirasiu kokį valties savininką arba pavogsiu valtį ir išplauksiu tiesiai per jūrų sieną.

Niulundas žvelgė į jį aštriai, bet beveik draugiškai.

– Vikstoje? Juk iki ten labai toli, jei neapsirinku?

Niulundas atšovė:

– Aš puikiai žinau, kas per vieta tas tavo Dalhemas.

Pabūsi ten kurį laiką, paskui netrukus vėl naujos operacijos. Pagalvok apie „Juodąjį krabą", ką mus privertė atlikti. Reikia iš čia ištrūkti, rimtai sakau. Negali įžiūrėti svarbiausio, juk kol stovi pačiam epicentre, negali pakreipti žvilgsnio, kiek reikiant, argi nesupranti, kad net negali suvokti, jog tai, kas svarbiausia, išvis egzistuoja, kol nepasistengi nuo to atsiplėšti. Kai čiuoži, na žinai, tamsoje reikia žiūrėti į tašką *šalia* norimo įžiūrėti daikto, nes kitaip jo nepastebėsi, man atrodo, kad dienos šviesoje lygiai tas pats, tik tiek, kad niekas tau to nepasako, o reikia išdrįsti pasižiūrėti visai ne ten ir vis dėlto tikėti, kad elgiesi teisingai, reikia iš tikrųjų išdrįsti pasitikėti, – Niulundas akimirkai nutilo, – o kas, jeigu ir tu pasiprašytum perkeliamas į Adensbergą? Pasakyk, kad koja pablogėjo, sugalvok ką nors, kad staiga pasijutai silpnesnis, bet ką, kad turi pasirodyti specialistams. Pakalbėk su gydytoja šiąnakt ar ryt iš pat ryto. Būtų daug lengviau, jei būtume dviese, tikrai turėtume pranašumą, laikydamiesi draugėje, – Niulundas šnibždėjo taip tyliai, kad beveik nieko nesigirdėjo, – važiuojam ryt su manim į D 12?

Edas palingavo galvą, jo žvilgsnis šokinėjo.

– Nežinau... man reikia pailsėti, o ten būtų proga, bent jau jie taip sakė, Dalhemas man vis tiek atrodo nebloga vieta.

– Na, argi tu nesupranti, pats karas tęsis toliau, pagalvok, kaip galėjo baigtis Teseniojuj, juk mudu labai lengvai galėjo nušauti – ir tai saviškiai. Iš viso šito reikia ištrūkti, rimtai sakau, reikia bent pabandyti.

– Bet, – Edas dvejojo, nežinodamas, kaip tiksliau pasakyti, – ... juk nei tu, nei aš neišmanom karinės padėties, galbūt viskas netrukus baigsis?

– Nesibaigs! Kaip tu gali taip manyti. Jokiu būdu nesibaigs, – priešingai, tik tęsis ir tęsis.

Edas pasvarstė.

– Bet aš dabar tokios prastos būklės, ta koja, gal mane išvis atleis. Juk po to, ką mes įvykdėm, ir tu, ir aš turėtume išvengti tokių užduočių ateity?

– Ne apie tai kalba, svarbiausia ištrūkti iš šito konteksto, aš tą galiausiai supratau vienas atsidūręs ant ledo, pabandyti ištrūkti iš čia yra vienintelė galimybė išgyventi.

Niulundas atsiduso, užgesino žibintuvėlį.

– Reikia eiti. O tu dabar žinosi, kokie reikalai. Aš eisiu pirmas.

Edas pakilo, lyg dar norėdamas kažko paklausti, bet pats nežinodamas ko. Niulundas nuspaudė rankeną, pasižvalgė ir žengė į koridorių, žalia lempos šviesa nuo sienos sekundei keistu atspalviu nudažė jo veidą ir plaukus, nesidairydamas skubiai dingo pro kairiąsias duris.

Edas žvelgė išilgai koridoriaus, regis, daug siauresnio, negu šviesoje. Įžiūrėjo savo palatos duris, šios atrodė neįtikėtinai toli.

Trumpam užsuko į tualetą, po to vėl atsigulė į lovą, pledo neužsitraukė. Žvelgė į lovugalį, kasydamasis ir vartydamasis. Kaskart jam įkvepiant, krūtinėje kažkas suduodavo neritmišką smūgį.

Savo nuostabai pajuto, kad tuoj užmigs.

Edas stovėjo koridoriuje, žiūrėdamas į rankinį laikrodį. Rodė be penkių devynias. Jis drebėjo, iš personalo nieko nesimatė, girdėjosi tik, kaip gydytoja ir slaugytojas atokioje patalpoje kalbasi.

Jis patogiau suėmė ramentą, pasižiūrėjo į milinę, pasver-

tą ant laisvosios rankos, į dešiniąją koją, apsuktą keliomis storomis vilnonėmis kojinėmis.

Slaugytojas pažadino jį, padavė pusryčius, švarius apatinius, batus, viršutinius drabužius ir žalią medžiaginį krepšį. Edas lėtai apsirengė ilgomis apatinėmis kelnėmis, marškinėliais ir tinkliniais marškiniais. Pasiskolinęs kišeninį veidrodėlį ir skustuvą ilgai stovėjo prie prausyklės. Laikė veidrodį kuo arčiau burnos ir smakro, vengdamas pamatyti visą veidą, kartas nuo karto tekdavo ypač sutelkti dėmesį, kad vis dėlto nepasižiūrėtų į save.

– Užeisim tavęs paimti, – pasakė slaugytojas išeidamas, – būk pasiruošęs apie devintą.

Edas rengėsi toliau. Kūno viršutinė dalis jam pasirodė labai liesa, bet raumeninga.

Prieš išeidamas pasėdėjo ant lovos krašto, atidžiai žvalgydamasis po kambarį.

Berniukas ir mergaitė pasirodė tolimiausiame koridoriaus gale, skubriai ėjo artyn, jis sąmoningai akimis žiūrėjo į tašką jiems virš galvų.

– Mes dabar važiuosim namo į savo sniego tvirtovę, – tarė berniukas.

– Ar jis irgi su mumis važiuos? – paklausė mergaitė, – aš nenoriu sėdėti šalia, aš nenoriu sėdėti šalia.

Edas neatsakė, tik žiūrėjo į gydytoją ir slaugytoją, lėtai besiartinančius su kelioniniais krepšiais rankose.

– Tai va. Mes ką tik atidirbom dviejų savaičių pamainą, – tarė gydytoja, – pagaliau prasideda laisvadieniai.

Atsidarė lifto durys, vaikai ėmė šūkauti, gydytoja paprašė juos nusiraminti. Įsigrūdęs į liftą Edas pajuto, lyg viskas vyktų ne su juo arba ne realybėje. Negalėjo pats sau to paaiškinti.

– Važiuosim iki pat apačios, juk taip, mama? – paklausė mergaitė.

Edas atsargiai nuspaudė žemutinį mygtuką. Ant jo buvo parašyta 8.

Jie išėjo į platų aukštą tunelį. Dvokė išmetamosiomis dujomis. Ant sienų kabojo plonos, bet stiprios lempos, skleidžiančios švelnią oranžinę šviesą, juodai dažytos gruoblėtos sienos, tolumoje švietė įjungti kelių automobilių galiniai žibintai. Edo iškvepiamas oras sūkuriavo ir sklaidėsi pagautas skersvėjo.

– Pirmiausia pavažiuosim gerą gabalą iki Stavudeno, – prašneko slaugytojas, – keleiviniam transportui nebeleidžia vykti iki pat Ėdės, per daug rizikinga.

Kiek tolėliau stovėjo palyginti didelis, žaliai dažytas mikroautobusas įjungtu motoru. Edui teko pasistengti, kad neatsiliktų. Uniformuotas vairuotojas atidarė šonines dureles, Edas ištiesė ramentą ir savo medžiaginį krepšį, drauge atkreipdamas dėmesį į tai, kad autobuso gale ant į lovą panašaus įrenginio kažkas guli.

– Tiesa, – tarė gydytoja, – antai turbūt jūsų pažįstamas. Kokia jo pavardė? Niulundas. Jis prastai jaučiasi. Deja, dabar geriau nekalbėkit su juo.

Edas linktelėjo Niulundui, šis gulėjo lyg ir užsimerkęs.

Vaikai įsitaisė mašinoje, Edui teko vieta už vairuotojo, šalia vaikų. Kai Edas pasuko galvą, jį sutiko draugiški, probrėkšmais šypsantys gydytojos ir slaugytojo veidai. Niulundą visiškai užstojo ilga galinė sėdynė.

Buvo ankšta, vaikai kalbėjosi ir triukšmavo.

– Aš senas namas, – dainavo mergaitė, – aš esu mažas namelis su mėlynom sienom, žaliom geltonom violetinėm grindim...

Edas stengėsi nuo lango neatitraukti akių. Vairuotojas važiavo palyginti greit, tunelis atrodė visiškai tiesus ir be galo ilgas. Spėjo pamanyti, kad jie jau bus nuvažiavę maždaug penkis kilometrus. Berniukas užsikraustė jam ant kelių.

– Edvardai, atsargiai, – sudraudė slaugytojas.

– Ei, tu! Sena kinka! – šūktelėjo berniukas.

Edas nežinojo, kaip reaguoti.

– Aš norėčiau turėti savo karštą šaltinį, kur galėčiau susikišti kojas. Vien tik mano vieno karštas šaltinis, – ot būtų gerai!

Edas ir toliau sėdėjo nejudėdamas, netardamas nė žodžio.

– Kas čia toks?

Berniukas rodė visai šalia Edo uniforminio švarko atlapo. Edas kilstelėjo atvartą, pastebėjo kažką mažytį, tamsų, išsiuvinėtą medžiagoje.

– Atrodo kaip... – pradėjo berniukas.

Edas atidžiai apžiūrėjo juodus dygsnius, susiūtus labai tankiai. Pasidarė bloga. Nebuvo jokios abejonės. Ovalus kūnas, aštuonios kojos, dvi išskėstos stambios dygliuotos žnyplės.

– ... krabas.

Edas paleido atvartą, užsimerkė, jusdamas berniuko svorį ant kelių, nežinodamas, į kurią pusę nusukti žvilgsnį, nenorėjo rizikuoti susitikti kieno nors akių.

Kelias vis labiau kilo į kalną. Mergaitė vėl pradėjo dainuoti, netrukus jai pritarė ir berniukas, melodija ta pati, žodžiai visiškai skirtingi:

– Girdėjau apie vieną vyrą, kuris negalėjo nestovėti ir nežiūrėti į žvaigždes...

– Jos gelsvos kasos vieną dieną pražils ir susivels, nors šiandien ji gražiausia visame mieste...

Pavažiavo dar gerą valandėlę, mergaitė ėmė zirzti, gydytoja mėgino ją nuraminti, angoje toli priekyje pasimatė dienos šviesa. Edas pasižiūrėjo į laikrodį. Jie važiavo beveik dvylika minučių.

Vairuotojas sustabdė mašiną išsyk išvažiavęs iš tunelio. Apsisuko ir išvairavo į gan didelę, šviežiai sulygintą aikštelę šalia tunelio žiočių. Edą apakino saulės šviesa, durys atsidarė, ir jis iš lėto raišuodamas nusileido mašinos laipteliais, užmatė, kad Niulundą iškėlė ir paguldė ant neštuvų, aptūlotą keletu pledų.

Tik spėjus iškraustyti bagažinę, vairuotojas apsuko mašiną ir įvažiavo atgal į tunelį.

Edas kluptelėjo, jautėsi nepasiruošęs išeiti į gryną orą, į tokią vietą, tik stovėjo ir spoksojo.

Jie buvo beveik pačioje mažytės plokštikalnės viršūnėje. Beveik į visas puses staigiai leidosi milžiniškos plikos uolos, vietomis padengtos plonu sniegu. Už jų plytėjo neaprėpiami jūros plotai, kažkur toli – beveik neįžiūrimas horizontas. Jis iškėlė ranką, prisidengė akis, oras buvo šaltas, atsidavė druska ir kažkuo aitriu. Kiek atokiau susispietę stovėjo penketas ar šešetas kareivių. Atrodė, kad jie nesikalba, tik stovi, batų galais spardydami žemę.

Jis jautėsi keistai, svaigo galva, buvo sunku patikėti, kad matomumas toks geras. Pačiame tolimiausiame taške šiaurėje, toli toli virš sausumos, matėsi kažkas panašaus į dūmų stulpą.

Jis priėjo išvadą, kad jie ant kokio nors aukšto pusiasalio. Kairėje vingiavo platus privažiuojamasis kelias, kitoje tunelio angos pusėje stambūs patrankų vamdžiai ir eile išrikiuotos karinės transporto priemonės. Jis pašnairavo į Niulundą, nejudantį po apklotais.

Gydytoja paėjėjo galiuką iki artimiausio gūbrio, pastovėjo žiūrėdama į laikrodį. Prisiartino prie Edo.

– Paskubėkit, – tarė ištraukdama voką su oro pagalvėlių pamušalu ir rašiklį. Juodi plaukai plaikstėsi vėjyje, – rašykit adresą, aš pasistengsiu, kad pasiektų adresatą.

Nurijęs seiles Edas užrašė ant voko:

Dijuredei Vyk
Dagos valgyklos darbuotojai
(geltonas pastatas priešais traukinių stotį)

Nežinojo, ką dar reikėtų parašyti, ištiesė voką ir sulankstytą laišką, susimąstęs apžiūrėjo popierius jos rankose.

– Ačiū, – tarė.

Jo paties balsas jam pasirodė neatpažįstamas.

– Mes važiuosim antai tuo, – ji rodė į žaliai dažytą lengvąjį automobilį, atvažiuojantį keliu. Ji žvalgėsi į dangų rytų pusėje, ten nieko nesimatė, – jums teks truputį palaukti, jie irgi tuoj bus čia.

Slaugytojas kalbėjo su vaikais, žaidžiančiais visai šalia, uolos plyšyje.

– Ką ten veiksit? – paklausė gydytoja, norėdama užpildyti tylą, – dabar juk turėsit tiek laisvo laiko.

Jis žiūrėjo į ją, – ji pasakė kažką, ko jis nesuprato, nebegalėjo susikaupti, žvilgsnį kaustė jūra.

Parodė į savo krepšį, į sąsiuvinį, kyšantį iš užtrauktuku ne iki galo užsegtos kišenės.

– Nežinau, aš... pabandysiu gal rašyti, – tarė, – laišką... tėvams, nes reikia...

Nutilęs įsižiūrėjo kažkur už jos veido, žemyn į jūrą.

– Ledas, – tarė.

Jautėsi užkluptas, nors dėl to nė kiek nenustebo.

Įžiūrėjo besisūpuojančias pavienes lytis, sukiojamas bangų mūšos.

Žengė kelis žingsnius, ji kažką ištarė jam už nugaros, jį viduj perliejo keista didžiulė banga, bandė tvardytis, pastebėjo, kad be perstojo ryja seiles, vengdamas galvoti. Atsistojo taip, kad niekas negalėtų jo matyti iš priekio, turėjo pasilenkti, kad į galvą patektų pakankamai kraujo. Stovėjo stebeilydamas, žvilgsniu naršydamas vis tolesnius plotus už salų.

Niekur jūroje nebuvo ištisinio ledo. Buvo sunku susitaikyti su tuo, ką mato.

– Viso geriausio, – išgirdo sau už nugaros. Suvokė, kad slaugytojas su vaikais mojuoja, kad pats kažką jiems sako atsisveikindamas, tada, kiek galėdamas greičiau, nuėjo prie užšalusio vandens klano kalno pusėje, paspardė bato nosimi, dar paspardė, atskėlė mažutį ledo gabalėlį. Porą akimirkų stebėjo, kaip šeima lipa į mašiną, įjungiamas motoras ir mašina pasileidžia keliu.

Įdėmiai žvelgdamas į jūrą,paskui į ledo nuolaužą, jautėsi tarsi žiūrovas, atrodė, tarsi laikas slinktų lėčiau, nei įprasta, aukštai ore už nugaros pasigirdo silpnas besisukančių sparnų pyškėjimas, jis nė galvos nepasuko, tik dar labiau įsitraukęs apžiūrinėjo pailgą ledo gabalėlį, nežinodamas kodėl nusimovė pirštinę, smarkiai prispaudė ledokšnį prie odos, ledas buvo nežmoniškai šaltas. Ilgai taip laikė. Skaudėjo, prisiver-

tė nenumesti leduko šalin, malūnsparnis artėjo. Netrukus – nežmoniškai garsus griaudėjimas, sūkuriuojantis sniegas ir dulkės sukilo į orą malūnsparniui leidžiantis ant apvalios plokščios asfaltuotos aikštelės kiek tolėliau.

Jis atsigręžė, matė, kaip atsidarė šoninės durys, ant išorinės sienos didžiulis raudonas kryžius, du vyrai susilenkę protekiniais artinosi prie kareivių. Tolumoje ant kelio buvo matyti, kaip miško ruože pradingo žaliasis automobilis. Tuo pat metu jis pastebėjo, kad toli danguje ėmė didėti dar vienas tamsus taškas. Atsitiesė skubėdamas, spyruokliuojančiais nelygiais žingsniais priėjo prie būrelio beveik tuo pat metu, kaip ir sanitarai. Ant žemės stovėjo Niulundo neštuvai, vieną apklotą buvo nežymiai atklojęs vėjo šuoras.

– Kam čia į D 12? – šūktelėjo sanitarai, – į D 12 – kas?

Edas juto, kaip krūtinėje ima teliūškuoti ir siurbti kažkas didžiulio ir tamsaus, susiėmė už šono, kad neprarastų pusiausvyros. Niulundas iš lėto kilstelėjo ranką.

– Aha, jūs. Kas dar, – šūktelėjo vienas sanitarų, – į D 12?

Edas pastebėjo, kad ėmė tekėti tarp pirštų, lašas po lašo, pirštų galiukais juto, kad ledokšnis iš vienos pusės itin aštrus. Kareiviai purtė galvas.

– Daugiau niekas į D 12?

Sanitarams keliant neštuvus, Edo akys nenoromis nukrypo į Niulundo veidą. Sunku buvo įžiūrėti, ar Niulundas atsimerkęs, Edas šaukė, būdamas tikras, kad nieko per griaudimą nesigirdi, riktelėjo dar ir dar kartą, žvelgdamas į jūros tolius po uolomis, jeigu bėgčiau bėgčiau visą kelią iki apačios, tiesiog mesčiausi žemyn, jeigu tik pavyktų pakankamai greitai, jeigu aš...

Neštuvus įkėlė į malūnsparnį, sanitarai sulipo į vidų, šoninės durys tebebuvo atviros, karininkas šūktelėjo:

– Daugiau niekas, vadinasi, į D 12?

Edas pabandė išsitiesti, užsimerkė, jautė, kaip muša kraujas smilkiniuose, juto skeletą, raumenis, galvą, sunkumą visur.

Durys užsitrenkė, Edas rankoje laikė kepurę, nekreipdamas dėmesio į skersvėjį, siūbčiojantį į veidą, matė malūnsparnį akimirksniu atsiplėšiantį nuo aikštelės apie dešimt metrų, kryptelintį ir sukantį, girdėjo nežmonišką triukšmą. Šnibždėjo pats sau.

– Viso geriausio.

Pats neišgirdo, laikė prisidengęs vieną ausį, ištarė dar kartą, jam formuojant gerklėje žodžius, galvoje sklido kažkoks ošimas, kitą kartą, pagalvojo, reikės būti ryžtingesniam, kitą. Pasitaikys geresnė proga. Žvilgsniu pasekė malūnsparnį, mėgindamas įsivaizduoti, kaip iš viršaus atrodo jūra, laikė žvilgsnį, kiek tik buvo įmanoma, kol horizonte besimatė vien juodas taškas. Pastebėjo, kad beturi tik vieną pirštinę, kad pirštai visiškai sugrubę, kad visi dešimt keistai tirpsta, stebeilijo į raudoną odą tarp nykščio ir kitų pirštų.

Antrasis malūnsparnis jau buvo prie pat, kiek pakilęs virš plokštikalnės, trumpam sustingo ore ir iš lėto nusileido ant pavažų. Smarkiai plakė motoras ir sparnai, korpusas dažytas tamsiomis slepiamosiomis spalvomis, didesnis, nei pirmasis, ant uodegos ir prie sparnų ašies – nedideli ryškiai oranžiniai lopai. Iššoko karininkas, pribėgo prie jų, pro suapvalintą kabinos lango stiklą piloto nesimatė.

– Ar tai jūs į Dalhemą? Dalhemą?

Edas žvelgė į žemę, vengdamas kitų akių. Į jį kreipėsi, jis atsakė teigiamai, šlūbčiodamas atvirų šoninių durų link, bandė kaip nors paslėpti ramentą už nugaros, žinodamas, kad visvien matosi, kaip jis šlubuoja. Įlipęs į vidų ir atsisė-

dęs ant sėdynės šalia kitų keleivių, suprato, kad rankoje laiko baltą voką, kad kiti irgi laiko tokius pačius, kad kažkas kalba pro motoro gausmą, suvokė pavienius žodžius, „įsakymas", karininkas gestikuliavo, „nauji įsakymai", vienas kareivis atplėšė savo voką, kiti pasekė jo pavyzdžiu.

Nepajėgė reaguoti, tik stipriai spaudė kūną kuo giliau į sėdynę, vydamas šalin mintis, juto, kaip pirštai mėšlungiškai gniaužia voką, malūnsparnis atsargiai pakilo nuo žemės. Jis skubiai pakėlė akis į viršų, pažvelgė pro šoninį langą. Oru virš jų žaibiškai skriejo nedideli, permatomi sniego debesėliai, kol visai pranyko pačioje padangėje.

Vien vėjas ir debesys, pagalvojo. Daugiau nieko. Sniegas, debesys. Ledas, vėjas.

Vidborg, Jerker

Juodasis krabas: romanas / Jerker Vildborg; iš švedų kalbos vertė Raimonda Jonkutė. – Vilnius: leidykla „Baltrus"; 2005. – 252 p.

ISBN 995-9813-0-X

UDK 839.7-3
Vi229

JERKER VIRDBORG

Juodasis krabas

Romanas

Vertėja Raimonda Jonkutė
Redaktorė Teresė Paulauskytė
Knygos dailininkas Tomas Vyšniauskas

Tiražas 1000 egz. Užsk. Nr. 231.
Išleido VĮ „Baltrus"
Pamėnkalnio g. 18–8, LT-01114 Vilnius
Spausdino UAB „Petro ofsetas"
Žalgirio g. 90, LT-09303 Vilnius

Kaip juda krabas? – ne į priekį, ne atbulas, o šonu.
Ir traukdamasis, ir puldamas. Kad nebūtų demaskuoti, tokios pat taktikos privalo laikytis ir keturi kariai, vykdantys operaciją kodiniu pavadinimu „Juodasis krabas". Tamsią šaltą naktį įsakyta ledu į kitą karinę bazę per priešo okupuotą teritoriją pergabenti keturias kapsules. Egzistencinio Jerkerio Virdborgo trilerio „Juodasis krabas" veiksmas vyksta kraštuose, panašiuose į Skandinaviją, dabartį primenančiais laikais. Ir geografiniai, ir chronologiniai atpažinimo ženklai šioje istorijoje veikiau universalūs nei leidžiantys skaitytojui susidaryti įvykių erdvės ir laiko žemėlapį. Vyksta karas. Operacijos vykdytojai nepažįsta vienas kito, nežino, kas kapsulių viduj, nepasitiki ledu ir žiniomis apie priešo pozicijas. Romano žmogus yra vienišas, jo moralinė dilema– kuo galima pasitikėti? regis, neišsprendžiama. Knygai būdinga kone hičkokiška įtampa, asketiška kalba. „Juodasis krabas" meistriškai sukonstruotas, pavojaus ir grėsmės persunktas trileris, ne kartą apdovanotas literatūrinėmis premijomis ir lygintas su Kafkos, Conrado, Hemingwayaus kūryba, taip pat ir septinto dešimtemčio trilerių meistro MacLeano knygomis.

Jerkerio Virdborgo (g. 1971) egzistencinis romanas trileris „Juodasis krabas" pasirodė 2002 m. ir yra išverstas į septynias kalbas. Autorius debiutavo 2001 m. novelių rinkiniu „Žemė pakyla du centimetrus per parą", 2005 m. išleido romaną „Pradingstantieji".

ISBN 995-9813-0-X

viršelyje: Tomas Vyšniauskas *Atspindys*, 2002